

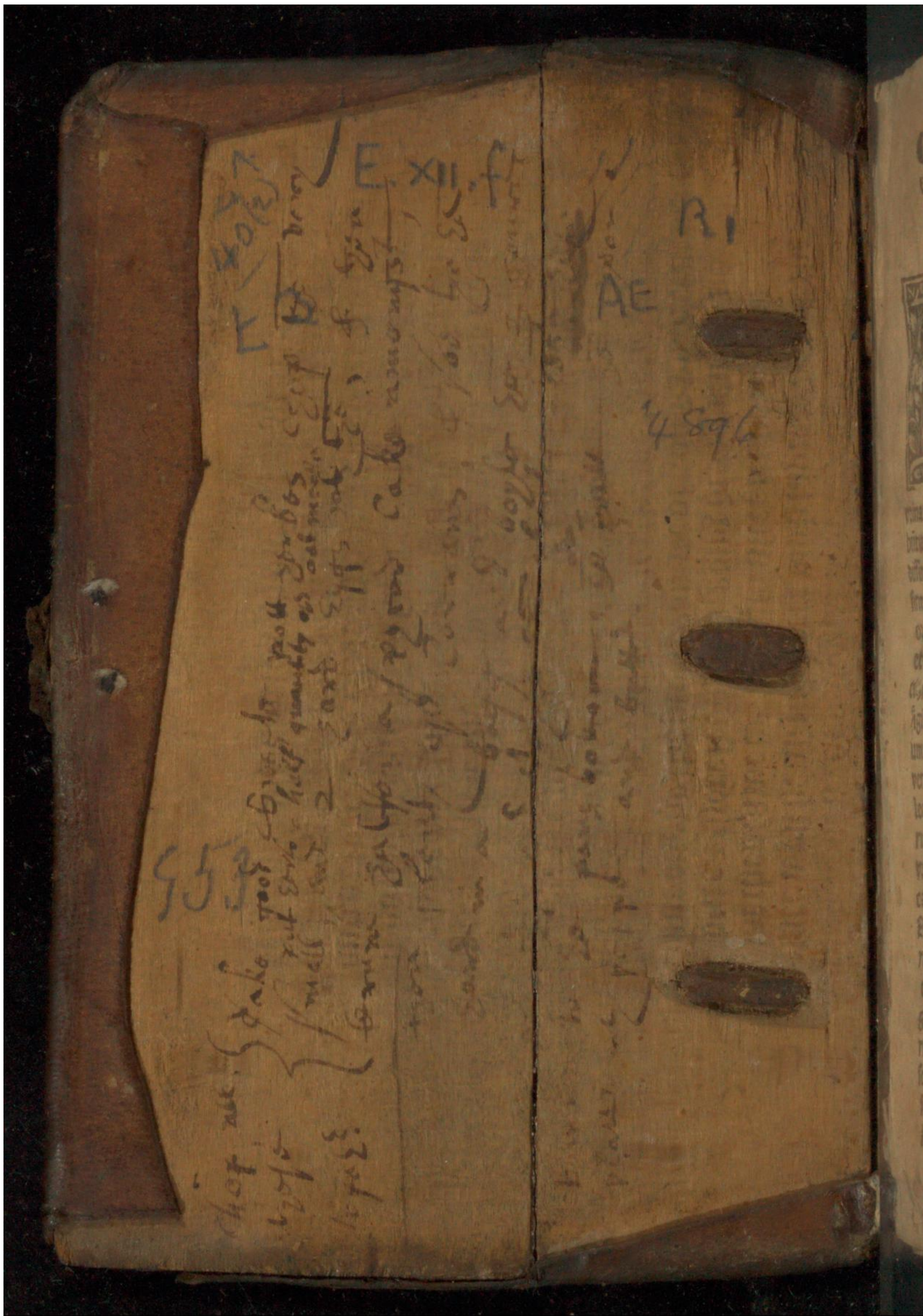

R1
AE
4896

¶ Carmina de vrinarum iudicijs edita ab excellẽtissimo domino magistro Egidio cũ commento eiusdem feliciter incipiunt.

Ste liber noue institutionis: studiose compositionis artificio ex auctorũ sentētijs elicitus est et exortus: in quo phisicalis scientie restant archana: q₃ secreta iudicia vrinarum continentur: quem quidem quoniam lectoris animum erigit et extollit: nostrorũ animum erigit et extollit: nostrorũ amimum q₃ instãtie inscripsim⁹. De iudicijs vrinarum et preceptorum traditiones in hoc ope metrice descributur. Metrica nãq₃ oro succincta breuitate discurrens diffinitas specificãs alligata est certitudini. Ideoq₃ confirmat memoriã: et corroborat doctrinam. Prosaica ṽo oratio, propria libertate subfugiens conturbat memoriã et ignoratie parit confusionem. Unde qui debēt certa ratione censeri et exemplo commemorationisq₃ caractere sigillari potius metrice breuitatis affectant compendium: q̃ prosaice plixitatis dispendium. Fortasse igitur de versib⁹ incõpositis et de metri incõgruitate nos arguet lector importunus. Sed attendat. q̃m phisicalium verborum causa lex est et ratio: q̃ metrice orationis consortiũ vrine designant: vix enĩ multo conatu mansuescere vixq₃ castigari potuerũt quin metrorum legibus arctarentur. Ad hoc aũt opere fugiant qui planetici sunt et discursores alienis fecibus imbuti: et a musandino dogmate recedant alieni. Socijs aũt nostris domestice fidei quorum gratia hoc opus suscepim⁹ huius noue institutiõis offerimus. Diuiditur. aũt iste liber in duas partes: in primã sc₃' ⁊ in scdam. In prima igitur pte agit de iudicio vrinarũ scdm cognitionē colorum ⁊ substantiarum. In secunda agit de iudicijs vrinarum scdm distinctionē suorum contentorũ.

¶ Deriuationem nominis vrine ponit.

Dicitur vrina: q̄m fit in renibus vna
Aut ab vrith greco: qḋ demōstratio fert
Aut q2 qḋ tāgit mordet desiccat ꝛ vrit.
Ut de lacte serū se lipid⁹ eliquat humor.
Sic liquor vrine de massa sanguinis erit.
Sanguinis est vrina serum subtile liquamen.
Humorꝝ: quos conficit ars regitiua secundi.
Et princeps operis: dū fit cribratio rerum.
Dum fit ab impuris pure discretio partis.

¶ Dicit̄ vrina. Expositio. In libro isto auctor ille intē- dens doctrinā tradere de vrinis in principio ponit deri- uationē nois. Urina ergo ſm sentētiā illoꝝ triū versuū deriuat̄ altera triū deriuatione. ¶ Prima deriuatio est illa. Urina dicit̄ quasi vna renib⁹ q2 in renib⁹ formaliter generat̄: q̄uis in epate principiū ꝛ substātiā assumpserit Assumit tn̄ in renib⁹ ſm visum. vel q2 magis fideliter h3 significare sup̱ habitudinē renū q̄ alioꝝ mēbroꝝ. Hec ē ergo sententia primi versus. ¶ Aut ab vrith. Scd̄a deri natio ponit̄ in hoc versu: cui⁹ sentētia hec est: Urina dici tur ab vrith grece qḋ ē demōstratio latine: q2 p̱ ipā3 vrinā dispositiōes humani corpis demōstrant̄: vt sanitas egri tudo et neutralitas: replectio ꝛ inanitio vel media habi tudo ꝛ similia. ¶ Aut q2 qḋ tāgit. Hic ponit̄ tertia deri- uatio vrine: ꝛ est talis Urina dicit̄ ab vro vris: q2 h3 virtu tē vrēdi ꝛ desiccādi. Et iō dicit̄ valere cōtra pustulas ꝛc. sicut exp̄sse scriptū ē in cōmēto. ¶ Ut de lacte serū. Hic ponit quandam similitudinē inter serum ꝛ vrinam vt de ipsius vrine essentia doctrina clarior habeatur: sc3 sicut serum de lacte per grossarum partiū expressionē seque- stratur: ita liquor vrine de massa sanguinea eliquatur. ¶ Sanguinis est vrina. In hoc loco ponit diffinitio

ne vrine: que quidē diffinitio assumpta est ab vrinis isaac vrina est collamentū sanguinis &c. ¶ Cōmentū. Renibus vna qm̄ formaliter in renibus generatur & discernitur: licz prius in epate & substātiaz & colorē accipiat ſm habitū: in renibus tū assumpsit eā ſm vsum: vel dicit q: fideli' renū habitudinē denūciat ꝙ alioꝝ mēbroꝝ: vn̄ d: vrina ab vrith grece qd est demōstratio interioꝝ mēbroꝝ. Vn̄ cuz certificamur de interioribꝰ: tūc consulimus vrine indiciū. Et dicitur etiā q: habet ꝟtutē desiccatiuā vn̄ valet ꝯtra serpiginē & cōtra pustulas & ꝯtra virge vlcerationē: & cuz felle accipitris collata ꝑ pannū maculā delet: potata etiā spleneticis cōfert. ¶ Ut de lacte serū. Hic notaꝛ similitudo fieri inter serū & vrinā vt expresse d essentia similitudinis vrine euidētiori ꝯpleaꝛ doctrina: sicut aūt serū per grossaꝝ partiū expressionē de lacte excolatur: sic vrina de massa sanguinis eliquatur. Unde Theophilus quidā ꝟo eam similem sero vocauerit. ¶ Sanguinis est vrina q̇d sit vrina sit diffiniꝛ i hoc loco: & est hec diffinitio q̇ hic assignatur bene consonās diffinitioni quam ponit Theophilus et isaac in libro vrinarum: que talis est. Urina est colamentum sanguinis et aliorum humorum ex actionibꝰ nature natum. Sed est hic notandum ꝙ nō est reuera serum: sed quasi serosa substantia cum sanguine eliquata. ¶ Humorū quos conficit ars regitiua scōi. i. virtus regitiua. s. scōe digestionis. ¶ Et princeps operis duz fit cribratio rerum. i. sequestratio que sequestratio fit in epate. Flegmatica nāqꝫ materia in primo motu ebulitionis generata ad pulmonē emittitur vt in flegma conuertitur. Colerica materia ad cistim fellis transmittitur. Melancolia deriuatur ad splenem. Sanguinea materia in epate sinceratur et mundificatur. Aquosa vero substantia: id est vrina cum sanguine ad renes deportatur: & per poros euritides resudat in vesicam.

¶ Ponit conditiones vrine.

Quale: q̇d aut q̇d i hoc: q̄tū quotiēs vbi quando
Etas natura: sexus: labor: ira: dieta.
Cura fames: mot⁹: lauacrū. cibus. vnctio: potus
Debēt artifici certa ratione notari.
Si cupis vrine iudex cōsultus haberi.
Quattuor ex primis cum precipue dominentur.
Debet iudicij potior sententia sumi.
Integritas lapsus vitiū virtus minus aut plus
Et status hijs medi⁹ sit ab hoc examine certus.
¶ Expositio breuis Quale quid. Hic ponit cōditiones q̄ requirūt ad verū iudiciū vrinaꝝ vt manifeste declarat in cōmēto infra. ¶ Quattuor ex prims. Hic ostendit quas cōditiōes medicus debet precipue cōsiderare. Et dicit ꝙ primas quattuor cōditiones medicus primo et principal'r attēdere debet. s. ad qualitatē: subaꝫ: q̄titatē ⁊ ad cōtēta: q: existis quattuor cōditonib⁹ cū sint suba les vrine sumit melior snīa in iudicādo. ¶ Integritas. Hic oñdit vtilitatē q̄ habet ex iudicio vrinaꝝ dicēs ꝙ ꝑ iudiciū vrine cognoscit medicus sanitatē hois. egritudinē ⁊ neutralitatē: fortitudinē v̄tutis ⁊ debilitatē: inanitionē ⁊ repletionē ⁊ habitudinē: mediocrē: ⁊ h̄ est vtilitas q̄ habet ex iudicio vrine. ¶ Commentum Quale. q̇d. Formam īscriptionis vel speculationis declarat sibi. In hoc enim loco declarat et ostendit qui sunt in iudicio vrine. consideranda. Habenda enim est consideratio coloris sub̄e q̄titatis et contentorum: Et iste sunt naturales vel substantiales et intrinsece considerationes que ex ipa vrina ꝓpēdunt. Sūt ⁊ alie q̄dā accñtales vel extrīsece q̄ ex ꝓprietatib⁹ sub̄aꝝ eliciūt vt ex etate ꝯpletiōe ⁊ alijs q̄sequūtur. ¶ Quale Refert adq̄litatē. i. ad colorē. Quid Refert ad substantiam. Diuersificat igit suba i tenuitatem et spissitudinem et mediocritatem
Tenuitas in omnimodam tenuitatem: et in mediocrem

liter pcedit ad aliã extremitatẽ. ¶ Bis deni. Idest vigi ti q̃ ergo colores sint determinãdũ est iferius. ¶ Quos Idest colores. ¶ Ex subscriptis formis. Idest tlis.

¶ Nigrior vrine ⁊c Quartane soluit: In hoc ca. agit de nigro colore rõe predicta. Niger aut color i vrina tria po test sigr̃e aut frigiditatẽ. s. mortificatẽ: ⁊ tũc debet esse vri na nigra cũ quadã caligine circũ fusa ꝑpter naturalis calo ris extictionẽ: ⁊ tũc precessit liuid⁹ color: Aut sigt adustio nẽ cõpletã ⁊ vltimatã ⁊ tũc debet eẽ lucida sicut cornu lu cidũ nigrũ queãdmodũ apparet circa facies ethiopũ q̃b⁹ ꝑpter adustionẽ q̃dã luciditas i facie attrahit ex sangui nis adustione ⁊ vnctuositate ad faciẽ attracta. Uiriditas etiã pcedẽs est signũ manifestũ ꝙ succedẽs nigredo fiat ex adustione sanguinis. Sgt aũt niger color i vrina ⁊ ma xime i febre quartana: si multa fuerit i q̃ptitate quartane solutionẽ: ⁊ melãcolici humoris purgationẽ. Melãcoli ca nãq̧ materia nigra est ⁊ terristris ⁊ sui cõmixione de nigrat vrinã. Multã ideo dixi: q: ex purgamẽto multo debet ml'tiplicari vrina. Et ideo si pauca appareat su specta est. Lr̃a plana est. ¶ Soluit Idest solui sint ¶ Mortẽ ptẽdit. Idest sigt mortificationẽ ex frigidita te itẽsa liuore p̃cedẽte. ¶ Adurit ⁊c Id est adustionem sigt p̃cedẽte viridi. ¶ Si niger ad fũdũ ⁊c. Alia rl'a de ni gro colore dat: ⁊ ẽ accõmodata⁹ mulierib⁹ ⁊ nõ ad alia subiecta euagat: Urina nãq̧ nigra cũ nigris sediminib⁹ ĩfundo apparẽtib⁹ sigt purgatiões mẽstruorum ex eru ptiõe nigri ⁊ melãcolici humoris Uñ tota vrine facies q̃ dã denigratiõe respgit: s; talis vria p residẽtiã ĩspissat supi⁹ ⁊ attenuat iteri⁹. ¶ Matrix purgat. Idest purga ri sigtur. ¶ Sẽtina. Idest lacuna. i. receptaculũ. Sicut eñ ad sentinã nauis discurrũt oẽs sup̃fluitates. ita ad matricẽ q̃si ad quãdã sentinã mulieris corpis deriuant sup̃fluitates. ¶ In febre ferti. Alia ponit rl'a de nigro colore Uria nigra i colore pauca fetida ⁊ vnctuosa nihil

mali vesica habēte pculdubio mortē significat circūscri-
pto vitio renū ⁊ lūboꝝ. Et ideo dixi ꝙ talis pōt appare
re ex vitio renū vel lumboꝝ: ⁊ tūc min⁹ erit suspecta. Et
hāc regulā elegim⁹ a Theophi. in. c. de fetida. in fine sui
operis. Dicit em̄ ibi. Urina in febre accuta nigra fetida
pinguis nihil mali vesica habēte significat mortē. Et sub
iungit. Urina odorē habēs grauē significat mortificatio
nem ⁊ putrefactionē. In febre accuta fert mortē. i. signi-
ficat mortificationē. Nigra ex mortificatione: fetida ex
corruptione: pinguis. i. oleagina ex pinguedine ⁊ substā-
tialis humiditatis vel humidi eliquatione.

¶ De vrina nigra que nigrā habet nubem.

Multa die cretico: quā nigra et pendula nubes.
Largius obfuscat: sedimē๏ natatile turbat.
Auribus oppressis turbata pace soporis.
Sanguineū fluxū signat de nare futurum.
Sed si signa necis concurrant siue salutis
Judicio mortis damnat vel liberat egrum.

¶ Expositio. Multa die. Hic ponit auctor aliam re
gulam de vrina nigra. Et non solum intelligit vrina illa
que per totum est nigra: sed etiā illa q̄ habet nigrā nubē
Ista est ergo regula. Quādocūq₃ videbis vrinā nigrā vel
subnigrā in colore multā in q̄titate cum ipostasi nigra
excelsa aut natatili apparēte in die cretica superueniente
in febre causone cum vigilijs et aurium surditate: tunc
scias ꝙ crisis futura est per fluxū sanguinis ex naribus
ad salutem vel mortem. Ad salutē in concurrentibus bo
nis signis ad mortē concurrentibus signis malis. Ratio
nes illoꝝ commento ponūtur et preterea hic sufficiant.

¶ Cōmentū. Multa die. Alia ponitur r̄la de vrina ni-
gra vel subnigra per vrinā nigram vel subnigram nō tm̄
intelligimus illam solam: que per totu₃ nigra est: s₃ etiā
illam que nigram habet nubem: vel nigrum, vel subnigrū

eneorima ex quo facies vrine denigrat. Est ergo talis regula. Urina nigra vel subnigra multa in q̄titate apparēs ⁊ cū ipostasi nigra ⁊ excelsa ⁊ natatili formam tenens eneorimatis in die cretico supueniēs in febre causone cū vigilijs ⁊ surditate significat crisim futurā p fluxū sanguinis a narib⁹ ad salutē: si laudabilia signa cōcurrāt. Sed ad mortē si i laudabilia ¶ Multa die. Per hoc q multa vrina fuit in die cretica significat q natura mouetur in die crisis deputata ad purgādaꝫ materiā: ⁊ fuit fortꝫ ad purgādaꝫ materiā p vrinā ⁊ ideo fuit mlta. q aūt eneorima fuit pēdens in medio p hoc significat mot⁹ ⁊ dispositio materiei. q vero excelsuꝫ est eneorima indicat leuitas eiusdē q aūt nigra significat nimietas feruoris cōuertētis materiā in quandā adustionē. Sꝫ adustio non nimis violēta demōstrat: cū eneorima est natatile et excelsum. Nā si eēt violēta ⁊ vltimata adustio humiditatē depasceret ⁊ nihil resolueret: et totā vētositatē ꝯsumeret q̄ consumpta potius fieret ipostasis subsidens quam excelsa.

¶ Nota q vrina mlta turbosa in die septima adueniēs significat solutionē ⁊c. solutionē breuē. Pauca vo significat mortē in die septima. In eo q adsūt vigilie ⁊ surditates supuenerit: demōstrat q materia ignitur: ⁊ accuta resoluta i fumū ascēdit ad caput ⁊ vigiliaꝝ inq̄etudineꝫ ⁊ audit⁹ ipedimētū inducit. Et ipa materia cū sit accuta ⁊ penetratiua frāgit venulas narīū ⁊ p eas erūpēs ad fluxū sanguinis de narib⁹ ꝓuocandū mouēdo ⁊ meat⁹ reserādo laborat. Eadē materia sua siccitate ⁊ accumine suo desiccans cerebrū insaniā inducit. Eadē quoq materia p poros egrediēs neruos in trāsitu suo pūgit ⁊ mordicat et rigorē facit pueniēs etiā ad cutē eā mollificat ⁊ sudorē inducit. Inde est qd̄ dicit isaac in libro vrinaꝝ. Urine nigre vel subnigre eneorimata habentes excelsa significat crisim fieri cū rigore ⁊ sudore. Urina multa et nigra cum sudore ⁊ vigilijs subueniēte ipostasi nigra ⁊ natatili san-

guineū fluxū significat a narib⁹. Eadē cū laudabilib⁹ si
gnis morbi solutionē ꝓtendit. Unde. Theophil⁹ i libro
vrinaꝝ dicit vrine nigre eneorimata habētes excelsa signi
ficāt crisim futurā cū rigore ⁊ sudore ⁊ insania ⁊ qn̄q₃ flu
xū sanguinis de narib⁹. Inde est qđ dicit. Ipocras in qr
ta particula āphorismo. A causone habito rigore supue
niēte solutio fit. i. rigor supueniēs soluit egritudinē. De
vrina nigra dicit Ipo. in epidimijs: ipossibile est sanari
infirmos in quoꝝ vrinis dominat̄ nigredo: nisi in quib⁹
vrine exeūt ꝑm crisim. Idē i eodē. Si auferātur mēstrua
mulierib⁹ vrinis nigris supuemētib⁹ sanant̄. Itē Gal.
sup epidimias Ipo. dicit ꝙ si aliqn̄ infirm⁹ in principio
morbi facit vrinā nigrā cū signis molestis et terribilibus
et tn̄ sanat̄: si cōtingat eius virtutē esse cōstantē: ⁊ faciles
anhelitū. Itē qn̄q₃ in morbi initio vrina nigra venit cum
timore accidentiū ⁊ pmanet vsq₃ in diē nonā. Sed postea
veniēte vrina nigra cum ipostasi alba virtute se expediē
te decoctionem morbi significat et egri. Salutē hoc ⁊c.
Hoc certū est ꝑm Ipocratē in libro ampho. s. scđa ꝑticu
la vbi dicit. Acutoꝝ morboꝝ nō oino certe ꝑnosticatiōes
sunt neq₃ sanitatis neq₃ mortis. Sed ꝯstāter scias vt di
cit. Gal. ꝙ significatio nō cōcomitat̄ laudabilis. Si an
gustia anhelitus et sudor in solo capite: et alienatio men
tis et ablatio desiderij: tunc scias ꝙ manifesta ruina na
ture et corporis egri periclitatio declaratur. Nota ꝙ di
cit Theophilus in vrinis ꝙ vrina in fe. causone. Si nigrā
nubem habuerit significat transmutari⁹ in quarta nam
per nigredinem significat adustionem materie: per nu
bem ventositas declaratur: et etiā ꝙ nō sit tanta adustio
quin aliquātulū de humiditate remaneat: que resoluta in
ventositatem: sedimē eleuat in nubem. Materia igit̄ cau
sonis expulsa a vasis ad fontes putrefit in eis et quarta
nam inducit. Littera plana est his expositis.

¶ Ostēdit cum qua substantia cōueniat niger color.

Congrua mixture cum spisso federa seruans.
Subtilis coitum refugit nigredo liquoris.
Ut tenuē tolleret q̄ non sibi concolor heret:
Impetrat euentus: casusq; facit violentus.
Non obstrusa parū deductio clausa viarū.

¶ Expositio. Cōgrua. ¶ In h' capitulo demōstrat auctor de nigro colore cū qua substantia ꝯueniat copulari naturaliter. Sententia istoꝝ quinq; versuū breuiter talis ē. Niger color natural'r cū spissa substātia cōmiscet. s; cū tenui nūq̄ cōmiscet. ⁊ ratio ē: q͛a vbi ē nigredo ibi est obtenebratio ⁊ obscuritas: q̄ cōtingit ex ꝑturbatione partiū ⁊ ingrossatione. ⁊ ideo merito cū grossa substātia sociat s; cū tenui nō q: tenuitus ꝯtigit ex partiū raritate: ⁊ nigredo vt dictū ē ex ꝑturbatione partiū ⁊ illa sunt ꝯtraria. Et ideo se insimul nō patiuntur. Et hoc intelligendū est: naturaliter q̄m accidētaliter niger color cum tenui substantia aliquotiens copulatur. Sicut vrina nigra: spissa in substantia per loca opilata transiens est stricta: tunc ratione opilationis loci a sua grossicie spoliatur. Et si remanet tenuis. Et hoc est [illegible] auctor intendit. ¶ Cōmentum. Congrua mixtur[illegible]. ¶ In hoc capitulo demōstrat cui substantie sit coniuga[illegible] niger color naturaliter. Et dicit q͛ cum tenui substantia [illegible]rum colorem impossibile est coniugari. Et hoc idem test[illegible] Ysaac in libro vrinarum de cuius fonte hanc doctrinā h[illegible]imus. Ubi nanq; est nigredo ibi tenebrositas ⁊ obscurita[illegible] [illegible] habet cōtingere ex ꝑturbatiōe partiū: ideoq; vbi est [illegible] brositas: non potest esse tenuitas: que contingit ex partium raritate. Inde est q͛ nigredo non potest copulari naturaliter cum tenui substantia. ideo dixi naturaliter quia quādoq; recipit copulationem cum tenui substantia ex accidenti sicut ꝓpter enfrasim vrine. vt quando vrina naturaliter nigra trāsit per locum vbi est enfrasis:

quia in loco opilationis remanet groſſicies. Et vrin[a]
a ſpiſſa ſubſtātia ſpoliatur: et quādam tenuitatē aſſumi[t]
Item vrina nigra ſignificat intentionē ſanguis ⁊ ſue hu-
miditatis naturalis ꝯſumptionē ex intēſione ignei calo-
ris: vel ex intenſione calidi naturalis: vel ex cōgelation[e]
ex frigiditate nimia vel propter humores melancolicos
ꝯm criſim expulſos: quibus oibus vrine ſubſtātia inſpiſ-
ſatur. Ex intenſione ſanguis ꝑpter nimiā ebulitionē: e[x]
cōgelatione ꝑpter nimiā frigiditatē. ⁊ expurgatiōe ma[te-]
rie melācolice ꝯm criſim ꝑpter ſubſtantie terreſtreitate[m]
cōmixtam cū vrina. Et ideo non poteſt coniungi nig[er]
color cum tenui ſubſtantia.

¶ De liuido colore.

Liuida ſi fuerit. vel liuor particularis.
Vel totalis erit: per totū liuida membrum.
Aut membri mōſtrat humorē mortificari.
Aut ſurſum liueus varijs accōmoda cauſis.
Paru⁹ emetriteus medius morbuſq̃ caducus
Aſchilites ſinochus vene ruptura catarrus.
Strangurie lapſus: matricis paſſio fluxus:
Coſte. pulmonis vitium dolor articularis.
Conſumptiua ptiſis vi[...] extinctiua caloris.
Sint tibi liuoris c[...]e quas collige ſignis.

¶ Expoſitio [...]uida ſi fuerit. ¶ Superi⁹ auctor dete[r-]
minauit [...]gro colore. hic determinauit de liuido q̄ e[ſt]
via [...]boatio ad mortificationē ⁊ caloris naturalis e[x-]
[...]ctionē. Et ideo liuid⁹ color nō differt a nigro niſi [ꝯm]
remiſſionē mortificatiōis. Unde ſñia illoꝝ duoꝝ verſu[um]
breuiter ē hec. Liuid⁹ color. i. plūbēs: aut ē ꝯm totā ſu[b-]
ſtātiā vrine: aut ꝯm partē vc͡z in ſupiori pte vrine Si ꝯm
totā ſubſtātiā vrine: tūc aut facit reſidētiā ⁊ tūc inferi⁹ i[n-]
ſpiſſaᵗ ⁊ ſuperius ſubtiliaᵗ ⁊ clarificaᵗ tūc ſcias ꝙ talis

vrina per totum liuida talē residētiā faciēs significat hu
moꝝ mortificationē. Aut nullā facit residētiā: ꝛ tūc nō so
lū significat mortificationē in humoribꝫ esse infixā. s3 in
membris radicatā ꝛ hoc est qđ intendit. ¶ Aut sursu3 li-
ueus. Hic determiat de colore liuido apparēte in supio-
ri parte vrine dicens. ꝙ q̄ncūq3 apparebit tibi vrina in co
lore liuida in superiori parte vrine: significat egritudines
varias ꝛ diuersas vt puta paruū emittriteū ꝛ mediū ꝛ epi
lepsiam ꝛ alias: sicut in cōmento declarat. ¶ Cōmētū.
Liuida si fuerit. ¶ Post nigrū colorē agit auctor de li-
uido colore q₃ significat ꝑparationē ꝛ inchoationē ꝛ inul
timationē mortificatiōis ꝛ nō differt a nigro nisi in remis
sione maliciei. Liuidus aūt color in vrina aliꝰ est totalis
qui totam occupat vrinā. Alius est particularis qui partē
superiorem tantum inficit. Totalis liuiditas aut signi-
ficat mortificationem humoris et non membri aut si-
gnificat mortificationē humoris. Si igit significat mor
tificationē humoris ꝛ nō membri: tunc vrina debet per re
sidentiē inspissari ꝛ liuiditatem retinere: superius aūt cla
rificari ꝛ ab infectione humoris recedere. Si humoris ꝛ
membri nulla residētia vrine vel humoris pōt aboleri. per
qđ significatur mortificationis vitiū nō tm̄ in humoribꝰ
esse fixū. S3 in mēbris esse radicatū hijs cognitis littera
plana ē: aut rursus liueꝰ. ¶ Premisit auctor de totali li
uiditate. Nūc de ꝑticulari subiugit. ¶ Varijs accōmoda
Idest deputata ad varias ꝛ diuersas passiōes. ¶ Par
uus emictriteꝰ. Notādū est ꝙ ꝑticularis liuiditas ex mul
tis causis potest prouenire: quia q̄nq3 ex mortifica tio
ꝑpter caloris naturalis extinctum: sicut in emittriteis
vel ex humoꝝ perturbatione sicut estꝰ in fluxu ventris: et
tunc vrina debet esse pauca: cum quibusdam humoribus
ꝛ oblongis resolutionibus: cū quadā essentie impurita-
te: quod habet fieri quia terrestria ꝛ aquosa cōmiscētur
sibi vnde liuidus color succedit. Quandoq3 vero fit liui-

dus color ex spiritualiū passione sicut ī pleuresi peripleu
monia: empimate ꝛ ptisi. Patiētibus nāq mēbris spiri
tualibus mēbra nutritiua .s. stōachus ꝛ epar cōpatiūtur
eis trāsmittūt ergo spiritū ꝛ naturalē calorē ad iuuamē
tum eoꝝ. Unde spiritu ꝛ naturali calore depauperata fri
gescūt. vnde ex debilitate caloris ꝛ impuritate scđe dige
stionis: cū transit eiꝰ sup̄fluitas .s. vrina quādā contrahit
liuiditatē. Uel aliter in pleuresi vel peripleumonia mul
ta ē collectio materiei sup̄flue spiritualia opprimentis:
quādoq etiā naturalis calor insaniosaꝫ humiditatē trās
ducere contēdit: ꝛ aliquid puluerulentū ꝛ cōtagiosuꝫ de
mala materia per venam deriuatur ad epar. ꝛ sanguinē
inficit ꝛ spiritꝰ corrūpit. Unde vrina cū infectione spiri
tuū ꝛ sanguinis superius liuescit. Et si queraꝛ quare li
uescit potius superiꝰ q̄ inferiꝰ. Respōdēdū est sic .s. ꝙ fu
mositates ꝛ vapores cum vrina emissi cum sint corpo
ra aeria leuia superius habēt motū: ꝛ vbi magis habitāt
ibi ostendūt suā infectionē. Fit quandoq liuiditas ī epi
lepsia cum quadā plūbeitate in circulo q̄ significat infe
ctionē spiritualiū ex passione animatoꝝ mēbroꝝ in fino
cho etiā liuescit vrina ꝓpter sanguis corruptionē sangui
ne enim corrupto multum inficiuntur spiritus liuescit
etiam in ascbilite propter digestionis secūde corruptelaꝫ
ꝛ humoꝝ impuritatē in ruptura chilis vene et: in omni
effusione sanguis liuet vrina ꝓpter humoꝝ perturbatio
nē: in stranguria ꝛ in catarro ꝛ in arthetica non est vrina
ex per liuiditatis qđ contingit ex spirituū infectione per
loca patientia transeūtiū ꝛ ex humoribꝰ quos contingit
perturbari ꝛ corrumpi vrine sortiūtur maculam liuidita
tis .i. recipiunt. Et in passione matricis liuet ꝓpter ean-
dē causam: precipue cum matrix fit lacuna ꝛ sentina oīuꝫ
superfluitatū: ꝛ hoc est qđ dicit: ¶ Paruus emittriteus
Tres sunt species emittritei de quibus alias sufficien-
ter dicetur. ¶ Morbus caducus. Qui alio nomine ap-

pellat epilepsia. ¶ Aschilites Idest tertia species ydro pisis et dicitur ab aschi quod est vter: quia in ea vēter repercu sus resonat in modū vtris semipleni. ¶ Sinochus. Fe bris est continua de putrefacto sanguine intra venas. ¶ Vene ruptura: Sicut chilis vel alterius vene. ¶ Ca tarrus. Fluxus humorum a capite descēdentiū: ¶ Stran gurie cū fit opilatio vesice vel ex humore collecto vel ex a postemate. ¶ Matricis passio. Ut si patiatur matrix ex inanitione vel ex aliqua pcipitatione vel distentione secundum superiorem partem vel ex declinatione super latus de xtrum vel sinistrum vel vertebrum. Fluxus scilicet vētris. ¶ Coste. quantum ad pleuresim. ¶ Pulmonis. Ex vitio pulmonis liuet vrina: tribus de causis scilicet ex stil licidio: reumatis vnde circulus est reumaticus et gra nulosus et dolorem circa spiritualia patitur ex repletio ne: et tunc sentitur grauitas et pondus circa spiritua lia et dolor patris sinistre. Patitur etiam ex compres sione a stomacho vel a splene vel matrice vel epate. vnde aliqd extorquetur a spūalib9 ex sui compssiōe qd lapsum est ad gibbū epatis. et ide per capillares venas ad vesi cam et vrinā inficit. Et distinguitur talis liuiditas p tumo rē mēbrorum cōpssorum tumorē faciētiū. Ex vitio epatis liuet vrina trib9 de causis ex repletiōe: ex opilatione. et ex debi litate virtutis. Quādo vero liuet ex repletiōe tūc distin guitur quod vrina spissa est et pōdus sentitur in dextro ypocum drio et dolor. Ex opilatione liuet vrina et tūc debet esse in tēsa tamē mediocriter spissa. vnde vrina mopos tria si gnificat vel opilationē epatis vel maiorez vel minorem emittriteū. In ruptura vene debet esse hec causa: scilicet. distīctio circa epar. Ex debilitate liuet vrina quando in frigidatur epar et impuri humores et fumi generantur vncolorat vrīa sicut i ydropico. Ex vitio i testinorum liuet quattuor modis. vel ex fluxu vtris vel ex emoroidibus lumbricis vel ex illiaca passione vel colica. Quando est ex

fluxuvētris tūc fit trib⁊ modis.s.ex nimia ex ꝯtinua hu
moꝝ discursiōe icolō ex quib⁊ aliqd corrūpit ex calore
naturali.Et ipso quidē corrupto icolon resudat ⁊ insi-
det i collū vesice ⁊ inficit vrinā.vn̄ liuet qđ distinguitur
q: tūc vrina turbilēta est ⁊ intēsa.Ex sanguine si ma-
gnus est fluxus.Ex emoroidib⁊ magnifestū est.Ex lu-
bricis q̄ cōtēti sunt in intestinis ⁊ inuoluti in flegmate
qđ est eoꝝ materia cui⁊ flegmatis corruptio in vesicā
redsidat ⁊ inficit vrinā qđ distinguit ex remissa vrina ⁊ spis
sa ⁊ albis. lōgis resolutionib⁊ ex frigiditate cōdēsente
illas vel ex colore lūbricoꝝ:Et ex illiaca vel collica pas-
sione liuet vrina qđ distinguit ex torsione illaꝝ ptiū.
Ex vitio matricis liuet vrina trib⁊ de causis:vel ex hu-
morib⁊ vel ex fluxu mēstruoꝝ vel ex retētione ipsoꝝ:
Si ex humorib⁊ tūc distingue q: vrina est spissa ⁊ remissi
⁊ corpuscula sunt liuētia in modū loture amidi ꝑ vrinā
diffuse Grauedo circa ptes illas sentit. Ex fluxu men
struoꝝ liuet vrina vt in emoroiditib⁊.Ex retētione etiā
mēstruoꝝ ex quoꝝ impuritate inficit vrina.Ex vitio
vesice liuet vrina tripl'r.opilatione:excoriatione:⁊ ruptu
ra.Si ex ruptura manifeste distinguit:qm̄ vrina spissa
⁊ pōdus circa pectinē sentit.Si ex opilatione vel cale
fatione vel ex humore vel a cācro vel ficu.Si ex coria-
tiōe furfura migūtur ⁊ qn̄q3 mingitur sanguis Ex vi-
tio finthomatū liuet vt in arthetica ꝑpter stillicidiū:
Et ine mittriteis ex duplicitate materiei.Ex ꝑturba
tiōe humoꝝ vt in cōtinuis.Ex apostemate spiritualiū
vt ipleuresi ⁊ ēpimate liuescit ex adustione illā aereis
ꝑtib⁊ ⁊ subtilib⁊ euolātib⁊ remanēt terrestres ⁊ grosse
vn̄ liuet ex frigiditate ¶ Dolor articularis.Idest pas
sio.¶ Cōsumptiua ptisis.Idest q̄ fit ex vlcere pulmo
nis.¶ Uis extinctiua caloris.Id est mortificatio vt in
medio emittriteo ⁊ i maiori .¶ Liuoris cause q̄s.sc3.
causas.¶ Collige Id est ꝑpēde o tu medice signis sc3

specificātib⁹ p colectionē aliarū circūstantiarū.

¶ Specificatio p alias cōditiones de liuido colore

Paucula vis micta liues oleagina mortem.
Stranguriam monstrat liuida pauca frequēs.
Liuida cū granis seiunctis atq₃ minutis.
Constāter loquitur spirituale malum
Liuiditas athomosa malū pbat articulare.
Est quoq₃ reumatici nuncia fida mali.
Vertebra si matrix cōprecerit aut diafragma.
Inficit vrine liuidus ora color.

¶ Expositio Paucula. Superi⁹ dixit autor ꝙ liuid⁹ color appai ēs i supiori pte vrine habet significare supra varias causas. hic specificat p alias cōditones adiūctas et pin hoc ponit regulas quaꝝ prima talis est. Quotiēscūq₃ videbis vrinā liuidā, in colore cū difficultate mictam paucā in q̄titate: et oleaginosam ꝛ vnctuosam potes tūc mortē pculdubio indicare. Et nota ꝙ liuiditas puenit: vt dictū est rōne mortificationis: cū difficultate aūt micta puenit rōne desiccationis meatuū ꝛ viaꝝ. Pauca ratione ꝯsumptionis mēbroꝝ vnctuosa rōne liq̄factionis pinguedinis. Talis ergo vrina significat mortē. ¶ Stranguriā. Alia regula. Talis vrina liuida pauca ꝛ frequēter micta significat strāguriā: rationes declarant in cōmēto ¶ Liuida cū granis. Alia regula. Vrina liuida apparēs cū granis minutis ꝛ separatis frequēter significat in mēbris spūalibus passione. ¶ Liuiditas. Alia rl'a. Vrina liuida cū resolutionibus athomosis significat in articulis passionē. ¶ Est quoq₃. Dicit ꝙ hec eadē vrina cum resolutionibus athomosis significat fideliter fluxum humorum ex reumate. ¶ Vertebra. Alia regula. Vrina liuida in superficie vrine significat cōpressionē matricis sup alterū vertebroꝝ: aut cōpressionem diafragmatis: ꝛ hoc

est q̄ꝺ dicit de liuido colore. ¶ Commentum. Paucula Hic ponuntur specificationes predictaꝝ causaꝝ quō determinari habēt ex alijs circūstantijs. Liuor nanq̄ particularis ꝛ vniuersalis nō determināt passionem nisi collectione facta aliaꝝ actionū vel occasionū: sed ex alijs adiūctis est magis veridicus. ¶ Paucula. Ex mēbroꝝ cōsumptione quod est signū vehemētie caloris mēbra cōsumentis ꝛ humoꝝ materiā depascentis: vnde cōsumpta humiditate: ꝛ succositate pauca remanēte ꝛ redūdāte ad epar vrina nō potest multiplicari. ¶ Uix micta. Ex meatuū desiccatione: ꝛ vrine indigētia. Liuēs. Ex mortificatione vicināte vel mediante. ¶ Oleagina. Idest vnctuosa ex pinguedinis eliquatiōe: talis in q̄ vrina mortē significat. Hec supradicta vrina si liuida: cū paucitate ꝛ frequentia significat strāguriā. Strāguria est guttatim vrine effusio ex opilatione collivesice: vel eiusdē acuitate. Liuida est in strāguria: q2 spūs transeunt per locū opilationis: ꝛ ideo trahit infectionem liuoris ex corruptis humoribus Pauca est ꝓpter emfrasim. i. opilationē grossorum humorū ꝛ viscosoꝝ: vñ nō pōt vesica sufficienter se exonerare in vna vice ex vrina. Defectū aūt q̄titatis supplet frequētia effusionis: ꝛ iō pauca est ꝛ frequēter micta. ¶ Cū granis. Idest in circulo manētibus: ꝛ in vrina residente permanētibus. Nā si statim euanescerent tūc potius ex alia causa fierent q̄ ex causa reumatica. ¶ Minutis. Id est ꝑuis in q̄titate. ¶ Spūale malū sc3 passionē spiritualiū membrorū ꝛ toracis. ¶ Athomosa. Idest ex athomosis resolutionibus plena albis rotūdis ꝛ minutis: Sed quare sunt albe rotūde ꝛ minute in caplo de albis ꝛ minutis expedietur ꝛ exponetur. ¶ Articulare malū. Idest articuloꝝ passionē. ¶ Uertebra. Idest passiōes matricis q̄ñ magis solito declinat in altero vertebroꝝ vñ. fit compressio ex cōpressione vertebri. Et sic a matrice fit dolor ꝛ ex dolore ꝓuocatio reumatis superflue materiei: ex qui-

bus liuescit vrina vnde si matrix ex sui dissolutione sur-
sum diafragma cōpresserit vrina liuescit etiam.

¶ Sequitur de colore albo cū tenui substantia.

Albo subtilis vrina iugata colori.
Splenē: idropē: crapulā: nefresim: frenesim.
diabetem.
Arthericā colerāq; nigrā pedicon scotomiam.
Epatis algorem: cū febris caumate mortē.
In sene vim fragilē. vel defectū puerilē.
In lesis humeros: aut collū lippotomiam.
Quartanā febrē declarat ⁊ amphimerinam.
Matricis varias notat in muliere querelas.
Hec emoroidas: ⁊ condilomata signat.
Ut se indicij fallax non inferat error.
Talis cruda pōt atq; indigesta vocari.
Clarior alba crisi nō precedente: profanam.
Cōtinuo frenesim: frenesis mortale propinquat

¶ Expositio. Albo subtilis. Superius determinauit
auctor de coloribus vrine mortificationē ⁊ caloris adustio-
nē significantibus nūc cōsequēter ingreditur de coloribus signifi-
cantibus indigestionē. Et primo de albo colore cū tenui substā-
tia copulato ostendēs de ipso colore albo quod habeat significare ponē-
do regulas ⁊ specificatiōes ex aliis cōditionibus secundum quod valde
bene scribitur in cōmēto cōmētū. Albo subtilis. Executo tra-
ctatu de coloribus significantibus mortificationē nūc exequitur de co-
loribus significantibus indigestionē: ⁊ primo de albo secundum cōiugatio-
nē albi coloris ⁊ tenui substantie. scilicet ex quibus causis color albus
fiat: et quō varietur secundum diuersitates subiectorum. Et quid sit
causa tenuitatis ad presens pretermittimus ne dum intro-
ducētes lectoris tediosi siue litigiosi primicias offen-
damus. In hoc autem capitulo distinguuntur signa albe ⁊ tenuis

vrine:quarum significationes et specificatiões ex circũstãtijs debem⁹ ꝑpendere. ¶ Urina subtilis.i.tenuis i substãtia ¶ Jugata. Jdest copulata significat. ¶ Splenẽ. Jdest spleneticã passionẽ. Splẽ enĩ nomẽ est mẽbri ⁊ passionis Jn splenetica passione vrina alba est:⁊ subtilis.i.tenuis cũ quadã radiositate multitudo eueniẽs ex hẽ tenuis iu uat. Et apud Theophilũ. Urina alba ⁊ tenuis ⁊ multa amphimerinã deficiẽtẽ significat. ¶ Querelas matricis Jdest passiones ex q̇bus mulieres cõquerũtur:eas maxi me q̃ fiũt ex retẽtione mẽstruorum spãliter si apparẽt cum squamis ⁊ nigris resolutionib⁹ qḋ significat retẽtionem melãcolici humoris.s.sanguis qui niger est ⁊ terrestris. ¶ Emoroides ⁊ cõdilomata.i.morbũ existẽtẽ in ano vel apostemata in ano vel circa anũ parua. Emoroides sunt nomẽ passionis ⁊ membri. Quedã enĩ vene emoroide di cũtur:que a chili vena exorte ad pudẽdũ circulũ terminã tur:que vene quãdoq3 tumescũt ⁊ distendũtur ex multo sanguine in eis aggregato:⁊ quãdoq3 rũpũtur:ita q̶ ab eis fluit sanguis per incõtinẽtiã:⁊ talis fluxus dicitur flu xus emoroidarum. Alba ⁊ tenuis vrina si athomose ⁊ pulue ree resolutiões ĩ fundo appareãt significat emoroidas ⁊ simil'r attricas et cõdilomata. ¶ Ut se iudicij. Hic assi gnat generalis significatio albe ⁊ tenuis vrine. Si enim fallaciã iudicij incurrere nõ velis:ꝑ talẽ vrinã significare debes indigestionẽ ⁊ debilitatẽ naturalẽ caloris ⁊ accidẽ tia q̃ ex indigestione emergi ꝯsueuerũ:sicut vẽtositatis interclusionẽ ⁊ ypocũdriorum tẽsionẽ:ventris ⁊ laterũ infla tionem:grauitatẽ crurũ ⁊ coxarũ ⁊ pigriciam totius cor poris:tam ad sensum q̶ ad motũ voluntatium. grauedi- nem ⁊ malam dispositionem capitis ⁊ p̄cipue sinistre par tis. Jnterclusio vẽtositatis fit quia cum calor debilis:sit resoluit humores ⁊ resolutos non consumit vnde ven- tositas ĩterclusa turbulẽta generat que pulsans ypo- cũdria et in ipsis attrata rõne vacuitatis ipsa disten-

dit:ꝛ ex inde fit inflatio ventris:ꝛ laterũ ꝛ coxarũ graui
tas adest:qꝛ spiritus ex quaꝝ motu leuitas mẽbroꝝ effi-
citur ex fumosa nebulositate a crudis humorib⁹ resoluta
torpidi ꝛ obtusiores effecti in suis motib⁹ impediũtur:
vel sup̱fluitates que ex defectu naturalis caloris i nutri-
tiuis generãtur vel motu sue grauitatis inferius difflueẽ
tes musculos coxarũ ꝛ tibiaꝝ aggrauãt:ꝛ i eis quasi sar
cina q̃da sentit̃. Fumositatib⁹ etiã ad sensuũ instrumẽta
respirãtibus caloris naturalis accio negociat̃ circa locũ:
ĩ quo cõmune materia passiõis vnde loc⁹ scđe digestiõis
crudificatur:ꝛ vrina dealbatur. Est aũt tenuis qꝛ lumbis
ꝛ renibus cõpressis ꝛ coarctatis vrina subtilior eliquat̃ a
calore:ꝛ a substãtia spoliat̃:ꝛ ideo tenuis ꝛ alba occurrit
¶ Frenesim. Sic specificatur:si ĩ febre acuta p̃cedẽte vri
na rubea vel subrubicũda:nõ p̃cedẽte aliquo signo dige-
stiõs vel decoctionis materiei:nõ facta aliq̃ determiatio
ne cretica:vel p̱ sudorẽ vel p̱ fluxũ sanguinis de narib⁹:vl̃
p̱ ventris solutionẽ:rel p̱ quacũq3 aliã creticã determina
tionẽ:si postea appareat alba et tenuis significat raptũ
materie ad sup̱iora:que actione caloris leuigata ad pan
niculũ cerebri primum exalat:vel ascendit. Fit igitur al-
ba:quia nutritiua membra et sp̃ũalia: aniatis membris
tanq̃ nobiliorib⁹ compacientia:ad iuuamẽtũ eoruȝ spiri
tum et naturalẽ calorem delegant. vnde spiritu et calo-
re depauperata frigescunt. Et iõ calore abscente. vrina
discolorata in eis apparet:quia materia que p̱ sui presen
sentiam solebat vrinam colorare. rapta superius per sui
absentiã:contrariã facit dispositionẽ. Et notanduȝ ꝙ si
ex fluxu sanguĩs sup̱ueniẽte per nares aut multo sudo-
re in capite facto frenesis quieuerit. Et vrina tenuis et
alba permanserit significat mortem. Unde Theophi. in
capitulo de alba ꝛ tenui vrina postea subiungit. Si vero
vrina talis fuerit ꝛ febris permanserit: eger ita disposi-
tus moritur. ¶ Dyabetem. Scilicet significat alba et te

nuis vrina specifice. Si multa sit in quantitate et frequẽter micta. ⁊ cum carneis resolutionibus. Alba ẽ: q: aquositas scd̃e digestionis cõtinue incessanter ad epate ꝑ venas capillares ⁊ a renib⁹ fugit. per distẽperãtiã caloris ⁊ siccitatis: vnde viget in eis virt⁹ attractiua ⁊ desiderat refocillari ex attracta humiditate. Urina ergo nõ põt tãtũ morari in epate ꝑ cõtinuũ trãsitũ: quousq; plenariũ recipiat calorẽ. Sed cruda ⁊ indigesta deriuat ad renes. In renib⁹ aũt nõ habet colorari vrina ꝑcipue cũ ibi morã nõ faciat vel paruam in eis morã faciat. Sed per poros eru tides qui ex calore rarefacti sunt ⁊ relaxati statĩ resudat in vesicã: ⁊ ideo sepe et in multa quãtitate mingitur. Est aũt diabetes ĩmoderata vrine effusio ex distẽperãtia renũ in caliditate vel frigiditate. Fit aũt ex immoderato coitu vel cursu vel labore vel saltu. Hec vrina repleta est carneis resolutionib⁹ albis ⁊ oblongis: q: substãtia renũ ex vehemẽtia caloris dissoluit. ¶ Artericã. s. significat alba ⁊ tenuis vrina specifice cũ athomosis resolutionib⁹ albis rotũdis ⁊ minutis causas singulorũ in capitulo de contentis assignabimus. Sed quare fit vrina discolorata in artetica queri potest Et respondemus ꝙ materia vrine non est contenta in epate sed circa extrema vbi est causa passionis. Si queratur iterum quomodo resolutiones ille admisceantur vrine cum materia sit contenta in pede. Respondetur ꝙ hec est causa: quia virtus expulsiua vnius membri est attractiua aliorum per continuos meatus: scilicet expellendo adiuuat alia membra in attrahendo. Et sic ex virtute illius membri expulsiua: ⁊ ex virtute attractiua aliorum membroꝝ per continuos meatus resolutiones ille reuertuntur ad vias vrinales ⁊ vrine admiscentur. Fit etiam artetica ex distilatione reumatice materie a cerebro ad partes inferiores: ⁊ maxime ad istas que mobiliores sunt et nodosiores: in quibus ratione mobilitatis et nodosi-

tatis fortior est virtus attrictiua. Coleramque nigram. Idest melencoliam tenuis et vrina alba significat excessum melencolie alijs conditionibus circanscriptis. Alba est ex frigiditate melancolie: quoniã frigiditatis est dealbare. Tenuis est ex siccitate: quoniam siccitatis est attenuare. Nota quod melencolica dupliciter disponit vrinam: scilicet secundum sui qualitatem: et secundum hoc reddit eam albam et tenuem glaucam: vel albam ex frigiditate: tenuem ex siccitate. Secundum substantiam disponit etiã vrinam: et tunc reddit eam nigram et spissam ex sui cõmixtione sicut fit in solutione quartane ¶ Pediton. Idest epilepsiam significat alba et tenuis specifice cum quadam plumbeitate et obscuritate substantie: que habet fieri propter compassionem animatorum membrorum. Discolorata est in epilepsia: quia natura compatiente mẽbris animatis et nõn intenta circa epar digestio crudificatur et vrina dealbatur ¶ Scotomiam Idest tenebrositatem oculorum vertiginem significat alba et tenuis vrina vel glauca: et maxime si multum sit limpida et clara cum quadam viriditate et luciditate. ¶ Scotomia namque potius fit ex humore melancolico ex quo resoluto grossa fumositas et nigra ascẽdens cerebrum inficit: et spiritum visibilez obscurat. Est autem alba propter multam frigiditatem: clara est et limpida propter nimiam siccitatẽ. ¶ Epatis algorem. Idest distemperantiam epatis in frigiditate. Unde impedit digestionem propter frigiditatem epatis aquosi et crudi generant humores. Unde vrina albificatur. ¶ Cũ febris caumate. Idest in febre acuta causonica et augmastica significat mortem alba et tenuis vrina. Sed distinguitur si talis appareat: aut in principio: aut in augmento: aut in statu: aut in declinatione. Si ergo in principio talis appareat: significat crudelitatem materiei: et debilitatem caloris naturalis: et prolixitatem morbi. Unde ex tanta morbi prolixitate: natu-

ra afflicta z debilitata infirmus succumberet. z inde timē dum est de infirmi defectu: z hoc precipue si adsunt alia mala signa. Sed forti existēte natura z aliis bonis signis concurrentibus non significat mortem sed salutem z terminationem futuram per apostema factum sub diafragmate. Si talis vrina appareat in augmēto vel in statu precedēte rubicunda: duo pōt significare. Aut significat frenesim. Aut extinctionem coloris naturalis ꝑpter consumptionem naturalis humiditatis: que deficiente sibi nutrimento anihilatur. Unde vrina discolorat: z vtrū ꝙ signum est mortale. Si in declinatione talis appareat vrina precedente cretica determinatione signum est salutis z cetera similia. ¶ In sene vim fragilem. zc. Idest defectum virtutis ex senectute z imbecilitate caloris naturalis significat vrina tenuis z alba. ¶ Uel defectum puerilem. Idest defectū nutrimēti in mēbris. ¶ Lippotomiā. Idest sincopim significat alba z tenuis vrina. Et prouenit ex grossa fumositate resoluta a crudo humore z melancolico qui respirās intus ad spūales meat⁹ cōprimit z suffocat spm̄ vitalē in corde: q̄ oppressus caloris beneficiū nō pōt impēdere z cōferre partibus extremis ex quo nō ascēdente ad cerebrū cū nō tēperet spūs aialis cessat sensus in corpe: z motus voluntari⁹: z corpus aialis quasi mortuū iacet. hoc aūt precipue significat alba z tenuis vrina. ¶ In lesis humeros aut collū. Idest incipientib⁹ habere dolorē circa collū z hūeros nō ab extrinseca: causa: sz ab interiori: qui dolor subito surgēs tali existēte vrina significat dispersionē z resolutionē grosse fumositatis: vñ certū pōt esse signū sincopis vēture. ¶ Quartanā febrē. Id ē de naturali melācolia significat alba z tenuis vrina. Sed sequēti die post accessionē debet esse pallida vel suppallida: et in tertia die vel quarta debet esse alba vel glauca. qd̄ in sequenti die magis appareat colorata: cōtingit quia materia melancolica cū pura sit z cōpacta

suam ignitionē diu seruat vel inflāmantē vnde in sequē-
ti die magis apparet colorationi effectus. Jn quartana
vero nota russa vel subrussa et qn̄qꝫ subrubra occurrit.
¶ Emphimerinā. Jd est solutionē febris quottidiane
de flegmate vitreo significat alba et tenuis vrina: specifi-
ce precedēte pauca ꝛ in fundo globosa. Si postea effun-
datur in multa quantitate: ꝛ postea tenuis in substātia
significat amphimerine solutionē. Flegma vitreū dū ad
huc crudū esset ꝛ cōpactū resistebat natnre expellere vo-
lenti: et quia fiebat eius resolutio pauca erat vrina. Sed
flegmate digestio: ꝛ colore cōfortato fit eius resolutio ꝛ
per particulas minutas. Unde vrina multiplicatᷓ ꝛ atte-
nuatᷓ. Et nota ꝙ oīs materia in sui digestione inspissat
vrinā: preter flegma vitreū. Huius regule cōcordātia ha
betᷓ apud Jpo. dicente in quarta particula āphorismoꝝ
Quibuscūqꝫ vrine albe ꝛ globose nō sine febris ꝛ quadaꝫ
virgulaꝝ porrectione: sicut quidā radioli essent in vrina.
Urinā talē Platearius dicebat virgulatā. Et ferrarius
superius fanestratā. Alba est vrina ex vitio splenis: qꝛ ex
melācolica supfluitate calore naturali debilitatio crudifi
catᷓ digestio: ꝛ cōtrarie qualitatis fit intēsio. i. frigiditas
vnde vrina dealbatᷓ. Albedo em̄ filia est frigiditatis: vt ͥdi
cit. Gal. in regni. tenuis est radiosa ex nimia siccitate me
lācolie: ex qua subtilitatis spiritibus: superius subtilior
et tenuior fit vrina. Fit etiā tenuis ꝛ radiosa: qꝛ melācoli
ca superfluitas splenis domiciliū descēdens: cū sup exhi-
beret cōprimit ꝛ coarctat meatꝰ vrinales quibꝰ coarcta-
tis vrina subtilior excollatᷓ. ¶ Jdropē. Jd est leucofan-
tiā. i. iposarcā vel anasarcam. Jn principio passioni. Sed
longo tēpore talis apparēs splenetica passionē declarat
Spleneticā si sit cū quadā liuiditate in parte superiori:
que liuiditas et obscuritas contingit propter impurita
tem humorū naturalis em̄ calor debilis multū nō potest
defedare et sincerare sanguinē. Jdeo dixi in principio qꝛ

inueterata causa malicie:⁊ materia in ꝓcessu temporis multiplicata: alba ⁊ spissa occurrit. ¶ Crapulā. Circū scriptis alijs circūstantijs multiplicata nāq͡ʒ ciboꝝ congerie suffocatur naturalis calor vnde non potest cōualescere circa officiū digestionis. vt videt̄ in lāpade ex multa olei infusione lumē opprimit̄ ⁊ extiguit̄. Ex multa congerie lignoꝝ ignis debilis extinguit̄. Ex crapula etiam multa debet fieri vrina inq̄titate multa. Nā ex multis cibis multa dʒ fieri redūdatio succositatis ad epar q̄ naturalē calorē reprimit. Et talis fʒ Theophilū significat largū cibū ⁊ potū p̄cesisse:⁊ maxime si nimiū fuerit subtilis ⁊ leuis. quia cito penetrat. Nefresim. Idest passionē renū ex calculo ibi cōfirmato. Et hoc p̄cedēte vrina spissa et alba cū quibusdā sediminibus arenosis. Et si post talem vrinā apparētē appareant tenuis et alba vrina non facta purgatiōe melācolici humoris: vel vitrei flegmatꝭ cū diureticis potionib⁹ significat nefresim ex calculo in renib⁹ cōfirmato ⁊ talis pessima est qr peior est calculus cōfirmatus q̄ cōfirmādus. Et hoc cōcordat: Ypoc. libro āpho. dicēti vrine limpide ⁊ albe oēs male sunt: maxime si in freneticis apparēt. Alba est vrina in frenesi: quia totaliter aggrauatꝭ orgāis ⁊ spiritib⁹. sensus ⁊ mot⁹ volūtarius impedit̄. Et ipse fumositates ad cerebrū respirātes cū sint grosse⁊ ipetuose fit distensio miringaꝝ. Et ex distēsione fit solutio cōtinuitatis ex qua sequit̄ dolor capitis:⁊ maxime in sinistra parte cum ibi sit sedes melamcolie rōe ꝯformitatis. Et nota q̄ tales vrine apparēt in mēstruosis ⁊ in emoroides habētibus. Sed tūc apparēt parue ⁊ nigre resolutiones in fundo cum discoloratione et macilētia totius corporis.

¶ De glauco colore.

Spissi suscipiens comercia nulla liquoris.
Est in iudicio glaucus color emulus albo.

At minus offendit natiui iura coloris.
Si fuerit tenuis mediocriter: aut mediocris.
Glauca vel alba: notat excessum flegmatis acris.
Glauca melācolice craseos est cōscia testis.

¶ Expositio. Spissi. ¶ Postq̄ determinatū est de colore albo. In ista pte determiat de colore glauco. Glauc9 enim color est sicut cornu albū lucidū. Dicit q̄ vrina in colore glauca que nūq̄ patitur cū spissa substātia sociari habet simile iudiciū cum alba vrina & tenui: q2 quicq̄d significat vrina alba & tenuis totū significat vrina glauca Sed cum remissione & minori malicia. Et etiā vrina glauca non tantē debilitatem caloris naturalis ostēdit vel significat. ¶ Si fuerit tenuis Ponit talē regulā. quotiēscūq̄ videbis vrinam albam vel glaucam in colore cū substantia mediocriter tenui significat dominiū flegmatis acetosi. ¶ Glauca. Dicit q̄ vrina glauca significat hominē melācolice complexionis & sanū. ¶ Cōmentum. Spissi. Post albū colorē agit auctor de glauco qui cōuenientes hz significationes cū albo colore. Nō eni differūt nisi fm intensionem & remissionē maliciei. Nam quecūq̄ significat albus color cum tenui substātia eadē significat glaucus color sz cū quadā remissione. ¶ Spissi liquoris. Id est spisse substātie. ¶ Nulla comercia. Id est nullā cōiugationē. Glauc9 nāq̄ color cum sit tāq̄ cornu lucidū albū est. incōiugabilis spissitudini. Spissitudo eni ei associata luciditatē aufert sine qua non posset esse glaucus color. ¶ Emulus albo. Idest cōsimilis. ¶ At min9 offēdit. Idest min9 significat ipediri. ¶ Iura Idest cursum & dominium. ¶ Natiui coloris. Id est naturalis. ¶ Si fuerit tenuis. Adhuc psequitur auctor iste de glauca vrina & ondit q̄ glauca vrina oino vel mediocriter tenuis significat melicū. Sz si recedat a tenuitate mediocriter sigt excessū flegmatis acetosi. &c. ¶ De colore lacteo.

Lactea subtenuis inacute caumate febris.
Liris in ingressu signis adiuncta sinistris'
Damnat et accusat patientē crimine mortis.
Fallitur vrine sentētia: si tibi certo.
Ordine concurrāt: que sunt vitalia sina.
Mens: sopor affectus: bona respiratio: virtus
Lacta subtenuis cum largo fusa liquore
Fine mali veniens defer uescēte calore.
Soluit: et a morbi laqueis emancipiat egrum.
In febre quā replica tipicusq; īterpellat error.
Lactea subtenuis dicta: q causa sit eius
Frigida pressuram longi factura laboris:
Lactea subtenuis febre declinante salutem.
Impetrat et corpus reuelat vitāq; refirmat.

Expositio. Lactea subtenuis etc. Superius determinatū est de colore glauco cū mediocriter tenui substātie copulato. Hic determinat autor de lacteo cū tenui suba. Ponit ergo talē regulā pmo. Urina lactea ī colore mediocriter tenuis ī suba in pncipio egritudinis acute signis malis cōcurribus sine dubio patintē indicat moriturū. Si vero signa bona et vitalia ocurrā sicut bonus anhelitus fortitudo virtutis bonus somnus: et bona memoria et silia tūc nō habz ista regulam veritatē. īmo significat egri liberationē. Est tamē sciendū q talis vrina quātū est de se non significat bonū. Sed rōe aliorum signorum bonorum sibi cōiūctorum. ¶ Lactea subtenuis cū largo. Hic ponit alia regula decolore lacteo cū suba tenui mediocriter. Regula est ista Urina lactea ī colore subtenuis ī suba. multa īquātitate in declinatiōe egritudinis apparens significat solutionem egritudinis. ¶ In febre. Alia regula. scz tertia. Urina in colore lacteo. subtenuis insuba in febre interpol-

lata significat materiam egritudinis frigidam: et p consequēs longitudinē egritudinis. ¶ Lactea subtenuis febre. Quarta regula Urina lactea in colore: subtenuis in substātia in declinatiōe egritudinis significat liberationē ab egritudine et salutē. ¶ Cōmētum. Lactea subtenuis.
¶ Post caplm de glauco colore cū tenui substātia: subiūgit auctor aliud caplm de lacteo colore sʒ cōiugationē tenuis sube. Sed fortasse obijceret deverbis et sententijs et eorum repugnātia. In isto libro dr et qsi p regula pponit q lactea vel karopos nūq tenuis reperit. Sʒ hic lacteus color cū tenui suba ꝯiugat. vnde videt dissonātia. Rñdemus q nūq lactea ē tenuis de oimoda tenuitate: et de oimodo tenuitate intelligēdū ē. Ad hoc nāq vt sit lacteus color exigit q sit ibi aliquātula partiū grossicies et accumulatio. Et ideo lacteus color oimode subtilitati denegat copulari. Et hoc idē intelligit de karopos. Et ppter hoc dictū est q latea vel karopos simili mō nūq reperit tenuis i vltima subtilitate. Qd vo hic dr de ꝯiugatione lactei coloris cū tenui suba intelligēdū est: nō de omi tenuitate: sed mediocriter tenuitate accedēte ad speciem spissitudinis: vnde auctor volēs euitare piculū obiectionis nō dixit simplr tenuis: sʒ lactea subtenuis sub nāq denotat remissionē a tenuitate. Si aūt apud. Theophi. inueniat lacteus color cōiūgi cū tenui substātia: tūc. tenuē subaʒ intellige p subtenui De tali aūt colore cā subtenui suba talis doctrina pponitur apud hūc auctorē. Unde vrina lactea cū subtenui suba aut apparet in pncipio egritudis: aut i fine. Si in pncipio vel in fine aut apparet in pncipio vl in fine febris acute vel interpollate vel alterius egritudinis prosequente de singulis. Si in principio febris acute appareat lactea et subtenuis malis signis concurrentibus sicut est alienatio desipiētia: insomneitas: defectus appetitus: difficilis respiratio: virtus debilis mortem significat. Per hoc enim q est lactea significatur cruditas ma

tertei ꝛ indigestio ꝛ locus secunde digestionis esse refrige ratus ex trāsmissione spirituū: ꝛ caloris ad cerebrū: ꝛ est signū frenesis future: vnde timendū est de cerebri ꝯsum‑ ptione. Cerebrū eni est mēbrū delicatum molle ꝛ tenerū ꝛ cū debilē habeat calorē naturalē: nō multo calore indi‑ get. Et iō feruore caloris supuenieti cōsumit. Cor vero ē calidissimū mēbrū naturaliter vn̄ multo calore ē assuetū ꝛ quasi more fabri in cōtinuo calore versat. Inde ē ꝙ im petum feruoris caloris aduenietis meliꝰ potest tollerare Quo aūt est tenuis ex cōpactione humoꝝ est ꝛ cruditate. Et quia materia iam rapta est ad cerebrū epate refrige ratio iam nulla fit resolutio nec ꝑturbatio. vnde vrina nō inspissatur ꝛ ideo malis signis ꝯcurrētibus si talis vrina appareat mortifera est. Sed si bona occurrerint signa su ꝑdictis ꝯtraria: licet talis appareat significat liberatio‑ nē egritudinis: sed non est quātū estin se: qꝛ per se suspe cta est ꝛ īfamis. Sed quia bona accidētia ei cōcomitātur licet suspecta: significant prolixitatē egritudinis. Sed si in fine febris acutē talis appareat ꝛ si multa in quātitate febrē declinātē indicat. ꝙ eni lactea est significat ꝙ īnatu ralis calor iam recedit. ꝙ vero est tenuis hoc fit ex atte‑ nuatione et subtilitate partiū materiei: ꝓ hoc autē ꝙ est multa significat plena ꝛ sufficiēs purgatio. Si ꝟo in ꝑn‑ cipio febris interpollate talis vrina appareat: tūc crudū et flegmaticū humorē demōstrat. vnde disponitur vrina ꝫm frigiditatē ꝛ humiditatē: ꝛ ꝫm caliditatem ꝛ siccita‑ tem ꝛ ꝫm frigiditatē ꝛ siccitatē ꝛ ꝫm caliditatē ꝛ humidi tatem humoꝝ. ꝙ autem est tenuis: hoc fit ex compactio ne ꝛ cōplexione materiei ꝛ difficultate resolutionis. Ta‑ lis ergo vrina ex omi cā egritudinē significat et longam afflictionē ostendit, ꝛc. In fine ergo īterpollate febris; si talis appareat ꝛ multa ex lacteo colore significat calorē deferuescentē. Sed ex tenuitate significat materiei sub tilitatem ex multitudine significat sufficientem purga‑

tionē: ꝛ ita egri liberationē significat. Sed si talis appareat sine febre dispositionē corpis ad ydropisim portēdit. His diligēter ꝯsideratis que dicta sunt manifesta est littera ꝛ sensus littere.

¶ De colore albo lacteo ꝛ karopos.

Albescēs karopos vel lactea spissa figurat:
Idropisim: colicā: lapidem capitisqꝫ dolorem.
Flegmatis excessum. mēbroꝝ reumata. fluxū.
Talis apostaseos causam complexio soluit.

¶ Expositio. Abescēs karopos. ¶ Hic deteriat egidius de calore albo lacteo ꝛ karopos cū spissa suba. Vñ talis est rľa. Alba nāqꝫ vrina in colore vel lactea vel karopos: spissa in suba significat ydropisī: ꝛ alias significatiōes q̄ sequūtur in lr̄a: ꝛ tu specifica sicut scribit̄ in commento valde bene. ¶ Albescēs karopos. Hic agit autor de albo colore ꝛ lacteo vľ karopos cū spissa sba Alba nāqꝫ vrina remissior ē ꝙ lactea. vel karopos. Et est hic color karopos silis camelloꝝ velleribus. i. flauus ꝛ hij colores oēs cū spissa suba significāt ydropisim. i. leucofantiā ex multo tp̄e p̄cedēte: cū quadā obscuritate: ꝛ ꝑturbatiōe ꝛ apposita manu liuida vel subcitrina apparet. Et talis vrina leucofantiā cōfirmatā significat talē vrinā precedit alba ꝛ tenuis cū quadā liuiditate ꝛ obscuritate. Et nota ꝙ talis vrina q̄ ydropisim significat potius dꝫ esse alba ꝙ lactea vľ karopos ꝓpter maiorē cruditatē digestionis. Idropisis em̄ significat errorē virtutis digestiue ī epate Color vo karopos vel lacteus nō tātā cruditatē materie. Pōt tn̄ lacteus color vľ karopos ī leucofātia apparere Sed albus color eā fidelius exp̄mit vt dictū est. Itē vrina alba lactea vľ karopos cū spissa suba ꝛ arenosa sigt colicam: vel illiacam passionem ex crudo ꝛ viscoso flegmate aggregato ī iferioribus itestinis. Vñ exp̄ssiōe flegmatꝫ tecis egresso denegat̄. Ex ventositate innata tortio et angustia sentit̄: vt videat̄ patiēti q̄si quoddā terebel-

lum eius intestina perforare: vt de seipso refert Gal. in collicapassione et illiaca: cum sepe videatur alba et spissa: tamē de iure passionis et depositione vel dispositiōe materiei talis debet esse vrina: que si ita est in itestinis potius debet esse lactea vel karops: q2 cū materia contēta sit in colon intestino vel ylion cū remota sit a vijs vrinalib9 nō sit pōt immutare vrinā: vt eā reddat albā. Redditur ergo minus discolorata: scilicet lactea. Item vrina lactea vel alba et spissa lapidē significat. specifice si in fundo habeat sedimē arenosum: Talis ergo vrina potius debet habere calorē lateū ꝙ albū: q2 licz p flāte debeat esse discolorata multū: tamē ppter ebullitionē et decoctionē ipsius humoris: vt in lapidē cōuertatur redditur minus discolorata: vt lactea et spissa cōstituat̃ pro cōsumptiōe liquidaꝝ partiū. Petrificatio nāqꝫ ex aliquo humore non pōt effici sine aliqua decoctione. Ideoqꝫ potius fit lactea ꝙ alba. Et est notandum ꝙ gñatio lapidis fit quattuor d̄ causis. s. ex abūdātia supfluitatū: ex viscositate eaꝝ: ex āgustia meatuū. et ex d̄bilitate virtutis expulsiue. Cū em̄ hec oīa cōcurrāt humor diuti9 morās in vesica actiōe caloris decoquit̃: et liquidis oīb9 ptib9: cōsumptis et terrestrib9 pmanētib9 fit duricies: et petrificatio et arenaꝝ gñatio q̄ simul coadunate et annexe lapidē efficiūt: q̄ si fuerit in renib9 dolorē renū facit imoderatū ex distētiōe partiū et solutiōe continuitatꝫ. Adest etiā dormitatio pedis cū ipso rene colligātiā habētis: et īfrigidatio cōtingit: q2 spirit9 ppter emfrasiꝫ calculi nō pōt īpēdere bñficiū sue calefactiōis Cōprimūtur em̄ nerui: vñ aufert̃ aditus spirituū aīali: et ideo fit dormitatio pedū et in frigidatio. Adest etiā dolor illiac9: q2 cū itestina cōprimūtur ex cal culo exñte in renib9. et hoc ppter eoꝝ colligātiā: supfluitas prime digestiōis retinet̃ q̄ cū nō possit emitti redūdat ad yliō et inflat: et torquet ipꝫ: et idc fit dolor iliac9. Et si lapis

fuerit i vesica dolor est in pectore cū pruritu: cū difficultate mingēdi ꝛ cū ardore virge.qn̄ vrina mingitur:ꝛ cōstipatio igit̄ vētris fit ex cōpressiōe lōgaonis.¶Capitisq̧ doloreꝫ.Idest presentē vel futurū significat vrina karopos vel lactea ꝛ spissa in substātia.Si ergo vrina diu talis appareat significat dolorē presentē.Sed si de nouo apparere incipiat futurum dolorē significat:hoc aūt est in amphimerina cū flegma diu fuerit in corpore Calor em̄ qui iam diu egit in ipm̄ resoluit eius partes in fumositatē turbidā vaporosam que petēs cerebrum infert dolorē.Sed si flegma nouiter incipiat dn̄ari in corpore.calor agens in ipm̄ nōdū in fumositatē sufficit resoluere.Sed diutus agēdo resoluet.et ideo futurus dolor significat̄.Huiusmodi rl'e cōcordantiā habemus ab Ipo .in quarta particula āpho.iuxta finē.Quibus in febrib⁹ vrine cōturbate sunt velut subiugaliū hijs capitis dolores aut ad sunt aut aderūt.¶Flegmatis excessium vrina ergo alba vel lactea ꝛ spissa per totū cum inequali ꝛ impura substātia flegma naturale abundare significat sine febre.Alba est ꝓpter frigiditatē flegmatꝭ Natura em̄ frigiditati est dealbare:ꝛ q: flegma album est:ideo habet dealbificare.Spissa est ꝓpter humiditatem cui⁹ est inspissare.Inequalitas substātie significat ꝯturbationē fieri,incorpore.Impuritas subē significat defectū naturalis coloris nō valētis subam depurare. hoc ergo significat pricipaliter.¶Scdo vero significat dolorē capitꝭ ꝛ p̄cipue grauedinē occipicij vbi ē flegmatis sedes:vel sigt idigestionē ꝛ sigt lateꝶ iflationē:oris insipiditatē saliuaꝶ abūdātiā.sensus ebes:mot⁹ tard⁹ fit:pigricia somn⁹.ꝛ dolor capitis ei cōcomitātur:q̄ oīa habēt cōtingere ex resolutione grosse ꝛ crude materie: ex qua resolutiōe fumositas resoluta ꝛ'a d̄bili calore.nō cōsumpta ad diuersas ꝑtes corꝑis ꝑegrinās illas ꝑtes aggrauat ꝛ molestat:petēs em̄ cerebrū ex distētione mi

rigaꝝ cerebri dolorē facit ⁊ ad ipocūdria respirās īflatio
nē inducit. Et ascendēs ꝑ isofagū ad linguā ⁊ circa eam
inspissata insipiditatē facit ⁊ saliue abūdātiam. Et per
neruos diffusa sensum ⁊ volūtariū motū impedit. Huiꝰ
rl'e cōcordātia habet apud Theophilū in. c. de pingui
et alba vrina. Dicit nāqꝫ Thophilus talis cōplexio mon
strat crudū humorē plurimū abūdare in vasis. i. in venis
et differētias diuersi flegmatis attestari: vt est vitreum
falsum ⁊ sine qualitate. ¶ Mēbroꝝ reumata. Idest flu
xum humoꝝ ad aliquod mēbrū corporis sicut in aposte
matica collectiōe de frigidis humoribꝰ effecta. precipue
si fuerit granulosa. ¶ Fluxū. Sꝫ reumatis significat
lactea vel karopos ⁊ spissa: specifice si fuerit pauca ⁊ tur
bulēta cū resolutionibꝰ ob lōgis vl' rotūdis: precipue si
fuerit granulosa: ¶ Fluxū. Idest vētris solutionē signi
facit karopos vl' lactea ⁊ spissa: si fuerit pauca cū reso
lutionibꝰ lōgis ⁊ rotūdis. pauca est ꝑpter fluxū. quia
spūs et humores emittūtur a corde: q: calor debilitat in
epate ergo pauci generātur in humores: ⁊ ideo pauca est
vrina. Hoc enim dicit Ipo. vrina nocturna multū micta
paruū secessum significat: ⁊ multus secessus paucā vrinā
significat: Resolutiōes fiūt a flegmate descēdēte ꝑ stoma
cū ad intestina. Turbulēta aūt ex ꝑmixtione humorum
¶ Talis cōmixtio: Idest talis cōiunctio albi vel lactei
coloris conspissa sustātia. Soluit. Idest solui significat.
¶ Apostaseos. Idest materiā apostematice collectiōis
ex purgatiōe materiei q̄ cruda est si flegmatica: vn̄ vrina
discoloratur ⁊ īspissat Et īde habemꝰ cōcordātiā cū Ipo.
in fine quarte particule. inquit eñ quibꝰ spes est aposte
ma ad articulos cōuerti: exiēs ab apostemate vrina cras
sa ⁊ multa ⁊ alba facta velox in laboriosis febribꝰ ⁊c. Itē
apud Thophilū vrina pinguis et alba multa veniēs libe
rat egrū ab apostemate in articulis nato hijs qui dole
bant liberat eos etiā qui in egretudine laboriosa erāt ⁊

qui diu fuerant in egritudine pinguium humorum.

¶ Ostendit quattuor esse regiones in vrina.

Sepe fit vrine distans substantia. dispar.
Vultus: vt a medio vel somno discrepet imum.
Summa superficies: mediana: vle infima spissa.
Summa: vel mediam: vel partem concutit vnam.
Et similis simili seruit regio regioni.
In reliquis est consimilis ratio generalis.

¶ Expositio. Sepe fit vrine. Hic ostendit auctor in vrina quattuor esse regiones: que quattuor humani corporis regionibus correspõdent vnde notandũ est q vrine substantia multotiens discõuenit in seipsa: q2 aliqñ erit superius tenuis: inferius spissa: vel econuerso: et etiã color ei9 q2 in pte superiori erit alterius coloris q in parte media vel q in pte inferiori. Hic ergo notantur quattuor esse regiones in vrina que in humano corpore quattuor regionibus attestãtur. Circul9 enĩ ipsius vrine attestat supra mẽbro2 aĩato2 dispositionẽ: vt puta cerebri et miringa2 cerebri et triũ cellularũ. ¶ Scda regio vrine sc3 pars que est cõtigua circulo significat dispositionẽ mẽbro2 spũali um et egritudines eo2 sicut dicet in cõmẽto. ¶ Tertia regio vrine attestat supra dispositionẽ mẽbro2 nutritiuo2 sc3 epatis stomachi splenis et similiũ. ¶ Quarta regio sc3 fundus attestatur supra dispositionẽ mẽbro2 inferiorum que regio si in se contineat sedimen arenosum humores significat cõglobatos: et molestationem significat generatiuorum mẽbrorum: et egritudines eorũ sicut incõmento valde bene dicit. ¶ Cõmentũ. Sepe fit vrine rc. Notãdumq quattuor sunt regiones humani corporis: et prima est aĩatorum mẽbrorũ. sicut cerebri et miringarum. et trium cellularum ipsius: et durat ista regio ab epigloti superius Epiglotũ est mẽbru3 qd iacet supra tracheã arteriam. et dicit ab epi quod est supra. et glaucio

qđ est mēbrū: super euglosuma.i.ysofagū. ❡ Secūda regio ē spūaliū & cōtinet cor & epar & tracheā arteriā & fistulas pulmonis: & durat ab epigloto inferi⁹ vsq₃ ad dyafragma. ❡ Tertia regio est nutritiuoꝝ mēbroꝝ et cōprehēdit stomachū: splenē: epar: & itestina: & kistim fellis & durat a dyafragmate vsq₃ ad lūbos & renes. ❡ Quarta regio ē generatiuoꝝ membroꝝ q̄ cōprehēdit lūbos renes & vesicā & didimos & matricē & testiculos matricis & vuluā & duos testiculos & virgā virilē: & oīa q̄ ꝯtinētur a renib⁹ infra. Quattuor sunt regiōes humani corpis q̄bus cōfirmātur.iiij.regiones vrine.pma quarū est circulus: cui deseruit dispositio animatoꝝ mēbroꝝ secūda ē corp⁹ ae reū vel supficies q̄ ē in supiori parte cōtingua circulo: & deseruit ei dispositio membroꝝ spūalium. & spissa est & magis turbulēta & attestat̄ male humiditati spūaliū mēbrorū: maxime si circul⁹ fuerit grānulosus q̄ significat dispniā & asma aut aliquā colectionē materiei supflue circa spūalia. vnde adest angustia anhelādi: & strictura pectoris. & q: spūalia mēbra sunt aerea emittūt aerē & inspirāt. Tertia regio dicit̄ pforatiua q: pforatis mēbris attestatur.i.stomacho epati & alijs nutritiuis q̄ si nebulositatē in se habēt vel spissitudinē: denūciat impedimētū nutritiuoꝝ ex supfluis humorib⁹: sicut dolorē vētris & inflationē rugitū et indigestionē: fastidiū & cetera accidentia q̄ stomachi rep letiones cōcomitātur. Quarta regio est fund⁹ & in fine partis vrine q̄ sedimen arenosum in se continet & humores conglobatos: & significat molestationem generatiuoꝝ: sicut nefresim: lithiasim stranguriam & renum lumboꝝ dolores: & partiū adiacentiū grauedinem ❡ Distās substantia. Id est dissona & inequalis quantū ad eandē vrinam: vt eadem in parte superiori appareat spissa: vel in medio vel in inferiori ceteris partib⁹ in tenuitate permanentibus: vel econtra. Suprema regio significatur molestari sicut singulis singula reddantur: similis regio

vrine simili regioni corporis attestatur. In reliquis col lectionibus ratio genaralis est: vt si in pte superiori sit spissa vel media vel iferiori suprema regio corporis media vel infima molestari significat.

¶ De pallido colore vel subpallido et subcitrino.

Pallida cum pingui vel subcitrina liquore.
Flegmatice mōstrat periodica frigora febris.
Pallida cum tenui colorā declarat adustam.
Pallida subtenuis exacri flegmate febrem.
Pallida cui spissum mediocriter associatur.
Flegmatice craseosinterpres fida probatur.

¶ Expositio. Pallida cū pingui. ¶ Post pcedētesco lores 9nter agit autor hic de colore pallido: subpallido: subcitrino cū spissa substātia tenui vl' mediocri. Regula est Urina in colore pallida vel subpallida vl' subcitrina: in suba. per totū spissa significat febrē interpollatā: ex flegmate naturali. s. quottidiana. ¶ Pallida cū tenui. Secūda rl'a ē. Urina in colore pallida: vl' subpallida ī substā tia tenuis. sigt 9niū colere aduste: et melācolie ī naturalis sime febre. ¶ Pallida subtenuis. Tertia regula. Urina in colore pallida vel subpallida tenuis mediocriter ī sub stātia: quottidianā sigt de flegmate acetoso et indigesto Pallida cui spissum. Quarta regula. Urina ī colore pal lida vel subpallida. in suba mediocriter spissa flegmaticū sanum significat. ¶ Commentū. Pallida cum pingui Post al. colorē lacteum et glaucū et karopos subiūgit capitulū de pallido colore. Et etiā per pallidū colorē cō prehēdimus in ipsum pallidū et subpallidū colorem sm coniugationē spisse substantie: et tenuis et mediocriter tenuis quos sic debes colligere. Urina pallida vel subpallida vl' subcitrina: pallori vicina: in substantia per totum spissa: significat quottidianam de flegmate naturali. ¶ Remissa est in calore propter flegmatis frigiditatē

Spissa vero pp̄ter humiditatē humoris flegmatici. Alia regula. Urina pallida vel subpallida in colore et in substā tia tenuis significat dominiū colore adustе ꝛ melācolie in naturalis sine febre. ¶ Alia regula. Urina pallida in colore ꝛ subpallida i substātia mediocriter tenuis significat quottidianā de flegmate accetoso indigesto: mediocri di co tendente ad digestionē. Dis nāq̄ materia in sui dige stione inspissat vrinā preter flegma vitreū qđ ex sua dige stiōe eā attenuat. ¶ Periodica frigora. idest circulares reuolutiones vel accessiōes: q̄ a frigore. p̄ueniūt. ¶ Fle gmate febrē Idest quottidianā de flegmate naturali. ¶ Sub tenuis. Idest remissa tenuitate vt notet diminu tionē. ¶ Pallida cui spissum. Alia ponit̄ regula de pal lido colore vel subpallido. Urina in colore pallida vel sub pallida: in substantia mediocriter spissa sanū flegmaticuꝫ significat ꝛ cetera huiusmodi.

¶ De colore subpallido sequētе albū vel lacteuꝫ vel glaucum vel karopos.

Si male disposito precedat corpore glauca.
Lactea vel karopos ꝛ pallida post videatur.
Signo palloris vires natura resumit.
Et redit ad p̄priū vis digestiua tenorem.
In febre continua lenta: subpallida clara.
Pōdus apostaseos in dextra parte futurū.
Indicat affectu cōstāte vigore vigente.
Si fluor absentet ventris aut viscera temptat:
Pallida spumosa pinguis liuens cinerosa.
Paucula fit pestis ptisice nō absona testis.
Si fluor accedit mors intrat vita recedit.
Crudor ꝛ emfrasis fluxus consumptio paucam.
Indicat vrinā ratio contraria multam.

¶ Expositio. Si male dispositā &c. Alia r̄la. Preceden
te vrina alba in colore lactea glauca vel karopos: & vrina
pallida in colore subsequat̄ fortificationē caloris natura-
lis significat. Et q̄ ip̄a natura corporis resumit vires su
as. In febre cōtinua. Regula scd̄a. Urina pallida vl' sub
pallida in colore: in substātia tenuis & clara in febre accu-
ta apparēs: cū bonis signis significat apostema futurū
sub diafragmate in parte dextra. Si aūt talis vrina ap-
pareat malis cōcurrentib⁹ signis: mortis periculū mina
retur. ¶ Si fluor absentet. Tertia r̄la. Urina pallida vel
subpallida in colore: spumosa superius cū quadā liuidita
te oleagina subcitrina: in q̄titate pauca: solutiōe ventris
circunscripta ptisim siḡt. Si vero tali vrina in ptisi ex̄nte
superueniat fluxus mortale est ſm Ypo. quinto ampho-
rismorum. A ptisi habito diaria superueniēs mortale est.
¶ Crudor & emfrasis. In hoc loco assignat auctor quat
tuor causas paucitatis vrine. Et prima est cruditas ma-
terie. Scd̄a opilatio meatuū vt in strāguria. Tertia flux⁹
ventris. Quarta est ↄsumptio sabstātialis humiditatis.
Et cause istis contraria faciūt magnā vrine q̄titatem: vt
bona digestio: meatuū apertio: ventris cōstipatio: & cali-
ditas tēporata nō cōsumēs substātialē humiditatē. Oīa
em̄ ista faciūt ad multiplicationem vrine. ¶ Cōmentū.
Si male. Alia regula de pallido colore que assignatur
ſm collationem pallide vrine ad glaucā vrinā alba lactea
vel karopos precedēte. Sunt em̄ quedam iudicia simpli
cia quibus quādoq̄ iudicatur de vrina absolute ſm sub-
stantiā et colorem: non habendo respectū ad statū prece-
dentem: vel ad cōsiderationem aliarum circunstantiarū.
Sunt etiam quedam iudicia electiua, quādo habetur re-
spectus precedentis status: vel complexionis vel eta-
tis: vel aliorum similium. Hic ponitur iudicium colla-
tionis: quia si corpore aliquo existente distemperato
in frigiditate: vrina appareat lactea alba vel glauca:

et post modicū tempus appareat pallida significat calo rem naturalē resumere vires: vt fiat transitus de indigestione ad principiū digestionis: Et de frigiditate ad con fortationē caloris naturalis Naturalis em̄ calor resumit vires suas vel videtur resumere vires: vel significat resumere eas. ¶ In febre cōtinua. In hoc ca. Alia ratio vel regula assignat de pallido vel subpallido colore: quare sic collige. Urina pallida vel subpallida in colore: in substantia tenuis: clara: in febre accuta de flegmate vitreo alijs bonis signis cōcurrētibus significat apostema futurum sub diafragmate. ꝙ vrina sit pallida: cōtingit ꝑpter frigiditatē materiei. ꝙ autē sit tenuis ⁊ clara: cōtingit ꝑpter cōpactionē ⁊ cruditatē materie: ex quib⁹ morb⁹ prolixat Natura igit plixitate morbi aggrauata ⁊ stimulata non potest cōuenietē ⁊ absolutā crisiȝ eligere: vt purget materiā per fluxū sanguinis a narib⁹: vel per sudorē vel per fluxū ventris: vel per quācunq̧ aliā purgationē competētem: facit ergo qd pōt tanq̄ fatigata. Sed si debilis esset natura: nec adsint aliqua bona signa nūcia: vt si alba appareat: vel virtus esset debilis: tūc morteȝ minaret. Sed quādo sunt signa boni nuncia: sicut bonus appetitus: et robur virtutis: et fortitudo mentis: et respiratio facilis: presumendū est ꝙ in tali casu per talē vrinam qd debeat fieri determinatio per apostema sub diafragmate. Natura nanq̧ licet sit fatigata: ⁊ materia sit cruda, inquātū potest ad se ⁊c. ¶ Deliberandū nititur. Transmittit ergo materiā de nobilioribus mēbris ad minus nobilia: de principalib⁹ ad minus principalia: scȝ ad dextrū ipocundriū et ad ideȝ precipue: q̄r ꝑpter presentiā epatis qd est membrū calidū: ⁊ ꝑpter loci vacuitatē viget ibi virtus attractiua. ¶ Pondus apostaseos. Idest apostematicaȝ collectionē de graui et ponderoso humore. ¶ In dextera parte. Idest in dextro ipocundrio sub diafragmate. Hec regula elicita est ab Ipocrate in pronosticis circa

ca finem partis prime. Ubi dicit: accuta existēte passiōe collectio si fuerit in ipocūdrijs ꝛc. ¶ Affectu cōstante. Idest bono appetitu cū alijs bonis signis. ¶ Cōstante vigore. Idest vigoroso permanēte. ¶ Si fluor absentet. Alia regula dat de pallido colore: per quē significatur ptisis. Regula sic colligēda est. Urina pallida vel subpallida in colore spumosa superius cū quadā liuiditate oleagina: subcitrina: in q̄titate pauca: solutiōe circunscripta: ptisim declara ꝙ si in ptisi tali existēte vrina: superueniat fluxus vētris mortale est iuxta āphorismum Ipocratis qui ait in quinta particula amphorismoꝝ: scꝫ principium prope a ptisi habito diaria superueniēs mortale est. ¶ Absentet. Qz talis fluxus vētris ex humoꝝ pturbatione et pauca humiditate redūdante ad epar posset apparere: et ideo excludimus fluxū vētris ad certitudinē specificationis. ¶ Pallida. Naturali calore debilitato circa nutritiua: q̄ spūalibus cōpatiuntur ¶ Spumosa. Ex compressione vel ꝯpassione pulmonis: in quo triplex est causa spumositatis. s. impetus motionis: pn̄tia siue violentia ebullitionis: pn̄tia ventositatis. ¶ Pinguis. Idest oleagine ꝛ magis in principio ex pinguedinis resolutiōe ¶ Liueus. Ex infectione spirituū ꝛ puluerulenta ꝛ spumosa materia q̄ per venā concauā redundās ad epar sanguinē inficit: ꝛ spm̄ ꝛ sanguinē corrūpit. ¶ Cinerosa. Ex partibus pulmōis resoluta puluis em̄ est subcinerei coloris. ¶ Paucula. Ex ꝯsumptiōe humorꝫ. ¶ Pestis ptisice. Idest pestis que corp⁹ depascit. ¶ Fluor. Idest fluxus ventris. ¶ Mors intrat. Idest multiplicata cō sumptione. ¶ Crudor. In predictis capitulis frequenter fuit posita doctrina de paucitate vrine: et ideo i hoc. c. causas paucitatis vrine auctor assignat que sunt quattuor. Prima causa scilicet cruditas materie: vt in principio amphimerine. Secunda causa. ¶ Emfrasis. Idest opilatio meatū: vt in stranguria litteriasis. Tertia causa

est fluxus ventris:vt in desinteria in qua egestio mltipli-
catur:⁊ vrina paucificatur.Quarta causa est consumptio
mēbroꝝ:vt in ptisi.Humiditas nāq̄ q̄ expelli dꝫ in multi
plicatiōe vrine a violentia caloris depascit ⁊ annihilat:qđ
maxime est signū in febre acuta mortale.Ex contrarijs si
gnis vrina multiplicat.s.ex digestione materiei:vt in solu
tione amphimerine.tūc em̄ vrina alba ⁊ tenuis ⁊ multa
debet occurrere.Itē ex emphrasi remota:vel vigore na-
ture:et medicaminibꝰ diureticis multiplicat.Itē ex vē-
tris cōstipatione virtute attractiua vigente in epate:vt
in habētibus calidū epar ⁊ siccū multa est vrina:⁊ etiā in
dyabeticis.Simil'r ꝓpter multā attractionē succositatꝫ
ex crapula vel ex refectiōe copiosa multiplicat vrina:⁊ in
potātibus diuretica:⁊ ca comedētibus multiplicat vrina
Item multiplicat etiā vrina ex septē causis. ¶ Prima
ex multiplicatione cibi ⁊ negligētia exercitij. ¶ Scđa est
multitudo humoꝝ non coctoꝝ:ex quibus mlta resoluit
vrina. ¶ Tertia est sup̄fluitas cretica. ¶ Quarta est con
sumptio totiꝰ corporis.Vn̄ corporis humiditate aliq̄ta
a corpore multiplicatur vrina:vt in ethica. ¶ Quinta est
dyabetes. ¶ Sexta est visus diureticoꝝ. ¶ Septima est
paucitas egestionū:et aliaꝝ sup̄fluitatū. ¶ Pauca simi
liter fit ex.vij.causis.Prima est paucitas ciboꝝ ⁊ nimiuꝫ
exercitiū.Scđa opilatio meatuū.Tertia acumē humorū
cū vrina vn̄ vesica pūgitur ⁊ se exonerare nititur.Quarta
est mortificatio vesice:⁊ expulsionis defectꝰ:vn̄ vesica nō
vꝫ in attrahendo neq̄ vꝫ in emittēdo.Quīta ē palepsim
vesice:vt in senibꝰ vel pinguibus ⁊ flegmaticis dispositis
ad palesim.Nerui em̄ a mlta humiditate remolliti non
p̄nt vrinā ꝯtinere:donec colata sit:sꝫ paulatim educitur.
Sexta est calor īmoderatꝰ:interiꝰ in venis cōsumēs hu-
miditatē corp̄is vt in acutis.Septima est mltitudo ege
stionū:⁊ aliaꝝ sup̄fluitatū: vt fluxꝰ vētris ⁊ sudor.nimiꝰ.
¶ Crudor.Idest cruditas materiei. ¶ Emfrasis. Id

est opilatio. ¶ Fluxus ventris. Id est solutio ex ꝯsumptione mēbroꝝ vt in ptisicis: ⁊ hoc est qđ dicit auctor.

¶ De colore citrino.

Est multis tenui citrina referta figuris.
Flegmaticū iuuenē: vel quē niger afficit humor.
Condēnat triteo: duplici senis impedit annos.
Cōtinua puerū: iuuenē cui fel dominatur.
Portendit sanū proprio caractere signat.
Talem constituit quartana planetica febris.
Autūno potius: ⁊ subrumalibus horis
Thoracis: splenis: epatis delicta fatetur.
Pectoris offensam se iunctis obsita granis.
Splenem: si multis radijs virgata coruscant.
Siccū demōstrat eparicū largo fusa liquore.
In febre cōtinua sub morbi lumine talis
Prolixādo malū fert detrimenta vigoris.
In medio frenesim mōstrat: sub fine duelli.
Designat cretice firmari federa pacis.
Flegmatis ⁊ colere quē cōficit vnio reddit.
Citrinam tenuē citri conterminus humor.
Plus tenuē crudus: tenuē qꝫ minus resolutus.
Intensam cum febre magis sine febre remissam

¶ Expositio. Est multꝫ tenuis. ¶ Postq̄ determiatū ē de colore pallido. Hic agit auctor. de colore citrio⁊ sub citrino ꝓm copulationem cū tenni suba ⁊ mediocri. vnde vrina in colore citrina vel subcitrina cū tenui suba vel mediocri multa pōt significare. Et hoc ꝓm diuersitatē etatū: complonū ⁊ sexuū diuersa: ⁊ diuersa habet significare. Vn̄ vrina talis apparens i iuuene flegmatico vel mlīco simplicē sigt tertianā. ¶ Duplici. Scđa rl̄a eadē vrina apparēs i sene tertianā duplicē sigt. ¶ Cōtinua puerū.

Tertia regula eadē vrina.s.citrina tenuis apparēs ī puero sig̃t ꝯtinuam.puer intelligit hic vsq3 ad.xiiij.annos
¶ Juuenē cui semel.Quarta regula p̄dicta vrina in iuuene colerico apparente cū pura ꝛ equali substātia potes sanū colericū iudicare.¶ Talē cōstituit.Quīta regula eadē vrina apparēte ꝛ p̄cedēte:ꝛ p̄cipue in tp̄e autūnali vel hyemali ꝛ sup̄ longo tp̄e q̃rtanā erraticā iudicabis vnde sciēdū ꝙ talis vrina apparet in die post accessionē:qꝛ quāuis de melācolia naturali debeat apparere discolorata:tn̄ qꝛ febrilis calliditas accensa fui in materia:colorē recipit ꝛ sic app̄et citrina vel subcitrina.¶ Toracis.Jsta eadē vrina significat vitiū pectoris splenis ꝛ epatis ꝛ sic distingue.Pectoris:qꝛ vrina fit citrina cū tenui substātia. Sed magis tenuis in sup̄iori regione:ꝛ maxime cū granis ꝛ ampullulis:apparēte indicat super pectoris vitiū:ꝛ stricturā ratio huiꝰ sufficiēter tradit ī cōmēto.¶ Splenis.Eadē etiā citrina vel subcitrina ī calore:tenuis ī substātia ꝛ multū clara radiosa vel virgulata spleneticā significat passionē.Jsta etiā vrina pōt significare emoroidaꝫ passionem.¶ Sicut monstrat.Vrina citrina et tenuis multa in quātitate cum macilentia corporis ac siccitate:ꝛ ventris constipatione:tunc epar distēperatū in siccitate indicabit:ratio huius vero sufficiēter traditur in commento.¶ Jn febre.Alia regula vrina eadem citrina ꝛ tenuis:apparens in febre ꝯtinua ꝛ acuta.Et hoc in principio:significat materie cruditatem:ꝛ sic morbi longitudinem.Et ideo timēdū est merito de virtute ne deficiat
¶ Jn medio.Tali etiam vrina si appareat in febre continua ꝛ acuta in medio.s.egritudinis et precesserit vrina rubea vel subrubea nec facta sit aliqua purgatio creticā supra frenesim ex raptu materie superiꝰ ad cerebrum iudicabis.Sed si facta fuerit aliqua purgatio cretica ꝛ talis appareat tunc supra alleuiationem infirmi ꝛ eius cōualescētia ab egritudine iudicabis.¶ Flegmatis et

colere. Regula vrina citrina cum tenui substātia coleram citrinā significat abūdare. ¶ Notādū est φ colera citrina generatur ex cōmixtione colere rubee ꝛ flegmatis naturalis. vñ ex albedine ipsius flegmatis rubedo colere remittiꝶ: ꝛ sic efficiꝶ coloꝛ citrinꝰ ꝛ ex spissitudine ipsiꝰ flegmatis colere tenuitas remittiꝶ: ꝛ sic generaꝶ colera citrina vt dictū est: ꝛ ex admixtione istiꝰ colere citrine in vrina redditur minꝰ coloꝛata ꝛ minꝰ tenuis ꝙ ex admixtiōe colere rubee naturalis. ¶ Plus tenuē. Ista colera citrina aut est digesta aut īdigesta. Si digesta tunc reddit vrinā minus tenuē: qꝛ sui digestione vrina aliqualiter inspissaꝶ. Si vo illa colera citrina sint indigesta tunc reddit vrinaꝫ magis tenuē qꝛ ꝓpter sui indigestionē nō resoluiꝶ aliqs humoꝛ grossius cū vrina qui ipsaꝫ vrinā posset inspissare vel reddere magis spissam. ¶ Intensaꝫ. Si illa colera citrina accedātur ꝛ inflāmētur caliditate febꝛibili tūc ipsa vrina magis intēdiꝶ in coloꝛe. Si vo sine febꝛe vrina remittiꝶ. Et illa sufficiāt de illo coloꝛe citrino. ¶ Talē ꝯstituit. Nota φ si vrina citrina apparuerit in autunno qñ bꝛuine cadūt talis pōt significare quartanā ꝛ hoc dico erraticā ꝛ dꝛ planetica qꝛ tenet modū quoꝛūdā planetarū sicut martꝭ: mercuriꝭ: iouis. veneris ꝛ saturni. ¶ In febꝛe ꝯtinua. Nota φ talis vrina. s. citrina ꝛ tenuis apparens in pꝛincipio ꝯtinue fe. significat longitudinē egritudinis q̄ terminabiꝶ ad moꝛtē. Si aūt appareat in medio siue i statu egritudinis significat raptū materiei ad freneßꝫ faciēdā. In fine aūt egritudinis apparēs bonā determinationē ipsius egritudinis significat. s. sanitatē. ¶ Cōmētū. Est multis tenuis. ¶ Post pallidū coloꝛeꝫ agit auctoꝛ d̄ citrino vel subcitrino ꝫꝫ ꝯiugationē eiꝰ cū tenui substātia ꝛ etiā cū mediocritate tenui. Urina citrina in coloꝛe tenuis in suba per totū ad diuersa equiuocaꝶ ꝛ signa per diuersitatē ꝯplōnū sexuu ꝛ etatem aliud ꝛ aliud hꝫ significare. Nā i iuuene flegmatico si talis appareat signi

ficat tertianā simplicē nō enī est accōmoda flegmatice cō
plexioni cū in flegmatico sano debeat esse pallida vel sub
pallida cū pura ꝛ equali suba ꝛ mediocri. Qd ergo appa
reat citrina ꝯtra legē cōplexionis significat excessum ca
loris ꝛ colericā accēsionē. Nā si flegma accēderet vtq̄ face
ret febrē subaȝ inspissaret ꝛ colorē remitteret. Si melīa
esset in ea quāuis subaȝ attenuaret colorē tū nō itēderet
Si vo esset in ea sanguis subaȝ inspissaret ꝛ talis color in
tēsior esset. Sequitur ergo ꝙ talis vrina alijs circūstātijs
circūscriptis in flegmatico corpe ꝛ in melācolico significat
tertianā simplicē. In sene aūt talis apparēs significat du
plicē tertianā ꝛ maxime in flegmatico vl' melācolico qꝛ tūc
ex etate tū ex cōplōne magis distat ab eius natura. Et
ideo distēperātiā maiorē portēdit cū in sene flegmatico
vel melācolico debeat esse alba vel lactea ppter defectuȝ
naturalis caloris. Si vo i puero talis appareat vsq̄ ad.
xiiij. annos febrē in eo significat cōtinuā: licet enī in pue
ris debet eē colorata ꝛ spissa ex etate: tamē qꝛ meat⁹ sūt
angusti nō possunt sic humores emitti quoꝝ admixtione
cū vrina fit coloratio ꝛ cui⁹ inspissatio remanet ergo di
scolorata: q̄re parū colerata in puero maius sigt malū ꝙ
multū colorata in iuuene. Est etiā discolorata in pueris
ppter inordinatā dietā ciboꝝ ꝛ potuū susceptionē ꝛ pro
pter gulositatē. Itē vrina citrina ꝛ tenuis cū pura ꝛ equa
li suba sanū significat colericū. Eadem longo tpe pcedē
te ꝛ maxime autunno vel hyeme designat erraticā vl' q̄r
tanā ꝛ talis apparet post diem accēssionis. licet enim de
melācolia naturali debeat esse discolorata. Tamen ex fe
brili distemperantia accensa materia occurrit citrina vel
subcitrina. Item vrina citrina cum tenui substantia ma
gis tenuis in supiori pte ꝛ precipue cum ampulis et gra
nis significat vitiū thoracis ꝛ pectoris stricturā ꝛ quan
daȝ p̄parationem ad ptisim. Phisicā seu theoricā sit col
lige. s. ꝙ sit tenuis cum tali colore non ex caliditate: quia

calor intensior esset si se distēperātia caliditatia ingere-
ret. Nō est tenuis ex frigiditate: q2 intensio frigiditatis
eā potius dealbaret humiditas nō reddit eā tenuē: q2 po-
tius inspissaret. Fit ergo tenuis ex siccitate. Unde distē-
perātia siccitatis insinuat in corpe: et maxime q2 circa pe-
ctus et thoracē mēbra sunt sicca et ossuosa: et ideo aduenie-
te distēperātia simili maxime ledunt sicut ex 2rijs iuuāt
Qd aūt sit magis tenuis superius inde maior desiccatio
circa thoracē ostendit. q si ampulosa appareat et granu-
losa: thoracē ex angustia et siccitate magis affligi signifi
cat. Itē citrina vel succitrina in colore: in suba tenuis lim
pida multū et clara. Si fuerit q̄si virgulata et fenestrata
splenetica passionē significat. vnde illa virgulatio fit: su
perius dictū est Talis etiā vrina pōt significare vitiū cōdi
lomatū et emoroidaz. Itez vrina citrina et tenuis multa
in cantitate cū siti et maxilātia corpis: et ɔstipationē ven-
tris significat distēperātiā epatis in siccitate. Epar nan-
q3 siccū multū attrahit de succositate ab intestinis. vnde
vrina multiplicabit. dolor adest in dextro ypocūdrio: et
videtur patienti q q̄si quedā flegma ad guttur suū ascen
dat ex calido et fumo superius respirāte. Itē vrina cirina
et tenuis in fe. accuta in principio apparēs significat cru-
ditatez materiei: ex cruditate ɔplixitatē morbi. Et ex pli-
xitate defectū virtutis minat. vnde timendū est ne natu-
ra deficiat in via. Si vero in medio morbi et in statu talis
vrina appareat p̄cedēte rubea vel subrubea nō facta aliq̄
purgatione cretica frenesim significat ex raptu materiei
ad cerebrum. Sed si precedente cretica determinatio-
ne vrina citrina et tenuis appareat tunc alleuiationem
patientis significat: et conualescentiam infirmi: et de
clinationem morbi. Littera plana est. ¶ Figuris Id
est significationibus. ¶ Niger humor. Idest melan
colia. ¶ Triteo. Idest tertiana simplici. ¶ Duplici
¶ Scilicet tertiana. ¶ Impedit. Idest inuadit.

¶ Fel. Id est colerā. ¶ Karactere. Id est dispositione. ¶ Quartana. Idest de melācolia naturali post diē accessionis. ¶ Planetica. Idest erratica. ¶ Autūno ꝛc. In quibus frigidi humores impetū faciūt. ¶ Limine. Idest in principio in medio ꝛ in statu. ¶ Sub fine duelli Idest crisi celebrata. ¶ Flegmatis ꝛ colere. Alia rl'a proponitur de vrina citrina cum tenui suba: scꝫ q: talis vrina sigt colerā abūdare citrinā q̄ gn̄at ex cōmixtiōe rubee ꝛ colere et flegmatis naturalis: frigiditate et humiditate flegmatꝭ remittit calor colere ꝛ siccitas. Spissitudie flantis remittitur colere tenuitas Albedo flegmatis rub orē colere remittit: ꝛ ita fit colera citrina: ex qua redditur vrina minus colerata ꝛ tenuis ꝙ ex colera rubea naturali. Sed colera citrina: alia est degesta: alia est indigesta. Ex colera citrina indigesta vrina redditur subcitrina ꝛ multum tenuis. Et hoc ideo q: cū sui indigestione repugnat nature expellēti nō emittitur aliquis grossus humor cuꝫ vrina: cuius admixtione vrina possit inspissari. Ex colera citrina digesta fit vrina subcitrina ꝛ mediocriter tenuis: quia cum colera citrina digesta non repugnet expulsioni tunc aliquis grossus humor cum vrina emittitur vnde a tenuitate immittitur. Si vero accendat colera citrina cū distēperantia febrili: tunc vrinā reddit magis intēsam in citrinitate. Sine febre ℞o reddit eā remissiorē. Colera vitelina disponit vrinā remissiorē ꝙ colera citrina ꝛ minus tenuē: q: fit ex cōmixtiōe vitrei flegmatis ꝛ colere rubee. Que ℞o accn̄tia sequāt ex colera citrina ꝛ vel vitelina ex alijs humoribus in libro nr̄o de sinthomatibus dicetur. ¶ Humor citri cōtermin⁹. Idest qui assimulat malo citrino in colore. ¶ Unio flegmatis ꝛ colere. Idest cōmixtio. ¶ Cōficit. Idest ꝯstituit talē humorē. ¶ Reddit. s. vrinā citrinā in colore ꝛ tenuē in suba. Sed distingue: q: crudus. i. qn̄ est indigestus reddit eam plus tenuē: quia magis resistit expulsioni. ¶ Resolutus. Idest dige-

stus reddit eã minus tenuẽ: q2 idẽ resoluit̃ ꝛ pu̅rgat̃ cu̅ vri
na ꝛ cu̅ febre: q2 tu̅c materia incenditur sine febre: q2 febri
li accessione remota calor materie antecedens lẽtescit.

¶ De russo colore et subrusso.

In russum vergens puri color emulus auri.
Equalis. purus. medius. cui se liquor vnit.
Corpus eucratici validos denũciat actus.
In puero. iuuene. sene. flegmatico. muliere.
Russa manẽs tenuis notat hec incõmoda febris.
Cõtinuã. triteum. duplicẽ. Sed tpe longo.
Epatis offensam. vel febrem quatriduanam.

¶ Expositio. In russum. Determinato de calore ci-
trino et subcitrino: consequẽter agit hic de colore russo
et subrusso: scz in similitudinez auri puri. Regula. Vri-
na russa vel subrussa in colore cum pura et equali ꝛ medio
cri substãtia: corpus eucraticũ significat. i. in optimiate
complexionis: ꝛ hoc habet̃ a Gal. in principio de crisi.
in capi. de vrina. Ratio huius est: quia cuz corpus eucrati
cum sit intemperamento vrina exis in temperato habet
ipsi attestari: q2 color russus medius inter colores signifi
cantes excessum in frigiditate et excessum in caliditate.
Et etiam substãtia vrine media est inter tenuitatẽ ꝛ spissi
tudinez. ꝛ ita significatur tẽperamentuz in siccitate ꝛ hu
miditate. Et ista est sentẽtia triũ prioꝝ v̈suũ. ¶ In pue
ro. Alia regula de russo colore cũ substãtia tenui ꝛ habet
tria membra ꝛ sunt ista. Quotiẽscũqꝫ videbis talem vri-
nam russam vel subrussam in colore: ꝛ tenuem in suba in
puero iudica febrem continuã: in iuuene iudica simplicez
tertianã: in sene ꝛ flegmatico et muliere iudica duplicem
tertianã. ¶ Sz tempore longo. Idest si talis vrina appa
ret longo tẽpore precedẽte: nec ad sit fe. calefactionẽ epa
tis iudicabis. Sed si sit febris tunc illa febris est quar-
tana: et maxime in autunno ꝛ hyeme. ¶ Cõmentũ. In

ruffum vergens. Post citrinũ colorẽ agit auctor de ruf-
fo colore. ⁊ subruffo ſm cõiugationẽ tenuis substantie et
spisse: vel mediocriter tenuis vel mediocriter spisse. Et
primo ostẽdit que sit vrina eucratici corporis: ⁊ eucratici
coloris vrina nãqꝫ ruffa vel subruffa in colore puri ⁊ equa
li ⁊ mediocris in substantia: corpus eucraticũ sigt. Desi-
gnat nãqꝫ temperantia humorꝝ ⁊ equalitatẽ. Et talis co
lor fit ꝓpter tẽperantiã caliditatis ⁊ frigiditatis ⁊ talis
sub̃a fit ꝓpter tẽperãtiã siccitatis ⁊ humiditatis. Vel ali
ter ex calidis humoribus vrina fit colorata: ex frigidis di
scolorata: ergo ex temperantia eorꝝ ex equali cõueniẽtia
nec colorata nec discolorata apparet: sed potius ruffa cũ
quadã rutilãtia ⁊ claritate: tanq̃ aurũ eurizon qui color
equaliter distat ab extremis. Et sicut est mediꝰ ita ⁊ me-
diocritatẽ designat. Ex siccis humoribus vrina attenua-
tur: et ex humidis inspissatur: ergo ex equali cõueniẽtia
et cõcursu eorꝝ fit vrina in sub̃a mediocris: vt magis ver-
gat in tenuitatẽ q̃ in spissitudinẽ. Equalitas sub̃e nullã
significat in corpore fieri perturbationem. Nam quibus
vrine distantes sunt hijs humorum in corpore fit pertur-
batio. Puritas sub̃e qñ scꝫ non est obscura nec obũbrata
nec feculenta significat naturalis caloris fortitudinem va
lentis humorem deputare ꝙ si ruffa sit in colore ⁊ medio
criter spissa cum pura et equali sub̃a sanum significat. san
guinem ⁊ temperantiã humorꝝ significat. Sed inequali-
tatem humorum: qꝛ significat dominiũ sanguinis. ¶ Co
los vrine vergẽs in ruffum. Idest expresse ruffus vel emu
lus ruffedini. ¶ Puri auri. Id est similis puri auri. i. eu
rizon. ⁊ dicitur eurizon ab eu quod est bonum et rizon
quod est aurum: inde eurizon idest bonũ aurũ: qꝛ auro bo
ne radicis assimulatur: non auro alezca vel aluea veniẽte
quod est pallidũ. ¶ Cui. Idest colori p̃dicto. ¶ Se vnit
Idest copulat ⁊ associat. ¶ Liquor. Idest sub̃a. ¶ Eq̃li
scꝫ sine aliqua perturbatione ⁊ nõ est distãs ſm om̃s sui

partes. ¶ Purus. Ab oi nebulositate. ¶ Medi9. Id est mediocris inter extremitates. ¶ Talis inq̄.s. colo2. ¶ Denūciat. Id est exprimit. ¶ Ualidos. act9. Idest perfectā operationē virtutū ex tēperātia ꝛ equalitate hu moꝝ corporis precedente: nō cuiuslibet: s3 eucratici bene tēperati. In puero iuuene. ꝛc. Alia ponitur regula de ruf fo colore cū tenui substātia: q2 in puero significat fe. cōti nua significat i iuuene. ¶ Triteū. Tertianā simplicē. S3 in sene flegmatico ꝛ muliere significat duplicē tertianā. ¶ Tempore longo. Precedēte febre circunscripta signi ficat offensionem epatis. i. calefactionē. ¶ Febrē quatri duanā. Idest quartanā notā significat. si diu talis vrina su pradicta appareat cu3 febre: ꝛ hoc scilicet maxime habet veritatem in autunno ꝛ in hyeme. Rationes vero ho rum accidentium causa breuitatis pertransimus: quia in capitulo de colore citrino de hijs sufficienter expla nauimus ꝛc.

¶ Alia regula de colore ruffo.

Principio cause dum sunt noua semina morbi
Ruffa parū tenuis: cuius summā regionem.
Nubes rara tenet motu generata caloris.
De salso tipicā succēdit flegmate febrē.
Sed triteum morbo iam procedente figurat.
Spissa paru3 iā nō triteū: magis inductiosam.
Indica ex salso: vel dulcis flegmate febrem.
Flegmatis at salsi mordax exuberat humor.
Et sine febre furēs enormes excitat actus.
Extremas pungens feruoris: acumine partes.
Si subruffa parū tenuis nec nubila fiat.
Et talem seruet constanti tempore formam.
Idropico talis portenditur exitialis.

¶ Expositio. Pricipio cause. ¶ Hic dat alia rl'a de colore ruffo cum suba mediocriter tenui: et est. s. vrina ruffa in colore et mediocriter tenui in suba in pricipio passiois nebulosa et vmbrosa ex motu caloris per resolutionē fumositatis significat febrem interpollatā, de salso flegmate. Sed egritudine iam pcedente significat tertianā. vn̄ sciēdū est q̄ si a principio morbi vrina magis accedat ad spissitudinem q̄ ad subtilitatez: tūc sine dubio significat quottidianā solū interpollatā supra de flegmate salso vel dulci: de salso si accedat ad spissitudinē. De dulci si incipiat inspissari. Et ista est sentētia. vij. versuū vsq ibi flegmatis at salsi. Alia regula. vrina ruffa in colore cum mediocri tenui substantia: non superius obūbrata: cū impura et inequali suba flegma salsum significat abūdare sine febre. Debet tamen ista vrina in supiori parte esse magis spissa: vrina ista reddit i colore medio mediocri. s. subruffa: q2 pro mediocri calore ipsius flegmatis salsi mediocris fit ebullicio: et sic mediocris color fit: non obūbrata q2 nō est ibi febris. inequalis est substātia q2 ex flegmate debet esse spissa et ex siccitate q2 salsuz debet esse tenuis: et sic ex vtraq redditur inequalis. s. superi9 et tenuis inferi9. Et ideo notādū ē q̄ ex isto flegmate salso et mordicāte et abūdāte attrahit ad extremitates. s. man9 et pedes: et hoc rōne mobilitatis istaꝝ partiū. Unde vrina aliquotiēs significat pruritū p totū corp9 vniuersaliter: et aliquādo pticulariter: si ergo p totā vrinā appareāt resolutiōes tūc p totū corp9 vniuersaliter: scabies iudicatur. Si vo in supiori pte vrine tūc in supioribus membris pruritus et scabies signi i media regione vrine tunc iudicium est nutritiuorum membroruz. Si vo appareant in infima regione tūc scabies et pruritus pedū tibiarum et coxarum significat.

¶ Si subruffa. si talis vrina subruffa in colore: paruz tenuis in suba: sine nebulositate appareat p lōgum tp̄s in ydropico: tūc significat destructionē et mortē: sic dicetur

incōnīeto:ꝛ hoc cōuenit Ypoc. in ꝓnosticis .dicit enī oīs
nāq ydrops ꝛc. in Theophi. ¶ Cōmētū principio cause
Alia regula ꝺ ruffo coloꝛe cū substātia mediocriter tenui.
¶ Duꝫ sunt noua semina moꝛbi id in pꝛicipio,passiōis
dum passio ad huc est noua ꝛ tenera. ¶ Ruffa in coloꝛe.
¶ Parū tenuis. Idest a tenuitate remissa. ¶ Nubes.
rara. Idest,nebulosa q̄dā vmbꝛositate motu caloꝛꝫ ꝑ reso
lutionē fumositatꝫ gn̄ata. ¶ Tipicā. Idest interpollatā.
¶ Triteum. Idest tertianam . ¶ Moꝛbo accedente.
Idest iam materia digesta. Sed si a pꝛincipio appareat
parum spissa idest magis accedens ad spissitudinem q̄
ad tenuitatē iā nō significat nisi quottidianā:ꝛ sublata ē
equocatio tertiane. ¶ Indiciosaꝫ. Idest interpollatā ꝺ
salso flegmate si accedat ad spissitudinē. ¶ Vl' dulci. Si
ī spissa incipiat. ¶ Flegmatꝫ at salsi. Ponit rl'a de ruffo
coloꝛe cuꝫ mediocriter tenui suba. quā sic collige. Vꝛina
in coloꝛe subꝛuffa:ꝛ ī suba mediocriter tenuis:ꝛ nō supe
rius obūbꝛata. cū impura ꝛ inequali substātia flegma sal
sum sine febꝛe significat abūdare. Sed in supioꝛi ꝑte de-
bet esse magis spissa:ꝛ ex eq̄litatibꝰ flegmatis salsi vꝛina
reddit in coloꝛe mediocris. s. subꝛuffa. q: pꝛo mediocri ca-
loꝛe flegmitis midiocriter fit ebullitio:ꝛ ꝑ mediocri' ebul
litione fit mediocris:ꝛ nō est obūbꝛata:q: nō est accēsio
febꝛilis caloꝛis . inequalis est in suba:quia ex flegmate
debet inspissari:ꝛ ex siccitate attenuari:ergo pꝛo vtraq
reddit iequalis substātia. s. superius:ꝛ inferius tenuis.
Spissa est vꝛina superiꝰ:q: cū ipa vꝛina effundit aliq̄d spi
ritus ꝛ fumositatis:ꝛ qꝺ leue est de natura petit supioꝛa
qꝺ ꝟo in vꝛina est subtile ꝑ spiritus ascēdit ꝛ ꝑfoꝛatur ab
illis:qꝺ ꝟo superius est natat ꝑ vꝛinā impellitur ergo ad
superficiem materia:ꝛ inspissatur vꝛina., item ex medio-
cri caloꝛe illius flegmatis aliqua fit ebullitio: et per eam
alique partes resoluuntur ex humoꝛe:que leuigate et in
spissate petunt supficiem. ¶ Moꝛdax. i. moꝛdicans mē-

bra ꝛ puñgēs ꝑpter colericā infectionē. ¶ Enormes act⁹ i. pruritūꝛ scabiē. ¶ Extremas partes. Sicut man⁹ ꝛ pedes et crura. Ad istas em̄ partes ratione mobilitatis potius attrahuntur ꝛ pellūtur suꝑfluitates. Sed distingue quia quandoq̄ vrina significat vniuersalem pruritum multum totius corporis quandoq̄ particularem: vt in supremis partibus vel in in fimis vel in medijs. Si ergo appareant resolutiones in suprema parte vrine tunc superiorum partium significatur pruritus. Si in media nutritiuorum. Si inferius coxarum crurum ꝛ pedum. Si aūt per totā vrinam appareāt resolutiones: totius corporis scabies ꝛ pruritus iudicantur. ¶ Subruffa. Idest parum tenuis. quia sine febre. ¶ Nō nubila. Idest non nubilosa. ¶ Cōstanti tpe. Ut ꝑpter perseuerantiam malicia designetur. ¶ Idropico. Idest leucofantico. ¶ Talis. Idest ruffa vel subruffa. ¶ Portenditur exitialis. Idest funesta et perniciosa: quia febrem significat accendi in humoribus facientibus idropisim: qui cum multi sint prius consumitur. subtilis humiditas calore febrili q̄ ipsi recipiāt aliquā diminutionē Omnis nanq̄ idrops in accuta egritudine malū vt dicit Ypo. in pnosticis. Infestaꝝ em̄ patiens fe. grauedine et dolore ꝛ triplex funiculus difficile rūpitur: ꝛ ideo exitialis: idest mortalis est in idropico talis vrina: quia significat speciem idropisis incurabilem: scilicet aschlitem et timpanitem. Item habetur apud Theophilum dicentem vrina ruffa in idropico mala: quemadmodum aquosa vtilis.

¶ De ruffo colore cū substātia mediocriter spissa.

Ruffa parū pinguis: retinēs vmbracula nubis.
Indicat accēdi febrem: de flegmate dulci.
Infra subsistēs color. ꝛ substātia constet.
Flegmatis excessus dulcis sine febre notatur.

Ruffa parū pinguis: tenuis vel liuida constans.
Mēbra q̄bus fiūt spiramina: flegmate dulci·
Uel salso mōstrat. certa ratione grauari.
Inmuliere magis portendit ꝑbra monete.
Si color est ruffus. pinguis substantia. febrē.
Signat cōtinuā de flegmate vasa tenentem.
Si sit causa recens. ꝛ summū liuor obumbret.
Aut minor innuitur. aut pluresis insinuatur.
Si vetus. acscblites magis. aut empima notat.
Debile reumata membrū turbāte querela.
Disponi poterit pinguis. ruffiq̄ȝ coloris.
Si spumosa magis fiat cinerisq̄ȝ coloris.
Emula distincte liuēs. subruffa remissa.
Ad loca pulmonis morbus lateris peregrinat
Pinguis. ruffa parū liueus. oleagina crinis.
Obsita sit febris ethice ligata fidelis.

Expositio. Ruffa parū: Postq̄ȝ determinatū est de ruffo colore cū tenui suba. ꝛ mediocriter tenui: hic datur regula de ruffo colore cum substantia mediocriter spissa. Regula est ista. Quādocūq̄ȝ videbis vrinā ī colore ruffam: in suba mediocriter spissam ꝛ superius obūbratā cū non pura et inequali suba: iudica quottidianā de flāte dulci. ¶ Infra subsistens. Si aūt color remittat ꝛ sit subruffus ꝛ remaneat suba mediocriter spissa: tunc significat abūdātiam flātis dulcis sine febre. ¶ Ruffa paruȝ pinguis. Alia rl'a Quotiēscūq̄ȝ videbis vrinā ruffam in colore in suba mediocriter tenuē: vel spissam. et sit in superiori pte liuida longo tpe talis perseuerās. sigt flegma dulce vel salsum in spūalibus abundare. ¶ In muliere. Si talis vrina appareat in muliere hic color sigt matricem pregrauatā ex flāte salso vel dulci: q: quidam meatus cōes sunt vīis

vrinalibus et matrici. Et tunc apparet in vrina quedam resolutiões: qñq3 albe qñq3 nigre squamose. et nõ distinguit liuiditas in vria nisi cũ manus appositiõe: ppter hoc q2 ruffus color impedit: et tunc cũ in matrice materia est cõtẽta adest dolor i dextro ipocũdrio cũ inflatiõe quadã et extẽsione. ¶ Si color est ruffus. Alia rl'a de ruffo colore cũ substãtia p totũ spissa: et est ista. Quãdocũq3 videbis vrinã ruffam vel subruffam in colore: et in suba p totũ spissam: obũbratãt obscuram sine liuiditate: tũc iudica febrẽ continuã de flegmate naturali intra vasa putrefacto etc. ¶ Si fit causas recẽs Alia rl'a. Quotiẽscũq3 videbis vrinam ruffam in colore: i suba per totũ spissam liuidam superius manu opposita sine resolutiõibus furfureis tpe pauco pcedẽtẽ. minorẽ emittriteum iudicabis. Est autẽ minor emittriteus fm quod vult auctor sequẽs petri musandini autoritatẽ ex colera putrefacta extra vasa ex flãte intra. Ex colera vrina debet colorari et ex flegmate discolorari p eorũ mixtione cum vrina. Et ita ex vtroq3 reducit ad mediũ colorẽ. s. ruffum vel subruffum. Liuida est ista vrina superius ppter humoris corruptionẽ. Et quia humor corruptus est paucus et etiã ruffedo vrine impedit nõ apparet liuiditas nisi opposita. Hec sunt accidẽtia q̃ ꝯcomitãtur. s. frigiditas extremitatũ ad horã vesptinã vñ lz colera dominium habeat a tertia hora diei tamen ppter flegma putrefactũ a motu pprio retardata legem ipius flegmatis sequit et hoc scriptum est in commento. ¶ Aut pleuresis. Alia rl'a. Urina ruffa in colore in suba per totũ spissa: liuida superius et turbulẽta i recẽti tpe significat pleuresim. Et est sciẽdũ quod pleuresis vt vult Gal. in. ij. de crisi. quattuor sunt accidẽtia sibi propria. Unũ est dolor lateris pũgitiuus. scdm est febris cõtinua. tertiũ est tussis ĩdeficiẽs quartũ est difficultas ispirãdi. Que vero sit differẽtia iter vrinã significantẽ minorem emittriteũ et vrinã signtẽ pleuresiz satis habet in cõmẽto

¶Si vetus aschilites. Alia regula. Urina ruffa ⁊ superiꝰ
liuida longo tꝑe ꝓcedente significat ydropisi aschilitem
vel empima cũ disnia. ¶Debile. Urina ruffa in colore
in suba spissa superius liuida et granulosa sigt materiaꝫ
reumaticã ad mẽbra debilia descendẽtem ⁊ apostema fa-
cientẽ: puta sub assellis: ⁊ in inguinibus: ⁊ etiã in mẽbris
gñatiuis: in quibus ꝓpter plurimã neruositatẽ viget sen
sibilitas doloris: ⁊ ois dolor exacuit reuma: vt vult Gal.
¶Si spumosa. Alia rl'a. Urina subruffa in colore a me-
dia regiõe superiꝰ: distincte liuẽs ⁊ q̃si subcinericia ml'tũ
spissa vel spumosa in pleuresi: p̄cedẽte ruffa intensa sigt
conuersionem pleuresis: in peripheumoniã. Fit autẽ in
vrina subruffa per trãslationẽ materiei a loco sensibili ad
locũ quasi nõ sensibilẽ. s. mẽbrum flegmaticum videlicet
pulmonẽ. ¶Pinguis ruffa parum. Alia regula. Urina
ruffa in colore: in suba spissa: magis tamẽ superius q̄ in-
ferius opposita manu in superficie liuida et oleagina cũ
crinoidibus ⁊ resolutionibus multo tempore ꝓcedente
sigt tertianã speciẽ ethice. ¶Cõmentũ. Ruffa parum.
Expeditũ est de ruffo colore cum tenui suba: vel medio-
criter tenui. Nũc aũt ꝓponit rl'a d' ruffo colore cũ medio
criter spissa suba quasi icipiẽte inspissari que sic collige.
Urina ruffa in colore: mediocriter spissa in suba: superiꝰ
obumbrata: cũ non pura et inequali suba: significat quot
tidianã de flegmate dulci. Si aũt sit subruffa manẽte ea-
dem substãtia significat abũdantiã flegmatis dulcis sine
febre. Et distingue scꝫ q illud flegma dulce habet immu-
tare vrinam duobus modis: scꝫ suba vel sui admixtione:
et tunc cum sit illud flegma albũ ⁊ spissum reddit eã scꝫ
vrinã albam ⁊ spissam minus tamen albã q̃ flegma natu
rale: et magis spissam q̄ flegma salsum: cũ maiori humi-
ditate participet: quia qualitatibus sanguineis est infe-
ctum. Item flegma dulce immutat vrinã ex qualitatibus
suis: ⁊ reddet eã ruffam et subruffam ⁊ spissam ꝑ medio

cri calore suo: ex quo mediocris fit ebullitio: et ex medio-
cri ebullitione cõtingit mediocris color. Est spissa ppter
humiditatem. Est inequalis sube: q: nõ est equaliter spis
sa per totũ. Spissa sigt fieri pturbationẽ ex qua pturba
tione generatur fumositates multe ⁊ ventositas emissa
cum vrina diuellit: et impellit humores p vrinã ⁊ per ideꝫ
fit inequalitas substãtie: cũ magis impellatur de humo-
ribus in vna parte ꝙ in alia impuritas substãtie sigt de-
fectum caloris naturalis nõ valentis deputare vrinã: que
sunt accidentia dulcis flegmatis vel salsi in libro nostro
de sinthomatibus requiras. ¶ Parum pinguis. Idest
mediocriter spissa: quasi remissa accedẽs ad spissitudinẽ
aut incipiens inspissari. ¶ Infra subsistens. Idest ruffa
vel subruffa. ¶ Ruffa parũ tenuis. Alia ponit rl'a de ruf-
fo colore cũ mediocriter tenui substãtia vel mediocriter
spissa: q̃ sic collitur vria ruffa in colore. in substãtia medio
criter tenuis vel spissa: lõgo tẽpore liuida pseuerãs: in su
periori pte flegma salsum vel dulce in spũalibus exñs in
pinguibus abũdare sigt. Si mediocriter tenuis sit vrina
fit de dulci flegmate. Si mediocriter sit spissa ⁊ adsit fe-
bris: fit de materia in spiritib⁹ cõtenta. Sꝫ flegma salsum
vel dulce in spũalibus exñs: ex calore coꝝ ⁊ modo ebulli-
tionis corrũpitur facile: ergo reddit eam per totã liuidã.
Sed liuiditas illa ppter colorẽ vrine ruffe vel subruffe nõ
est pceptibilis nisi facta manus appositione: ⁊ tũc debẽt
hec accidentia cõcomitari. s. tussis: strictura pectoris: et
angustia respirandi Si talis appareat in muliere hic co
lor significat matricem ꝑgrauari a salso flegmate vl' dulci
habet namq; matrix cõmunes meatus cũ vijs vrinalibus
et tunc ad sunt quedã resolutiones: que sunt quandoq;
nigre squamose et nõ est distinguendũ de liuiditate nisi
cum manus appositione. Et adsunt etiã hec accidentia
cum materia in matrice ꝯtinetur. s. dolor in dextro ypo-
cũdrio cũ extẽsione ⁊ inflatiõe quadã. ¶ Cõstãns. Idest

permanēs diu talis. ¶ Quibus fiunt spiramia. Idest mēbra spūalia que deseruiūt spirationi. ¶ Probra monete. Idest vitiū matricis ex repletione superfluitatum. Matrix moneta dicit metaphore q: sicut super incudē moneta tūdit: sic in matrice fetus monetat. Matrix plerūq oneratur ex flegmate salso ibi existēte pter naturam ꝛ corrūpit. ꝛ redūdēs per venā cōcauā ad epar sanguinē inficit. ꝛ p meatus vrinales redūdens ad vesicā vrinā inficit: ꝛ liuidā reddit ex sui amixtione. Sunt aūt meatus vrinales cōiūcti ꝛ alligati matrici: ꝛ tunc apparēt q̄dam resolutione quādoq albe quadoq nigre et squamose. nec dstiguitur liuiditas nisi apposita manu q: subruffo colore dilitescit: hec accidētia debēt adesse: scz dolor sub sinistro ypocūdrio cū extēsione quadā ꝛ inflatiōe. ¶ Si color est ruffus. Alia regula d' ruffo colore cū prorsus spissa suba: quā sic collige. Urina ruffa in colore: vel subruffa in substantia per totū spissa superius per totum obumbrata ꝛ oscura: sine liuiditate quottidianam significat de flegmate naturali. ¶ Itē alia regula. Urina ruffa i colore: substantia per totū spissa apposita manu. in superficie liuida: sine resolutionibus furfureis pauco tempore procedente significat minorem emittriteum. Fit autez minor emittriteus ex colera putrefacta extra vasa et ex flegmate intra. Et ex colera debet vrina colorari. Sed ex flegmate debet discolorari. ergo ex vtraq in colore dz fieri mediocris: scilz subruffa ꝛ ruffa est superi⁹ magis spissa propter assignatam causam quam premisimus de vrina significante quottidianā interpollatā de flegmate salso. Liuida in superficie est propter corruptionem humoris: ꝛ pter incidētē ebullitionē: ꝛ q: paucus est humor corruptus ꝛ pter vrine ipsius ruffitatē non potest distigui liuiditas: sine manu opposita. Et hec accidētia debēt concomitari: scilz frigiditas extremitatum ad ho-

ram versptinā:⁊ hoc pꝑter colorē putrefactā extra ve-
nas cui⁹ fit dnīū a tertia hora diei:tamē appriis moti-
bus retardat̄ pꝑter flegma putrefactum in vasis. Et se-
quit̄ legē flegmatis ⁊ sunt in summo labore vsq; mane:
q: de vtraq; materia affligūtur:⁊ tūc vsq; ad horā tertiā
sunt i summo labore:q: du3 altera materia putrescit alia
ꝑparat̄ ad putrefactionē:⁊ a tertia hora vsq; ad horam
vesptinā sunt in falsa qete.quia tūc de altera affligit̄ et
tūc insurgit paxism⁹ Et in accessione iacet oculis clausis
⁊ palpebris oppssis:nec oculos aperit.nisi vocet̄:⁊ hoc
accidit pꝑter fumositatē resolutā:humiditate fumosa
petēte caput⁊ relaxāte palpebras oculoꝝ. Nō hos latet
sentētia ferrarij ⁊ platearij:⁊ magni Johānis de sancto
paulo.q̄ afferebāt minorē emittriteū de colera intus pu-
trefacta ⁊ flegmate extra. Sed eoꝝ sentētie sunt dimit-
tēde. Et Petri musādini auctoritatē seqmur. ¶ Si sit
causa recēs. Alia rl'a de vrina ruffa in colore:in suba per
totū spissa.superius liuida ⁊ turbulēta in recenti causa:
pleuresim significat:quā ꝯsequūtur:hec accidētia' sc3 fe-
bris acuta dolor lateris pūgitiuus:tussis indeficiēs diffi
cultas inspirādi. Sed quare hec sint in regulis de vrina
significāte materiā in spūalib⁹ determiatū est Sed nota
hanc differētiā inter vrinā significātē minorē emittriteū
et vrinā significātē pleuresim. Nam in pleuresi magis
distinctā:habet liuiditatē q̄ in minori emittriteo: Et in
pleuresi nō est tipus qui est in miori emittriteo. ¶ Si ve
tus.alia rl'a. Urina ruffa ⁊ liuida superi⁹ lōgo tpe pcedē-
te aschilitē significat vel vitiū empimatis cū vitio disnie
vnde vero habeat liuere in aschilite requirēdū est in pdi-
ctis. ¶ Debile. Alia regl'a. Urina ruffa in colore in sub-
stātia spissa superius liuida et granulosa significat apo-
stema in inguinibus vel sub assellis aut in membris geni-
talibus in quibus pꝑter plurimā neruositatē vergit' sen-
sibilitas doloris. Ex dolorē prouocatur impetus, reuma

tum. Omnis nãq̃ dolor exacuit reuma vt asserit. Gall.
¶ Si spumosa. Alia regula. Urina subruffa in colore re
missa in subruffitate: et a media regione superius distincte
liuens et quasi subcinericia multũ spissa vel spumosa ĩ pleu
resi: p̃cedẽte ruffa intensa significat cõuersionẽ pleuresis
in peripheumoniã. Fit aũt subruffa per trãslationẽ mate
riei a loco sensibili ad locũ q̃si insensibilẽ. s. ad mẽbrũ fle
gmaticũ. s. pulmonẽ a medio superi9 est quasi liuida pro
pter incidẽtẽ ebullitionẽ: et ex corruptiõe materiei et ex cõ
uersione ei9 insaniẽ: cui9 pars ad vrinales meat9 ad venã
cõcauã, trãsmititur et per vrina purgatur: que ebullitio le-
nigata et purgata a spiritu ĩpulsa supficiẽ vasis petẽs red
dit eã talis coloris. Subcinericia est ex resolutione par-
tiũ pulmonis. Pulmo enĩ est q̃si subcinericij coloris: sed
spumosa ẽ ex motu pulmonis assiduo. ¶ Piguis: ruffa
parũ. Alia reg'la. Urina ruffa in colore: in substãtia spissa
magis tamẽ superi9 q̃ inferi9 apposita man9: in supficie
liuida et oleagina: cũ erinoidib9 resolutionib9 lõgo tp̃e si
gnificat tertianã speciẽ ethice longo tp̃e p̃cedente. iõ ad
ditur: quia febris hec cum sit habitudinalis: non aduenit
nisi cum longo tempore talis color fit ex colore mẽbri' ex
quo cum fiat aliqua ebullitio in membris talis p̃tenditur
color. Quod appareat liuida fit ex corruptione sũbstãtia
lis humiditatis. Quod appareat oleagina fit ex pingue
dine a mẽbris resoluta: et in vrina supernatãte. Sed non
potest distingui vntuositas vel liuiditas nisi manus fit
apposita propter paucitatẽ ipsius pinguedinis: et p̃pter
ruffum colorẽ ipsius vrine. Crinoides resolutiones fiũt
ex calore infixo membris et eorum parte dissoluente. Hec
accidentia cõcomitantur. s. color continuus propter con
tinuam distemperantiam membrorum: sed tamen lentusq3
non fit ex materia sed ex humore. Calor in nodis ma-
nuũ et pedum ex colerica fumositate procedente a spũali
bus. Rubor ganarum ex colerica fumositate eas infla-
E

mante. dolor sinistre spatule: q: cū sit alligata cū spūalib⁹ quasi contrahitur ꝛ desiccatur. Soluit̄ ergo cōtinuitas ꝛ fit dolor tussis varia: qn̄doq̄ʒ fit tussis sicca ꝓpter siccitatē: quādoq̄ʒ humida ex aliqua supfluitate ꝯtēta in spūalibus. Macies totius corporis ex calore mēbris infixo cōsumēte mebra ꝛ dissoluēte. vngues aūt attenuāt̄ ex reuerberatione vaporis. vnde in medio ꝓpellūtur ꝛ in, lateri⁹ b⁹ cōstringūtur. Littera plana est ex p̄dictoꝝ determinatione. ¶ Pinguis. Nō vnctuositate ſʒ spissitudine: pinguis nāq̄ʒ i hac facultate equocatur. ¶ Cōtinuā nō quālibet ſʒ quottidianā de flegmate naturali. ¶ Reumatica sicut i apostematib⁹. ¶ Empima. Idest sputū saniosuʒ ex emoroide p̄cedēte. ¶ Morbus laterisq̄ʒ. Idest pleuresis. ¶ Peregrinat. Id est trāsferri significat̄. ¶ Crinis. Que sunt. s. crinoides resolutiōes. In tractatu de cōtentis sufficienter dicemus. ¶ Febris ethice. Quantum ad tertiam speciem.

¶ De colore rubeo.

Clara rubens triteū: duplicē: vel epar calefactum
Quartanūq̄ʒ potest insinuare tipum.
Hec mora vel breuitas: nubes: tp̄s: status: etas
Hec ꝓbat infirmi passio: forma: locus.
Ut stabili pede vadat sententia sunt hec.
Omnia iudicio discutienda tuo.

¶ Hic de colore rubeo. Regula vrina in colore rubea in substātia mediocriter tenuis obumbrata supius ꝛ magis spissa q̄ inferius significat duplicē tertianā. Et tunc ista accidentia cōcomitātur. s. dolor capitis maxime ī dextera pte: vbi est dominium colore: sitis amaritudo oris tinnitus aurium. Et est notādū ſm diuersitateʒ subiectoꝝ i vrina hʒ varias ꝛ diuersas significationes quia talis vrina in iuuene ꝛ colerico simplicem significat tertianam in puero continuā. ¶ Uel epar. Eadem vrina rubea ꝛ clara

ex longo pcessu tpis apparens: et febris nõ adsit calefa-
ctionē epatꝫ significat: sigt etiā quartanā notā. Et oīa
ista discernūtur p cōditiões cōsideratas sicut ostēditur in
sequētibus. vñ qñ est simplex tertiana tunc vrina debet
esse magis tenuis. Sed in duplici dꝫ esse vrina magis ru
bea et supius magis spissa: et quasi accedēs ad subnigredi
nem. ¶ Hec mora. i. qꝛ si tpe lōgo vel breui laborauerit
infirmus: possumus discernere. s. quattuor egritudines
dictas vtrū patiat febres vel epatis calefactionē vl' qrta
nam. Sit em̄ qp in modico tpe laborauerit: vrina tali per
longū tps pseuerāte: tūc sigt aut distēperātiā epatis in
caliditate aut qrtanā febrē. Sed distinguit sic qꝛ ex cale-
factione epatis vrina est superius obūbrata cū quadam
spuma crocea viridi vl' subnigra. Sed in febre quartana
ista deficiūt. ¶ Nubes. s. si vrina sit tenebrosa et nebulo-
sa, in supiori pte: tūc duplex tertiana vel epatꝫ calefactio
iudicat. ¶ Tēpus. s. tps āni: qꝛ si sit estas sigt tertianam
vl' calefactionē epatis. Si vo hyems vl' autūnus qrtanā
¶ Status. s. cōplexio quia in colerico corpore sigt talis
vrina tertianā simplicē in mel'ico et flegmatico duplicem
tertianā. ¶ Etas. qꝛ si puer sigt ꝯtinuā. si iuuenis ter-
tianā simplicē si senex duplicē. ¶ Passio. vtrū de tertio
in tertiū vl' de qrto in qrtū quātū ad qrtanā: vl' vtrū cuꝫ
tipo vel sine tipo: qꝛ si cū tipo īterpollata significat' si si-
ne tipo ꝯtinua. ¶ Forma. habitudo corpis. s. si pinguis
carnosus vl' mater. ¶ Locus. s. regio calida vl' frigida vl'.
¶ Locus. s. vtrū in dextro ypocūdrio vl' sinistro. ¶ Ut
stabilis medicus q sapienter et fm veritatē vult iudicare:
vt suū iudiciū firmū sit et verū: dꝫ singulariter cōsiderare
oēs istas ꝯditiones sicut dictū est. ¶ Cōmentū. Clara
rubēs. In hoc capl'o pponunt r'le de vrina rubea cū te-
nui suba et cū spissa: et cum mediocriter spissa vel medio-
criter tenui. Urina ergo in colore rubea: in substātia me-
diocriter tenui superius obūbrata et magis spissa qp infe-

rius tertianā duplicē significat. Talis color fit ex inten⸗
sione caloris: ꝛ ex rubeitate ipsius caloris: ꝛ talis substā
tia fit ex siccitate. Hec ergo debēt adesse accn̄tia vel sin⸗
thomata. s. dolor capitis in dextra parte: vbi est dn̄ium
colere: sitis: amaritudo oris: auriū tinuitus. Sȝ talis vrie
significatio variatur ꝑpter diuersitatē subiectoꝝ: sicut
dictū est de vrina russa. In colerico nāqȝ ꝛ in iuuene si ta
lis vrina appareat significat tertianā simplicē in flegma
tico ꝛ melācolico sene ꝛ in muliere in nouitate cause talis
occurrēs tertianā simplicē significat in puero cōtinuā ex
lōgo ꝓcessu tpis. Et circūscripta febre significat calefa⸗
ctionē epatis talis etiā designat quartanā notā. Et hec
oia aperte distinguuntur circunstantijs solum inspectis.
¶ Clara. Idest tenuis. ¶ Rubens. scȝ in colore. ¶ Tri⸗
teū duplicē. Idest tertianā duplicē de materia colerica
in duplici loco putrefacta simplicē etiā sigt: ꝛ tunc debet
esse magis tenuis qn̄ vnica ꝛ singularis materia putre⸗
scit: sicut colera vnde nō est tantus impetus ebullitionis
Eadē sigt duplicē tertianā de duplici materia collectam
in duplici loco putrefactā: q̄ discritas accessiones habet
quottidie q̇bus inuadit patiētes. Sed dicimus in tertiū
grauius si cōfusas habet materias more tertiane simpli
cis affligit: sed grauissimū facit insultum: ꝑpter putrefa⸗
ctionē duplicis materiei: ꝛ eadem signa sunt im simplici:
sed tūc debet esse tenuis: q: vna ꝛ singularis materia pu
trefit vnde nō est tantus impetus ebullitionis. In dupli
ci aūt vrina magis debet rubescere: ꝛ magis superius in⸗
spissari: ꝛ quasi ad subnigredinē accedere: ¶ Mora tpis
vt si lōgo tpe laborauerit egrotās: inde medicus ꝓpēde⸗
re pōt: aut febrē: aut epatis calefactionē: aut fe. q̄rtanā.
Nā si de nouo incipiat laborare: ꝛ talis appareat: de fe⸗
bre tertiana p̄sumēdū ē. Si em̄ lōgo tpe laborauerit: ꝛ pe
lōgo tpe talis ꝑseuerauerit p̄sumēdū est de distēperātia
epatis aut de fe. quartana. Sed distigue: q: ex distēperā⸗

tia epatis debet esse obnubilata i superficie: et spumosa cum quadam croceitate: vel subnigredine: vel viriditate debet pfundi qd sig. est incensionis. in fe. aut quartana hic se ab sentat accidetia. ¶ Nubes. Idest nebulositas et tenebrositas insupficie quatum ad duplice tertiana vel epatis calefactione. ¶ Tps. Idest anni ex quo morbus pot certificari. Nam si etas fuerit talis significat tertianavel epatis calefactione: Si hyemis vel autunus quartana. ¶ Status. Quatum ad coplone q rei est substatialis. et que state subiecto euanescere no pot: in colerico namq corpe talis potius significat tertiana simplice. in melacolico et flegmatico duplice: ¶ Etas. Ut si sit puer vel iuuenis siue senex. ¶ Passio scz vtrum de tertio in tertium vl de quarto in quartum et vtrum cum tipo vel sine tipo patiat. ¶ Forma. Quatum ad habitudine corpis. s. vtrum sit macilentus paties vel piguis vel carnosus. ¶ Locus. scz vtrum in calida regione vel frigida. vel ad regione corpis pot referri scz vtrum patiatur in dextro ipocundrio vel in sinistro. ¶ Sententia: scilicet diffinitiua. ¶ Stabili pede. Idest imobili et certo iudicio. ¶ Hec omnia. Idest hee omnes circunstatie que dicte sunt. o tu medice sunt discutiede. ¶ De colore rubeo cum substantia mediocriter spissa.

Turbida spissa parum rubeo perfusa liquore.
Continui tritei notio certa datur.
Si summum viror obtineat vel liuida nubis.
Portedit medium: pleureticiq malum.
Spissa. rubes finocham si summum liuor obumbret:
Spissa rubes sinocha dempto liuore figurat
Causonide si plus tenuis q spissa reuersa.
Sinochide causon subtilis et ignea monstrat.
Certior est testis rubicundi forma coloris.

¶ Expositio Turbida. Hic agitur de colore rubeo cum

substātia spissa mediocriter copulato: et ponit plures regulas. ¶ Prima r'la. Urina rubea in colore in suba mediocriter spissa: p totū turbulēta: cum impura et inequali suba sigt tertianā cōtinuā: ratio huius reddit in cōmēto. ¶ Si summū. Alia regula de colore cū suba mediocriter spissa. Urina in colore rubea in suba mediocriter spissa: in superiori pte viridis: sigt mediū emitriteum: et si liuida sit in superficie sigt pleuresim et mediū emitriteū. Et est medius emitriteus ex colera putrefacta intra venās cōtinue bulliente: et ex flegmate putrefacto extra in medio emitriteo viriditas nō distinguit in vrina sine manu appositione: sed in pleuresi bene distinguit. Quid est pleuresis? Est collectio facta in cōmissura costarum et diafragmatis: et sepius fit ex humoribus calidis et accutis. Et ideo dixit Ypo. accidunt ructuantes etc. ¶ Spissa rubēs. In ista pte agit auctor de colore rubeo vel subrubeo cōiter cū suba spissa vel mediocriter spissa vl' mediocriter tenui Isti em colores in qbusdā sunt vniformes in iudicio. Hec est r'la. Urina in colore rubea vl' subrubicūda: in suba spissa et turbulēta: liuida superius et in respiratiōe sit fetida tūc sigt sinochū. Sinochus hz fieri ex sanguine peccante in qualitate. Rationes in cōmēto reddunt. ¶ Spissa rubens sinochā. Alia regula. Urina in colore rubea vl' subrubicunda: in suba spissa et turbulēta absq liuiditate et fetore: sigt sinochē. Est aūt sinocha ex sanguine peccante scdm quantitatē. Et dria inter sinochū et sinochā haberi pōt p quendā versiculū. ¶ Sinocha de multo: sed sinochus ex putrefacto. ¶ Notandū est q sinochus tres habet spēs scz febrem homotenam augmasticā et peraugmasticam: vt scribitur a Gal. ij. de differentijs febriū. Et ponit sinochā p sinocho: nō faciēs vim de noīe. Et ideo notandum est qr scdm q diuersificātur spēs sinochi: scdm hoc fit diuersificatio in vrina quia in homotena vrina apparet vniformis in colore: et in sua suba: et a principio vsq ad finem

in sua maliciaperseuerat. In peraugmastica ipsa vrina apparet in principio ipsius febris rubea vel subrubicūda Postea vrina pcedit semp remittēdo: et de malo ad bonū sm q ipa febris peraugmastica pcedit sp meliorādo a pricipio vsq ad finē. In augmastica sm q ipa febris pcedit crescēdo et augmētādo: ita etiā et vrina. Et nota q hic tradit quedā rla gnalis de vrina. Quotiēscūq vrina apparet rubicūda vel subrubicūda in suba spissa: si postmodū clarificet i superiori parte bonū signū ē et signū salutis q si rō hui9 habet in cōmēto. Si vo clarificet in parte inferiori: et attenuetur: et supius inspissetur: vel remaneat spissa malū est signū et mortis: et significat q materia rapitur ad cerebrū. Et in hoc fatui medici decipiūtur credētes ɔtrariū veritati. ¶ Causonidē. Alia rla de vrina significāte causonidē. Quotiēscūq videbis vrinā in colore rubeā vel rubicūdā et in substātia sua magis appropinquat ad tenuitatē q ad spissitudinē tūc causonidē iudicabis. Causonides est febri cōtinua est duplici materia cōposita: principaliter cōposita ex colera. secundario ex sanguine: et ideo vrina est magis tenuis q spissa. ¶ Reuersa Alia regula p cōtrariū isti9. q vrina rubea vel subrubicūda in colore ppinquās magis ad spissitudinē q ad tenuitatem significat sinochidē. Et est sinochides .fe. continua ex duplici materia composita et principalr ex sanguine: scdario ex colera. q propter hoc magis accedit ad spissitudinē q ad tenuitatem. ¶ Causon subtilis. Alia rla de vrina significante causonem. Urina rubicunda vel subrubicūda i colore. in suba p totum tenuis: lucēs sicut ignis sigt. causonem. Causon est fe. continua accutissima. Et habet fieri ex colera rubea putrefacta in venis propinquis venis orificij stomachi: epatis: pulmonis et splenis Et ideo dicitur causon a caumate ¶ Cōmentū. Turbida spissa etc. Hic ponitur regula de rubeo colore cum mediocriter suba spissa: quā sic collige. Urina in colore rubeo.

cum substātia mediocriter spissa p totū turbulēta cū im
pura et inequali suba cōtinuā tertianā significat. Talis co
lor rubeus fit ex colore colere rubee: q̄ ex sua bullitione et
rubeitate sufficit ad clarificādū et rubificādū vrinā. Urina
turbida est per totū ex pturbatione et bullitione facta in
vasis: et q2 per ebullitionem fit partiū inspissatio aliquarum
cū ēt vasa illa sint ampliora: et priori ipaz largiores. spisse
etiā ptes calide et subtiles cū vrina emittunt q2 vrina ptur
batur: et est vrina ipure et inequalis sube. ¶ Turbida. Id
est turbulenta. ¶ Spissa parū. Idest accedens ad spissi
tudinē. ¶ Si summū. Alia regula ponit de colore rubeo
cū eadē substātia: q2 si fuerit rubea cū priori substātia: in
supficie viridis significat mediū emitriteū. Si aūt liuida
fuerit in supficie significat pleuresim. In medio nāq3 emi
triteo ppter colerā intra vasa: cōtinue ebulliētem. Et ex
flegmate extra nimia fit ebullitio vel adustio. Emissa er
go colera cū vrina cū sit adusta et leuigata: ad vrine supficiē
tēdit et eā reddit viridē. Sed cū sit pauca nō distinguitur
viriditas nisi cū man9 appōne: Si aūt liueat sine manus
appōne: vel ptendat liuorem in superficiē distinctū sigt
pleuresim que d2 collectio facta in cōmissura costarum et dia
fragmatis. et sepius de calidis et acutis humorib9 est. vn̄
Ipo. accidūt ructuātes nō valde pleuretici finit. Pro ca
lore ergo et acumine materiei: et q2 collectio ē in mēbris ca
lidis et valde sensibilib9: et q2 sunt in motu ptinuo mate-
ria illa maxime ebullit et aduritur. Per ramū ergo vene
pcaue cōuersa p vrinales meat9 i multa quātitate admi-
scetur vrine: et reddit eam viridē: q̄ q2 adusta est et leuiga
ta petit supficiem: et reddit eam viridē: et q2 multa ē ma
teria adusta apparet viriditas sine manus appōne. vel
etiam liuiditas vbi est tāta causa incēsionis. ¶ Summū
Id est supficiē. ¶ Mediū. Idest emitriteū. ¶ Plure-
ticumq3 malū. Id est pleuresim cum distincta liuiditate
vel viriditate. ¶ Spissa rubens. In hoc capitulo agit

de colore rubeo et rubicūdo vel subrubicūdo cōiter sub vno titulo ſm cōiugationē spisse sube: vel mediocriter spisse vel mediocriter tenuis. In quibusdā eñ sunt oēs isti colores vniformes in iudicio. In pricipio ergo pponit rl'a de rubeo vel rubicūdo colore cū spissa suba: quā sic potes colligere. Urina rubea vel subrubicūda in colore: in suba spissa et turbulēta. si fuerit liuida in superiori parte et cū fetoris respiratione et q̄dā prauus odor a vase exalet sinochū significat. Qđ talis est in colore prouenit ex calore et colore ipsius sanguinis. Sanguis eñ cū sit calidus et rubeus vergēs ad impuritatē nō sufficit ad depurēdū vrinā. Qđ est spissa hoc ē ex humiditate sanguīs cui9 ppriū est inspissare: ꝙ est liuida hoc fit ex admixtione putridi sanguinis ꝙ est fetida fit ex corruptione sanguinis eius. Sinochus est febris continua ex sanguine putrefacto in venis. Dicitur autem sinochus quasi cohabens id est simul habēs omnes causas ad cōtinuitatē cōcurrētes que sunt tres. Prima est cōtinua caloris ebullitio et putrefactio. Secūda est cōtinua putride fumositatis ad cor respiratio. Tertia ē ipuritas sanguinis. Iste tres cause in nulla febre ita specialiter sunt adinuicē sicut ī sinocho et ideo ab illis denotat. ¶ Spissa rubē sinochā. Alia regula Urina rubea vel subrubicunda in colore in suba spissa et turbulēta et sine liuiditate et fetore sinochā inflatiuam significat. Fit aūt sinocha ex sanguie abūdāte vel pambulante ſm quātitatem et nō ſm qualitatē et est spēs febris effimere licz fiat ex humore. Qđ rubea vel rubicunda est accidit ex qualitatibus sanguinis vt iam dictum est. Qđ fit sine liuiditate et fetore fit quia non est sanguis corruptus necz putrefactus cuius admixtione debeat liuor vel feditas innasci. Et notandum est ꝙ sinochi9 sint species tres. s. per augmasticus: augmasticus et hōtenus ſm varietatem specierū variat dispositio vrine. In paugmastico enim apparet rubicūda vel rubea ab ipso principio

cum alijs signis:postea appareat rubea vel subrubicun-
da postea ab intentiõe ad remissionẽ:vt fiat immutatio
in vrina de malo ad bonũ:vt sicut decrescit ꝛ declina febris
ab acuitate principij:sic ꝛ in vrina declinat intentio calo
ris. In augmastico ꝟo ꝯtrariũ accidit. In hõ ceno appa
ret vrina vniformis coloris:ꝛ in sua malicia perseuerat a
principio vsq; ad finẽ prout febris vniformitas deposcit.
In hoc aũt capitulo hãc methodũ ꝛ quasi generalẽ acci-
pe traditionẽ. ꝙ q̃cũq; vrina rubeda vel rubicũda in sub
stãtia spissa: si postea in superficie incipiat sincerari ꝛ qua
si clarificari:ita ꝙ illa turbulẽtia ꝛ spissitudo incipiat resi
dere bonũ signũ ẽ ꝛ salutare. Per hoc eñ ꝙ apparebat
vrina per totum spissa ꝛmodo incipit depurari superi⁹:ꝑ
hoc significatur ꝙ mot⁹ ebuilitionis iã cessauit:q̃ ebulli-
tio prius vigens in corpore:humores perturbabat ꝛ par
tes vrine secundum vniformem spissitudinem confunde
bat. Si aũt superi⁹ i spissitudine ꝑseuerat vel spissior ap
pareat vel turbulẽtior:inferi⁹ aũt attenuetur vel glarifi
cetur mortale signũ est. Significat autẽ raptũ morbi ad
supiora. Vñ timẽdũ ẽ de frenesi:aut litargia:aut mania
vnde cõtingit ꝙ artifex imperit⁹ cũ videat vrinã i pricipio
spissam:ꝛ postea inferi⁹ attenuari deluditur iudicans con
ualescentiam:cum potius morbus cnotra naturam con
ualescat. ❡ Sinochum. Idest putridum. ❡ Sinocham
Idest inflatiuam de puro sanguine ꝛ sincero:sed super
accẽso. Scd̃m Cõstãtinũ accidentia morbi sinochi sunt
hec. s. dolor capitis infixus:ꝛ a ꝓfundo emergẽs:genarũ
rubor:inflatio venarũ:ꝛ maxime circa spũalia:ꝛ oris dul
cedo. ❡ Causonidẽ. Alia dat rĺa de rubeo colore ꝛ rubi
cũdo cũ mediocriter tenui substãtia:ꝛ cũ mediocrit spis-
sa quã si collige. Vrina in colore rubea vel rubicunda in
suba magis accedẽs ad tenuitatẽ q̃ ad spissitudinem cau
sonidem significat. Et est causonides febris composi-
ta continua ex duplici materia: ex diuersis generibus:

ex colera scz principaliter: et ex sanguine secundario: vnde magis accedit ad tenuitatē q̄ ad spissitudinē. ¶ Reuersa sinochidē. Item alia regula per contrariū predicte est proposita. Urina nāq3 in colore rubea vel rubicūda magis accedens ad spissitudinē q̄ ad tenuitatē sinochidem significat idest febrē cōtinuā cōpositā principaliter ex sanguie: secūdario ex colera vn̄ magis vicinat spissitudini q̄ tenuitati. Sinthomata occurrāt mixta: ppter admixtionem sanguinis et colere: vt dominātis humoris accidentia dominantur: et contrarij forte intermissione continētur. ¶ Causon subtilis. Alia regula. Urīa rubea vel rubicunda in colore in substantia per totum tenuis lucens velut ignis causonem significat. Est autē causon febris cōtinua accutissima: vnde a caumate dicitur: et fit ex multiplici colera rubea putrefacta in subtilissimis venis oris stomachi: epatis: pulmonis: et splenis. Talis color est ex calore et ebullitione ipsius materiei: que putrescit in locis valde calidis. Est autem tenuis et valde lucens velut ignis: quia cum illa vasa nimis sint angusta non resudat ab eis nisi quod subtilius est et liquidus: quod cōmixtū vrine eam reddit tenuem et igneam. Hec accidentia concomitantur: scilicet vehemens dolor capitis: ita q̄ patiēti videtur q̄ fronti sue claui infigantur. Hoc igitur accidit propter violentam fumositatem et coleram a materia resolutam: que petens cerebrum et eius precipue miringas extendens: cerebrum flagellat. Adest sitis immoderata: que nullo potu quiescit: et hoc est propter nimiā feruiditatem colere os stomachi adurentis: quādoq3 est nigredo lingue propter adustionem. Et est nimius calor ex eadem colera: etiam est insomneitas ex desiccatione cerebri. Somnia lampadarum et corporū ignitorum. ¶ Reuersa. Idest contrario disposita vt sit spissa magis q̄ tenuis. ¶ Tertior est testis. Quia cum sit intensior magis insinuat incendium materiei.

¶ De colore inopos et kianos.

Si color est inopos fert detrimenta salutis.
In febre continua: minus est sine febre verenda.
Nam renes: vel epar succendit causticus humor.
Aut est rupta chilis: aut fracto vase resudans.
Menstruis elicitur mulieris corpore sanguis.
Talem disponit in sano corpore saltus.
Aut nimius coitus: cursus labor: immoderatus.
Nec est degenerans kianos a lege prioris.

¶ Expositio. Si color est inopos. Postquam dictum est de colore rubeo et rubicundo: hic consequenter egit de colore inopos et kianos: et isti duo colores eodē modo iudicantur. Color inopos est sicut unum nigrum. Sed color kianos magis ꝓfundā habet nigredinē: et etiā multos colores: quia in una parte est rubicūdi coloris: et in parte nigri: et in parte liuidi vel viridis. ¶ Regula. Urina in colore inopos et kianos in accutis febribus et peraccutis pessima ē: et mortē significat: quia significātur sinthomata egritudinis ita esse vltimata: quod plus vltimari nō possent: manente substantia vnde si primo appareat rubicunda vel subrubicūda: et postea inopos vel kianos sine dubio malum signum est et mortale. ¶ Minus est sine febre. Alia regula. Si talis vrina inopos vel kianos appareat sine febre: tunc nō minat̃ tm̄ periculū: et tunc significat apostema in epate vel in renibus: vel rupturā vene kilis. Si rupturā kilis vene: tūc dolor maximus sentitur in septimo spondili cōputando ab inferiori parte et tūc vrina in fundo magis appareat feculenta. Talis etiā vrina inopos vel kianos pōt significare idropisim: si appareat spissior in media regione. Talis etiā vrina pōt significare apostemata epatis: vel regnū: vel pleuresim: vel peripheumoniam: et hoc per signa propria distinguitur: et sufficienter

traditur in cōmēto. ¶ Aut fracto vase. Alia regula. Tali etiā vrina inopos vel kianos in mulieribus apparēs aut apparet cū febre aut sine febre. Si sine fe. tūc sigt eruptiones menstruorum et tūc nō est suspecta talis vrina. Si vo cū febre: tunc sine dubio summū periculū minatur: et maiuis etiā ꝙ in viris. Tales disponit. Alia regula. Etiā vrina qñ ꝙ apparet in sanis ratione saltus: aut etiā ratione multi coitus: aut cursus et magni laboris et immoderati: et hoc scitur per indicia patientum. ¶ Nec est degenerās. Dicit auctor hic ꝙ vrina in colore kianos est eādē et vni formis iudicij significationis cum colore inopos. sicut dictū est.

¶ Commentum. Si color. Post tractatum rubei coloris et rubicundi continuat auctor capitulum de inopos et kianos coloribus: sūnt em̄ vniformis iudcij et eiusdem considerationis. Est autē inopos color sicut vnum quod vergit ad nigridinē: vt ē vinū qd venit ex calabria Kianos vero profundiorē habet nigridinē et etiam multiplicē colorem: qr vrina in parte rubicunda: in parte nigra: in parte liuida vel viridis apparet Talis autē vrina inopos vel kianos in accutis febribus et peraccutis pessima est et mortis significatiua. Indicat enim sinthomata morbi ita vltimata ꝙ vltra vltimari non possunt manente substantia. Unde si prius appareat rubicūda vel subrubicūda: et de inceps inopos vel kianos: talis processus pculdubio pessimū est et mortis signum. Solet igitur talis apparere in mulieribus sine febre ppter menstruorum eruptionē: et tunc magis spissa et pinguis et feculentior in fundo apparere consueuit. Unde huiusmodi vrine magis suspecte sunt in viris ꝙ in mulieribus: nisi talis in mulieribus appareat patientibus febres accutas: gratia ipsarū febriū. nō propter eruptionem menstruorū. Tunc enim presumitur summum periculū: magis etiam ꝙ in viris: quanto sunt a natura remotiores. Item talis vrina apparet in ruptura kilis vene. Uñ maximus dolor sentit in septima spondili facit

computatione ab inferiori: tunc vrina in fundo feculētior apparet. Est aūt in medico maximus honor cū per tales vrinā in tali loco veraciter potest pnosticari eruptionem predicte vene kilis. Et nota ꝙ talis vrina qn̄ ipsissior in media regiōe apparet tūc ydropisim pōt significare. Et tunc distingue: q2 si fuerit quasi sanguinea yposarcā signi ficare pōt. Si vero magis lucida vel liuida leucophantiā nec tn̄ ex hoc signo ꝑcipitāda est sentētia de ydropisi. Temeraria nāq3 ꝛ preceps discurtio artificē deuenustat ꝛ ei ruborē incutit. Itē talis vrina apostema epatis aut pleuresi3 vel peripleumoniā: vel apostema renū significare h3 vel iudicare. Et distinguendū est per alia accidentia ꝛ est requirendū vtrū patiatur puncturā in dextro latere vel in sinistro latere angustiā etiam anhelandi pōdus ꝛ grauedinem circa renes significat. Apostema epatis ꝯm plures autores distinguitur a pleuresi quattuor modis ꝯm Alexandrum. Fit em̄ in dextro latere vn̄ necessaria est distinctio. Prima est ꝯm pulsum. Nā in epatis apostemate corpus est magis coloratū et colore multo magis permansiuo. Sed in apostemate spūalium semper minus est coloratū: ꝛ presertim colore magis momētaneo. In epatis apostemate tussis est sicca: q2 materia ipsius est sub diafragmate. S3 in pleuretico tussis ꝯm oēs est semper humida q2 materia est in spūalib9 supra diafragma: ꝛ de facili educitur. Itē dolor maior est ꝛ etiā pūctura in pleuresi: ꝛ hoc fieri habet ꝑpter loci ꝛ diafragmatis sensibilitatē que fit ex neruis. In apostemate etiā epatis dolor est potius grauatiuus cum non sit epar neruosum. Ex hijs quattuor supradictis differentijs quandoq3 superadduntur alie sex differentie: que habentur ex quadā epistola ipsius Galieni ad glauconē medicū. Et prima est: q2 apostema epatis accutum est ad modū qn̄ luna est in coniunctione. Sed in pleuresi est rotunda forma. Scōa q2 i apostemate epat3 sanguinolēte solēt eē egestiōes ex

incontinētia epatis generate et resudatione epatis: sed in pleuresi non sic contingit. Itē. et tertio ex figura corporis distinguitur. Nā in apostemate epatis. corpus est valde ꝛ multū extenuatū. Sed in pleuresi non tātum est corpus extenuatū. Itē ꝛ quarto pleureticus melius cubat supra partem dolentem ꝑpter locum vacuū. Et quia apostema nō comprimitur a stomacho ꝛ intestinis. Sed in apostemate epatis non bene cubare potest patiens supra partē dolentem: quia tūc pars q̄ dolet comprimitur ꝛ a stomacho ꝛ ab intestinis. vnde sequit̄ multo maior dolor. Itē ꝛ quinto ꝭm locū distinguitur quia pleuresis habet fieri in vtroq̧ latere. Sed apostema epatis habet fieri tm̄ in vno latere. s. dextro discernitur etiam ꝭm vrinam vt dictuꝫ est in antecedētib⁹. Et hic habemus decē differētias istorū apostematū iam dictoꝝ. Itē redeam⁹ ad significata discernētia ꝑdicte vrine. talis q̄ vrina ꝑcedēte sanguisugio: anhelitu vel ortomia superius aliquātulum liuida empima significat. Eadē vrina si spumā habet croceam nimiā epatis calefactionē significat ꝛ ictericiam que si ante septimam diem in accuta febre superuenerit: signum est pessimum. Fit etiam ex incontinētia materiei que in sinthomatis erumpens per totum corpus diffusa: quasi ab interioribus fluctuendo ad exteriora diffunditur ꝛ subcutanea affecta cutem ꝭm se inficiendo ictericiam inducit. Quod si nature expellitur materia potius. ꝛ post septimam diem ictericia superuenit morbi determinatio fiet. Talis etiam vrina multotiens apparet in sano corpore ex saltu propter rupturaꝫ vene in renibus vel in vesica: aut propter resudationem sanguinis ex rarefactione vasorum propter immoderatum cursum vel coitum vel laborem nimium. ¶ Causticus humor. Idest collectus ad apostema faciendū. ¶ kilis. Idest vena spine adiacens. ¶ Aut fracto vase. Idest. vena aliqua. ¶ De colore viridi.

Griacā: spasmū: maiorē: denicꝫ mortē. Iudicat vrina prassino tincta colore.

¶ Expositio. Agriacā. ¶ Postꝗ determinatū est de colore inopos ⁊ kianos. Hic agitur de colore viridi. Iste em̄ color viridis in vrina significat adustionē. et adustionis tres sunt termi. s. prim⁹: medi⁹ ⁊ cōplet⁹. In principio adustionis apparet vrina in colore kianos. In medio viridis: ⁊ significat dñiū colere passine ⁊ eruginose in fine adustionis: Urina ergo viridis in colore apparet quādocꝫ multa qñcꝫ pauca. Si pauca viridis mortē sigt si vngues digitoꝝ infecti sunt colore liuido aut viridi⁹. Si multa ⁊ feculenta significat rupturā apostematis in aliquo mēbro nobili vt epate. vnde suba mēbri dissoluitur ⁊ p vrinā expellit. vnde in pximo mors est vētura. Talis etiā vrina significat ictericiā ex colera prassina vl' eruginosa. Et nota ꝙ tres sunt species ictericie vel habet incōmēto. ¶ Spasmū. Ista eadē vrina in febre accuta apparēs significat spasmū ex inanitione. ¶ Maiorē. Ista etiā vrina signifigat maiorē emitriteū ⁊ ita magnū pıculū minatur. ¶ Denicꝫ mortem. Ista etiam vrina significat finaliter ı̄ vltimo malicie mortificationē ⁊ caloris extictionē naturalis vltimo sequit de nigro colore. Et q: superi⁹ in pmo capitulo determiatū ē. ideo hic nō opꝫ reiterare. Et ista sufficiāt de colorib⁹. Et si termiata ē pma ps pricipalis. ¶ Commētū. Agriacam ⁊c. Post inopos ⁊ kianos colores sm ordines conuenientie agitur de viridi colore. Uiridis color in vrina' signum est adustionis. Adustio vero triplici claudit termino. s. pmo medio ⁊ cōpleto. In adustionis principio fit pmo vrina kianos quadam superius liuiditate profusa: in medio fit viridis ⁊ indicat dominium colere prassine vel eruginose in complemento denigratur: vrina ergo in colore viridis qñcꝫ est multa: ⁊ qñcꝫ est pauca. viridis ⁊ pauca mortē habet si-

gnificare. Et maxime si color viridis vel liuid⁹ vel niger vergens digitorū infecerint: quandoqȝ ē viridis ꝛ multū male olet et multa ꝛ feculēta ꝛ significat rupturā apostematis in aliquo nobili mēbro vt i epate. Unde substātia ipsius mēbri dissoluitur: que dissoluta cū vrina emittit. Unde in primo mortē debes nūciare futurā. Talis etiaȝ vrina in colore viridis ictericiā portēdit ex colera prassina vel eruginosa q̄ sui leuitate diffusa ad supficiē corpis: cutē inficit ꝛ ictericiā inducit viridē. i. agriacā pegasei contē cōficit que. s. a viridi mustela interp̄tat viridis. sunt igitur tres species ictericie. s. ictericia viridis mō dicta: ictericia nigra que p̄ meloncbiriō dicitur a melō qđ est nigrū ꝛ chiros qđ ē man⁹ vel chiros qđ ē humor. Et ictericia crocea q̄ generali vocabulo vocatur restrictio a specie ictericie: ictericia nuncupat. Itē vrina viridis in se. accuta apparens significat spasmū ex inanitione ꝑpter cōsumptionē humiditatis substantialis ratione p̄dicta. Eadē vrina maiorez emitti itē significat: ꝛ ideo valde piculosa est ¶ Agriacā. Idest ictericaȝ viridē. ¶ Spasmū. Ex natione. ¶ Maiorez. s. emittri iteū. ¶ Deniqȝ. Idest ad cōplemētū maliciei. ¶ Mortē. Idest mortificationē nature: ꝛ extinctionem coloris naturalis dificiēte fomite naturali. ¶ Prassino. Ideo viridi prassium nāqȝ maruchium dicitur: ꝛ tunc colera prassina dicitur: et sensus. ¶ Prassino tincta colore. Idest confecta virore eius tracto ex colera prassina. vel virore emulo colori prassij. Et hic tractatus terminatur de coloribus. Post viridem sequitur niger color. Sed de illo expedium est in primo capitulo de coloribus.

¶ Incipit capitulum de contentis. Et est secunda pars principalis.

Epius artificem deludit forma coloris.
Et fraudat plerũqꝫ fidẽ cẽsura liquoris
Est in cõtẽtis rata lex: discretio certa.
Judi ciĳ con stans regula vera fides.
Cetera postponẽs nature cõ scius actor,
Hinc Ipocras veri semina firma trahit.
Nũc cõtẽtoꝝ seriatim forma notetur.
Ut ꝓprios teneãt significata modos.

¶ Expositio sepius. ¶ Hic incipit scõa pars principa lis huius libri. Et cõtinuatur hoc modo precedẽti parti. determinatum est de vrina cõsiderãdo colores ꝛ substan tias vrinarũ. Hic vero determinatur de contentis vrina rũ. vnde sententia istoꝝ duorũ versuũ est ista: multotiẽs color ipsius vrine ꝛ substãtia eiusdẽ deludũt medicum: et decipiũt ipsum cuius ratio est: quia color ꝛ substantia vri ne multotiẽs apparẽt: nec illi humori qui est causa egritu dinis attestãtur: qꝛ color cũ sit accidẽs sup̃ficiale faciliter recipit alterationem: ꝛ substãtia vrine q̃ cũ debeat tenuis appere apparet spissa. et cũ spissa apparet tenuis ꝓpter stricturã vel largitatẽ poroꝝ ꝛ viarũ: ꝛ etiã ꝓpter digestio nẽ materie ꝛ indigestionẽ. ¶ Est in contetis. Sed ex in spectione contentoꝝ habetur certum ꝛ verum iudicium de infirmitatib9. Et ratio est: quia contenta aut conti nentur in ipsis membris: aut sunt particule eorundem: ꝛ ita habetur iudicium magis certum ꝛ firmuꝫ. ¶ Cetera postponens. Hic probat auctor auctoritate benedicti Ipocra. qui in libro ꝓnosticoꝝ rarissime commemorans substantiam ꝛ colorem vrine de ipsis contentis doctrinã tradit, nunc de furfuribus nunc de crinoidibus: nunc de squamis. ¶ Commentum. Sepius artificem. Executa prima particula sui operis in q̃na egit de vrinis ƀm con iugationem coloꝝ ꝛ substantiarum aggreditur auctor se

cundam particulã:in qua distinguitur de cõtentis quoꝝ inspectio fidelis est ad discernẽdũ habitudines interioꝝ mẽbroꝝ magis ꝙ colores ⁊ substentias. Color eñ vel substãtia multotiẽs aliũde deriuaẗ:nec humori attestaẗ qui est causa egritudinis. Color sequidẽ vmbratileq; accidens est ⁊ superficiale ideoq; cito euanescit ꝑpter quãcũ q; corporis alterationem. Immutaẗ etiã suba vrine propter pororũ cõstrictionẽ vel largitatẽ:⁊ ꝑpter digestionem meteriei vel indigestionẽ vnde cum debet esse spissa suba qñq; attenuaẗ. Et cũ debet esse tenuis inspissatur. Sed ex differentijs cõtentoꝝ certius eligitur iudiciũ de passionibus corpoꝝ. Cõtenta siquidẽ in vrinis aut sunt contẽta in ipsis mẽbris:aut sunt particule ipsoꝝ mẽbrorum ideoq; firmiorem habent cõsistentiã ⁊ significationẽ Quod autem fideliora sint nuncia cõtentoꝝ ꝓbatur auctoritate Ypo. dicẽtis in ꝓnosticis ⁊ i amphorismis quãdam regulariter cõstituentis doctrinã qui potius ꝯtẽta cõmemorat ꝙ substãtiã ⁊ colorẽ nunc de furfuribus nunc de crinoidibus:nũc de pilis:nunc de squamis:nũc de sanguine:nunc de sanie:nunc de globis interserendo:rarissime ꝟo cõmemorat substantiam et colorem:quia ea magis deludunt artificem:q: superficiale accidens est et a subtilioribus inest partibus:que cito euanescũt ab intrinsecis et substantialibus que firmius in cõposito ꝑseuerãt sicut est videri in rosa:quia sua roseitate cito videatur cũ in aqua feruenti ponitur:vel cum sulphure suffumigatur ¶ Censura. Id est iudicium. ¶ Liquoris. Id est subẽ. In pueris enim vrina debet esse spissa propter humiditatem etatis:et tamen tenuis apparet propter stricturã meatuum contra operantem. ¶ Defraudat fidem. Id est decipit. ¶ Nature. Id est naturalium causarum:sub quibus cõprehẽdimus quecũq; aleuiori globo inferius ꝯtinenẗ. ¶ Cetera. Idest colorem et substãtiã. ¶ Post ponens. Idest tanq̃ inutilia ad iudicia reputãs respectu

contentorum. ¶ Hinc. scz a cõtentis. ¶ Nec contento rum. Postq̄ iudicij prerogationem de contentis addu- xit s̄m dogma Ipocra. agit auctor ad ponendum conten torum numerum. ¶ Seriatim. Idest ordinate ratione non a serio sed a serie. ¶ Significata. scz contentorum. ¶ Modos. Idest diffinitiões. ¶ Enumerat contenta.

Circulus: ampulla: granum: nubucula: spuma.
Pus pinguedo chimus sanguis arena pilus.
Furfura crinoides squame partes athomose.
Sperma cinis sedimē spiritus alta petens.

¶ Expositio. Circulus. Hic egidius enumerat contēta in vrinis apparētia: & s̄m istum ordinem enumerationis determinat de hijs in sequenti et primo de circulo. ¶ Commentum. Circulus. Nunc enumerat auctor con tenta s̄m ordinē: & eodem ordine mandabit executioni de hijs: que ī hijs quattuor versibus enumerauit. Et sin gulo℞ executionē declarat et primo de circulo.

¶ De circulo tractat.

Spissus in vrina si circulus est et aquosus.
Cellula posterior flegmate pressa dolet.

¶ Expositio. Spissus. Hic tractatur de circulo: non q̄ ipse circulus sit contentum in vrina quia est suprema re- gio vrine: sed quia in circulo contenta in circulo incipi- unt apparere. Est ergo regula talis. Urina apparens in circulo spisso: in substantia et colore similis aque: signi ficat vltimam in cellulam capitis flegmate aggrauari: pro- pter hoc: quia in illa parte suum habet dominiuz. ¶ Cō mentum. Spissus s̄m seriem ordinationis contentorum primo agit de circulo: non quia circulus sit contentum vrine. Est enim regio suprema vrine. Sed quia contenta in circulo incipiunt apparere et cum circulo quedam di- stinguūtur cōtenta. De circulo aūt pōt q̄ri: quare appro prieẜ vrine: cū etiā in quolibet liq̄re circul⁹ appareat: vt in

aqua vino et oleo. Respondemus sic non appropriamus circulum vrine ita vt ab alijs liquoribus excludamus. Quilibet nanque liquor in superficie circulum facit et ex aquosioribus partibus et magis fluidus secundum formam vasis continentis in superficie naturaliter generatur vnde in aqua vel vino in vase posita aliquo supereminet circulus quia aquose partes et magis fluide: et que plus habent aeree commixtionis in superficiem tendunt: nec se a grauioribus comprimi patiuntur. Pars etiam liquoris superior ex vicinitate aeris interclusi inturgescit: et propter eandem rationem circulus in vrina apparet. Sed hic non videtur aliquid posse significari per circulum de consistentia cerebri vel aliorum membrorum: cum etiam circulus cuilibet liquori continuari possit. Ad hoc dicimus quod sicut testatur Ysaac cerebrum licet sit frigidum et humidum cum sit de genere pinguedinis et medulle: tamen actualiter est calidum vnde cum liquidam habeat substantiam et fluidam: simili indigent nutrimento. In epate autem fit varia et multiformis sanguinis generatio secundum diuersitatem membrorum nutriendorum. Sanguis ergo liquidus et lenis generatur: qui transmittitur sui liquiditate ad nutriendum cerebrum: et petit superiora: cuius sanguinis superfluitas: eius spissitudini et proprietati inimicatur. Unde longe fit liquidior et subtilior et leuior sanguine ipso: ideoque illa superfluitas effusa cum vrina tendit superius: et circulum facit humiditas cum habet motum a centro inducendo latitudinis effusionem ad circumferentiam. Frigiditas habet motum a circumferentia inducendo coarctationem vnde illi motus contrarij sunt: et currunt ad cerebrum quod crescit circulus augmentatur aut spissitudo circuli vel latitudo minuitur hoc est secundum quod cerebrum aquosiori sanguine vel sicciori: vel calidiori vel frigidiori nutritur. In forma autem circuli principaliter relucet consistentia cerebri: vtrum bene vel male nutriatur: et vtrum ab aliqua distemperantia distribuetur. Deseruit nanque circulus dispositioni animatorum membrorum idest cere-

bri ꝛ miringaꝝ. Circulus nanqꝫ in subſtātia ſpiſſus: in co
loꝛe remiſſus: declarat cerebrū compꝛimi et grauari op-
pꝛeſſione materie flegmatice: et maxime circa poſterioꝛē
partē. i. occipitiū vbi eſt ſedes ꝛ dominiū ſiue domiciliuꝫ
flātis ꝙ remiſſus ſit circulus ꝓuenit ex frigiditate: vnde
debilitatur caloꝛ naturalis in cerebꝛo: nec poteſt depura
re ſuperfluitates vnde cerebrū turbatur ꝙ eſt ſpiſſus hoc
pꝛouenit ex humiditate: que motū habet ſm diffuſionem
latitudinis. ¶ Spiſſus. Ideſt in ſubſtantia dilatans et
turgidꝰ. ¶ Et aq̄ſus. Ideſt in coloꝛe remiſſus vt q̄ſi aq̄
coloꝛē rep̄ntēt. ¶ Sequit̄ de purpureo circulo et ſpiſſo.

Purpureus ſpiſſus affligit ſanguine pꝛoꝛam.
Leuam felle nigro pallidus et tenuis.

¶ Expoſitio. Purpureus. Circulus vꝛine apparens
purpureus et ſpiſſus pꝛimam partem capitis ſignificat
affligi: et ſi talis circulus appareat et abſit punctio in na
ribus: et doloꝛ frontis: et plenitudo venarum: et videat̄
infirmo ꝙ ante ipſum ſint quedam coꝛpoꝛa rubea: tunc
pꝛonoſticatur ſanguinem de naribus exiturum. ¶ Leuā
Circulus pallidus et tenuis in parte ſiniſtra ſignificat
melancoliam abundare et eam affligi ibi enim habet do-
minium humoꝛ melancolicus. ¶ Commentum. Purpu
reus. Poſt ſpiſſum circulum et remiſſum: agit de purpu
reo circulo et ſpiſſo: talis ergo circulus ſignificat abun-
dantiam ſanguinis et pꝛoꝛā moleſtari ex ſanguine. In
pꝛoꝛa nanqꝫ. i. anterioꝛi parte capitis ſuum ſanguis ob-
tinet pꝛincipatum ꝙ eſt purpureus circulus fit ex ſangui
nis feruiditate ꝙ eſt ſpiſſus ex humiditate: vnde maxima
immutatio cerebꝛi ſignificatur ꝙ cum debeat nutriri ſan
guine frigido et aquoſo: ad eius delegatur nutrimentuꝫ
ſanguis feruidus et eſtuoſus. Si vero fuerit circulus cū
punctione narium et doloꝛe ventris et plenitudine vena
rū: ꝛ eger putat ante ſe videre quedā coꝛpoꝛa rubea fluxū
ſanguinis de naribꝰ ſignificat. ¶ Leuā. Ideſt ſiniſtā ꝛc.

Hic agit de circulo remisso ꝛ tenui qui leuã partem cerebri significat procellari et affligi ex melancolico humore: in qua parte sinistra cerebri viget melancolie dominium. ꝙ est remissus: est ex frigiditate. ꝙ est tenuis est ex siccitate humorum. Si talis circulus perseuerauerit debẽt concomitari hec accidẽtia: scilicet suspicio: pusillanimitas timor: insomneitas: ꝛ auaricia.

¶ De circulo rubeo ꝛ tenui.

Dextera parte furit colere feruẽtis acumen.
Si tenuis fuerit circulus atq3 rubens.

¶ Expositio. Dextera. Circulus rubeus et tenuis sigt in dextra parte dolorem ex humore colerico ibidem abũdãte. ¶ Commentum Dextera parte. Sequitur de circulo intenso ꝛ tenui: qui coleram declarat esse in causa: et dexteram partẽ capitis affligi. ꝙ rubeus est fit ex calore ꝙ est tenuis fit ex siccitate. ¶ Dextera parte: in qua precipue dominatur colera.

¶ De circulo plumbeo.

Insinuat sensus radicem mortificari.
Plumbeus. ꝛ ramis hinc nocumenta dari.

¶ Expositio. Insinuat. Hic determinat de circulo plũbeo. Circulus ergo plũbeꝰ epilepsiã significat: ꝛ tãꝗ mortificationẽ ipsius cerebri: qđ est radix sensus: ꝛ deinde ad reliquas partes corpis malicia trãsmutat. ¶ Cõmẽtũ. Insinuat. ꝛc. Sequitur de circulo plũbeo: qui significat epilepsiã ꝛ quasi mortificationẽ ipsius cerebri: ꝛ maliciã ad ceteras partes corpis ꝓpagãdã. ¶ Radicem sensus. Idest cerebri: qđ est radix sensuũ ꝛ neruoru3. ¶ Ramis. Idest neruis qui a cerebri radice producuntur.

¶ De rubeo circulo non simpliciter: sed respectu liuidi precedentis.

De liuente prius si post rubeus videatur.
Exurgit cerebri natura: vigor reparatur.

¶ Expositio. De liuẽte. ¶ Circul⁹ liuidus p̃mo si post ea fiat rubeus: tũc significat cõuersio mali ad bonũ. ꝛ ꝙ ip̄a virtus cerebri ꝯfortatur ꝛmelioraẗ. ¶ Cõmẽtũ. De liuente. Agit derubeo circulo nõ simpl'r: sed ꝑ collatione ̃ liuidi coloris p̃cedentis. Et es poti⁹ mediũ collatiuũ ꝙ absolutũ. Naz si in apoplexia minor liuido circulo in vri na prius apparente: ꝛ in scd̃o die vel tertio: postea appa reat rubeus: talis ẽ mutatio dextri excelsi. ꝛfit ꝯuersio de mortificatione ad vite corroboratione ̃: ꝛ de caloris extin ctiõe ad eius cõfortatione ̃. ¶ Natura. Idest virtus regi tiua. ¶ Exurgit. Idest resurgere significatur.

¶ Sequitur de viridi circulo.

Si formã causon in febre viroris adoptet
Felleus ad motũ frenesis succẽditur humor.

¶ Expositio. Si formã. ¶ De terminat de circulo vir di qui apparens in febre accuta induci timorem de frene si ꝛ de raptu materiei ad cerebrũ. ¶ Cõmẽtũ. Si formã. ¶ Sequitur de viridi circulo qui adustione ̃ significat in accuta febre vnde timẽdũ est de frenesi futura ex sup̄fluita te colere. ¶ Felleus. Idest colericus.

¶ De circulo tremulo.

Si tremulus fuerit spinalia mẽbra grauantur.
Si niger extiterit vel mordificat vel adurit.
Preueniẽs virus aut liuor distinguit vtrumq̈.

¶ Expositio: Si tremulus. Circulus tremulus signifi cat aggrauatione ̃ in membris spinalibus. ¶ Si niger. Circulus niger duo significat aut mortificationem ꝛ ca loris naturalis extinctione ̃ aut adustionem. Si mortifi cationem tunc precessit color liuidus. Si adustione ̃. tũc p̃cessit color viridis. ¶ Cõmentũ. Si tremulus. Sequi tur de tremulo circulo qui significat dolore ̃ posteriorum partiũ a nuca vsq̈ ad caudã qui etiam significat ꝙ circa illas partes sit maxima neruositas: ꝛita dolor q̇ exiẽs sit

parte cum vrina et superius ascendens expemit circulum: vnde accidit tremor. ¶ Si niger. Hic agit auctor de circulo nigro q̄ significat mortificationē et adustionem vel adustionis cōplementū. Sed distinguitur q2 si precedat viridis significat cōplementum adustionis. sed si p̄cedat liuidus color significat detrimentum mortificationis.

¶ De ampulla in circulo vrine.

Non residens ampulla tumēs viscosa coherēs.
Morbi crudificat causam morbūq3 p̄longat.
Et nefresim generat cerebrūq3 dolore molestat.
Rugitum vomitūq3 notat ventrēq3 solutum.

¶ Expositio. Non residens. ¶ Dicto de circulo dicēdū est de ampulla q̄ quidē ampulla est s̄m ꝯtentū s̄m ordinem enumerationis supius factū. Et est ampulla spuma circulo coherēs tumidaz inflata et distēta et dilatata que duplex est. s. p̄manens et nō p̄manens. De ampulla nō p̄manēti non determiat̄ in medicina cuȝ illa sit transitoria et facta p̄ effusionē vrine vel etiā alterius liquoris et illa appellat̄ ab isto auctore ampulla residens: Ampulla nō p̄manens est ista q̄ post effusionem ipsius vrine post lōgū tp̄s durat et p̄manet: q2 ista ab intrinseca causa procedit et generat̄ ex humor̄ p̄turbatione ventositate iteri9 itercluso. Et ideo q2 talis ampulla dispositioneȝ corpis humani significat determiat̄ de ipsa in medicina. Et ista ampulla ab auctore vocat̄ nō residēs. i. diu p̄seuerās. Rla ergo taliū est de ista āpulla. Ampulla in vrina p. lōgū tp̄s durās et p̄manēs tumida et dilatata et distensa ex vētositate itercluso et viscosa et coherētiā habēs cū circulo. ita cū baculo stupa inuoluto et in vrinali imposito de difficili potest a circulo remoueri: tunc talis āpulla significat morbi cruditatē et ipsius longitudinem. ¶ Et nefresim Ista eadē āpulla passionē renū significat. causa vero habetur incōmētō. ¶ Cerebrūq3. Ista etiā ampulla significat dolorem capitis propter fumositatem a cruda mate

ria resolutam et superius ascendentē ad cerebrū ꝛ mirin-
gas ipsius inflat: ꝛ sic efficiť doloꝛ in capite. ¶ Rugitum
Eadē ampulla significat rugitū ex ventositate generata
et vomitū ꝛ solutionē vētris. ¶ Cōmentū. Non residēs
ꝛc. Expedito tractatu de circulo agit de ampulla que fm
vꝛine cōtentū iuxta oꝛdinē enumerationis est. Est autem
ampulla spuma circulo coherens magis tumida ꝛ distē-
sione partiū magis dilatata. Ampullarū ꝟo alia residēs
alia nō residēs. Residēs ē illa q̄ cito euanescit: ꝛ illa gñať
ex impetu effusionis. vnde ex quolibet liquoꝛe sicut ex
aqua vel vino p̄cipue alicui vasi impetuose infusa āpulla
generatur. Sed postea modico tp̄e reuoluto annihilatur
cito. nec pꝛistini statꝰ vestigia retinet. ꝛ de tali ampulla cū
sit transitoꝛia ꝛ nō permanet. nō agit p̄hica qꝛ non est ne
cessaria ad demostrādu habitudinē humani coꝛpoꝛis qꝛ
nō fit ex aliqua ꝑturbatione humoꝝ sed tm̄ ex aere exte-
rioꝛi. Ampulla ꝟo nō residens est que post effusionē vꝛine
diu ꝑseuerat: qꝛ ab interioꝛi causa cōsurgit scꝫ ab humoꝝ
cōturbatiōe ꝛ motione intus clausa vētositate. Et ď tali
ampulla hic agiť qꝛ dispōnes humanis coꝛpoꝛiis desinat
Unde de ampulla talis datur rl̄a. Ampulla in vꝛina diu
ꝑseuerans humida ꝛ dilata distēsa ex vētositate interclusa
viscosa ꝛ̄ coherentiā habēs cū circulo: ita ꝙ baculo stupa
inuoluto i vrinali vase impositovix pōt a circulo remoue
ri talis sig̃t cruditatē materiei ꝛ moꝛbi ꝓlixitatē ꝛ nefre-
ticā passionē ꝛ capitꝭ doloꝛē. ꝙ nō est residēs ꝑ hoc cause
ꝑmanētia ꝛ malicie radicatio desinať. ꝙ ꝟo est humida: ꝛ
in partibus dilatata ꝑ hoc vētositatis grosse interclusio
sig̃tur ꝙ est coherēs ex viscositate materiei pꝛogreditur.
Talis ergo cruditatē materiei poꝛtēdit. Cruda namqꝫ
materia et frigida actione caloꝛis cum non possit plena
rie excoqui ꝛ digeri resoluitur in grossam vētositatē q̄ re
soluta et a debili caloꝛe non consumpta ꝑtibus humidis
intercludiť: et per meatus cōtinuos epatis ad epar acce

dens supfluitati scōe digestionis admiscet. Postmodū cū vrina purgat. Eadē ampulla sigt morbi plixitatē vbi nāq est materiei cruditas: morbi plixitas concomitat. Eadē sigt nefresim .i. passionē renū. Cū igit crudi humores ostendūtur esse in cā q cū renib9 habēt similitudinez renes em̄ frigidi sunt τ a fonte caloris remoti: cū sint frigidi τ materia sit frigida cū sube τ grauitate ꝯpressionis similitudinē cū sanguine renis nutrituro attrahit illa materia ad renes q̄ cū non possit cōsumi: q2 multa est: τ q2 calor est debilis in renibus preter naturā supflua remanent τ nefresim inducit. Eadē etiā ampulla capitis dolorē mōstrat: q2 vētositatē interclusam indicat: q2 fumositas a cruda materia resoluta a sui leuitate superi9 respiret dolorē inducit capitis et miringas cerebri distendit. Hāc aūt regulā et methodum trahimus ab Ypo. in. vij. amphorismoꝝ. Ait em̄ Ypocrates. Quibuscunq ampulle in vrina supernatāt hijs nefresim sigt τ longā egritudinem fore. ¶ Nō residens ampulla. Idest die permanēs post vrine effusionem ad differentiam eius que fit ex impetu effusionis. Et talis non est vtilis ad pronosticādūz circa corpus humanū. ¶ Tumida. Idest turgida τ inflata. ¶ Uentosa. Idest multa ventositate distensa. ¶ Coherens. Idest inuiscata circulo. ¶ Propagat. Idest polixat.

De granulis.

Granula reumatice semper sunt nuncia cause.
In circi serie si granula fixa tenentur.
In cerebro secreta latet confusio morbi.
Si substent depressa parum nec mota regressum.
Accelerent capiti loca proxima percutit humor.
Pronior ad partem fit. fluxus debiliorem.

¶ Expositio. Granula. Determinato de ampulla ex consequenti determinatur de granulis. Granula sunt quedam grana parua spuma intercisa et in circulo di-

uisa in multas partes ipsius circuli. Regula est illa. Granula significant fluxū humorꝝ a capite ad aliquā partem corpis inferiorē descendentiū. Cū ergo reuma fluat ꝛ descendat a cerebro mēbro frigido ꝛ humido: ſm illā partē debilē ad quā fluit accipit denominationē sicut declarat in cōmento. ❡ Circi. Si granula fixa pmaneāt in circulo: tūc ex hoc significatur ꝙ in cerebro morbi materia cōtinet. ❡ Si subſtēt. Si illa granula permaneāt sub circulo ꝛ motu vrinali ad circulū nō ascēdat ſm ꝙ magis vel minus depressa sunt sub circulo ſm hoc significat dolor mēbrorꝝ capiti ppinquorꝝ vel elongatorꝝ. ❡ Premor. Hic redditur vna causa ex parte mēbri recipiētis: ꝛ est debilitas mēbri q: cū ipm mēbrū fit debile sine dubio neqt repellere materiā ad se missam: ꝛ possumus intelligere p hoc fortitudinē mēbri impellētis. Et ista est prima causa ſm Johannitiū. In cōmento secūda causa ꝛ tertia tradūtur. s. habūdantia materie et largitas pororꝝ. ❡ Cōmentum. Granula ꝛc. Post ampullā agit auctor d granulis Sūt aūt granula quedā grana spuma intercisa ꝛ seiuncta in circulo. i. in diuersas partes diuisa. Et hmōi granula attestantur reumati. i. fluxui humorꝝ a capite ad aliquaꝫ partē corpis. Cerebrū nāq cū sit frigidū ꝛ humidū ꝛ fit de genere putredinis ꝛ medulle nutrit frigido ꝛ humido nutrimēto. Unde multa humiditas aquosa ꝛ fluida multotiēs in cerebro exuberat cuius pars p mucillagines narium purgatur: pars per sputuꝫ: ꝛ rascationes emittitur. Si ergo cōtingat in cerebro cōtinuā supfluitatē ꝑhabūdare fit dolor capitis extincta replexiōe naturalis caloris: vt nec subsidiarius in illā materiā agere ꝯtendat ipsam in minutas partes diuidēdo. Ille particule ex incōtinentia ad partes inferiores reumatiꝫant: ꝛ maxime ad eas quas debiliores inueniūt sibi vicinas ꝛ suppositas. Si ergo materia moueat ad stricturā nariū facit corizā. Si ad oculos obtalmiā. Si sup oculos parū facit dolo

rem superciliorum. Si ad aures facit tinnitum et ventositatem et surditatis preparationem. Si ad vuulam facit eius relaxationem et raucedinem. Si ad os et linguam: oris et lingue vlcerationem. Si ad maxillares neruos facit dolorem dentium et gingiuarum. Si ad fauces nodos et brancos in gula. Si ad canales pulmonis et tracheam arteriam facit tussim. Si ad pulmonem facit asma et disniam: Si ad intestina lienteriam vel diariam. Et tunc debent esse spumose egestiones. vnde Ypo. quibus egestio spumose fuerint hijs a capite defluit flegma. Si ad os stomachi dolorem et inflationem et indigestionem. In talibus enim debet esse circulus vrine granulosus. Huiusmodi enim granula significant distillationem reumatice materiei ad capitis partes vicinas: et precipue ad debiliores que reumatis impetus repellere non sufficiunt vel expellere non possunt. Quod enim aliud membrum ledatur tres possunt esse cause vt asserit Yohanitius. scilicet fortitudo membri impellentis: et debilitas recipientis: et hec est prima causa. Secunda est materiei abundantia. Tertia est largitas pororum. Sed distingue: quia si granula iacent in circulo et excussione vrine depressa reuertuntur ad circulum causa in essentia epatis manere ostenditur. Si autem depressa sint infra circulum nec ad circulum suum reciprocent motum prout magis et minus depressa fuerit iuxta hoc dolorem inferiorum partium vicinarum capiti vel remotarum significat et grauedinem. ¶ Circi. Idest circuli fixa: ita quod si depressa fuerint ad circulum reuertuntur

¶ De nubecula.

Corporis aerei nubecula spiritualis:
Indicat offense vitium iecorisque calorem.
Est ventosa vel incensi fit spuma caloris.
Nuncia particulis continuata suis.
Hoc color vrine probat et substantia spume.
Spiritus ingrossat attenuatque calor.

Intercisa manēs grauis distincta minutis.
In becilla graui reumate membra ferit.
Indicat ictericum vel epar protendit aduri.
Si nigra vel viridis vel quasi tincta croco.

¶ Expositio. Corporis. ¶ Dicto de granulosis conse-
quēter agit auctor de nubecula. Nubecula est quedā fu-
mosa et vaporosa superfluitas generata actione caloris
obscuritatē habēs: et ita nebula cū sit leuis in vrina supe-
rius tēdit et ipsaʒ vrinā efficit obūbratā. Ista igit̃ nebula
duo sigt. s. distēperātiaʒ mēbrorum spūaliū: et tūc debet esse
quedā liuiditas et sigt epatis calefactionē: et spuma dʒ eē
crocea. ¶ Est vētosa. Hic agit̃ de spuma que qdeʒ mlti-
plex est. s. qdam est granulosa de qua dictū est in capitulo
de granulis. Et est qdā ampullosa de qua dictū est in ca-
pitulo de ampulla. Et est alia spuma ꝯtinua de qua hic
agitur. Ista ergo spuma cōtinua duo sigt. s. vētositatem
et hoc cognoscit̃ si color vrine sit discoloratꝰ: aut si suba
vrine sit grossa. Sigt etiā vehemētiaʒ caloris et ebullitio
nis et hoc cognoscit̃ qrꝰ color vrine est intensus et suba sub
tilis spuma etiā crocea: signū est calefactionis. Vn̄ spu-
ma significationē habet in colore: qr quedā est crocea: q̄-
dam viridis: quedā nigra: et ꝑm hoc diuersa sigt. ¶ Cō-
mentuʒ. Corporis aerei. Post granula agit auctor de
nebula. Est aūt nebula qdā supfluitas fumosa et vaporo
sa actiōe caloris generata ꝑticeps obscuritatis q̄ cuʒ sit
leuis et aerea emissa cū vrina eā obūbrat. Talis ergo ne-
bula apparēs in vrina sigt distēperātiā membrorum spūali
um et occupat superficiā vrine que corpus aereū nuncu-
patur et reddit vrinā ꝑticipē quadā liuiditate. Talis etiā
nebula apparēs epatis calorem insinuat quod plenius
certificatur per croceitatem. ¶ Corporis aerei. Idest in
superficie. ¶ Offense spiritualiuʒ: idest passioni spiritua
lium membrorum que sunt quasi fornax et caminus to-

tiꝰ coloris. ¶ Jecoris: idest epatis. ¶ Est vẽtosa. Post nubeculam agit auctor de spuma. Hic ergo per spumam intelligimus spumã carentem ampullositate. De spuma autẽ ampullosa p̃misit. Spuma enim multiplex est. Alia est disiuncta ꝛ intensa ꝛ quibusdam granulis distincta. de qua agit auctor in. c. granoꝝ. et hoc replicat de eadem ex incidenti gratia diuisionis. Est et alia spuma ventosa ꝛ ampullosa de qua supius proposuit in caplo de ampulla. Est alia spuma tertia non gramulosa nec ampullosa sed continua: ꝛ talis significat dominium vẽtositatis aut violentiã caloris ꝛ ebullitionis. Hic distinguitur per calorem vrine ꝛ testimonium ebullitionis. Cuz ꝰo vrina fit discolorata est augmentũ indigestionis et ventositatis. Itẽ si subtilis ꝛ nimiũ tenuis fit ex calore. Si croceitate participet fidele prestat argumentum incensionis. Item si spuma variatur ſm colorem: quia alia est nigra aut viridis aut crocea. Nigra eñi significat melankiron aut epatis adustionem. Viridis agriacã. Crocea ictericiã croceã. ¶ Ventosa. Ampullosa de qua dictũ est ventositatis nũcia. ¶ Intensi coloris: idest incẽsiui. ¶ Spiritus Ventositas ingrossat spumã sua interclusione. ¶ Attenuat. Idest cõsumẽdo ventositatẽ iterclusaꝫ. ¶ Intercisa. De hoc dictũ est significat eñi ictericiã nigrã vel viridẽ vel citrinam. ¶ Sequitur de sanie.

Vlcera vesice sanies effusa fatetur.
Aut renũ scabiẽ si grauis adsit odor.
Ex epatis regiõe fluit sedimẽ saniosum
Hoc dolor ꝛ partis actio lesa docet.

¶ Expositio: Vlcera. ¶ Hic determinat de sanie q̃ quidez sanies emissa in vrina significat vlcerationem renum aut vesice aut epatis. Et distinguitur qꝛ sanies emissa a renibus vel vesica granẽ odorem habet ꝛ illis partibus dolor sentitur. Sed si ab epate sanies emittatur: tũc do

vlceratio
renũ
aut vesi
ce aut
epatis

lor est in dextro ypocũdrio ⁊ aggrauatio ⁊ virtus dige-
stiua impedit. ¶ Cōmētū. Ulcera vesi.e. ¶ In hoc capi
tulo tractatur de sanie q̄ cū vrina effusa significat vlcera
tionē vesice aut renū aut epatis ex aliqua supfflua mate-
ria in ei⁹ regione collecta. Sȝ vtrū a renib⁹ vel vesica vel
epate emittatur sic dinstingue nam a renibus vesica emis
sa grauitatē odoris pretēdit ⁊ in ptibus illis ⁊ locis ad
iacētib⁹ dolor sentitur. Sed ab epate nequaquā. Sȝ in
dextro ypocūdrio pulsatio doloris ⁊ q̄dā pōd⁹ pcipit
⁊ opatio digestiue virtutis ipedit. Hoc q̄ elicim⁹ ab ipo-
crate q̄ in fine q̄rte pticule dicit. Si pus mingat ⁊ sq̄mas
⁊ grauis fit odor tūc renū aut vesice vlcerationē sig̃at.

¶ De pinguedine in vrina apparente.

Precedens olei formam resolutio pinguis.
Cum febre dissoluit totū. lūbos sine febre.

¶ Expositio. Hic determiatur de pinguedine apparēte
i vrina: ⁊ dicit auctor q̄ illa pinguedo apparēs i vrina aut
est cū febre aut sine febre. Si cū febre tunc sig̃t dissolutio
nē toti⁹ corpis. Si sine febre significat dissolutionē fieri
a renib⁹. De vrina pingui ⁊ vnctuosa ⁊ oleagina quādo si
gnificat toti⁹ corpis resolutionē aut dissolutionē renuȝ.
Et quot modis dissolutio toti⁹ corpis a dissolutione re
nū distinguatur optime ponitur in cōmēto. ¶ Cōmētū
Precedēs. Post saniē sequitur capitulū de pinguedine
Hoc nomine pinguedo intelligitur pinguis quedā ⁊ vn-
ctuosa sub̃a a mēbris resoluta q̄ emittitur cū vrina. vrina
aūt magis vel minus pinguis vel oleagina appet ſm quā
titatē resolutionis maiorē vel minorē ⁊ ſm pcessuȝ calo
ris in resolutione pcedentis. In pncipio nāq̧ resolutio
nis ipsius pinguedinis apparet vrina oleagina quasi
olei colorem habens. in augmento vero est q̄si oleum. In
statu vo est vt ipsa pinguedo ⁊ ipsum oleuȝ. Urina ergo
habens olei colorem in pncipio declarat liquefactionem

ꝛ quasi aquosa apparet qđ est vt oleū:h₃ in se perfectio
rē cōmixtionē olei. ꝛ talis ē in augmēto ꝛ significat ꝑces
su₃ ꝛaugmētū liquefactiōis:sed q̄ oleagina ꝛin colore ꝛ in
substātia q̄si ipsu₃ oleū significat statū resolutionis ꝛvlti
matā caloris dissolutionē:Tales quidē vrine ethice febres
sunt familiares. Sed nota ꝙ talis vrina apparet aut cū
febre aut sine. Si cu₃ febre significat dissolutionē totius
corꝑis quippe si cū febre morbus sit vniuersalis. Si sine
febre ꝑticularē resolutionē significat renū ꝛ lūboꝝ. In re
nib⁹ nāq₃ ꝛ lūbis multa pinguedo circūuoluit ꝛ operit
eos:q̄ pinguedie resoluta exeūte cu₃ vrina copiosior fit
emissio vnctuositatis q̄si si a toto corꝑe emitteret. Hec
em̄ ꝓpe vrinanales meat⁹ cōstituta est. ꝛ ideo cū sit multa
ꝛ ꝓpe posita nec adsit calor cōsumptiu⁹:q₂ est sine febre
exquo incipit resolui copiosius purgat. Sed illa q̄ a toto
corpore in minori quātitate emittitur tū q₂ ē in ea febri-
lis calor qui eā cōsumēdo eius minuit quātitatem. tū q₂
remota est a vijs vrinalibus. Hec autē trahi m⁹ ab Ypoc.
vltima ꝑticula vbi ait. Quibuscūq₃ piguis ypostasis ꝛ glo
bata est:his nefreticā ꝛ acutā significat egritudinē fore ī
ꝑma specie feb. ethice. Pinguedo vrine distincta ē ꝑ par
tes in suꝑficie si est in viro carnoso non valde crasso. In
scđa specie totā suꝑficiē vrine occupat sicut tela aranea.
in tertia specie pinguedo diffusa ē ꝑ totū vnū vrina fusa suꝑ
lapidem ranco sonat sicut oleū. Pinguedo resoluta a re
nibus tribus modis distinguitur a pinguedine totius:
quia pinguedo totius nō est tanta nisi forte in tertia spe
cie ethice. Scđo distinguitur q₂ pinguedo renum statum
apparet post vrine effusionem que cum sit difficile misci
bilis de natura:ꝛ sit decisa a ꝑtibus ꝓpinquis non cum
ea cōsociat ꝛ ideo vrine incommixta apparet a toto cor-
pore decisa:ex vi decoctionis in epate. cum vrina perfe-
ctius admiscetur. ꝛ ideo fit minus apparbilis: quia nō
cadit in vna ꝛ eadē ꝑte ꝛc. Tertio distinguitur q₂ pingue

do renum non facit ad intentionē vrine nisi forte epar sit calefactum. Sed ab omnibus membris resoluta sit cum intensione vrine ⁊ tenuitate.

¶ De crudo humore.

Humor in vrina sit summus pendulus ymus.
Membraqꝫ suprema ledit mediana vel yma.
Strāguriā nefresiꝫ residēs facit atqꝫ tenasmō.
Nutritiua grauat medius diafragma supꝰmus.

¶ Expositio. Humor. ¶ Hic agitur de crudo humore q̇ emittitur cū vrina. tria sunt q̄ habent silr̄itudinē. s. crudus humor: putredo ⁊ sedimē. Sed quō discernanť satis bñ tradiť in cōmēto. Crudus ergo humor emissus in vrina qñqꝫ occupat ꝑtē superiorē vrine. qñqꝫ ꝑtē mediā: qñqꝫ inferiorem: ⁊ ſm hoc diuersis regionibns humani corporis attestatur. Si eñ occupat supremam parteꝫ tunc significať egriuditnē pectoris et mēbroꝝ spūaliū ⁊ diafragmatis cōpressionē. Si ṽo mediā occupat ꝑtē tūc significat vitiū stomachi cū repletiōe supfluitatis ⁊ tortio ventris et rugitus intestinoꝝ. Si inferiorē occupat ꝑteꝫ tūc renū ⁊ lūboꝝ ⁊ partiū adiacētiū declarat passionē vt strāguriā nefresim. ¶ Cōmētū. Humor ⁊c. ¶ Post pinguedinē agit de crudo humore qui purgatur cum vrina. Et notandū est ꝙ tria sunt q̄ silr̄itudinē in mutatione ꝑtendūt speciei sedimē. s. sedimen putredo: ⁊ crudus humor. Est ergo diligenter discernendum sic. Si mota vrina sedimē in ꝑuas ypostases resoluatur ypostasis: est et habet formam magis equalem non adeo interruptam. Est autem ypostasis superfluitas tertie digestionis. Si ṽo mota vrina dissoluatur in pingues et oleagines resolutiones: ⁊ ipsa vrina fetida sit et mali odoris significatur ꝙ putridus est homor. Item tale sedimen saniosum ⁊ inequale est ⁊ insipidum. Si autem mota fuerit vrina in quasdam athomosas resolutiōes et dispergitur

cruditas humorꝝ intelligatur. Crudus itaqꝫ humor cum vrina emissus aut superiorē occupat ptē: aut mediā aut infimā. Si supiorē obtineat declarat vitiū pectoris ꝛ spiritualiū ꝛ cōpressionē diafragmatꝫ: vt asma vel disma vel emotoica passio declarat. Si mediā obtineat ptē vitium stomachi ex repletiōe supfluitatis vl' tortio vētris ꝛ inflatio ꝛ rugitꝰ intestinorꝝ indicat. Si infimā ptem obtineat passio renū ꝛ lūborꝝ ꝛ ptiū adiacētiū: tenasmum nefresis stranguria et tibiarꝝ ꝛ genuū dolor manifestatur.

De sanguinea vrina.

Ex vitio iecoris trahitur mictura cruoris.
Uesice aut renum vene chilis hec tibi plenum.
Prouida signorum doctrina facit reliquorum.
Fundit trumbosum vesica grauem maculosum.
Et sufistentem modicum fetoris habētem.
Uinctio fit pura vene chilis ex crepatura.
Et dolet a fine grauiter pars septima spine.
Si fluat a lumbis purus manat et sine trumbis.
Renum testatur id punctioqꝫ committatur.
Dextram dolor cruciat si finxus ab epate fiat.
Et sanguis purus manat fomenta daturus.

Expositio. Ex vitio. Hic determinatur de sanguine existente cum vrina qui quattuor significat scꝫ aut vitium epatis aut vesice aut renum aut rupturam vene chilis et hoc quod dicit vsqꝫ ibi. Hoc tibi plenum. Hic ponit specificationes cum alijs conditionibus et primo quando procedit a vesica: ibi. Fundit trūbosum. Hic specificatur quando sanguis procedit a vesica: quia sanguis ille est trumbosus in modum globi: ꝛ habet graueꝫ atqꝫ fetidū odorem ꝛ in fundo residet: ꝛ talis sanguis est spissior et ponderosior. Rationes horuꝫ satis ostendunt

in cōmento. ¶ Mixtio. Hic specificatur qn̄ sanguis pcedit ex ruptura vene kilis: qꝛ tūc sanguis est purus ꝛ maximus doloꝛ sentit̄ in septima spōdili facta cōnumeratione ab inferioꝛi pte. ¶ Si fluat a lūbis. Hic specificat̄ sanguis exiēs a renibus: qꝛ tūc sanguis est purus ꝛ non est trūbosus: ꝛ doloꝛ ꝛ pūctio sentit̄ in renib⁹. ¶ Dextera doloꝛ. Hic specificatur sanguis exiēs ab epate: ꝛ ille sanguis est purus sincerus: ꝛ doloꝛ in dextro ipocūdrio sentitur vehemēs. ¶ Cōmentū. Ex vitio. In hoc.c. agit auctoꝛ de sanguine qui qn̄cūq̧ cū vꝛina emittit̄. Sanguis ergo emissus cū vꝛina aut pcedit ab epate ꝛ tūc dꝫ esse purus ꝛ sincerus ꝛ in dextro ipocūdrio sentit̄. Et talis sanguis cū sit calidus vꝛine pfectus admiscet̄ aut pcedit a vesica ꝛ tūc debet esse sanguis trūbosus in modū globi ꝛ grauis odoꝛis ꝛ in fundo residēs. qꝛ tūc sit frigid⁹ vt pote ad nutrimētuꝫ mēbꝛi frigidi destinat⁹ impurioꝛ est et spissioꝛ et pōderosioꝛ. Recept⁹ etiā infra ꝯcauitatē vesice qꝛ frigidū mēbꝛū est amplius ꝛ globat̄ ꝛ coꝛrūpit̄: qꝛ debilē hꝫ caloꝛē: vn̄ nō pōt a supfluis deputari: ergo qꝛ frigidus est: ideo globosus ꝛ grauis ad fundū descendēs iō et grauis odoꝛis nec vꝛine cōmiscet̄ vn̄ a vesica originē dr̄ hr̄e circa pectinē ꝛ piritoneon: ꝛ circa extremitatē virge in emissiōe vꝛine punctura sentit̄: ꝛ etiā talis sanguis potest in vꝛina petrificari ꝛ cū hoc etiā sua globositate ꝛ ēt frigiditate: ꝛ cū hoc etiā ꝓm loci cōtinētis petrificationē faciente ex q̄ multi perierūt. Et vt refert. Gal. talis sanguis qn̄q̧ p virgā in modū sanguisuge emittit̄. Si a lumbis distrahit originē pur⁹ est: ꝛ in renib⁹ doloꝛ ꝛ pūctura sentit̄. Si ex ruptura kilia vene pueniт purus similiter est ꝛ in septimo spōdili fctā ꝯnumeratiōe ab inferioꝛi pte doloꝛ sentitur vehemens. Huius dogmatis firmitatem trahimus ab Ipo. Dicit em̄ si sanguinem mingat quis aut pus quasi puluerulētum sanguinē ad differentiā puri. Et postea subiūgit etiā squamas p qd̄ significat̄ vlce-

ratio vesice. Et subdit. ⁊ ardor grauis fit ex quo habet corruptio sanguinis: ⁊ tūc quidē vlcerationē sigt vesice. Itē dicit Ypo. Si sanguinē mingūt ⁊ trūbos ⁊ strāguriam habēt ⁊ dolor inciderit in pectinē ⁊ peritoneon circa vesicā dolorē sigt. Ex hȷ̄s em̄ passio vesice sigtur. Item determinat Ypo. qn̄ a renibus pcedit vt dicit. Quicūq̄ sanguinē spōte mingūt hȷ̄s de renib⁹ rupturā vene sigt.

¶ Determinat de arenis.

Renum vesice lapidē testantur arene.
Renu m si rubee vesice si magis albe.
Emula contēti forma sit suo continenti.

¶ Expositio. Renū vesice. Hic determinat de arenulis que significāt passionē aut renū aut vesice. Renū si apparēt rubee in calore. Vesice si apparent albe ⁊ hoc sm colorem mēbri a quo deriuant. Est aūt notādu3 q arene rubee qn̄q̄ apparēt in patiētib⁹ duplicē tertianā vl' simplicem: ⁊ maxime in habētibus renes siccos ppter discrasiā febrilē. Apparēt arene rubee de calculo. Quid sit ⁊ quō generat ⁊ qd sint cause gn̄ationis ipsius calculi satis in cōmento manifestū est inspiciēti. ¶ Cōmentū. Renū. In hoc. c. agit auctor de arenulis que qn̄q̄ emittūtur cū vrina ⁊ passionib⁹ vesice attestātur aūt in renib⁹ nefresim: aut litiasim fore in vesica ostēdit. S3 arene aut subrubee aut albe: aut nigre: aut subnigre. Si rubee ⁊ molles a renibus euenire perpēduntur. Renes em̄ rubei sunt ⁊ molles ⁊ carnosi ⁊ sanguinē ꝯtinēt. vnde arene ibi generate iuxta formam sui continētis in rubeitatis speciē perpenduntur. Si albe sunt potius a vesica proueniunt. Vesica nanq̄ alba est et sm formam continentis contentū immutatur. Oīs em̄ res trahitur ad suā originem vel a loco sue generationis: vel a re agente vel patiente a loco sicut apostemata que talia debent esse qualia sunt loca vbi nascunt vt formata in loco ocioso. Si nigra sint de melā-

colica materia fiunt et sunt oībus peiores q̄ sunt de gros
siori materia. Sed que sunt albe citius dissolui possunt:
q: ex flegmaticis humoribus crudis et indigestis cōgela
tis generātur. Calculus itaqꝫ q̇ fit ex nigris arenis sibi
cōglutinatis: cōglutinatur et cōflatur et omniū pessimus
est: et si magnus fuerit nō pōt curari nisi per incisionē: aut
fit de albis arenulis de flegmatica materia pductus: ille
nisi fuerit multū adustus et in pcessu temporis excoctus et
induratus diureticorū bñficio et antidotarioꝝ medicami
nū facicilius pōt curari. Et nota ꝙ in pueris fit frequen
tius litrasis ppter humoꝝ viscositatē in eis abundantiū
in iuuenibus vero fit nefresis frequētius ppter siccitatem
renū. Unde sanguis desiccatur et subtiles partes cōsumū
tur terrestribus igitur remanētibus relique indurantur.
Noli aūt semper terreri quotiēs videas arenulas rube
as in vrina apparere: nec statim precipites sententiam de
calculo: q: in patientib⁹ duplicē tertianā vel simplicē: et
maxime in habentib⁹ renes siccos arenule apparent ru
bee ppter febrilē discrasiam. Itē nota ꝙ tres sunt cause
generationis calculi: scꝫ abūdantia superfluitatū: et visco
sitas eaꝝ: angustia meatuū: et debilitas virtutis expulsi
ue ipse igitur cause fortius sunt in pueris et ideo isti pas
sioni magis familiares existunt. Tribus de causis appa
rent arenule: scꝫ vel ex calculo: vel artetica: vel longa quar
tana. In artetica ex induratione humoꝝ in quartana ex
melancolia desiccante et indurāte humores: vt habet in
alexādro de ptisico qui lapidē expuit: qui generat⁹ erat
in canalibus pulmonis ex humoꝝ induratione. Et nota
ꝙ arenule significant quandoqꝫ lapidem confirmari et
quandoqꝫ diminui. Si prius non apparentes quottidie
multiplicentur magis: magis quousqꝫ minus apparent
significant lapidem diminui. Si prius diu multis appa
rentibus quottidie diminuuntur magis significant lapi
dem confirmandū: quandoqꝫ vero penitus nō apparēt cū

tamē nō sunt purgate: tūc significāt lapidē cōfirmatum

¶ Determinat de pilis.

Forma pilo similis vel erit decisio. carnis.
Aut pars humoris lima siccata caloris.
Inde pbes renū vel totius nocumētum.

¶ Expositio. Forma. Hic determinatur de pilis. Pili sunt quedā resolutiones longe ꝛ graciles a similitudinē piloꝝ ꝛ emittūtur cū vrina: ꝛ significant aut dissolutionē renū ꝛ lūboꝝ: aut siccitatē humoꝝ ex acuitate caloris desiccatoꝝ. ꝛ hoc habetur i cōmēto. ¶ Nota ꝙ isti pilis apparēt aut cū fe. aut sine fe. Si cū fe. significat toti9 corpis dissolutio. Si sine fe. dissolutio renū ꝛ lūboꝝ. ¶ Cōmentū. Forma. ¶ In hoc capitulo agit auctor de pilis. Sunt aūt pili quedā resolutiones lōge ꝛ graciles in modū piloꝝ que cū vrina emittūtur. Procedūt autē ex dissolutiōe renū ꝛ lūborū: vel fiūt ex humorib9 siccatis ꝙ sic distinguit ꝛ sententiat in tali resolutione qn̄ digitis cōfricatur quasi soliditas carnis tūc de substātia renū esse perpenditur significat dolorem renū ꝛ lūboꝝ ex acuitate caloris eos dissoluentis. ꝛ partes eoꝝ decidētis ꝛ tales apparēt in diabeticis. vn̄ Ipo. in am pho. Quibuscūqꝫ modica caro aut pili exeūt pingui existēte vrina hijs a renibus egrediunt: vel hijs eductio de renibus fit. Si autē pili illi cōfricatis digitis cedāt cōpressioni nec statiꝫ euanescāt: ita vt subsit aliqua soliditas de siccis ꝛ induratis humorib9 fieri significātur. Et si resolutiones lōge apparent: ꝛ aliquātulū grosse significant opilationē renum et lumborum: quandoqꝫ dextri renis: quandoqꝫ sinistri: et quandoqꝫ vtriusqꝫ. Si dextri: dormitatio et fornicatio in dextro pede sentitur. Si sinistri. in sinistro. pede Si vtriusqꝫ: in vtroqꝫ sentitur. Ex tali enim opilatione nerui comprimuntur: ꝛ ex compressione eorum spiritus animalis cuius proprietas est currere per neruos

sensum ꝛ voluntariū motum impendere nequit partibus extremis. vnde per neruos spūs aīalis non potest libere trāsire ꝑpter ꝯpressionē p̄dictā/vnde dormitatio vl' forni catio occurrit. Et nota ꝙ pili apparēt in vrina aut cuꝫ febre aut sine febre. Si cū febre totiꝰ corpis dissolutio signi ficatur. Si sine febre de renū substātia fieri decisio parti culariter iudicatur. ¶ De squamis ꝛ furfuribus.

Per squamas renues ꝛ furfurea micta notatur.
Uesice scabies aut si febris cōcomitatur.
Totius fuit integritas corpus tenuatur.

¶ Expositio. Per squamas. ¶ In hoc loco determi- nat auctor de squamis ꝛ furfuribꝰ. Squame sunt, q̄dā re solutiones lateꝛ rotūde ad similitudinē squamarū piscium q̄ quidē a sup̄ficie mēbroꝝ abradūtur ꝛ vocātur squame petaloides: et iste squame apparētes in vrina q̄ndoqꝫ si gnificāt dissolutionē totius corpis. s. si adsit febris. Si v̄o nō sit febris ꝑticl'aris dissolutio ꝛ scabies vesice signi ficat͂. Furfura sunt q̄dā resolutiones ad silītudinē furfu ris enim ex caloris violentia a membris dilaceraturꝛ abra dūtur. Ista ergo furfura sunt alba: qꝛ mēbra a qbꝰ decidū tur alba sunt ꝛ etiā sunt magis grossa ꝙ sq̄me: qꝛ magis ꝓfunde a mēbroꝝ subā dissoluūt͂. Talia ergo ꝯtēta furfu rea apparētia in vrina significāt aut totiꝰ corpis dissolu- tionē aut solū vesice. Si ergo cū apparent adsit febris tūc dissolutionē totiꝰ corpis significāt. Si v̄o sine febre apparēt significāt dissolutionē vesice solū cognoscit͂ etiā ꝑ digestionēꝛ idigestionē. ¶ Cōmētū. per squamas. Se quit͂ de squamis ꝛ furfuribꝰ. Sunt aūt squame quedā re solutiones late ꝛ rotūde q̄ q̄si a mēbroꝝ superficie, actio ne caloris dilacerātur ꝛ abraduntur: ꝛ sunt q̄si petala q̄ ex tritico sunt ꝛ modicis squamis piscium assimilant͂. vn- de squame petaloides nuncupātur hmōi resolutiones a membris decise. quandoqꝫ cum vrina purgantur, et idio-

cant dissolutionē totius tm̄ aut vesice. Si igitur adsit febris cum apparent significat dissolutionē totius corporis: vt in febre ethica contingit. Si sine febre ⁊ indigestione tūc particularis dissolutio ⁊ vesice scabies demōstrat. Hoc affirmat Ipoc. i amph. vbi ait si squamas mingūt et dolor grauis sit vesice vlcerationee significat. Furfura sunt quedam resolutiones in modū furfuris disposite. et a mēbris decidētes ex violētia caloris. Sunt etiam albe qm̄ ipa mēbra alba sunt tales emittūtur cū vrina: ⁊ sunt grossiores squamis: quia non ita superficialiter radūtur sed a calore inserto pfundius a mēbrorū suba euellūtur Urina ergo furfureas habēs resolutiōes aut dissolutionē toti9 corporis significat aut vesice tm̄. Unde sit distiguit per febrē et non febrem. p digestionē ⁊ non digestionem. Ipo. aūt in amph. Quibus in vrina pingui existēte furfurea mingūtur his vesica scabit. Petala ⁊ furfura dissoluūtur a vesica. Sed nō crinoides: quia vesica nō est solitū corpus: sed est tenuis ⁊ pelliculosa pdicta corpa quādoqꝫ fluūt ab humorib9 calore liquidas ptes cōsumēte vel frigiditate cōdensante: Sed cū aliis signis in prima specie ethice apparet petaloides. In secūda furfurea. In tertia crinoides.

¶ De crinoidibus.

Certa fides per crinoides ꝙ tertia febris
Est ethice species ymis inserta latebris.

¶ Expō. Certa. ¶ Hic determinat de crinoidib9: ⁊ sunt crinoides quidā resolutiones grosse q̄ caloris violentia multū pfunde a mēbrorum substātia euelluntur: et sunt maiores ꝙ squame et furfura. Habent enim crinoides tres dimensiones magnas. s. latitudinem longitudinem: et profunditatem. Crinoides igitur in vrina apparētes tertiam speciem ethice significant. ¶ Commentū. Certa ¶ Sub vno titulo egimus de squamis ⁊ furfuribus. In hoc capitulo sum tractaturus de crinoidibus: Sunt autē

crinoides quedam grosse resolutiões decise a mēbris vio lentia caloris incensi et intrusi menbris .et sunt maiores furfuribus ꝛ petaloidibus in trinā dimensionem: scꝫ lati tudinem. longitudinem: ꝛ ꝓfunditatē grādescunt ꝓpter qđ significatur ꝙ mēbroꝝ substātia amplius ꝛ plenius dissociatur. Dicitur autē crinoides ab idos qđ est forma ꝛ crina qđ est duo: quasi formā duaꝝ pretēdens. Sūt autem crine vel crina grossiores partes vel particule tritici que ī principio mollitionis ꝛ attritionis molle de granis integritate diuidūtur: Tales ergo crinoides in vrina apparentes tertiā speciē ethice designāt. cum autem sint ita rotunde a vesica nō ꝓcedunt. Vesica nanqꝫ magis acomodatꝛ resolutioni furfurū ꝛ squamaꝝ ꝙ̄ crinoidarum apparent quādoqꝫ tales crinoides rubee et sub. in febre acuta ꝓpter sanguinis infectionem ꝛ pessimū est: ꝛ quādoqꝫ passionē solidoꝝ mēbroꝝ testatꝛ. vñ Ypo. in vltima particula ait. Quibuscūqꝫ in febre in vrinis crinoides ipostases fiūt longā significant egritudinē. i. ethicam.

¶ De athomosis resolutionibus et albis minutis

Innuitur gutta regnare per alba minuta.
Si mulier fuerit non alterum tibi deerit.
Quin ꝛ cōceptus adsit vel languor ineptus.

¶ Expositio. Innuitur. Hic determinatur de athomosis resolutionibus ꝛ albis minutis. Iste ergo resolutiones apparentes in vrina tam inviris ꝙ̄ in mulieribus vitium gutte significant. Et ſm regionem vrine quā occupant significant corporis humani regionem affligi: quia si in parte superiori vrine: tunc. significat partem superiorem corporis pati guttam: et si in media mediam: et si in fundo vrine inferioꝝ corporis partium guttā significant. Est tamen notandū ꝙ si iste resulutiones athomose et albe in vrina mulieris appareant: et pingues sint in modū loture anuli in fundo residentes inferius. Et post modicū tempus conglobantur inqꝫ tales resolutiones mulie-

rem significant concepisse: ⁊ si appareāt subrubee ⁊ rotū-
de signt mulierē masculū cōcepisse. Si vero appareāt al-
be vel sicut liuide ⁊ late forme signt feminā cōcepisse. Si
vero cū oībus predictis signis mulier nō concepit tunc
significat guttam sicut dictum est: vel matricis humoro-
sitatem: et tunc vrina est magis spissa. ¶ Cōmentū. In-
nuitur. Sequitur tractatus de athomosis resolutionib9
et albis minutis qđ idē est. Athomose resolutiones ⁊ al-
be significant vitiū gutte tā in viris ꝙ in mulieribus. Sʒ
si appareāt in fundo signt guttaʒ inferioꝝ partiū. Si in
media regione apparēt vitiū gutte significant in media-
nis ꝑtibus: scʒ a regiōe generatiuoꝝ vsqꝫ ad diafragma
Si vo apparent in parte superiori superioꝝ partiū gut-
tam significāt. Sed si ꝑ totā vrine substantiā diffundūtur
guttā omniū mēbroꝝ significāt. Tales aūt resolutiones
in vrina mulieris apparēt ⁊ sit pinguis: et maxime in ꝑte
inferiori in modū loture anuli inferius residentes: ⁊ post
modicū tempus conglobantur significant mulierem con
cepisse: et si appareant subrubee et rotunde forme signi-
ficant masculum concepisse: ꝙ em̄ rubee sunt vel subrubee
significatur ꝙ naturalis calor est sufficiens dare eis taleʒ
colorem. Si vero appareant albe ⁊ quasi liuide ⁊ late for
me significant feminam concepisse. Per talem nanqꝫ co
lorem vrine significatur debilitas naturalis caloris non
sufficientis eis colorem perfectum attribuere. Si vero
non concepit mulier: et tales apparent resolutiōes signi
ficat ꝙ concepit dolorem et paritura est iniquitatē. So-
lum enim vitium gutte significatur siue ostenditur in mu
liere: ergo tales resolutiones equiuocantur: vel ad con-
ceptum significandum: vel ad arteticam: vel humoro-
sitatem matricis: et tunc vrina spissior est. Iste sunt vri-
ne scilicet muliebres que magis deludunt artificem. De
talibus nanqꝫ vrinis dare sententiam periculosum est
cum ad vtranqꝫ se habeat que dicta sunt. Unde de ta-

libus veritas ignoratur. tū ꝓpter fetū. tū ꝓpter mulierē in viris aūt tales vrine cū albis minutis securiores sunt ad iudicādum. In eis em̄ veritas manifesta lucet. Sz vri ne muliebres execrabiles sunt ꝓpter duplicē fet⁹ ⁊ corpo ris cōtinentis respectū hmōi aūt resolutiōes in vrina vi ri apparētis guttā significātes albe sunt ⁊ parue sunt et rotūde. Albe q: resoluūtur a mēbris albis: vn̄ imitātur colorē mēbroꝝ a q̄bus decidūtur. Parue sunt cū natura lis calor agat in materiā gutte vt eā digerat ⁊ dissoluat resoluitur quoddā paruū de mēbro: q: cū solidū fit ⁊ par ua fit caloris actio paruū est qd̄ resoluitur ⁊ ideo parue sunt resolutiones. Rotūde sunt q: calor vndiq̄ agit in il lam materiā circūferentialiter dissoluēdo. ⁊ ideo rotūde apparēt vl' rotūda sunt: q: ō ratiōe granula rotūda sunt q: ex descensu rotūdant̄ vt grādo in casu vt patet etiam de gutta pluuiali q̄ in descensu suo rotundatur.

¶ De signis conceptionis.

Matrix sicca: venus sopita: retentio fluxus.
Discolor affectus vomitus compressio virge.
Mamme grossicies et perturbatio ventris.
Ex mellicrato conceptus signa probātur.

¶ Expositio. Hic determinatur de signis per que pos sumus cognoscere cōceptionē ex incidēti. Signū conce ptionis qd̄ habetur per vrinā in primo est dictum. Sed alia signa sunt conceptionis que enumerātur in istis pre dictis v̄sibus. ¶ Matrix sicca. Quia iam clausum est ori ficium matricis. vnde nō emittūtur menstrua que vuluā humectare solent. Sed potius retinentur ad nutrimen tum fetus. ¶ Venus sopita. Aliud signū cōceptionis: si desideriū veneris est sopitū et extinctum: propter hoc: q: matrix que vacua erat iam repleta est. ¶ Retentio flux⁹ Aliud signum conceptionis: scilicet quia menstrua reti nentur vt inde nutriatur fetus. ¶ Discolor affectus.

Aliud signū cōceptionis appetitus varius et multi for‑mis.q2 modo appetūt accumina modo fructus acerbos ꝛ carbōes:ꝛ hmōi similia. Et hoc accidit ex ipso sangui ne menstruo melācolico redūdante ad eos stomachi ꝛ in ficiente ipsum. ¶ Vomitus. Aliud signū:q2 ille sanguis inficiēs os stomachi mouet ipsū ad vomitū. ¶ Cōpres sione virge. Aliud signū conceptionis:vt habet in cōmē to. ¶ Mame grossicies. Quia sanguis redūdat ad spō‑giositatē māmillaꝝ vñ ingrossantur. ¶ Et perturbatio. Aliud signū ꝯceptiōis Ypocratis in quarta ꝑticula am‑phorismoꝝ. Mulier si vis scire si ꝯceperit ꝛc. ¶ Cōmen tum. Matrix sicca. In hoc capitulo qđ est quasi finale ꝛ cōplemētū sui operis assignātur accidētia ꝛ signa cele‑brate cōceptionis. De ꝯceptione ꝑ vrinā significāda pre cesserat intentio in capitulo precedēti.ideoq3 ad conce‑ptionis noticiā plenarie habendā posuit auctor signa cō ceptionis in cōclusione sui operis. ¶ Matrix sicca. Q2 conclusum est interius officium neq3 iam emissione men‑struoꝝ matrix humectat vel vulua etiā illinitiōe mēstruo rum nō humectat:q2 mēstrua retēta sunt ad nutriendum fetū.hoc aūt noīe matricis eius extremitas.i.vulua itel ligitur.vel vulua sicca est:q2 matrice iam repleta ex semi‑ne virili iam interius monetato iam voluptas matricis a venereis illecebris nō adeo diffundit:nec in lachrymas resoluit venereas. Extincta eñi est sitis eius que prius sedari nō poterat quod fit:q2 iam repleta est ꝛ,ex interio ri sarcina aggrauata minus pōt vacare prurituí venereo rum. Ex vacuitate nāq3 matricis viget sensibilitas:et ex sensibilitate ampliori amenitate veneris matrix amplius infestatur. ¶ Ven9 sopita nō mercat ꝓpter ꝑdictā ratio nem. S3 obmurmurāt subagitatores ꝛ lenones ꝛ assueti ad venerē dicētes hoc esse falsū:q2 a mltis post ꝯceptio nem auidi9 ꝛ instātius appetit coit9 ꝙ antea. Dicūt se ēt vidisse quasdā q̄ aū cōceptionē suis adulteris ianuā pu‑

doris claudebāt. Sed facta cōceptione vmbilicū et crura eius relaxabāt. Respōdemus hoc potius esse securitatis causa ꝙ causa ardoris ꝛ voluptatis: nō tñ dico quin ex se tu calore duplicato renes calefiant: ꝛ ex calore peruagan te vel ꝓgrauante venereis orificijs quidā pruritus innascitur. Sed nō est adeo voluptuosus sicut qui fuit añ cōceptionē vel in conceptiōe. Tūc em̄ matrix totā se aperit et applaudens tēperantie seminis ipsum intromittit in monetā cōceptionis. i. formam. ¶ Aliud cōmentū. Matrix qm̄ egit de athomosis resolutionibs que qñꝙ signt cōceptū: qñꝙ nō. Hic addit signa per q̄ fiat discretio qñ significent ↄceptū. Et primo ponit gñalia. Scōo spālia cū matrix cōsecuta est qđ desiderabat et adepta est quod venabatur quiescit. Et ideo clauditur vt retineatur qđ desiderabat ꝛ acceptū collū eius ꝛ vulua desiccat: qꝛ non fluit qđ solet flere vñ vulua minus humorosa fit. ¶ Venus sopita. Cū matrix creata sit ꝓpter ↄceptionē habito fine ad quē ipsa est facta: tūc in eo quiescit naturaliter. Unde nō appetit plus coire. Tamen ex ebullitione postea facta in ipsa matrice: maxime si materia ipsa generādi fuerit colerica: ꝛ etiā matrix sit sibi similis in cōplexiōe Sunt tamen quedam mulieres pregnātes q̄ appetūt coitum vehemēter quoniam in eis renes supflue calefiunt: ꝛ maxime cūvulua nō recipiat in se humorositatē solitā ꝛ ꝓpter hoc magis appetūt coitū: ꝛ forte ad hoc vt ei⁹ humectetur vulua matrix coitum appetit magis propter necessitatem ꝙ propter vtilitatē quoniā natura stimulata a vehemēti siccitate stimulat matricē ad appetēdum coitum. ¶ Retentio fluxus: idest menstruorum. retinentur aūt menstrua vt fetui ꝓpinentur nutrimenta ꝛ ꝓpter cōclusionem interioris orificij. ¶ Aliud cōmentū ad ꝑdicta carmina. ¶ Matrix. Patet causa hui⁹ ex predictis: qm̄ coartatur collum matricis: vt retineatur materia generandi. ¶ Affectus: idest appetitus. ¶ Discolor: idest va-

rius ⁊ multiformis: modo enim appetunt acrumina: modo fructus acerbos: modo certam modo carbones: et similia quod habet cõtingere ex sanguine menstro melancolico et contagioso redundante ad os stomachi et inficiente. ipm. vnde appetũt similia sue infectioni. Sed hoc habet fieri maxime in nouitate conceptionis propter retentionem menstruorum. Sanguis em̃ menstruus adhuc est in motu. In tertio autem mense vel in quarto fetu iam confirmato cessat talis appetitus. ¶ Uomitus. Ex eadem causa: sed accidit maxime in nouitate conceptionis. ¶ Compressio virge. Ex angustatione interioris orificij matricis. Unde videtur viro cum coit cum muliere q̄ virga a vulua sugatur precipue quando virga est longa. ¶ Mamme grossicies. Ex redundatione sanguinis ad spõgiositatẽ mammillarum. vnde distenduntur ⁊ ingrossantur. Sunt nanq̄ continui meatus a matrice ad mammillas per quorum continuitatem fit transitus deriuatiõis ad superiora. ⁊ ad mãmillas. ¶ Turbatio. Illud signum est ab Ipocrate elicitũ. Dicit em̃ in quinta pticula amphorismorum. mulierem si vis scire ⁊c. quando dormitura est da ei mellicratum bibere: ⁊ si quidem habuerit tortiones concepit. si vero non nõ. Sed nõ est omninoveridicũ signũ: q: suscepto mellicrato tortiones sentiũtur: nõ tñ ppter hoc est semp de facta conceptione. Si vo in corpe mulieris suscepto mellicrato fiat absentia ex priuatio tortionis certum signum non facte conceptionis.

¶ De signis conceptionis masculi.

Onceptũ maris insinuat splendor facies.
Mẽbrorũ leuitas spissi cõcretio lactis.
Atq̄ tumor vẽtris ĩ dextra pte rotũdus.
Femineum fetum contrarita signa figurant.

¶ Expositio. Conceptũ. ¶ Hec sunt signa cõceptiõis masculi: q: si mulier ante cõceptionem esset discolorata:

⁊ facta cōceptione habeat faciem bene colorotā. Ex hoc habetur vnū signū cōceptionis masculi quātū est ex hoc ¶ Membrorum leuitas. Si facta cōceptione mulier habeat leuitatem mēbroꝝ: ex hoc est signum conceptionis masculi quātū est ex hoc. ¶ Spissi cēcretio idest coagulatio lactis ⁊ spissitudo. ¶ Atqꝫ tumor. s. vētris. In dextera parte rotūdꝰ: qꝛ ibi est locus cōceptionis masculoꝝ. Femineū. Signa cōtraria istis que dicta sunt signt cōceptionē femine. ¶ Cōmētū. Cōceptū. ¶ Post tractatū de generalibus signis cōceptionis subiūgit auctor de spālibus. ¶ Splendor faciei. Recurrit ad priorē cōsistentiā mulieris. Si aūt ante cōceptionē solebat esse minꝰ colorata ⁊ post modicum, facta cōceptione purpurea facies vel illuminata occurrit: ex hoc ꝑpende conceptionē masculi. Nā si calidiori sanguine ⁊ in calidiori pte matricis cōcipitur vnde naturalis calor in corpe mulieris incutit. et melior digestio pcreatur. Nam ex bona digestione bonus color in facie nascit. ¶ Membroꝝ leuitas. Ex eadē causa ex bona nāqꝫ digestione bonū est nutrimētū ⁊ bona repatio spirituū ex quibꝰ sufficiēter reparatis robur ⁊ vigorositas ipsi corpi pstant ⁊ mēbra leuigāt. ¶ Spissi concretio lactis: id est coagulatio: qꝛ lac magis est digestū ⁊ excoctum ⁊ ablata ē aquositas virtute caloris. Unde si eius gutta supvnguēvel suꝑ marmor aut suꝑ alia re tersa apponat nō fluit: sꝫ laterales ptes eiꝰ redigūtur in cumulū: et hoc sigt masculi cōceptionem. In dextera pte Ubi est locus cōceptiōis masculoꝝ. ¶ Rotūdus. Quia partes masculini corꝑis cū sint fortiores fortius sibi coherent nec in matrice quedam fragilitate distendūtur. ¶ Contraria signa. Nam contariarū causarū contrarij sunt effectus. ¶ Secūdū cōmentū ad ꝑdicta carmina. Cōceptū. ¶ Hic determiat signa cōceptionis specialis: materia masculi est spālior ꝙ femine. Ponit auctor ꝙ sperma viri stat loco factoris ⁊ agentis: sed sanguis men

struasis loco materie!. Et ex hoc p̄tz φ oīs vir calidior ē omni muliere: tamē quedā mulieres calidiores sunt q̄buſ dā viris: sed hoc intellige de calido viscoso ꝛ materiali magis. viri autē omnes calidiores sunt calore virtuoso ꝛ formali ꝛ ideo viri fortiores sunt femis. ¶ Splēdor faciei. Q̄m ex materia calida q̄ ebulit in matrice eleuanī fumi vel vapores calidi ad epar vnde calefit. Et similiter ad cor vnde calef it. vnde ex his membris sic calefactis eleuātur calidi vapores ad faciem ꝛ ad caput. vnde facies splēdescit rubor est ex flore sanguinis virtute caloris depurati et inde leuitas totius corꝑis q̄m calor rarefacit ꝛ subtiliat q̄ duo sunt ꝑncipia leuitatis: calidū ꝓ velociter mobile. ¶ Spissi cōcretio. Q̄ fit a calore forti aquositatē ip̄am ꝛ sp̄m fortiter comp̄hendētem vnde videm⁹ φ carnes cocte rigidiores sunt q̄m calidum supuincit humidū ꝛ ip̄m cōprehēdit ꝛ coagulat ꝑ abstractionē humi pri⁹ existentis. Sed attēdēdum est φ calor aggregatus fortior est q̄ꝫ sparsus. ꝛ ideo parui viri nunq̄ꝫ sunt humiles quoniam calor eorum est aggregatus. vnde mobiles fortiter sunt eleuati q̄m calor semper spargitur et eleuat: et ideo sunt audaciores et subtiliores. Contrariuꝫ accidit in magnis propter eius sparsionem. Unde si magnū sapientē videris vel inueneris ꝛ paruā humilē redde laudem deo. ¶ Atq̄ꝫ tumor. Cum enim calor humidus fortiter cōprehēdit rotūdat sicut sup̄ prelibatum est. Et hoc etiā facit in dextra ꝑte maxime: q: calida est: ꝛ ideo tumor rotundatur cum cōcipitur masculus. Signa ꝯtraria apparent in mulierib⁹. Et nota φ splēdor faciei maxime ꝯceptiōeꝫ masculi certificat si an̄ conceptionem facies erat pallida.

¶ De spermaticis resolutionibus.

Spermaticis in scripta notis vrina fatetur.
Illecebres coitus genitalia membra grauari.
Fermento veneris ludibria vana soporis.

Siue gomoream vel membri vim resolutam.

¶ Expositio. ¶ Hic determinat de spermate apparēte in vrina. Regl'a. vrina cū spermaticis resolutionib⁹ apparēs residētibus vel ad fundū tendētibus significat coitū p̄cessisse aut nocturnā illusionē aut voluntatē et desideriū venereoꝝ operū sine actu: et tūc significat mēbroꝝ generatiuoꝝ repletionē. Siue gomoreā. Talis etiam vrina si frequēter occurrat gomoreā. significat vel paralysim generatiuorū mēbroꝝ. ¶ Cōmētū. Spermatic3. In hoc caplo auctor agit de spermate in vrina: qm̄ qn̄qꝫ cū vrina nutriuntur resolutiões spermatice vnde apparet vrina cū quibusdā spermaticis resolutionib⁹. Est ergo talis regula. Vrina cū spermaticis resolutiōibus apparēs ad fundū tēdētibus vel residētib⁹ coitū significat p̄cessisse: aut nocturnā illusionē aut ↄcupiscētiā aut affectū venereoꝝ operū sine actu ↄsequēte. sig̃t ēt genitaliū mēbroꝝ et didimorū repletionē ex spermate qđ ē: q: redūdat in testiculis et p incōtinētiā cū vrina emittit. Sig̃t etiā talis vrina si frequēter occurrat gomoreā siue paralysim genitaliū membroꝝ. Est aūt gomorea imoderata et inuolūtaria spmat3 effusio q̄ est passio turpissima: ō q̄ multitudo nō modica vel aliq̄ aliqn̄ pierūtq̄ talē egritudinē ↄfiteri erubescūt vñ morbi malicia magis ↄfortat. Fit aūt hec passio ex nimia sanguis abūdantia. vñ sperma augmētat et ppter nimiā abūdātiā multiplicat et emittit sine aliq̄ delectatiōe et ꝯ ge crectiōe. Fit etiā qn̄qꝫ ex debilitate virtut3 retētiue. qn̄qꝫ ex lenificatione vasoꝝ seminariū. vnde vasa seminaria lubrificātur: et sic sperma ex tali lubrificatione cū nō habeat coherentiam in receptaculis inuoluntarie labitur. Significatur aūt hec passio in illis q̄ habent paralysim in membris genitalibus: sicut est in epilepticis et apopleticis. in illis enim vrina et semen inuoluntarie emittuntur. et sic sperma propter debilitatē neruoꝝ et propter aliaꝝ causaꝝ

intrinsecã in voluntarie egredit. ¶ Spermaticis notis: idest spermaticis resolutionibus. ¶ Scripta. Idest psu sa. ¶ Illecebres coitus. Quo ad celebrãdum coitũ: idest quando aliquis celebrauerit coitum. vñ ex reliquijs ma- teriei resolute ꝛ non sufficienter educte: qꝛ debilis fuit spi ritus expellens: ideo talis apparet vrina. Genitalia mẽ bra. Secunda significatio est: mẽbra genitalia dicuntur in hoc loco testiculi virga ꝛ didimi pcipue. ¶ Fermento Idest spermate quo testiculi turgescũt: sicut pasta ex fer mento crescit ꝛ amplatur. ¶ Ludibria vana soporis: id est nocturnas illusiones ex venereis officijs vel operibus quando. s. dormientibus se ingerũt ꝛ improuisa mente somniãt vel dormiũt. Gomoreã: idest immoderatã ꝛ in- uoluntariã spermatis effusionem. ¶ Uim resolutã: idest paralysim que fit ex dissolutione mẽbrorum. ¶ Sequitur aliud cõmentum ad predicta carmina. ¶ Spermaticis Sperma emittitur aut ppter multitudinẽ materie: aut ppter defectũ virtutis cõtentiue: aut ppter debilitatẽ la- certi remolliti sm palysim. ¶ Illecebres. Qr nimis mo uet materia ꝛ nimis calefiũt testiculi vñ fortiter attrahũt et sperma ibi generãt qd emittũt. Subtiliãt p motũ pre cedentẽ in coitu nimio. ¶ Genitalia mẽbra ppter multi tudinẽ materie spermatice q̃ inturgescit a calore p motũ ¶ Ludibria. qm̃ in tali opatione nõ bñ modificant con- cauitates ex spermate. ¶ Gomoreã: idest inuoluntariã spermatis emissionẽ. ¶ Uim resolutã: idest virtutẽ ꝯten tiuã ꝛ ppter lacerti remollitionẽ deficientẽ retinere.

¶ De puluereis resolutionibus.

Sub forma cineris corpuscula pressa deorsum.
Infima membra notant morbi languore grauari.
Ex attricis emoroidis splenisq; tumore.
Sepius apparent vel quando mẽstruus humor.
Temporibus certis sua respirascula nescit.

¶ Expositio. Sub forma. Hic determinatur de resolu-
tionibus pulvereis que emittũtur cũ vrina ad similitudi
nem pulvereis. Est ergo regula. Urina in colore remissa
cũ pulvereis resolutionibus in fundo residentibus sigt
egritudinẽ mẽbroꝝ inferioꝝ sicut renũ ꝛ lũboꝝ ꝛ partiuꝫ
inferioꝝ. ¶ Ex attricis. In attricosis ꝛ ficosis ꝛ in pa-
tiẽtibus emoroidas ꝛ inflationẽ splenis apparet talis
vrina. ¶ Uel qñ menstruus. Talis etiã vrina apparet in
mulieribus qñ patiũtur retentionẽ mẽstruoꝝ. ¶ Com-
mentũ. Sub forma cineris. Hic ponit aliud capitulũ de
pulvereis resolutionib9 que qñꝙ cũ vrina emittũtur: et
sub forma pulvereis in fundo subsistũt. Inde colligitur
regula talis. Urina in colore remissa cũ pulvereis resolu
tionib9 in fundo residẽtibus: in colore nigris vel liuidis
sigt emoroidas: Significat etiã attrices siue cõdiloma-
ta. Talis etiã vrina sigt vitiũ splenis ꝛ in mulierib9 sigt
coitũ: ꝛ si talis diu appareat sigt retẽtionem mẽstruoꝝ.
Emoroide sunt quinꝙ vene: que a chili vena ꝓcedentes
vsꝙ ad pudibũdum circulum terminant. Iste ergo vene
qñꝙ replent ꝛ aggrauãtur ex melãcolico sanguine q̃ ma
xime abũdat in chili vena que spine adiacet. Spina vero
frigida est cũ sit pars corporis posterior vnde ꝓpter fri-
giditatẽ illius partis melancolicus sanguis in illis venis
habet dominiũ suũ. Cũ aũt p̃dicte vene aggrauate sunt
et super replete ex melãcolico sanguine distendũtur ꝛ for
titer eo in loco tumescũt atꝙ inflant: ita ꝙ in capitibus
earum quedã apparent tumorositates varie. Unde senti
tur grauedo ꝛ ponderositas circa partes inferiores et
adest pigricia totius corporis et discoloratio faciei. Ille
aũt vene qñꝙ rũpuntur et sanguis emittitur in multa
quãtitate rũpuntur autem ille vene propter abundantiã
sanguinis et propter incontinentiam: vel ex calore nimio
propter acuitatem et corrosionem: vel ex frigiditate ex-
teriori propter compressionem. Unde hec passio maxime

est in illis familiaris qui super marmora sedere cōsueue-
runt. Est aūt emorois nomē mēbri et passionis q: ille ve
ne dicūtur emoroide per quas venit hec passio que dicit
emorois. Unde egritudo ab illis venis orta emoroides
dicūtur. Dicitur aūt emorois ab emo qd est sanguis: et
rois qd est fluxus. vnde dicūtur emoroides quasi fluxus
sanguinis. In emoroidib9 vrina debet esse remissa in co-
lore. Nā melācolico sanguine abūdante in corpore debili
tatur naturalis calor vñ digestio crudescit & ex digestio-
nis cruditate discoloratur vrina. Apparet aūt cū pulue-
reis resolutionib9 que resolute a melācolico sanguine ni
gro & terrestri per continuos meatus deriuāte ad vesicā
cū vrina emittant: & q: sint ponderose & terrestres subsi-
dent in fundo. Attrices sunt collectiões facte circa annū
ex melācolico sanguine in illis partibus turbato: & visco-
sitatē inducente. Fici sunt molles electiones circa annū
distincte quibusdam granis in modum granorum ficus.
Condilomata sunt dure & solide collectiones et rotun-
de circa annum in modum glandium: & dicuntur condi-
lomata a condilon qd est rotundū. Unde apud Maxi-
mianum reperitur digitis in condilon replicatis: idest in
rotundum. In attricosis igitur et ficosis & condiloma-
ticis vrina apparet similis prori: & propter eandē causā
disponitur ſm colorem talem. Et resolutiones tales ex
vitio splenis post datā medicaminam: maxime ꝑpter dis
solutionem partium. Apparet eadem vrina remissa cum
resolutionibus puluereis. Similiter in retentione men-
struorum. Nā sanguine melancolico per menstrua reten
to resoluuntur quedam partes liuide ab ipso sanguine
et quasi squamose que quidem cum vrina emittuntur.
¶ Cinereis. Idest puluereis. ¶ Infima membra. Si-
cut renes & lumbos et inferiores partes que ratione cō-
passionis molestantur vt dictum est.

¶ De ipostasi.

Informat sedimen color et substantia tempus.
Forma: locus: color est albus: substantia gūsis.
Continuata suis conum sua forma figurat.
Inferior fundus locus est constantia tempus.
Album continuum residens constans ꝑpineatum.
Si sedimen fiat bona fit digestio virtus.
Fortis nature triplici viget actio motu.
Albificat: mundat: cumulat: condensat et vnit.
Uentosum calor extenuat: sorbetq; vaporem.
Uirtus que bona sunt retinet: que praua repellit.
Nec natura suos secat aut interpollat actus:
Hiis claret signis ostensio certa salutis.
Eucreta fit febris breuis est discussio morbi.

¶ Expositio. In isto loco determinat de ipostasi. Est igitur ipostasis superfluitas tertie digestionis effusa in vrina. Ipostasis in tertia digestione diuiditur a nutrimē to membrorum et emittitur cum vrina. Unde hic ponitur descriptio ipostasis laudabilis: et sunt quinq; conditiones ipsius: scilicet color qui est albus: substantia que debet esse continua sine interruptione et diuisione: locus qui est fundus vrinalis pus ipostasis scꝫ ꝙ multos dies perseuerat in bonitate forma quia debet esse ad modum forme piramidalis vel pinealis vt incipiat a lato et circunquaq; tendat in acutum. Et de istarum differentiarū qualitate singulariter determinatur in commento valde bene. ¶ Album cōtinuum. In isto versiculo continētur quinq; differentie ipostasis naturalis: scꝫ ꝙ sit alba in colore: continua in substantia: residens in fundo ꝑm locum constans quātum ad tēpus: pineatū quantū ad formaꝫ. Et si tale sedimē cū istis cōditionibus appareat in vrina significantur ꝙ digestio est bona ⁊ virt⁹ fortis: ⁊ ꝙ actio nature triplici viget motu. ¶ Unde notādū est ꝙ triplex ē

motus nature scz alteratiu9 localis. ⁊ essentialis. hic de clarantur in fine cōmēti. ¶ Cōmētum. Informat. Aliud capitulū pponitur de ipostasi: vbi vidēdū est qd sit ipostasis ⁊ eius pprietas. Est em̄ ipostasis supfluitas tertie digestionis cū vrina effusa. Ois ergo digestio supfluitatē habet suam. Prima; digestio hz p sua supfluitate egestionē ⁊ ventositatem. Secūda digestio hz vrinā. Tertia digestio habet ipostasim ⁊ sudorē. Ipostasis in tertia digestione diuidit a nutrimento mēbrorꝝ. vn̄ cū in omnib9 mēbris fiat digestio: ⁊ oia membra nutriātur aquolibet. nutrimēto diuidit ipostasis. Sed nō tota ipostasis que a nutrimento diuidit cū vrina purgatur. Nā viarū longitudine ⁊ meatuū strictura nō potest tota ad vesicā prouenire. pars em̄ quedā a calore corporis cōsumit. Alia p sudorē mūdificat. Alia pars extenuat ⁊ p fumū ⁊ vaporem expirat. illa portio sola que vasis coheret ⁊ propinquior est vijs vrinalib9. ad vesicā descēdit. Cū em̄ vasis cohereat rarefactis vijs pororum ex caliditate ingredit vasa et per meatus continuos deriuatur ad epar ab epate vero per capillares venas descēdit ad vesicam et cum vrina emittitur. In vrinis autem sanorum non apparet ipostasis: quia fortitudine caloris et virtute membrorum superfluitas illa consumitur. Membra etiam in sanis melius nutriuntur ⁊ parue sunt superfluitates membrorum ex nutrimento. vnde pauca vel nulla est ipostasis. Quattuor sunt ipostasis differentie: scilicet color substantia: locus: et tempus. Isaac in libro vrinarum aliam scz quintam differentiam apponit que est forma: et nos Isaac sequentes illam differentiam quintam opponimus. Naturalis color ipostasis est albus: omnis nanqz ipostasis naturalis debet esse alba. Consimilia nanqz membra humani corporis omnia sunt alba vniuersaliter: Quis etiam caro videatur esse rubea. Sed non est ille color carnis: sed potius sanguinis dispersi per po

ros ipsius carnis. vnde si caro coquatur & exprimatur si
cut faciūt hybernienses albificat: & ad pprium colorem re
uertitur. Nutrimentū ergo nō incorpatur mēbris nisi prius
dealbet. Est aūt nutritio cōuersio rei nutriētis ī naturā
rei nutriēde: ergo nutrimentū est albū cū mēbra sint alba.
Et ypostasis est decisa a tali materia: ergo in colore de-
bet esse alba: oīs nāq superfluitas debet esse emula: idest si
milis & imitatiua eius a quo deciditur: ideoq nulla ypo
stasis est laudabilis nisi sit alba: hec em̄ significat pfectā
assimilationē nutrimēti fm naturā membrorum & fortitudi
nē naturalis caloris īdigestione pualēt. Rubea em̄ ypo-
stasis minus bona est figt em̄ longitudinē egritudinis
& cruditatē materiei. vn̄ virtus digestiua non ita pualet
in tertia digestione in faciendo digestionē nutrimenti: si-
gnificat tn̄ similitudinē eucritā. i. bene termiabilē: q2 fit
de sanguine puro & sincero: qui humor amicus est nature
& maxime familiaris. Subruffa ypostasis peior est rubea
quia fit de sanguie aquoso. vnde minat ex cruditate san-
guis maiorē plixitatē egritudis. Liuida ypostasis vitu-
pabilis ē: q2 figt mortificationē. Uiridis vl' nigra pessima
est: q2 figt adustionē & mortē. Et h̄ d̄ colore ypostasis suf
ficiant. Substātia ypostasis est ptinua: q2 debet esse sine
diuulsione & interruptione suarum partiū: per qd̄ significat
tertiā digestionē materiei esse pfectā q̄ nō habeat aliquā
ventositatē q̄ sui p̄sentia possit diuellere continuitatem
ypostasis. Diuulsio aūt ypostasis fit ex vētositate tertie
digestionis. Et hec de substātia ypostasis sufficiant. Lo-
cus ypostasis pprius & naturalis ē fundus. Debet nāq
esse ypostasis subsistēs in fundo vrinalis. & talis subsidē-
tia significat secundam digestionem non fuisse turbatam
nec impeditā aliq̄ vētositate. Nā si sc̄da digestio fuisset
ventosa illa emissa cum vrina precelleret ypostasim: vel in
media pte vrine vel in superiori si maior esset ventositas.
Et sunt tres dr̄ie ypostasis fm locū. Nā si ypostasis sue

rit subsidēs in fundo ꝛ nō impulsa vocaꝫ sedimē. Si aūt sit ipulsa in media regione vrine vocaꝫ eneorima quasi de pēdēs. Qȝ si fuerit impulsa vsqȝ ad supficiē vrine ex maiori ipulsu vētositatis vocatur nephilis idest nubes ex metaphora nubiū. Et hec de loco ypostasis sufficiāt. ¶ Tēp⁹ ypostasis est pmanātia in talibus differētijs per multos dies. talis aūt pmanētia est equalitas siue tps per qȝ significaꝫ: maxime fortitudo nature: que quidē in bene optādo nō deficiat: sed suū opus cōtinuare sufficit. Nā si in pma die appareat ypostasis cū bonis differētijs. ꝛ in scda appareat cū malis ex tali incōstātia significaꝫ nature debilitas q̄ nō pōt ī bono ope pseuerare: Et notaqȝ eq̄litas in bona ypostasi est optima. Sed eq̄litas in mala ypostasi: est pessima. Ineq̄litas ergo in malo bona est. Sed in equalitas ī bono mala ē. Et hec de tpe ypostasis suffici āt ¶ Forma ypostasis dȝ esse cōnoides. i. in modū forme pinealis vt īcipiat a lato ꝛ ppēdiculariꝫ circūquaqȝ tēdat in acutū quasi ī modū piramidis vl' in modū pinee. Taleȝ ṽo formā vocat. Ysaac pineatā quasi tēdētē in acumē in modū pinee. Talis ergo forma significat digestionē pfectā vnde graues partes ypostasis in fundo subsistēt ꝛ cōstituūt eius basim. Mediocres aūt q̄ nō sunt adeo pōderose mediū occupāt. Leuiores ṽo q̄ sunt ignee ꝛ aeree superi⁹ tēdūt littera p se ptȝ. ¶ Suba gūfis: idest suis cōpaginib⁹ vt habeat ptiū coherētiā. ¶ Conū. i. a lato incipit ꝛ tēdit in acutū in modū galle. ¶ Locus. Est fund⁹ ei⁹ idem in inferiori parte cōsistēs. ¶ Constantia. i. eius pmanētia p multos dies. ¶ Albū continuum. Hic ponitur descriptio bone ypostasis ꝛ quid habeat significare. ostēdit. Album. in colore. ¶ Cōtinuū. quantū ad substantiam. ¶ Residēs. quantū ad locum. ¶ Constantia. quantum ad tēpus. ¶ Pineatum. non ad pini: sed ad pinee formam refertur. ¶ Bona digestio. non quia alba: albedo enim non sufficit ad insinuandum perfectā di-

gestionem: posset namq; album τ impulsum τ diuulsum apparere. Sed bona digestio significatur ex eo quod est albū cū alijs sequētib9 differētijs. ¶ Uirt9 digestionis viget triplici motu. Triplex est modus nature in tertia digestione: sc3 alteratiuus: q̇ fit in in dealbatiōe nutrimē ti. localis: qui fit in cōglobatione τ partiū trāspositione τ essentialis: qui fit per alias differētias que subnotātur vel cōiūgāt. ¶ Albificat. Ecce alteratiu9 mot9. Mūdat: cōdēsat. τ vnit. Ecce localis τ essentialis. ¶ Uētosū3 calor. Qđ significat̄ p cōtinuitatē. i. per cōsistētiā ipostasis repellit̄ p vaporē. ¶ Necnō. Quod significat̄ p cōtinuitatem τ cōsistentiam ypostasis.

¶ De sedimine qđ deficit in differētijs bonis.

Ledit τ incrudat sedimē quodcūq; priorum.
Dissonus τ varius faciens discrimina motus.
Seruatis reliquis si pēdeat' aut petat altum.
Flamine ventoso digesto lesa ꝓbatur:
Saluo iure loci seruata lege coloris
Uis ventosa mouet sedimen compage soluta.

¶ Expositio. Superi9 posuit auctor quinq; differētias sediminis laudabilis. Hic determinat de ipostasi recedē te a laudabili τ dicit ꝙ sedimē quodcūq; deficiēs ī aliqua p̄dictaꝝ quinq; differētiaꝝ inquātū deficiet: in tātū deficit a laudabili sedimine. Vbi gratia. Sedimē in colore albū. τc. deficiēs ſm locū existēs nebula vel: nephilis' deficit et recedit a laudabili ipostasi. per hoc em̄ sigtur ventositas sc̄de digestiōis. τ ideo rōne vētositatis impellētis petit superi9 τ efficit̄ nebula vl' nephilis: Et ideo notādū quod ipostasis ſm tria loca q̄ occupat in vrina/tres accipit de nominatiōes. Si igit̄ occupat fundū dicit̄ sedimē. Si mediū dicit̄ nebula vel eneorima. i. quasi depēdens. Et si superius sit impulsa ratione maioris vētositatis fortius impellētis nephilis appellat̄. Et sit ipostasis inquātum

elongatur a naturali efficit in naturalis. ¶ Saluo iure loci. Si ipostasis seruet locū ⁊ colorē: scꝫ ꝙ sit alba ẜm colorē: ⁊ in fundo ẜm locū: habeat substantiā diuulsaꝫ et nō continuā: est in naturalis ipostasis ⁊ vituperabilis ⁊ sigt tertiā digestionē turbatā fuisse ex vētositate. ¶ Commentum. Ledit et. Specificauit auctor bonū ⁊ legitimū sedimen cū suis differētijs ꝓprijs ẜm locū: colorē: substātiaꝫ tēpus: et formā. Nūc ostēdit ꝙ si sedimē peccet in aliqua istaꝝ differentiaꝝ vel ẜm aliquas est illaudabile ⁊ preter naturā. Si em̄ seruato colore ⁊ cōtinuitate non mutetur locus ⁊ fiat eneorima vel nephilis illa vituperabilis est: qꝛ sigt scdam digestionē nimia vētositate esse impeditaꝫ Si vero seruet locus et color vt sit albus: ⁊ subsidens: et substātia ꝓmutet vt incōtinua sit ⁊ indiuulsa: vituperabilis est: qꝛ sigt tertie digestionis perturbationē fieri ex vētositate: vt vētositas incidēs: sediminis cōpaginē ⁊ cōtinuitatē remoueat. Quodcūqꝫ prioꝝ. Idest quecūqꝫ mutatio facta a prioribus differētijs. ¶ Faciēs discrimina motus. Idest faciēs sedimē differre a laudabili sedimine ¶ Motus dissonus ⁊ varius ꝓpter mutationē factā in cōtrario talis motus siue talis ꝑturbatio ledit et incrudat sedimē. i. vitiosum ⁊ infame ostendit. ¶ Seruatis reliquis. Idest colore ⁊ suba. ¶ Si pēdat. Idest fiat eneorima. ¶ Aut petat altū. vt fiat nephilis. ¶ Saluo iure. Idest permanente substātia et albedine perseuerante generata in tertia digestione. ¶ Uis ventosa. Generata in tertia digestione. ¶ Mouet. Idest diuellit et continuitatē interruptā significat: et ne per hunc motū intelligat impulsionem ⁊ non disgregationē subiungit. ¶ Cōpage soluta. Idest discontinuata.

¶ Determinat de sedimine rubeo ⁊ subrubeo.

Subrubeum qm̄ de sanguine constat aquoso.
Est peius rubeo: ꝗuis vicinius albo.

Designat rubeum ꝙ longa sit euerita febris.
Cum sit causa mali nature filius humor.
Leuis et excoctus resolubilis ac moderatus.

¶ Expositio. Cōparat auctor sedimē in colore rubeum ad subrubeū dicēs ꝙ sedimē subrubeū est vituperabilius rubeo sedimine cuius ratio est: q: sedimē subrubeū h; fie ri ex sanguine aquoso ⁊ aliqualiter indigesto et crudo: iō sigt cruditatē materie: ⁊ per cōsequēs lōgitudinē morbi et per ꝯsequens ex morbi longitudine minatur defectu; virtutis. ¶ Quāuis vicinis. Licet ſm colorē appropin⸗ quet magis sedimē subrubeū ad albū ꝙ̄ ipm rubeū in di gestione: tū magis est elōgatū a bono vt dicit in cōmen⸗ to. ¶ Designat. Determinat de sedimine rubeo ⁊ dicit ꝙ inter oēs spēs sediminis post sedimē laudabile melius est sedimē rubeū: q: tale fit ex sanguine bono ⁊ bene dige sto qui aptus est faciliter cōuerti in substantiā mēbroru; in tertia digestiōe: ⁊ ita sigtur egritudo bū terminabilis et salubris: sed tū lōga ratiōes patēt in ꝯmēto. ¶ Com mentū. Subrubeū. Subiūgit de sedimine subrubeo qđ videt ꝯtra naturā ꝙ sedimē aliqđ sit subrubeū vel alteri⁹ coloris ꝙ̄ albi: maxime cū sit supfluitas tertie digestio⸗ nis decise a nutrimēto mēbroꝝ. Nā mēbra alba sunt et nutrimētū ipm albū est. Et qđ ab ipo nutrimēto decidi⸗ tur d; esse albū: q: nullū sedimē debet esse alterius colo⸗ ris ꝙ̄ albi: quid est ergo qđ auctores dicūt ꝙ aliquod se⸗ dimen est rubeū vel subrubeū. Rūdemus si sedimē est su perfluitas tertie digestionis cōcedim⁹ sedimē esse albū. Sed qūq; nomine sediminis quadā vaga ⁊ cōmuni signi ficatiōe intelligim⁹ id qđ in fundo vrine residet: siue sit humor crudus: siue sanguis: siue putredo: siue sanies vel globositas arene ⁊ ſm talē intelligentiā aliqđ sedimē di⸗ citur esse rubeū vel subrubeū. Subrubeū sedimē dicit esse malū: q: significatur factū esse ex crudo et aquoso sangui

ne. Unde cõtinuatur plixitas egritudinis propter mate
teriei cruditatẽ. Sed tñ non minatur periculũ: qꝛ fit de
sanguinea materia que tẽperata est respectu aliaꝝ. Sed
mirũ est qꝺ auctoꝛ dicit. Subꝛubeꝰ peius est rubeo. Nã
albũ ſm se maxime est bonũ rubeũ ꝟo magis elongatur
ab albo ꝙ subꝛubeum. Et subꝛubeũ mediũ est inter rube
um ꝛ albũ nec põt fieri trãsitus de rubeo in albũ: nisi per
subꝛubeũ ex mediata digestione: ergo cũ subꝛubeũ pximꝰ
sit albo ꝙ rubeũ minus malũ est ꝙ rubeũ: licet dicat au-
ctoꝛ ipm esse peioꝛẽ rubeo. Ad hoc dicimus ꝙ subꝛubeuꝫ
sedimẽ a natura decoctione magis elongatur ab albo ꝙ
rubeũ. Nõ eñ fit subꝛubeũ mediãte digestione albi vel
rubei. Sed potius ex crudo et aquoso sanguine qui pro-
pter cruditatem suã nõ potuit perfecte excoqui et rubifi
cari: neqꝫ etiã sibi oĩno sanguineã spẽm adaptari. Rubeũ
aũt sedimẽ ppinquius est ꝛ affinius albo: qm̃ sanguis q̇
tm̃ pꝛecessit decoctus est: ex qua decoctiõe facta põt de
facili mẽbꝛis assimilari. ¶ Quãuis vicinus albo. Istam
vicinitatẽ intellige ſm coloꝛẽ tm̃: et nõ ſm digestiõis me
diationẽ. ¶ Designat rubeũ. Determinat de rubeo se-
dimine ꝙ post albũ inter species sediminis laudabilius
est et cõuertibilius: sigt tñ longã egritudinẽ ppter abũ-
dantiã materiei ꝛ ppter cruditatẽ. ¶ Eucritã. Idest bñ
determinabilem ppter sui tẽperãtiã. Fit eñ de sanguine
puro ꝛ sincero qui mẽbꝛis est amicabilis. Nã mẽbꝛa dul-
cia sunt ꝛ sanguis est dulcis: ꝛ de tali sanguine mẽbꝛa nu
triũtur. ¶ Eucritã. Idest bene digestibilẽ ab eu qꝺ est
bonũ ꝛ crasis. vnde discrita cõtrariũ sigt. ¶ Filius natu
re. Propter amicabilitatẽ quã habet cũ mẽbꝛis: et est de
scriptio sanguinis. ¶ Leuis. Quia muliebꝛes habet qua
litates ꝛ substãtiã mollẽ ꝛ feruẽteꝫ. ¶ Excoctus. Idest
digestꝰ qꝺ indicat mediocritas sube. Nã si esset crudus
exiret aquosus: si adustus grossus: ergo qꝛ bene est coctꝰ
et legitime digestus: ideo mediocris. ¶ Resolubilis. Id

est aptus resolui ꝛ digeri in tertia digestione: et hoc pro pter abilitatem suarum qualitatum. Est enim calidus ꝛ humidus que qualitates fauent digestioni. ¶ Modera tas. Hoc potest referri ad temperantiam qualitatū vel ad temperantiam quantitatis: de qualitatibus constat. Sꝫ moderantia quantitatis necessaria est. Est autē hec moderantia et proportio in mundificatione quantitatis vt in duplo magis sit de sanguine in humano corpore ꝙ de flegmate et in duplo plus de flegmate ꝙ de colera et in duplo plus de colera ꝙ de melancolia et hoc manife stum potest esse diligenter intuenti.

¶ De sedimine nigro sequitnr.

Nature funestat opus culmē𝈨 vigoris.
Altius euertit sedimē nigre speciei.
Quod summū tenet aut mediū minus est vitiosuꝫ.
Hoc tamen offendit in pluribus illud in vno.
Plus nūero peccat nephilis nigra nō ideo plus.
Plus peccat sedimē nigrū: sed non numero plus.
Defectum numeri cause violentia pensat.
Aggrauat et cumulat mala circunstantia culpā.

¶ Expositio. Determinat hic auctor de sedimine nigro Et dicit ꝙ inter omnes species sediminis deterius et vi tuperabilius est sedimen nigrum: quia significat mortifi cationem et euersionem caloris vel vigoris. Sediminis nigri tres sunt species ꝺm tria loca que occupat in vrina videlicet fundum aut medium aut superius. ¶ Quod summum. Dicit hic ꝙ sedimen nigrum quod apparet in medio vrine vel in superiori parte vrine non significat tā tum malum: quantum sedimen in fundo existens: quod quidem fit in fundo existens est in vltimo illaudabile: et malū est. ¶ Hoc tn̄. Hic dicit ꝙ sedimen nigrū existens in medio vrine: vel in superiori parte in pluribus differē tijs peccat: quia in colore cuꝫ sit nigrū: in loco cū sit altū.

Sedimē nigrū in fundo solūmō peccat in vna differētia. s. in colore solū. In loco xº nō quia tenet locū debitū z legitimū sediminis naturalis. Sermo auctoris cōtinet falsitatē. Ex hoc qd̄ dicit sedimē nigrū i fundo solū peccat in vno: quia ꝑm veritatē peccat in multis. s. in loco in substātia: z in colore. In loco q: si esset in medio vrine nō tātū esset malum. Peccat ergo ꝑm locum: z ipse dicit ꝙ legitimū locū tenet. qd̄ est falsum. Peccat in substātia magis suspensuȝ vel altū. Illud sedimē nigrū qd̄ est in fundo: quia est substantie spisse z terrestris que nullo modo potuit subtiliari a calore: z ideo magis peccat i substātia. Egidius xº istud nō cōsiderauit. Peccat etiā in colore vt dictū ast. Nō ergo peccat solū in vno nigrū sedimē in fundo. Se peccat in multis z sic cōcludit ꝙ inter omnes species sediminis deteri⁹ ē sedimē nigrū: z adhuc magis qd̄ est in fungo nigrū. Et ista sufficiāt de cōsiderationib⁹ vrinaꝝ. ¶ Cōmētū. Nature. ¶ In isto vltimo capitulo ꝑponit de nigro sedimine qd̄ detestabili⁹ ē oīb⁹ alijs specieb⁹ sediminū q: significat mortificationē: quia nigruȝ sedimen si occupat fundum peius est ꝙ̄ Eneorima nigrum: vt patet. Sed eneorima nigrum peccat in pluribus. s. in colore: quia est nigrum in loco quia est eleuatū. Solutio licet eneorima nigrum peccet in pluribus: z sedimen nigrum peccet in paucioribus. tamen maius peccatum est in sedimine nigro ꝙ̄ sit peccatum nigri eneorimatis quāuis peccet in pluribus. Quātitas enim quandoqȝ vincit nūerū in malicia. Nigrum ergo sedimen peius est quia significat cāȝ mortis magis abūdare. Unde sedimē tale ex abundantia siue maliciei z terrestreitate deorsum deprimitur. Illud xº qd̄ significat cām mortis min⁹ abūdare sursuȝ tēdit. Uel aliter pōt intelligi nigrum sedimē sigt calorē naturalē penit⁹ eē extinctū. vñ ab ipso nulla potest fieri resolutio: z q: nulla resolutio fit nulla gñat vētositas in corpe: z q: nulla gñat vētositas nulla pōt esse

causa qua possit sedimen impelli in ꝑtem supiorez:qđ est ꝑpter vltimatam extinctionē caloris naturalis.Et cū ex defectu resolutiōis nulla generet ventositas:/mortale et summū ꝑiculū.Eneorima ꝟo nigrū ⁊ si ostēdat naturalis caloris extinctionē:tñ q₂ est impulsio facta ex vētositate significat aliquātulū vigorē caloris naturalis:ex cuiꝰ reso lutione ventositas ꝓcessit q̄ sedimē impullit.lr̄a plana ē ¶ Nō ideo plusidest i quātitate.¶ Culmēq₃ vigoris.i. altitudinē vel formā piramidalē.Cū em̄ calor sit fortis suū sublectū eleuat sicut videmus:ꝙ iuuenes incedūt re cti ꝑpter caloris multitudinē ⁊ fortitudinē.Senes aūt in clinati ꝑpter eius defectū:⁊ calor huiusmodi reddit virtu tē vigorosaȝ.¶ Uigoris.i.virtutis.Alcius.i.ꝓfundiꝰ q₂ in radice sua ⁊ in ceutro suo.¶ Qđ summū causa huius iam declaratur cum hoc sedimē nigrū suspēsuȝ ⁊ altū plu ra indicat peccata q̄ꝫ sedimē nigrū residēs.qm̄ indicat vē tositatē quā non facit sedimē residēs.Sed videt ꝙ volue rit innuere ꝙ nigrū sedimē in fundo sit in loco suo natu rali.Sed nos dicimus prius ꝙ ille locus est ꝓprius ⁊ na turalis.ypostasis naturalis ⁊c.Sed naturale ⁊ in natu rale eundē locū naturalr̄ nō habebūt:ꝑpter hoc sane vel satis intelligit rationis oppositio hoc mō sedimē natās aut suspēsum qđ dicit eneorima peccat in loco ex vētosi tate q̄ debilitat calorē naturalē ⁊ spargit ⁊ soluit eius ꝯti nuitatē.Unde peccat in duobus.Sedimē ꝟo residēs tm̄ in vno Sȝ certe si velis subtiliter ꝑscrutari veritatem rei ꝟmo auctoris est simplr̄ falsus:qm̄ sedimē residēs maiorē defectū caloris naturalis significat q̄ꝫ suspensum.Signi ficat em̄ suspēsuȝ.pctm̄ in suba.Diuellitur eniȝ suba in eo.sed sedimen in fundo:non.Et dico ꝙ sedimē nigrum residēs plus peccat in suba q̄ꝫ suspēsum:quoniā nulo mō subtiliatur a colore.Suspēsuȝ aūt subtiliatur aliquo mo do:sed hic solū ad extrema respexit ⁊ vētositatem discon tinuantem ꝯsiderauit in suspenso q₂ in alio neutrū inue

nit. Et ideo plura peccata posuit in suspenso q in residente cum & hoc sit propter ventositatem suspensum et aliud naturam: seu ipostasis proprietatem habet. et sic poteris aliquo modo auctorem defendere quoniam stuporem facit audientibus in suo modo loquendi. ¶ In vno residens talis aut in vno loco. Vel dic secundum eu q si peccat in loco cu sic valde graue q hoc pbat. ¶ Theophilis &c. Plura peccata in numero significat tamen suu vitium in quantitate: & fm veritatem non est tantum quantum sediminis residentis. Residuum sermonis est intellectum. ¶ Et sic est finis ad laudem dei & beate marie virginis omniumq celi colarum. Amen

¶ Ultimum capitulum ponitur quo Egidius opus suum completum sigillat.

Unc mea completo respira musa labore,
Strige rotā. cursū cohibe cōpesce fluēta,
Claude musandini torrētes flumīs vn-
Ilo ōvltra equoci gazas plata salerni (das.
Spge nec vrsonis apices: nec dogmata mauri
Sobria claude larem metuens liuoris ocellum.
Ne tecum moueat contraria secta duellum.
Discolus & mordax vehemēs clamosus ianis
Quem sterili lolio pascit farragine cruda.
Insiat et infatuat. mons pessulanicus errans:
Ne probis fontem laceret formeq nitorem.
Obfuscet maculis. vereor clara basia figat.
Lenoni populo faciem nec casta reuelet.
Fimbria mōstretur quā non est tangere dignus

¶ Expositio. Nunc mea. ¶ Completo opere suo: et posita doctrina sua de vrina et vrine significationibus et pius contentis stilum sui operis narrando more metrice scribentium musam suam inuocans: orimo finez suo ope

ri assignans ipm sigillat͛ claudit. Scdo autēticat ꝛ ap-
probat hūc libellum autoritate alioꝝ pborum virorum
quoꝝ sniam imitat⁹ est. Tertio reprobat ꝛ vitupat medi
cos de pessulano monte ꝛ eoꝝ sequaces ppter eoꝝ erro
res. secūda ibi. Claude musandini. tertia ibi. Discolus ꝛ
mordax. Et hec tertia pars diuidit̄ in tres ptes. primo
redarguit illos medicos. scdo recōciliat̄ cū magistris mō
tispessulani ne maledicat̄ de ea. tertio vilipēdit vulgares
et idiotas ꝛ ignorātes vel scholares garrulos: ibi. secun
da Ne pbis: ibi. tertia Lenoni pplo: ¶ Nūc mea. litte-
ralis expositio. ¶ Mea musa. i. doctrina. Respira. i. finē
imponas. ¶ Cōpleto labore. i. finito libro. Strige rotā
idest siste mobile igeniū Egidij q̄ est capax oim sicut fi-
gura circularis rote. ¶ Cursum cohibe. i. finias studiuꝫ:
in quo nulla est quies sicut in cursu. ¶ Cōpesce fluenta
i. canones ꝛ regulas traditas: i hoc libro. Nota q̄ merito
assimilat scientiā flumini: qꝛ sicut flumē cōtinue labitur ꝛ
mutatur: ita sciētia a doctorib⁹ tradita in suis opinioni-
bus cōtinue seu quotidie diuersificat̄ ꝛ inouat̄. ¶ Clau-
de vndas torrentis flumis musandini. i. inundatiōes do
cumentoꝝ illius viri q̄ dictus est petrus musandin⁹: quē
imitatus ē Egidius. ¶ Nō prelata vltra gazas salerni
equiuoci. i. tu musa nō extēsa vltra thesaurum sciētie pbi
medici de salerno: qui vir dicebat̄ magister salern⁹. vnde
salernus equiuoce dicit̄ de viro isto ꝛ de ciuitate in qua
erat iste vir. ¶ Sparge nec vrsonis apices nec dogmata
mauri. i. nō excedas termios scientie magistri vrsonis et
magistri mauri q̄ etiā de vrinis tractauere. ¶ Sobria. i.
tu doctrina mea. ¶ Claude larē. i. finem impone. Me-
tuens liuoris ocellū. i. paruū oculū: qꝛ de cōsuetudine iui-
dentiū alteri est subclaudere ꝛ puificare oculū quo intuē
tur bona alioꝝ: vt fingant quasi se non videre talia bona
Liuoris. i. inuidie illoꝝ de mōtepessulano. Contraria se-
cta: idest iuidoꝝ de mōtepessulano q̄ Egidio inuidebant

de tam preclaro opere. ¶ Duellum.i.bellum. Mõspessulanicus errans.i.supbia medicoꝝ errantiũ de montepessulano. Discolus.i.diuersarũ ꝛ fallarum opinionum. Mordax.i.stimulans. Vehemens potens ad maledicendum. Clamosus.i.sophista clamator. Inanis.i.vacuus scientia. Inflat et infatuat.superbire facit medicum et enunciare verba parum perfecta. Quem scilicet medicuȝ. ¶ Pascit sterili lolio.i.inutili ꝛ mala doctrina que lolio assimilari potest:quod alias segetes deturpat:ꝛ comedentibus multa inducit nocumenta. ¶ Ne laceret.i.me dicus pessulanicus. Fontẽ scientie tue o mea musa. Probis.i.maledictis:vl' pbis.i.medicis de salerno q̇.pbi ꝛ boni medici sũt. ¶ Formeq̃ nitorẽ.i.splendorẽ tue pulchritudinis. Maculis.i.meledictis vereor timeo. ¶ Clara basia fiãt.s.cũ sapiẽtib9 magistris ꝛ doctorib9:vl' figat.i.medicus pessulan9. Nec reueles.i.nec ostẽdas. Faciẽ.i.librum. Nec casta fimbria mõstret:idest tua secreta ꝛ pudibũda que sub vestibus ꝛ fimbria velant nõ mõstrent. Lenoni pplo.i.reportatori maloꝝ verboꝝ. Quã.s.fimbriam idest secreta tua pudẽda. ¶ Nõ est dignus tãgere.s.populus leno et inuidus propter suam grossiciem.

¶ Sequitur de modo iudicandi vrinas.

Iste est modus iudicandi vrinas vnde sic est procedendum primo de colore. secundo de substantia.tertio de contentis. Est ergo hic modus talis:quia primo scire debes cuius est vrina scȝ viri vel mulieris. Item virum iuuenis vel senex:seu cuiuscũq̃ etatis. Itẽ si est diu q patitur vel nõ:hoc si egritudo de nouo orta sit vel antiqua. Deinde sequitur iudicium per hunc modum. Vrina ista colorata est colore nimium citrino:et ideo attestatur colere rubee. Turbata est ꝛ obũbrata ex materia putrefacta extra vasa ꝛ iõ triteo simplici vl' duplici laborat ex colera putrefctã extra vasa:ille vl' illa cui9 est hec vrina.

Et hoc dico quãtũ est de colore ꝛ suba. Circul⁹ est gros∣sus ꝛ niger ꝛ sigt dolorẽ capitis in illo vel in illa cuius est vrina. Itẽ sunt grana in circulo: et ostẽdunt reumatismũ vnde debet cõqueri de dolore capitis ex reumate ille vel illa. Sunt ibi alia grana que distãt linealiter sub circulo: et tarde redeũt ad circulũ: ꝛ ostẽdunt fluxũ humorꝫ a capi te ad pectus descendentiũ in illo vel in illa cuius est vrina vnde debet cõqueri de dolore pectoris ꝛ grauedine: ꝛ per cõpassionẽ de dolore stomachi ille vel illa cuius est vrina. Itẽ est ibi nubes cũ granis: ꝛ ostẽdũt siccitatẽ pectoris in illo vel in illa ꝛc. Itẽ furfuree resolutiões ꝛ squamose vt petaloides ꝛ crinoides q̃ sunt sicut quarta pars grani per totũ corpus vrine et ostendũt vniuersalẽ dissolutio∣nem illius cui⁹ est vrina. Itẽ est ibi quoddã cõtentũ atho mosum nigrũ: ꝛ sigt dolorẽ sub aliquo ipocũdrio scilicet dextro vel sinistro vnde debet cõqueri de dolore ipocun∣driorꝫ. Itẽ est ibi quoddã cõtentũ spermaticũ ꝛ trũbosũ qđ habet pilũ eleuatũ et sigt dolorẽ iuncturarꝫ illius cui⁹ est vrina hic nõ sunt alie resolutiones nec alia cõtenta: in si ista que dicta sunt: nisi quedã que sunt in fundo subfor ma cineris quorꝫ quedã vergũt in flauedinẽ ꝛ quedam in nigredinẽ: ꝛ habent adherentiã manifestã: ꝛ ostendũt in mulieribus retentionem menstruorꝫ vnde debet conque ri de retentione menstruorꝫ illa ꝛc. Hec eadẽ ostendũt in viris opilationem viarum epatis et splenis vnde debet conqueri de dolore splenis et epatis. Item sunt alia con tenta que sunt nigra opilatiua que quandoqꝫ apparent cum quibusdam resolutionibus squamosis in fundo vri∣ne: ꝛ ostendunt multam repletionem intestinorũ cum cõ stipatione vẽtris illius cuius est vrina. Et q2 sapiẽti pau ca sufficiunt ideo hec ad presens sufficiant: quia idem mo dus et idem cursus seruatur in omnibus alijs contentis in quibuibuscunqꝫ vrinis appareant.

De contentis vrinarum colore ꝛ substãtia.

¶ Color et suba vrine supra modum significant. Cōtentum sigt in quo mēbro materia morbi cōtinetur. Itē cōtentū spermaticū longū in forma pili in radice trumbosum. i grossum attestari habet supra dolorē mēbroꝝ iuncturaliū. i. arteticā significat. Itē ꝯtentū in fundo vrinalis grossuꝫ albū ⁊ trūbosum ⁊ quasi massa carnosa significat dissolutionē a renibus: siue descēsionē: ⁊ dicitur incurabilis egritudo renū: scꝫ in suba renū: q: vrina trāsiēs per renes cū sit mordicatiua vel incēsiua magis dissoluit ꝙ possint cōsolidare medicamina vñ incurabilis est. Itē nebula in supficie apparēs significat dolorē spūaliū. vñ significat ꝙ magnus dolor est in pulmone vel corde vel diafragmate. Itē grana sub circulo significāt repletionē stomachi. Itē in fundo grana residentia ⁊ nigra significāt repletionē intestinoꝝ: ⁊ ꝙ feces sunt putrefacte in intestinis. Itē squamosa nigra cū cōtentis nigris significant ꝯstipationē. Itē squamose resolutiones ⁊ pingues sigt supra ethicā scđe speciei. Circul9 grossus ⁊ aquosus et granulosus apparēs cū vrina discolorata scotomiā vł vertiginē cerebri ostēdit. Viridis color apparēs cū vrina significāte febrē ꝯtinuā frenesim ostēdit. Itē oīs ampulla grossa ⁊ viscosa valde late apparēs cuꝫ vrina remissa dolorem rerum ostendit. Cū vrina vero intensa ⁊ pauca cruditatem vrine ostendit. Item omne granum in circulo cū spuma intercisa reumatismū ostēdit. Stās vero linealiter sub circulo fluxū humoꝝ ad pectus vel ipocūdria ostēdit. Si ex obliquo sub medio circuli fuerit: putrefactionē humoꝝ i stomacho ostēdit. Sed si cū nubea aerea fuerit calorē pectoris designat. Spuma apparens in circulo cū vrina tincta ⁊ cōfusa: excessum caloris innaturalis in medijs mēbris cū putrefactione humoꝝ ostēdit. Si viscosa ⁊ ampuliosa fuerit: longitudinem egritudinis sigt. Si crocei coloris fuerit: calorē epatis sigt. Si residet in fundo cū spermaticis resolutionibus trumbosis:

vlceratione vesice significat. Ite ois pinguedo appares in toto corpore vrine: principiu ethice sigt. Residens, vo in fundo vrine: liquefactione renu significat. Ite humor residens in fundo cum contentis cinerosis spermaticis grauedinem intestinorum ostedit. Apparens sursum cu granulis: offensam pectoris ostendit. Ite si sanguis apparet in toto corpore vrine: vene ruptura in epate ostendit. Si paucus cu aliqua pinguedine: in renibus ostendit ruptura. Sed si paucus et trumbosus cu spermaticis resolutionibus trumbosis: ruptura vene in vesica ostendit Si arenosus cinerosus residens in fundo: nefresim ostendit. Si cum substantia oleagina: ethica ostendit. Si vero fuerit cu vrina radiosa: mundificatione splenis et epatis ostedit. Si vo cu vrina liuente per totu habete spumam ampullosa et alba: leucofantia ostendit. Si cu vrina significante febre: dissolutione corporis ostendit. Si vo appareat cu vrina cocussa habente circulum granulosum: sciaticam ostendit. Si vero appareat cu vrina significante flegma salsum: scabiem ostedit. Ite pilus apparens in toto corpore vrine: si vrina sit remissa macredine totius corporis ostendit. Si vo apparet in regione continuata ipsi circulo: strictura pectoris significat. Ite longus pilus residens in fundo: grauidinem renu ostendit. Ite si furfur resideat in fundo cum squamis latis: scabie vesice ostedit Si in toto corpore vrine significatis febrem grauedinem admotu significat. Si cum vrina oleagina et liuente: secundam speciem ethice ostendit. Si sanies et ampla et lata resideat in fundo: scabie vesice ostendit. Si vo fuerint parue resolutiones admixte notis spermaticis separatis: constipatione ventris ostedit. Si vero in toto corpore vrine significantis febrem: pigritiam admotu ostendit. Si cu vrina aliquantulu oleagina: prima specie ethice ostedit. Item si athomi albi residet in fundo et cu vrina radiosa aut diaphana: lepram ostendit. Si cum vrina granulo

sa: arteticam significat. Si niger fuerit athomus apparens in medio corporis vrine: apostemationē mēbri ostēdit. Itē si cōtentū spermaticum coagulatū in modū bō bicis resideat in fundo: mulierem concepisse significat. Item si pila fuerint lata: et in modū lane et cū circulo granuloso: paralisim ostendit. Itē si fuerit rotundū in radice cum quodā pilo sibi admixto: arteticam ostēdit. Item si contentū spermaticū fuerit cum quadā nigredine: strāguriā significat. Item si fuerint plura et lactea i toto corpore vrine: pollutionē aut coitū precessisse significat. Item si cōtenta cinerosa apparēt in vrina separata vergentia ad albedinē quādam a nigridine: intestinorū repletionem ostēdit. Item si ex toto nigra fuerit et grossa et separata: retentionem emoroidarum ostēdit. Si ex toto nigra habentia adherentiā: retentionē mēstruorū ostendit. Si vero cū vrina grossa cōfusa: precipitationē matricis ostendit. Itē si quedā alba quedā nigra habētia adherentiā cū vrina radiosa: opilationem splenis et epatis ostendit. Item ipostasis residēs in fundo cum omnibus suis differētijs: completam digestionem significat.

¶ Docet vnde causantur colores.

Queritur de sufficientia colorum. Dicendum est quod colores causantur ab humoribus. Sed omnis humor aut est simplex aut cōpositus: ergo causatur color aut ex simplici aut ex composito. Si ex simplici: sic habemus ex vnoquoque humore vnum colorem. Unde a sanguine colorem rubeum obfuscum. A colera colorem nimium citrinum. A melencolia glaucum. A flegmate album. Item possunt humores commisceri: et quorūdam humorum commixtio est possibilis: et quorūdam impossibilis. Possibilis est: vt sanguinis et colere. Sanguinis et flegmatis. Flegmatis et melancolie. Melancolie et colere. Impossibilis commixtio est. vt flegmatis et co

lere: tamen admiscentur cū sint in locis vicinis: sicut fle-
gma in ore stomachi ⁊ colera in fundo. Est ēt ipossibilis
cōmixtio sanguinis ⁊ melācolie. Si aūt flegma admiscea
tur cū melēcolia: aut illa cōmixtio erit equalis aut ineq̄-
lis. Si equalis erit color karopos. Si iequalis ⁊ flegma
erit supabundās erit color lacteus. Si melācolia erit co-
lor glauc⁹. Itē si fiat cōmixtio colere ⁊ flegmatis: aut erit
equalis aut inequalis. Si equalis erit color citrinus. Si
inequalis ⁊ flegma supabundat erit color pallidus ⁊ sub-
pallid⁹. Si colera supabūdat erit color subcitrin⁹. Si āt
obijciat̄ ꝙ qn̄ colera supabūdat debet esse intensior ꝙ̄ qn̄
cōmixtio est equalis. Respondendū est ꝙ nō dicit̄ color
citrinus ex illa equali cōmixtione sꝫ rōne temperātie: qm̄
caliditatē ⁊ siccitatē colere tēperat flegma: et color citri-
nus est tēperātior oībus coloribus. Et ppter hoc de ta-
li cōmixtione est color citrinus nō rōne intentionis ⁊ re-
missionis: sed rōne temperātie. Si fiat cōmixtio colere ⁊
sanguinis: aut erit equalis aut inequalis. Si fit equalis
erit color ruffus. Si inequalis ⁊ colera supabūdat erit co
lor subruffus. Si sanguis supabundat erit color rubeus
Item pōt fieri cōmixtio colere aduste ⁊ sanguinis adu-
sti: et illa cōmixtio aut erit equalis aut inequalis. Si eq̄-
lis erit color inopos. Si inequalis et sanguis supabūda
uerit tunc erit color rubicūdus. Sꝫ si colera supabūdat
sic erit color subrubicūd⁹. Itē color kianos ex cōmixtio-
ne oīm humorū corruptoꝝ generat̄. Color aūt viridis ⁊
liuidis causatur ex albo ⁊ nigro. Si niger vincat album
erit color viridis. Si albus vincat nigrū erit color liuid⁹
Et hec est sufficientia oīm colorū. Sed si queratur quare
non fit color ex alijs humoribus q̄ possunt cōmisceri: di-
cendū est ꝙ non cōueniunt nisi in qualitatibus passiuis:
et color causatur tantūmodo ab actiuis.

¶ Et sic est finis ad laudē omnipotentis dei ⁊ sue ge
nitricis omniumqꝫ celicolarum. Amen.

❡ Venantius mutius de camerino. Alexādro de bartholacijs de mōte vlmi. salutē plurimā dicit. Suscepi nuper amicorum optime. Alexāder ac patrie tue honor et decus cōmuni iuuenū medecine studentū vtilitate ductus opuscula duo corrigēda: pulcherrima quidē maximeque cognitu necessaria quorum alterū de pulsibus alterū de vrinis inscriptum est. Hanc emēdationē meā cū alicuius docti periti que iudico subijcere vellem: tu mihi occurristi hac dign9 sensura Noui enim iampridem ingenij tui acumē atque sum maz: tuz in alijs rebus omnib9 tū in hac medēdi arte diligētiā atque peritiā. Hic accedit noster amor ac mutua beniuolentia qua effectū est vt tuū potius quam alcuius alteri9 examē subirē. Probe nāque scio te vt verū amicum decet. ab omni simulatione atque adulatione alienū esse: ac precipue in hac re que si recte perfecta fuerit: non dubito quin et vtilima et gratissima studiosis iuuenib9 sit futura. Quare perlege queso hec duo opuscula atque castigatiōes meas diligenter perpēde: necnō vt tibi videbitur: corrige quo audaci9 ea impressorib9 trāscribēda tradere possum9 Vale.

Vattuor sunt mēbra pricipalia: quib9 humani corporis machina firmis: basibus et fundamentis roborata consistit s. cerebrum: cor epar et testiculi. Dicunt autem principia non quod ad cuiusque horum interemptionez sequatur interemptio et destructio animalis. Ablatis enim testiculis ab humano corpore quāuis deformet corpus et in femineā degeneret naturā nō ideo interimitur nec statim substātie denegatur. Sed ideo principalia dicuntur quia toto corpori dominātur et principant secundum dispositionem et secundum moderationem virtutū. Secūdum dispositionez principantur quia si in vnū cōcurrāt crases principiorum perfecte secundum eas totum corpus disponetur. Secūdum virtutum moderationem. quia in cerebro pricipat virtus motiua et

sensibilis. et principaliter in corde. fundatur virtus vegeta
tiua et spiritualis. In epate principatur siue dominatur
virtus/augmētatiua et nutribilis. in testiculis luxuriatur
et iocūdatur ꝓpagatiua et generabilis. Harū quattuor
virtutū cōmunior et vtilior et latius patens ceteris est nu-
tribilis et natura prior. Nam ante aīe infusionē suos mo
tus in corpore experitur. Cum enī corpus humanū sit
fluxibile et tributariū dissolutionis: necessario deficeret
nisi virtus nutribilis deperdita restauraret et toto tem
pore vnionis aīe ad corpus operatur et vniuersaꝫ existē-
tiā cōmittatᵣ. Unde iugis et inseparabilis comes et socia
nature: et magis intrinseca et fidelis est. Unde cū virt⁹ nu
tribilis nō possit operari sine fundamēto cui innitiᵣ. Et
epar sit eius principale subiectū vel fundamentū ꝯuenit
epar prius eē formatū ceteris mēbris. Et corpis edificiū
ab epate tanq̄ ad fundamēto primario cōsurgit. iō epar
prima radix corporis iudicatur. Uirtus vegetabilis et si
sit dignior: q2 corpus ad altiorē locum vel gradū ꝓuehit
et ip̄m vegetabili splēdore illustrat: tamen natura poste
rior est: nec est corpori coequalis. Et si illud opereᵣ ante
infusionē anime: exiliter tamē et semiplene actionē suam
exequiᵣ. Ante infusionē aīe viuit corp⁹ nō aīa nec anima-
tione: sed vegetatione sicut arbores spiritu viriditatꝭ ve
getātur toto ꝓo tp̄e mutationis aīe et corporis spūalis
virtus aduegetaᵣ vel negociaᵣ super mēbrū in quo fun-
data est. et virtus illa dignitate vel eminentia in corde.
Sed natura et tp̄e formatiōis posteri⁹. Uirtus motiua et
sensibilis excellentior est precedētib⁹ prelatione dignita
tis. Soli enī militat aīe. Item ab aīa ꝓcedit: sed est tp̄e
et natura posterior. Nam ante aīe infusionē virt⁹ hec est
impedita. Nec valet operari. ꝓpterea enim ex infusione
aīe contrahiᵣ. Sicut aūt virtus sensibilis posterior est et
tēporis ratione. et nature cōditione. Sic et mēbrum qđ est
huius virtutis fundamentū: postea est formatum. Quar

ta virtus que ppagatiua est et generabilis ceteris virtu
tibus indignior est natura et tēpore posterior indignior:
q: non est substantialis corpori nec:adeo necessaria: nec
ad nature spectat essentiā:sicut cetere virtutes: sine qb⁹
et earum etatibus nō pōt cōtinuari essentia: et pōt dici
peior ex natura humane cōplexionis et ↄpositionis po
sterior tēpore et natura q: talis virtus ad degerendū nō
mouet in corpore ante illusionē aīe:nec post illusionem
ipsius:nisi in tempore pubertatis ossibus medulla reple
tis augmētatis humoribus:confortato calore naturali
ampliatis meatibus causa coitus:etatis feruore cōcurrē
tibus.Tūc quidē hec virtus excellēter.et egregie ad sue
operationis ministrationē vl' ministeriū ex causaꝝ humi
ditate puocat.Hec aūt operatio est effrenis sicut aliaꝝ
virtutū.Cū eñi effrenato cursu hec virtus aliquādo tpe
suā cōtinuat actionē:eneruat corp⁹ et tabescit:et in defe
ctum declinat corpus.Unde certū est, ꝙ hec virtutꝫ, ope
ratio nō est ita subalis nature et necessaria:cū ex sua cōti
nua actiōe corporis pariat defectū:et aīale corpus iugiter
et indesinēter expirat:inspirat et respirat:et aīa vegetabi
li illustratū ↄtinue mēbra degerūt:appetūt:retinētvt ab
aliqb⁹ supfluis corp⁹ mūdēt:ↄtinue mouētur.Sūt itaqꝫ
hui⁹ virtutis hīj effect⁹ magis effrenes et magis violenti
et nequaqꝫ virtutis generalis effect⁹:cui⁹ opatio in mul
tis suspendit:in quibus ad petrā ↄtinētie paruuli allidū
tur.In aliīs vo ppter frigidā testiculorum cresim talis
actio ipedit:q: ex causis, ad coitū ↄcurrētib⁹ priuāt. in
de est ꝙ hec virtus nature nō ↄuenit:nisi propter propa
gationem vt rerū genera per multiplicationē particula
rium ne intereant cōseruātur.Homo eñi non continue
durat:oportet ergo vt permaneat successiue virtuti pro
pagatiue suū membrū simile et conforme: principalibus
ceteris indignius:et posterius tēpore sibi formā speciem
vendicauit.Cū itaqꝫ cor et epar tāto principis pīudicio

preferātur: ideo ꝯm crases istoꝝ mēbroꝝ teste Gallie. in tegni. Totū corpus disponeꝭ nō a crebro et nō a testiculis asserit Gallie. totū corpus suā trahere dispositiones sed cordi tm̄ et epati hoc debeꝭ inde est ꝙ veterū philosophoꝝ studiosa intētio ad hoꝝ mēbroꝝ naturas ⁊ habitudines inuestigandas fuit maxime laborari sed nō potuerunt melius ꝓpēdi ⁊ expressius inuestigari ꝙ iudicio pulsuū ⁊ discretioue vrinaꝝ. Videtur em̄ fideli testimonio dispositionē epatis ⁊ mēbroꝝ sibi ꝯmunicantiū dilucida. Pulsus ꝟo cordis habitudinē: vite tenorē: spirituū assistentiā declarat. De doctrina vrinaꝝ varij ⁊ multiplices tractatus reperiūtur ꝓpter quoꝝ cōfusionē libellū noue edictionis cōponētes sub volumine breuitatis cōstruximus: vt scholariū nostroꝝ eruditionē cōsulerem⁹ ⁊ ꝯmuni vtilitati inseruirem⁹: q̇ liber incorrectus ⁊ incastigatus a nobis est elapsus. Subito em̄ in lucē ꝑdijt: et nō expectans tp̄s editionis legitimū factus est abortiu⁹: vt non de facili posset reuocari cū iam in manus pluriū venerit scriptura mala attritus: ⁊ dedignatus abscōdi: est in labijs singuloꝝ q̇ ꝙuis cū palā liuoris morsib⁹ obtrectēt: ex eo tm̄ suā locupletāt paupertatē ⁊ penuriā: ⁊ sui intellectus reficiūt ariditatē. Doctrinā pulsuū pauci aut nulli dederūt pfectā: vel nō diminutā dederūt scientiā Gallie ꝟo ex multa ꝑlixitate voluminū ⁊ libroꝝ varietate: et verboꝝ ꝑlixitate confusionē inducit: ⁊ veritatē turbauit Omnis em̄ ꝯfusio nouerca est veritatis. Eustachius in pantegni de doctrina pulsuū intendēs multas varietates ⁊ differētias ꝓponit: que per sui multiplicantem vix possunt cōprehēdi loquelis ratiōis humane. Philaret⁹ autem sub tanto breuitatis volumine predictorum confusionem studuit coartare: qui caribidim cōfusionis volens effugere in sillam obscure breuitatis: que obscuritas est inimica doctrine. Unde liber Philareti iudicio meo a consortio horum librorum: et artis dignus est ꝓphana

ri. Ueruntamen nos meliorem eligentes semitã breuitatẽ ꝛ confusionẽ abhorrẽtes de pulsuũ differentijs cõponentes libellũ ex vtroq contẽperamentũ facimus: vt mediocritate seruata scholariũ nostroꝝ qui doctrine nostre edulio cibãtur intelligentie seruiam9. Scribim9 aũt ꝑm artificiũ metrice positionis siue rationis vt verba nexinus pedũ ligata sub sigillo memorie fidelius claudantur: ꝛ certior doctrina operetur. Ab huius operis vestibulo planeticos et falsos discursores monachos q̃ norma religiõis abutẽtes pelle monochali remota de huius artis mysterio presumimus vt ꝓphanari. Talibus eñi hui9 operis secreta noluimus ꝓpalari: nec margarite spargẽde sunt porcis: nec philosophie mysteria diuulgãda sunt imperitis. Oẽs ergo tales sic submouemus: vt q̃ capere intellectu nequeũt ad ea legenda videantur indigni. Que vero in aliquorum librorum principijs inuestigari solent in huius operis etiã principio inuestigãda occurrunt: scȝ que sit auctoris intentio que causa intentionis que vtilitas ad' quã partẽ philosophie expectet qui modus agendi: q̃ libri diuisio: qui libri ordo tractandi: qui titul9. Intentio auctoris est in hoc opere doctrinã tradere de pulsibus cõpendiose ostẽdendo immutationẽ pulsuũ: ꝛ causas immutationũ: ꝛ genera et differẽtias. Causa intẽtionis est cõmunis oĩum scȝ vtilitas et latinitatis indigẽtia de doctrina pulsuum. Utilitas est p̄ntium humani corporis dispsitionũ cognitio ꝛ futuraꝝ pre cognitio ꝛ preteritaꝝ rememoratio ꝛ hoc tam in sanis q̃ in egris et in neutris. Liber iste pro maiori parte ꝑtinet ad philosophiam et mediãte philosophia ad naturalem scientiã scȝ ad phisicã. Modus agendi est diffinitiu9 ꝛ diuisiuus. Diffinitiuus: qꝛ oĩa genera pulsuũ diffinit ꝛ significatiões differẽtiaꝝ determinat: qđ est diffinitiuã ꝑtinet doctrinam. Diuisiuus qꝛ oĩa genera pulsuũ in diuersa partit: ꝛ cause immutationũ in diuersas species trina sectione distri-

buitur. Diuiditur ergo in tres portiones liber iste. In prima agit generaliter de decē generibus pulsuum diffiniendo: et de quinqꝫ cōsiderationibꝫ ſm quas differentie pulſus diſcernuntur. Secundo de ſpeciebus generum et de circūſtantijs et cauſis ex quibus pulſus nominatur. Tertio aſſerit principaliter de ſignificationibus pulſuuꝫ vnaqueqꝫ tamen partitio ſuum habet ordinem tractandi ſibi ſpecialem, et proprium: quod ex littera erit manifeſtum. Titulum erubeſco exponere: quia Paſcitur in viuis liuor poſt facta quieſcit. Cum ſuus ex merito queqꝫ tuetur honor. Sed ne huiꝫ libri auctoritas in laudem detractoris infanda tituli mutatione conuertatur: ne alijs grana que non ſeminauit colligere preſumat demiſſo vultu et verenda fronte titulum ſupponimus: vt detractor falſigrafus noſtram monetā in genij et laboris: alia imagine et adulterina effigiare non poſſit. Tunc ergo ſit titulus talis. Finis.

¶ Incipit liber magiſtri Egidij de pulſibus matrice compoſitus.

Ingenij vires modicis conatibus impar
Materies oneroſa pmit pplexa figuris.
Ardua difficilis nodoſa imperuia pūis.
Ardua mollimur nulli tentata priorum.
Qui tanti prerupta maris tranſire volentes.
Non freti ratis officio vel remigis vſu.
Sed pedibus metricis et ſicco calce vadamus.
Artificis tractum fidis in conuina recuſat.
Verbaqꝫ iunctura non articulata decenti.
Nexibus arctari metrice compaginis horrent.
Quanto res grauior quanto minus apta reſolui.

Ad veniam tanto procliuior esse meretur.
Ipsa rei grauitas siquid peccauerit auctor.
Offensam culpe leuat absoluitqꝫ reatum.

¶ Incipit cõmentũ magistri Gentilis de Fulgineo super tractatu pulsuũ magistri Egidij.

Ingenij vires. ¶ Auctor more recte scribentis operi suo pscribit pemium. in quo leges et debita proemij decenter exoluit. Captat em̃ beniuolentiã auditorꝝ cum ostendat vix oratione metrica tractari posse. Tractatus vtilis est valde ad doctrinã. ¶ Materies Attentionem excitat vbi arduitatem materie plixitatẽqꝫ insinuat. In vero docilitatem venatur qd̃ ex littera ppendimꝰ. Materia est de pulsuuꝫ diuersitate. ¶ Onerosa.idest grauis et difficultatis molle cõprimens ingenium tractandi. ¶ Premit. Uires ingenij humiles et debiles respectu difficultatis. ¶ Perplexa.idest intricata et inuoluta ad naturam reducitur. Figuris.idest varijs contrarijs dictis in mutationibus ⁊ significationibꝰ pulsuuꝫ.quibus ipsa materia figuratur. ¶ Ardua difficilis. Hec omnia inculcant difficultatẽ operis. ⁊ hic excitat attentionem. Nulli tentata:idest nulli predecessorꝝ nostrorꝝ ausi sunt aggredi tanti plixitatem operis ⁊ arduitatem pedibus metricis innodare. ¶ Qui tanti prerupta.idest materie pfunditatem que mari comparatur pp̃ter confusionem. ¶ Non freti ratis.idest psaice orationis. Prosaica oratio assimulatur rati et metrica pedum vadationi. Materia pulsus est profunda ⁊ comparatur mari per quandam metaphoram sicut enim nauta in mari in naui firmissima existens profundum maris securius penetrat q̃ si pedes ire presumeret. Sic animus mare tractantis tam confuse materie remigio prosaice orationis melius Et securius pertransit q̃ si inde pedibus me-

trice orationis eandez materiam aggrederet trāsineare. ¶ Finis inconcinia. Alia metaphora per quam difficultas operis datur vel ostenditur. tracta est a cithara et fidicula: que si chordas habeat dissonas et incontinuas nec plectro artificis bene pparatas siue temperatas: ad tactum nullam reddit consonantiā. Sed etiam hec materia tantā habet verboꝝ inconsonantiā ꝛ incōntinuitatez ꝙ ex eis metrice orationis resultare sonoritas vix poterit. ¶ Quanto res grauior. Per hoc petit veniam si aliquid peccauerit in tractando excusans se a difficultate materie.

¶ De complexione cordis et forma et compositione et de officio eiusdem.

Cor vite sedes vitalis fida caloris.
Mensio: nature basis vnica sol microcosmi.
Viuifici thalam⁹: thronus et penetrale vigoris.
In quo fonticulus scaturit qui fomite puro
Mēbra regit vegetat. auget disponit adurit.
Hinc stabiles nūeros et phisica vincula reqras
Ex quibus humane constant fundamina vite.
Ex semētinis hanc incolit insita causis.
Et sibi germanā reddit vis ignea sedem.
Unde datur membro species cognata calori.
In conum cōsurgit apex terrestria fundant.
Edificātꝗ basim sursum leuiora feruntur.

¶ Cor vite. Finito proemio aggredit ppositum principale vt tractet de materia pulsuū: sed anteꝗ̄ aggrediatur suam materiam et pulsuū distinctionem: quedam pambula premittit et antecessoria ad principale: quibus lector ad intelligentiā: sequentiū prōptior expeditioni accedat. Primo itaꝗ differit de cōplexione cordis et de forma ꝛ cōpositione et officio eius: qꝺ a complexione ꝛ forma tra

hic originem. Et nota q supremus artifex disposuit pui de cūcta. z cor q̄si queadmodū solē in medio microscomi locauit ipmq valde calidū ignitū rotūdū ɔcauū z cōuexū stabiliuit faciēdū q2 est fundamētū calidi naturalis z vitalis spiritꝰ domicilium cuius beneficio totū corpꝰ calefit z vegetatur. Omne em̄ calidum teste. Philastrato velociter mobile de natura. Cor em̄ necessario oportuit mobilitati acqescere vt per eius motū vitalis spūs infunderet in membris cuius infusio vniuersum corpus habet vegetare z viuificare. rotūdum est: sed tamē nō expsse s3 ꝑmanet in modū coni dispositū: q2 rotūda forma amica est z consentanea motionis. Sentit nanq phs: q omne rotūdū de natura sui est mobile vel volubile. Item forma rotūda perfectior est z incorrubilitati magis vicinatur propter carentiam angulorum. Dicit enim Constātinus in libro oculorum: q forma rotunda in lateribus est elisa circūq q declinis nō habēs angulos in quibus cōtineatur supfluitas prestitura lesionē que si haberet angulos in quibus macula supfluitatis adheret. cor esset trigonū vel alterius forme: et in angulis rubigo adherēs cām dissolutionis prestaret. cor est cōuexū z concauū: vt intra sue cōcauitatis cellulas sanguinē cum spiritu naturali sibi ab epate missum acciperet z vitalē spiritū se liberius cōtineret: z vt etiā aerem a pulmone spiratū prōptius attraheret. z ad temperandū calidū innate estuatiōis. nā si esset intus solidū z expers cōuexitatis mediarum partiū interpositiōe impediret constrictio ex qua cōsurgit dilatatio Interdicta ꝟo dilatatiōe z cōstrictiōe nulla vitalis spiritus ꝑ arterias exufflatio fieret: z ita a naturali officio intra cor necessario deficeret. ¶ Cor vite. i. sedes vniuersalis viuificatiōis domiciliū. ¶ Fida mēsio. i. fidelis habitatio. ¶ Vitalis caloris. i. spūs a quo oīa mēbra calefiūt ¶ Basis vnica. i. fundamētū: sicut em̄ fundamētū est id quo edificiū innitit: ita tota microcosmi machina corde

tāq̄ firma basi ꝛ p̄cipua roboraṫ. ¶ Unica. nō sola sꝫ p̄n cipalis. Sūt equidē alie bases microcosmi: sꝫ hec est p̄cel lentior vt a p̄ncipio. i. ꝓemio docuimus vbi q̄ttuor prin cipaliū membroꝝ multa discussimꝰ. ¶ Sol microcosmi. Sicut em̄ in maiori mundo q̇ diciṫ macrocosmꝰ solis bn̄ ficio oia irradiātur: illustrātur calefiunt: ꝛ cōfortanṫ: ꝛ au gmētanda augmētātur: terrena sciētia ad cōceptionē ꝛ partū vocaṫ. qn̄ ꝓo absentaṫ a nobis ad oppositā regio nē ꝛ ad antarticuꝫ delegaṫ cardinem: ꝛ qn̄ nubes sua op positione nobis suū furātur aspectum inferiora suo frau danṫ bn̄ficio ꝛ aer tristis ꝛ caliginosus dānatur ob absen tiam caliditatis. Simili mō a sole nostri corpis. i. cordis oia mēbra calefiunt vegetātur ad nutrimētuꝫ ꝛ ad repa rationē deꝑditaruꝫ partiū inuitātur. Et si nubes fumosi tatis ip̄m obtenebraret: vel alia causa repētina immutet ad eclipsim ꝓperat corpus humanū ꝛ luce vegetationis priuaṫ. ¶ Uiuifici thalamus. In thalamo luxuriātur et iocūdanṫ hoies: lasciuiunt ꝛ recreanṫ tristes ꝛ inoportu nos ꝛ supstitiosos absentāt. Similiter ī thalamo cordis in quo celebrātur aīo nuptie ꝛ nature viuificis spiritibus medijs tanq̄ seruis ꝛ vernaculis ministrantibus nature anime matrimonio gaudēs ex oblectamēto tēperātie hi lascit ꝛ cōfortaṫ nubere: melācoliā ꝛ rancoreꝫ eliminat: et sanguine puro ꝛ sincero sue recreationis adipē sortitur. Ideoq̄ iure cor thalamꝰ vitalis spūs ꝛ vigoris dicitur. ¶ Thronus. q2 sicut in throno principantur reges: sic in corde regnat ꝛ suū imperiū tenet calor naturalis. ¶ Pe netrale. Secretior pars domus est. ꝛ cor est corpis huma ni ps secretior ad quā tanq̄ ad magis clausam alijs pti bus extinctis vis mortificatōis tardiꝰ erumpit. vn̄ mors describitur extinctio caloris naturalis in corde. sic enim non pōt vita debellari nisi eiꝰ turris pricipalis obseruet Cetera membra q̄si mapalia ꝛ appēdentia castro. quibꝰ abruptis principatus vite nō derogatur. ¶ In quo: scꝫ

corde. ¶ Scaturit.i.ebullit et estuat. Riuorum ꝛ aquaꝝ est de terra scaturire: que de terra extra impetuose saliũt et erũpũt. Aqua nãq feculẽta limi viscositatis ligata nõ scaturit. Calor quidẽ in corde scaturit ad similitudinẽ aq̃ salientis. Ecce ꝙ fonticulus.i.vitalis spũs cũ sanguine mũdo defecato: fons iugiter manans saliẽs in corpis vitam: nec arescere põt nisi cũ violẽtia siccauerit mortis: q̇ scꝫ fronticulus mẽbra regit tãꝙ presens ꝛ patronus corporis: ꝛ cor ea sustentat. ¶ Uegetat.i.viuificat sua infusione vel natura mediãte p mẽbra. ¶ Auget.q: vigore vitalis spũs ꝛ aialis naturali mediãte corp⁹ nutrit ꝛ augetur. Cũ em̃ mortificatũ est corpus: ꝛ a vitali spiritu destitutũ nõ nutrit. Qualiter ꝓo aie infusione nutriat corp⁹ et ante infusionẽ spũs vitalis ꝛ aialis mõtipedẽsib⁹ soluendũ relinquam⁹: vt inde modicũ exerceant. ¶ Disponit.i.totũ corpus sue ꝯplexioni assimulat ꝛ confortat: vt totũ totaliter acceptũ nã ossa nõ possunt primo mutari a sua crasi cũ sint frigida et sicca: sꝫ ptes toti corpori cõmunes. qđ plenius in tegni debet dici. ¶ Adaurat.i.euẽtat et refrigerat et attracti aeris mulcebritate cõtemperat. aliter em̃ totũ corpus a vehementia estuationis cãdesceret: nisi aer attractus a corde ꝛ aspiratus a pulmone flabello sue euentationis ipsum demulceret. ¶ Hinc Idest ab ipso corde tanꝙ a fundamẽto nature. ¶ Tu requiras. o Phisice rimator. ¶ Stabiles numeros ꝛ phisica vincula. Idest propositiones firmas que in numeris attenduntur: et phisicales modos ꝛ inuisibiles gũphos quibus anima est corpori irretita. Est em̃ certa mensura et certa proportionum meta in qua qualitas cordis in toto corpore et in quolibet aliorum membrorum calor debet excedere: que si infra illam metam subsistit magis ꝙ natura possit sustinere: vel suam metam trãsgrediat vita destruitur. ¶ Phisica vincula: idest vitalis spũs naturalis ꝛ aialis: quibus mediantibus aia cõiungit corpori illi

nancꝫ spūs licꝫ in discretis locis habeant generari tñ in corde robur: ⁊ inde ꝯfortationē recipiūt ex caliditate ēt cordis ⁊ naturali spiritu virtute caloris depurato in corde vitalis spūs reperit̃ ⁊ aīalis. ¶ Ex semētinis. Dixerat cor esse solē corporis: ⁊ fundamētum caloris naturalis: nūc assignat quare ita sit. ¶ Quia vis ignea. Idest naturalis calor cōtractus ex primis cōponentib⁹ q̄ cause semētine sint ⁊ originales: hāc sedē cordis inhabitat. ⁊ quodā federe germanitatis eam sedē deuotius amplectitur licꝫ eñ in qualibet parte corporis sit calor tāq̄ regitiuus totius corporis cor tamē sibi quasi firmaꝫ ⁊ stabileꝫ appropriat māsionem. ¶ Unde datur. Probat ex forma cordis cor esse naturalis caloris habitaculū habet siquidē formā pineatā ⁊ cono similē in imo grossuꝫ ⁊ rotundum quadā latitudine orbiculari diffusam superi⁹ v̾o tendēteꝫ in acutū que forma rei accōmodata ex virtute igneitatis ignis naturali motu suo tendit ad altū vel in acutū. Ex grossiorib⁹ ergo ꝑtib⁹ ⁊ aq̄siorib⁹ pl⁹ grossiciei ⁊ terrestreitatꝫ habētibus fit in imo cordis amplatio aquose partes impedite a terrestrib⁹: nō sequūtur motū intime cōstrictionis. Ex alterutra ergo partiū contradictione eius pars (inferior) grossa quadā orbiculatiōe rotundat̃. Ignee ergo partes et aeree sursum rapte impetu caloris raptu ꝓprie leuitatis ascēdentes: tendētes in acutū cordis summitatē in modū coni vel piramidis cōstituit. Sed obijcitur quare cor in humano corpore sic dispositū est: q꜡ ꝫm dispositionem cordis cor in summitate grossum est: ⁊ inferius acutū. Uñ ꝫm dispositionē istā ratio predicta infringit̃. Ad hoc dicim⁹ q꜡ ꝫm grecos homo dicitur antropos: quasi sursum cōuersus: ⁊ assimilat̃ arbori inuerse. sicut eñ arbor inuersa habet radicem constitutam sursum et a radice ramos procedētes inferius sic homo cerebrum que est radix totius corporis habet superius ortum. cetera v̾o membra a cerebro tanq̄ a ra-

dice mediantibus neruis pgredientia habet constituta deorsum. ita sm dispositionis huius ordinem cor in superiori parte obtusius est. inferiori vero respectu huius ordinis acutius est: sed naturali ordine positiōis inspecto. cum omnis radix debeat supponi et rami eleuari: erit sm hunc nature ordinē cor in summo acutum et imo grossius et obtusum. ¶ Basim. Idest fundamentum substantie cordis. quod terrestribus partibus in imo residentibus compositum est.

De motu cordis.

Effreno rapitur motu: nunc surgit in arsim.
Nunc aduersa thesis ipm premit emula centri.
Continuo motu res feruida posset aduri:
Deficeret: traheretqz sui dispendia motus.
Sed pulmo madidus: crudiqz homoris alunnus
Multis distinctus cameris fouet ignea cordis.
Blando concepti spiraminis ore flabello.

¶ Effreno. Postqꝫ egit auctor de conplexone et forma cordis et officio ostendit hic motum eius. Ad hoc sciendus qꝫ sunt tres motus in humano corpore. Primus nature tm̄. Secundus aīe. Tertius aīe et nature simul. Motus nature effrenis est et necessarius: irrationabilis et violentus: ex quo incepit desinere nescit donec compleatur. Unde reprehendimus errorem quorūdam qui asserebāt motum cordis fieri per quosdā neruos descendentes a cerebro ad lacertos pectoris: quos lacertos ipsi nerui mouent. Lacerti moti mouent thoracem: et secum trahūt pulmonem: pulmo motus commouet cor: quia ab aula mee speculationis arbitror esse insufflandum. Motus enim cordis vt ait Gal. naturalis est: nec est in nostra potestate vt possit differri: vt motus anime. Motus anime voluntarius est: et ratio subiacet voluntati: et ratiōe moderatur: et administratur per neruos et spiritum anima-

lem:qui aīe neruaculus ⁊ preambulus est. Hunc motum possumus differre ⁊ retardare put volum⁹:sicut motum manus vel pedis vel alteri⁹ mēbri.Tertius mot⁹ q̇ medi us est pulmonis⁊ thoraicis:est ibi partim naturalis.Vñ ex toto nō pōt differri necessitate inducēte legē motiōis partim volūtarius est.vñ ad tēpus differri pōt ⁊ volun tas arbitriū sequit̃ qñ flatum suspēdimus:⁊ ab inspirato cessamus.In eo em̄ ꝙ differri pōt procedit ab anima:et est volūtarius in eo ꝙ ex toto differri non pōt sed necessi tate respirādi in actū reduci cogitur:a natura ꝓcedit:et est vniuersalis.Nō est itaq̧ ꝓportionalis motus cordis motui pulmonis.motus em̄ cordis prius duplicat̃ vl' tri plicatur ꝙ̄ motus pulmonis vel thoratis cōpleatur se mel.motus thoracis est ꝓportionalis motui pulmonis. Et motus cordis non respondet motui pulmonis.verū est si dexterā manū suꝑ leua mamilla applices:vel si pul suū in arterijs discernis naturā cōperies triplicē motuȝ prius cordis:ꝙ̄ semel ꝑfici motū pulmonis.Sed motui arteriaꝝ ꝓportionalis est mot⁹ cordis.Moto nāq̧ cor de mouet̃ arteria tota:sicut moto baculo in manu moue tur man⁹ ⁊ ēt baculus in summitate in medio ⁊ in princi pio.videtur em̄ alicui arteria moueri sȝ posteri⁹ ꝙ̄ cor cū non moueatur nisi ex motu cordis.Spūs em̄ vitalis qui cor dilatat et arterias nō pōt esse simul in corde ⁊ in ar terijs:sed tractu tēporis a corde in arterias diffunditur. Unde motui cordis dilatatio arteriaꝝ successiua esse vi det̃ qđ soluēt mōtipedēses.Motus itaq̧ cordis qui ꝑm assignatā rationē effrenis est ⁊ necessari⁹ duplex est.Ali⁹ est simplex:alius compositus.Simplex qui tm̄ consistit in dilatatione vel tm̄ in cōstrictione.Qui ex dilatatione et constrictione cōsistit cōpositus est ⁊ cōstat ex contra rijs motibus.Diastoles dilatatio et arsis sunt idē. Si stoles vero ꝯstrictio ⁊ thesis sunt idem.Et est diasto les mot⁹ cordis ad extrema.Sistoles ē circūstantiū ꝑtiū re

ductio ad centrū. Impetus ergo cordis et vehementia spūs in preelectis operat̄ dilatationē. & tantū durat dilatatiōis motus quantū ꝑmittit impet⁹ caloris & vehemētia siue violentia spūs impellentis. Diastolem itaq̄ operat̄ caliditas inducēs ebullitionē & spūs impellens. cessante itaq̄ aut languēte violentia impulsiōis remittitur motus dilatatiōis. Et tūc ex terrestri substātia cordis ꝓpter vehementiā partiū extremaꝝ & grauitatē eaꝝ fit cōpressio cordis. & extremaꝝ partiū adinuicem reductio. Motionis vero cordis varie & differentes sunt cause que a nobis quattuor eē dicūtur. Calida cordis cōpletio forma eius. & cōpositio cū terrestri substantia. & spūs cū fumosa superfluitate innatus. Quarta causa potest dici siue esse spūalis virtus q̄ a tribus precedentib⁹ procedit Sed qualiter ex spiritu impellente tanq̄ ministro: & calore tanq̄ artifice fiat dilatatio plenius ostēdemus. Sāguis per cōcauā venā ab epate cū naturali spiritu per dexterā cordis auriculā ingrediēs cordi ministrat̄ in cuius cōcauitate sanguis receptus locū calidissimum inueniens incipit ebullire. & ebulliēs resoluit̄ & rarificat̄ in fumum & spiritū. Differt aūt fumus a spiritu. Spūs enim subtilior est. fumus aūt grossior. Et est spūs inter ignē & aerem medius. igne obtusior. & aere subtilior. Fumus est inter aquā & aerē medius. aere grossior. & aqua subtilior. Fumus itaq̄ & spūs generati in corde ꝑ viā rarefactiōis ampliorē locū occupāt & cordis cōcauitatē replēt & distēdunt. inde fit cordis dilatatio. ꝙ aūt corpus rarefactum maiorē locū occupet ꝓbari potest auctoritate. ratione. & exemplo. Dicit enī Aristo. ex vno pugillo aque multos fieri pugillos aeris. hoc idē similiter ex alijs. Primū argumentū pōt adduci. Si castanea integra ignito cineri apponat̄ calor ignis humiditatē castanee in fumum resoluit fumus resolutus multo maior est quantitate quā habuit massa ex qua gñat̄. vnde maiorē locum occupat:

et locum in corticem ꝛ castaneam replet ꝛ distendit. Et cum intus nequeat contineri. quis intitur ad vaporationem ex quadā violētia sursum mouetur: ꝛ secum castaneā deportat nec eā repmi pmittit donec erupto cortice euaporet. Silr̄ fit cordis dilatatio ex fumo et spiritu ampliorem locum ꝙ sanguis occupātibus. Sed cōstrictio cordis ex sola eius pōderositate efficitur: sicut ad depssionē castanee sola eius grauitas sufficere videtur. Cū eñ motus cordis ꝫm diastolē ꝛ sistolē triplex fit causa. calida cōplexio cōpositio spiritus cum fumo innato. Sciendū ꝙ virtus opatiua que est quarta causa pcedit ab hijs trib⁹ que sic describit. Uirtus motiua est motus cordis ꝛ arteriaꝝ ꝛc. Obijcit de cōpressione cordis videtur ꝙ non sit opatio virtutis. Nam quādo incipit cōpressio virt⁹ opa desinit: nec iam aliquē motū exercet. Itē nec virtus pōt opari nisi aliquo spiritu mediāte: sed in compssione non mouet spūs: nec p ipm cōpssio fit sed pot⁹ ex coherētia partiū cordis qui cū sit grauis sube virtus sue grauitatis deorsum deprimit. Nō ergo opatiua virtus est motio cordis ꝛ arteriarū ꝫm diastolē ꝛ sistolem. sed ꝫm diastolem tm̄qꝺ obuiat auctori. Hoc argumētū soluēdū relinquam⁹ hijs qui in talib⁹ negociātur: vt habeāt materiā litigandi. Hijs explanatꝭ litterā exponamus. ¶ Effreno: idest violento ꝛ necessario ꝛ naturali intellige de cōposito motu q̄ ptes applicat cū subdit. ¶ Nūc. i. quādoꝙ surgi. ¶ In arsim. i. in diastolem ex calore ebullitionē faciēte ꝛ ex spiritu impellēte. ¶ Nūc. i. aliqñ cōpleta dilatatōe cessante impulsione spūs. ¶ Thesis. i. sistole. ¶ Aduersa. quia cōtrarius motus diastoles. ¶ Premit ipm. s. cor ex coherentia ꝛ grauitate ptiuꝫ. ¶ Thesis. dico. ¶ Emula: idest familiaris ꝛ amica. Centri. i. couexitatis cordis. ¶ Cōtinuo. Dixerat cor effreni ꝛ violēto raptu motum. vnde cum sit calidum ꝛ indefinēti ꝛ infrenato motu agitetur: posset inflāmari ꝛ incandescere: maxime cum sit calidū

et ignitum. Et tibi p͞bicalis methodus. q͞ solida corpora maxime sint calida ex motu calefiunt nec tm̄ calida: imo etiam q̄ frigida sunt ⁊ terrestria. In quadrigis ⁊ molēdi- nis circa axem vbi voluitur rota ex impetu effrenate vo- lutionis ignem accendi videmus. Qd̄ si fuerit in corde. humani corporis deficeret ⁊ discrimē dissolutionis incur reret. qd̄ nefiat natura prouida ⁊ discreta ⁊ in cūctis suis opationibꝰ sedula dispēsatrix pulmonē cōstituit tāq̄ fa- mulū ⁊ camerariū cordis ⁊ q̄ vētilabro cōcepte aereitatis contēperat cordis feruorē et igneam eius faciem flabello blande euentationis emulctet. ¶ Sed pulmo madidus Quia est flegmatis repcetaculū: ⁊ multa eliquatione hu- mectatur. ¶ Crudiq́ꝫ cruoris. i. flegmatis quia est crudꝰ humor: ⁊ primus indigestor: vt dicit Aristote. ⁊ Isaac in libro vrinarū: spumositatem sanguis sibi attrahit pulmo ab epate vt inde flegma faciat: ⁊ calidū suū contemperet. ¶ Multis cameris idest casulis ⁊ spōgiositatibꝰ quibus incameratus est: vt ītra sue camerositatis vētriculos ma- ior etiā quātitas valeat cōtineri ⁊ fideliꝰ ⁊ diutius retine ri Nam si plena esset sibi conuexitas expers spongiosi- tatis aer intus cōceptus statim exiret nec stabilem ha- beret mansionem: sed ex quo est calor cameris concauis intricatus diutius cōmoratur cuius diuturna conmemo ratio cordi necessaria est plurimū ad temperamentum et refrigeriū inspirationis. i. aeris inspirati.

¶ De causis motus cordis

Cordis forma crasis fumus vis spiritualis
Vernula virtutis tribuēs spiramia mēbris
Sunt arsis cause thesis ex sola grauitate.
Perficitur. dū deprimitur substantia per se.
Hinc regit ⁊ celebrat nature regula motum.
Cuius vis anime membris infusa vigorem.
Suscitat ⁊ reliquos virtutis temperat vsus

¶ Cordis forma. Que sunt cause mot⁹ cordis: dicit quarta distinctio q̄ suam lucem ex precedētibus vendicauit.
¶ Forma. Quantū ad eius rotunditatē: q̄ forma nobilitati cōgrua est nam om̄e rotundū est mobile de natura.
¶ Crasis. Idest calida eius cōplexio. om̄e nāq̧ calidū de natura velociter mobile. sicut om̄e frigidū tarde mobile. ¶ Fumus. Ex sanguine resoluto generat⁹: per partium rarefactionē: vnde ampliorē locū occupans inflat cor ꝛ dilatat. ¶ Vis spiritualis. Idest existēs in ipo corde. ¶ Vernula virtutis Spūs vitalis minister operationē secū defert. ꝛ virtutē spiritualē. ¶ Tribuēs spiramina. Idest spiramina vegetatiōis toti corpore infundens Hec oīa predicta cause sunt. ¶ Arsis Idest diastoles.
¶ Sed thesis. Que est extremarū partiū reductio ad cētrum. ¶ Perficit. Ex sola grauitate ꝛ coherētia ꝛ terre streitate substātie. ¶ Cū deprimit. Idest i motu ꝓprie grauitatis: nulla spūs ipulsiōe ad hoc operāte. ¶ Hūc regit ꝛ celebrat. Dixerat auctor motū cordis eē effrenē ꝛ necessariū. q: fit a natura tm̄. Inde videt alicui ꝙ soli nature attribuēdus esset mot⁹ cordis. ꝛ ꝙ omnino a virtute aīe alienus. iō ostēditꝙ ꝗuis fiat a natura pricipaliter tamē vigorē sue formatiōis sortit ab aīa. sed ꝓbatur ꝙ motus cordis tm̄ ex aīa ꝓcedit. Dicit Cōstantin⁹ in pātegni: ꝙ virtus quedā attinet nature tm̄. ꝛ dicit naturalis. Alia est q̄ corpus viuificat ꝛ cor dilatat ꝛ arterias. et iterū cōstringit q̄ ad aīam attinet. et dicit spūalis. Tertia est q̄ sensum et voluntariū motū ꝑficit. s. aīalis: ꝛ ex hoc videt q: virtus spūalis q̄ cordis motū operatur. tm̄ ꝓcedit ab aīa. Ad hoc dicit Cōstantinus cum dicit virtutem spiritualē ad aīam pertinere. nō ideo dicit. q: vitam et primordiū sue essentie sumat ab aīa. sed quia ex infusione aīe suā perfectius exequit actionem. Ante em̄ infusionem aīe inerat tm̄ ꝑm habitus. sed aīa infusa est ꝑm actum. vnde ex infusione aīe omnes virtutes corporis in

suis explendis actionibus fortiores existunt.

¶ De descriptione pulsus.

Innatum recreet vt mulcebris aura calorem.
Et procul absentent fumose vmbracula nubis.
Spiritus vt digno reparari fomite possit.
Ex arsi atqz thesi conflatur motio cordis.
Que pulsum faciat et vite consona fiat.
In pulsu resonãt tenor et concordia vite.
Sinzugie vitalis amor modulamina cordis.
Intima temperies animi secreta voluntas.
Augma paroxismus: status et pariodicus error.
Morborum cretici motus quid fata minẽtur.
Quid possit lachesis. quicquid parat exitialis.
Antropos: ense nescis dum fila sororia rumpit.
Urine fraudes aperit discretio pulsus
Certificatqz fidem pulsus confirmat et vnit.
Judicij genus in speciem censura reducit.
At pulsu dubio medici mens pendula mutat.

¶ Innatum. Quid sit motus cordis et quibus causis concurrentibus fiat: et quid operetur motuz cordis: aut anima aut natura dixit: quia aut ex motu cordis: aut ex causis motum cordis operantibus procedit pulsus ideo insinuatiue ponit descriptionem pulsus. Cũ tota huius operis doctrina de pulsibus cõstituaẽ: ex ratione propositi tenentur pulsus assignare descriptionẽ. Describit a philosopho sic. Pulsus est motio cordis et arteriaꝝ ꝛc. Hec aũt diffinitio intelligenda est per causam: nõ ꝑ essentiam suã: sicut sunt multe diffinitiones huius artis. Pulsus enĩ nõ est illa motio que est in corde cuz ipa sit singularis: et pulsus sit in arterijs a corde remotis motus tñ cordis causa est illius motionis q̃ est in arterijs: ꝛ que est

pulsus sicut em̄ ex motu arboris sequitur motus frondi um ꝛ fructuū: nec tm̄ vnus est: sꝫ alius licet ab altero ꝯsiat sic ꝛ in pulsu: moueť em̄ cor ꝛ dilatatur ex cuius motu vi talis spūs impelliť: ꝛ impulsus arterias mouet quaꝝ mo tus est pulsus vnde pulsum sic possumus diffinire. Pul sus est motio ex diuersis motibus cōposita in mēbro cō cauo et arterioso facta a motu cordis ꝛ quarūdam arte riaꝝ ꝓcedēs a virtute operāte spiritu madiāte. Potest etiā dici ꝙ diffinitio phisicalis est ꝑ essentiā vt pulsus sit motio ꝯposita ex motu cordis ꝛ motu arteriaꝝ. Ex di uersis nanqꝫ motib⁹ pōt cōflari vna motio ꝯposita. Hec itaqꝫ motio cordis erat motio que est pulsus ꝛ motio ar teriaꝝ. Similiter erat pars eiusdē. Ille ergo qui tnagit pulsum sentit partes non ergo sentit motum cordis sed istud ꝑpendit ex motus arteriaꝝ cognitione. Litterā ex pone taliter. ¶ Motio talis. Que pulsum facit est ꝯpo sita ex motu arteriaꝝ et cordis. ¶ Cōflatur. Idest ꝯpo nitur. ¶ Ex arsi ꝛ thesi. Idest dilatatione ꝛ sistole. i. mo tio cordis ꝛ arteriaꝝ ꝯposita ſm diastolē ꝛ sistolē cōside ratur sequiť. ¶ Ut mulcebris. Hic assignat vtilitatē pul sus. Uñ hec clausula nō est de diffinitione: sꝫ ad vtilitatis expressionē annexa est: sicut in diffinitiōe phisicali adiūgi tur hec clausula ad infrigidationē caloris innati. Est aūt vtilitas pulsus vt suo motu calefiat corpus: ꝛ ex aere in spirato a pulmone spiritus vitalis repareť. illius em̄ at tracti aeris pars euaporat ꝑ poros corporis: quedā͡ꝗ ca lore cōsumiť: quedā a cordis ꝯstructiōe in pulmone expi rat: quedā retēta subtiliať ꝛ depuratur: ꝛ ex ea vitali spi ritui annexa ꝛ adiūcta vitalis spūs reparatur et hoc est. ¶ Ut mulcebris aura. Idest aer inspiratus. ¶ Recreet. Idest emulceat et contēperet. ¶ Innatū calorē. Idest naturalē qui aliter estuaret ꝛ incēdereť. ¶ Nota duplex est calor innatus. vnus cōtract⁹ ex primis cōponētibus: et est principalis qui in mortuo subiecto a substātia non

recedit qui iugis est ꝛ comes perpetuus assequa subiecti
quē volētia mortificationis nō pōt subuertere. ¶Caro eñ
leonina q̄uis sit mortificata tñ colerica est ꝛ calida in q̄r
to. ꝛ in corpore suscepta dissoluit ꝛ febrē ꝓuocat vñ hec
non est nisi ex calore innato. ¶Est et alius calor innat⁹ cō
tractus ex influētib⁹ ꝛ infusione spirituū ꝛ humorꝫ: et est
actu tm̄ qui substātiā reliquit. ꝛ iste ex aere recreaƭ ꝛ di
stēperaƭ: ꝛ nō alius. ¶Umbracula fumose. Idest super
fluitates que recepte in corpore obnūbilarēt ꝛ obnūbrarēt
vitalē spiritū. ¶Absentent. Idest exufflentur a corde ad
pulmonē: ꝛ a pulmone exteri⁹ emittātur. ¶Hic potest
queri qn̄ sufflamen suspēdimus quo aera cor attrahit: in
quo superfluitates expellit. Dicit ꝙ in spiramine fit at
tractio aeris: qui aer per tracheā arteriā ad pulmonem
trāsmittiƭ: et in pulmonis cauernulis suscipiƭ: nec ad cor
aer ille totus trāsmittiƭ duplici de causa: tum qꝛ cor toti⁹
aeris attracti ad pulmonē capax nō esset: cuius ꝑulmo
est capax tāq̄ macer mēbrum: tū qꝛ eius partē in se cōti
net: vt licꝫ aer ab exteriorib⁹ nō attrahaƭ: cū cor inueniat
aerē in pulmone quē posset attrahere: ꝛ q̄uis pulmo re
pletus sit aere: ꝛ cor habeat in se sufficientem aerem quo
possit foui vnde videtur ꝙ longo tempore possit teneri
aer nullo mediato subffragio ab aere exteriori: tamen
hoc fieri non potest: qꝛ cor semꝑ in constrictione q̄ suc
cessiua est dilatationi fumosas suꝑfluitates emittit: que
trāsmisse a pulmonē si nō possent exufflari nec in corde
cōtineri iterū ad cor reuolute et reciprocate vitalē spiri
tum ingrossarēt: qui naturaliter debet esse subtilis. vnde
ingrossato nimis spū: nimia dilatatio cordis fit ꝛ extre
ma gaudiū redire ꝓhibenƭ. Si eñ est nimia subtiliatio
spirituū quibusdā est causa mortificationis vñ nutriti in
aere grosso: si trāsirēt ad regionē calidā in qua defecat⁹
est aer cito morerētur: qꝛ spūs vitalis nimis subtiliatur
et preter naturā debilitaƭ. nec pōt cordis grossiciem ad

plenū dilatare:indeq̄ ſincopiʒāt ⁊ ſincopiʒātes ſuffocan
tur inde eſt ꝙ piſces nutriti ex groſſo aere aque ab aqua
extracti ad ipm̄ aerē qui ſubtilior eſt moriūtur.ſed quidā
tardius ⁊ anguille:quidā citi⁹ vt allecia:quidā medio tē
pore vt lucij ⁊ barbelli. Et quare hoc fiat inueſtigēt ſocij
Similiter dico nimia ſpūs vitalis ingroſſatio ꝑter natu
ram facit incurrere mortē vñ homines de Lybia ſi tranſi
rēt ad aerē ſpiſſiuȝ nō diu viuerēt nec nos in aerē eoꝝ diu
poſſemus viuere ꝑpter eandē cauſaȝ:q: ſpūs vitalis ex
inſpiſſatione vel in ſpiratione que preter naturā ſuſcipit
corrūpitur:⁊ ideo in ſpiſſato ⁊ implente latera cordis ſpi
ritu cor īmoderate dilatat̄ qđ cū metā ſue dilatationis
excedit impedita cōſtructione:facit ad interemptionem
aīalis. Sunt em̄ due cauſe mortificationis immoderata
ſcȝ dilatatio ⁊ ꝯſtrictio:ſicut em̄ corpus aīalis dilatatio
nem niſi debitā habeat viuere nō pōt ⁊ ꝯſequatur cōſtri-
ctio ⁊ ꝯſtrictioni ſuccedat dilatatio:ſic ex īpedimēto vel
īmoderātia dilatationis ⁊ ꝯſtrictionis periculū mortifi-
catiōis incurrit̄. Et vt viuat humanū corpus nō ſufficit
inſpiratio niſi reſpiret hec aūt fiūt ſm viciſſitudinē dilata
tionis ⁊ cōſtrictiōis cordis inde eſt ꝙ ex riſu ⁊ nimio gau
dio mlti ꝑpter nimiā dilatationē ſincopiʒāt ⁊ ſincopi ꝑ-
ſeuerāte moriunt̄. Dū em̄ ꝑ īmoderata dilatatiōe fumo
ſe ſupfluitates īpedita ꝯſtrictione nō exufflant̄ ſȝ in cor-
de retinētur:retēte inſpiſſant vitalē ſpiritū q̄ debet eſſe
ſubtilis:qui inſpiſſat⁹ pretermodū extinguit̄:ſicut ignis
ethereus igniens aerem quando motus ignis cōmunis
a groſſiorem deſcendit aerem dum em̄ ingroſſatur natu-
ra ſubtilis egreditur ⁊ extinguitur. Simil'r ignis in ſtu-
pa accēſus in ore ioculatoris tenetur:q: ex flatu ⁊ anheli
tu ingroſſatur ⁊ anteq̄ egredi poſſit extinguit̄. Simili ra
tione:ignis exiſtente aere nimis humido ⁊ pluuioſo vix
poteſt ardere quia ex aere pluuioſo inſpiſſatur. Etiam
ex gaudio fit ſincopis alia ratione:q: impedita exufflatio

ne vitalis spirit⁹ nō potest reparari animal: quo deficiente cessat sensus ꝛ volūtarius motus aīalis. Naturalis etiā calor in corde ex fumosis supfluitatib⁹ retētis anihilat: sicut ex gaudio fit sincopis ꝛ mortificatio qn̄q꞉ ꝑpter im moderātiā dilatatiōis: ita ex tristitia ꝛ terrore plurimo accidit ꝑpter imoderantiā ꝯstrictiōis. Cū em̄ laterales ꝑtes cordis imoderate ꝯstringūtur exclusa vacuitate. iō in corde nul⁹ aer recipit: nec fit respiratio aeris. q̄ est ne cessaria ad tēperādum feruorē cordis ꝛ vitalē spiritū re cuperandū. Hec ꝟo oīa variātur intēdunt aut remittunt ſm differētias cordis. quoddā em̄ cor molle est tenerū ꝛ lapsam h꞉ substantiā tale cor gaudio supueniēte ex obe diētia suarū partiū impl⁹ dilatat ꝛ vehemēti⁹. Et hoīes talis cordis facilius sincopizāt ꝛ fortius. Et si cōstituāt in balneo aereo carēte respiraculis sincopi cito periclitā tur. habētes ꝟo durū cor ꝛ terrestre ꝛ cōpactū ex gaudio sincopizāt tardi⁹: q꞉ duricies cordis resistit dilatatiōi im moderate. S꞉ ex tristitia adueniēte citius sincopizāt et fortius: q꞉ duricies partiū ꝛ grauitas iuuat excessum cō strictiōis huiusmodi habētes cor durū: valde si ingrediā tur fornacē vbi est aer subtilissim⁹ ꝑpter ꝯflationē me tallorū vehemēter sincopim icurrūt ex defectu dilatatiōis q꞉ vitalis spūs i duro corde d꞉ esse grossus: ꝛ a subtilissi mo aere valde subtiliat⁹ nō pōt latera cordis ad modū debite dilatatiōis ꝑpellere. Inde ꝯuenit q꞉ pueri citi⁹ sin copizent q̄ꝫ viri. ¶ In pulsu resonāt. Insinuata pulsus diffinitiōe: op꞉ vtilitatē pulsus declarare. s. declaratio cō sistētie ꝛ habitudis corpis tēperati vel ei⁹ distēperātie: vel discretio passionū ꝛ affectionū aīe delucidatio tēporū et acutarū egritudinū: distinctio futurarū crisiū: vel ad bo num vel ad malū cognitio vite ꝛ mortis abradicatio frau dū ꝛ delusionū vrine certificatio: q̄ oīa ex sentētia littere melius clarabunt. ¶ Tenor. idest subtilitas vite ꝛ itegri tas ꝛ eius cōcors cōtinuitas ſm naturalē legē corporis

ipsius. ¶ Resonãt in pulsu.i.manifestãtur per pulsum: si cut em̃ per sonũ declaratur claritas metalli ⁊ cymbali bo nitas vel malicia. sic per pulsum quasi ꝑ quẽdã sonuꝫ: qꝛ in ipso pulsant arterie ex motu spiritus impellẽtis decla rat distemperãtia vel tẽperãtia humani corporis et non solũ per pulsum ea cognoscunt. ¶ Sed amor.i.pax ⁊ cõ sideratio vniuersalis. ¶ Sinzugie.i.vite humane que ꝑ quãdã sinzugiã ⁊ ꝓportionalẽ cõcordiã quattuor elemen torꝫ in corpe cõsistit. per vitalem sinzugiã põt intelligere admirabilẽ compaginẽ ⁊ matrimonialẽ complexionem vel copulã inter corpus ⁊ aiaꝫ. ¶ Modulamina.i.tempe ramẽta nõ solum cordis: sed interiorꝫ mẽbrorꝫ que corde bene se habẽte fortiora ⁊ tẽperantiora sunt sicut eo ma le se habente languent ⁊ fatiscunt. ¶ Secreta voluntas i.passiones et affectiones anime. sicut gaudiũ. ira. tristi cia. animositas. timiditas: auaricia. liberalitas: qm̃ imu tant pulsum: et etiã per pulsum declarãtur quãuis distin ctio taliũ sit difficilis. In gaudio em̃ qꝛ cor mediocriter dilatatur ꝓpter tẽperamentuꝫ affectionis: et qꝛ sanguis tẽperatus est humor qui in gaudio mouetur: cor paula tim et tẽperate ab interioribus ad exteriora diffunditur vnde pulsus tẽperato ꝓcessu in magnitudine augmenta tur: ⁊ mediocriter inter fortem ⁊ debilẽ ⁊ velocẽ et tardũ sibi vendicat. Non em̃ multa refrigeratio necessaria est ꝓpter caloris temperamentũ. In ira: qꝛ calor impetuo se ab interiorib⁹ ad exteriora diffunditur: et colera estuo sa est: qꝛ in ira mouetur. ideo ex ira repẽte pulsus in ma gnitudinem surgit et impetuositate colere ꝓuocatus ne glecta formidine velocitatẽ et frequentiam assumit. vnde si talis efficiatur pulsus preter naturam corporis sine fe bris irritamento: sine corporis exercitio colligi potest: qꝛ talis ex ira fiat. Et iram significat maxime cum ira fit fer uor cordis ⁊c. In quo ex desiderio vindicandi cum vin dicta fiat per exteriora extra calor prorumpit furiosus.

Hic ℞o pulsus qui fit ex ira fit fortis magnus freqūēs ⁊ velox: tn̄ inter molliciē ⁊ duriciē sit mediocris. In tristicia ⁊ timore pulsus parui ⁊ debiles fiunt q: calor ab exterioribus ad interiora reducitur: ⁊ ex motu melācolie que dominiū habet in timore pigritatur calor naturalis et sanguis: ⁊ cōfortato motu melancolie ⁊ sedes ⁊ segnis ⁊ quasi cōgelatus efficit. vnde pulsus paruus debilis ⁊ occultus: tā in timore magno ꝙ in tristicia ꝓpter motū subitū terroris ⁊ tristicie liuorē. Sed si timor aliquātu um durat ⁊ moret quousq virt⁹ debilitetur: et spūs torpeat ⁊ pigritet: fit pulsus vl' miraculosus. deinde formiculosus In terrore ℞o cū calor naturalis subito intra ꝓpellitur: virtus mō quasi timida fugit: mō quasi defensura reuertitur ex duplicitate talis motus fit pulsus velox tremēs ⁊ inordinatus. Si ergo timor ꝑseueret pulsus pulsui tristi similis redditur. sed si tardauerit quousq debilitet fit pullsus vermiculosus. Ex magnitudie ⁊ audacia naturali cōtracta ⁊ ex humida ⁊ feruēti natura cordis fiūt pulsus magni ⁊ fortes Et ex pusillanimitate ⁊ timiditate fiunt pulsus ꝑui debiles. Ex liberalitate ⁊ largitate magꝫ apti ⁊ tēperati: ex auaricia cōtrariū. ¶ Augma. Nō soluꝫ passiōes aie per pulsuꝫ innotescūt. Sꝫ quattuor tpa egritudinis acute ⁊ q̄litate paroxismoꝝ ⁊ quātitates perydoꝝ. In principio egritudinis acute fiunt pulsus magni ⁊ voces: minus tamē ꝙ in augmēto ꝓpter cruditatē humoris. Et q: calor ex multa materia oppressus eā nō sufficit ad plenū resoluere in augmento egritudinis calore iam adulto materia amdlius solui incipiente ⁊ inualescente calore pulsus maiores ⁊ fortiores occurrūt. In statu pulsus ad magnitudinem ⁊ velocitatē pulsuū accedūt ꝓpter acumē caloris. In declinatiōe tepescēte calore minorant pulsus ⁊ tardi fiūt. ꝙ aūt declinatio fiat sic cognosces. Si ꝑcesserit crisis vel si etiā fine oi crisi materia est cōsumpta: q: sepe contingit eam febrili calore consumi

L

sine alia purgatione: et tūc eger incipit esse cōpos sui tūc est declinatio morbi: et tales pulsus boni sunt. Si vero nihil horū pcesserit et eger sit mēte stupidus et debilis et sensibilitatis diminutio: tales pulsus pessimi sunt: qz ex defectu morbi non fiunt sed nature. vnde dicit Philaret⁹. Rari pulsus semp sunt difficiles. ¶ Augma: idest augmētū egritudinis. In augmēto intellige principiū. ¶ Paroxismus. idest exacerbatio egritudinis pprie cuz sit in acutis: qz oxi dicuntur. i. acute. ideo paroxismos habent pulsus: instantiam paroxismorum indicāt: qz tunc fastidiosus magis et vehementior erit. ¶ Status: idest status perypodi. Et perypodicus error: idest accessio interpollata quantum ad interpollatas que per circulares et perypodicos motus resoluuntur. Pulsus interpollatam febrem significat: qz cōtinet suā velocitatē et frequentiaz Sed ceteris temporibus lacessit et ceteris temporibus inualescit. habet se tm̄ ad significandum interpollatam. ¶ Morborum cretici mot⁹: idest determinatiōes acutarum que crises dicūtur. ¶ Quid minētur fata. Tria sunt fata: idest tres parce cloto lachesis et antropos. Cloto est motio de nō esse ad esse: et est generatio. lachesis est productio, fm continuitatē existēdi. Atropos est corruptio. i. egressio a substātiali statu siue cōuersio de esse ad non esse tota vis vel facultas parcarū ī pulsu exultat. ¶ Urine fraudes. Hic ponitur vltima vtilitas cōsiderationis pulsus: qz nature iudiciū p ipm certificatur: et per ipsum fraudes vrine et veritas aperit. Urina nāqz considerata fallit medicū: nisi eius iudiciū per pulsum certificet. Nā si pulsus vrine cōsentit: tūc est iudiciū vrine bonū. Si autem dissedeat malū est. Cū em̄ pportio adsit signoz vnit iudiciū. i. ad vnitatē iudicij reducit. ¶ Genus in speciē Urina quīqz appet rubea et turbulēta in colore et substantia: et distēperantiā significat corpis. s. calorē. et ideo egritudinem significat in genere; sed quia talis potest appa

rere ex multis causis: sicut ex febre vel apostemate vel ex ruptura vene vl' epatis calefactiõe: vel ex inordinato exercitio sanguine plus iusto fluente: quãuis significent egritudinem in genere tamen non determinate et diffinite significant eam. Sed adhibita significatione pulsus et consideratione genus specificat: determinat et declarat que sit egritudo in specie vtrũ febris vel alia et si febris, vtrũ continua vel interpollata.

¶ Incipit principale ꝓpositũ de decẽ generib⁹ pulsuuꝫ.

Quinqꝫ mõis ꝓbat artificꝫ solertia puls⁹.
Ex q̃bus elicit nũer⁹ generũ duplicat⁹.
Ex forma mot⁹ tria: magnũ forte citatũ
Molle parit plenũ calidũ substãtia mẽ (bri.
Ex quibus et primis series senaria surgit.
Spissum constituit mora: que discriminat arses.
Qui pede dactilico passim declinat ab alto.
Et qui deficiens surgit: viresqꝫ resumit.
Ex collatiua thesium ratione notatur.
Tanq̃ precipuis adiuncta nouissima primis.
In quibus est motus discors vel consonus vnus.
Ordo vel aduersus numeri ratione notatus.

¶ Executis quibusdam antecessoriis et preparatoriis necessariis ad subsequens. s. de officio cordis et forma et complexione de intentione et causis intentionis: de diffinitione pulsus de vtilitate considerationis pulsus his inquã diligenter pertractis aggreditur auctor principale propositum vt instruat doctrinam de pulsuum generibus. Sunt itaqꝫ genera pulsuum diuersa et diuerse pulsuum differentie ſm diuersas differentias medicine et cõsiderationes et sunt decem genera pulsuum et quinqꝫ cõsiderationes. A quinqꝫ enim considerationibus decem gña pulsuũ oriũtur. Prima ꝯsideratio medicine attẽdit

circa proprietatē motionis arterie naꝫ motio arterie est talis que est magna parua mediocris: vel fortis debilis vel mediocris. vel velos tarda vl' mediocris. Ab hac pri-ma cōsiderationr que circa ꝓprietatē vertitur tria gene ra pulsuū attendūtur et nascūtur. Primū genus pulsuū est magnus paruus ⁊ mediocris: vt sub vno genere con-traria colligamꝰ quoꝝ eadē est disciplina. Secūduꝫ genꝰ fortis debilis et mediocris: que similiter sub vno gn̄e re putatur. Tertiū genꝰ est qđ ab eadē cōsideratione trahit originē: scꝫ velox tardus ⁊ mediocris. Primū genus pul suū diuidit̄ in lōgum curtū ⁊ mediocre: latū strictū ⁊ me-diocre: apertū occultū ⁊ mediocre quoꝝ omniū significa tiones cause ⁊ diffinitiones patebūt ex littera vl' ex litte re cōsideratione. Scđa ꝯsideratio vertit̄ ꝑm cōsistentiaꝫ organi. i. arterie que est organū ⁊ instrumētū pulsus est aut arteria huius cōsistētie: q: ipsa est dura mollis ⁊ me-diocris: vel plena vacua ⁊ mediocris calida frigida ⁊ me-diocris hec ꝓprie ꝑtinēt ad arteriā. Pulsus nāq; ꝓprie nō dicitur calidus mollis nisi gratia arterie: que talis sen titur. Ab hac ꝯsideratione sumunt̄ tria pulsuum genera: durus mollis ⁊ mediocris plenus vacus ⁊ mediocris: ca lidus frigidus ⁊ mediocris. Tertia cōsideratio pulsus su mitur a diastole ⁊ sistole. i. ꝑm spaciū qđ attendit̄ inter di latationē ⁊ ꝯstrictionē: lꝫ em̄ ꝯstrictio nō occurrat sensui tn̄ ꝑ spaciū ⁊ morā q̄ est inter dilatationes constrictiōis mora perpēditur q̄ si sit magna fit pulsus paruus ⁊ rarꝰ. Si parua sit frequēs. Ab hac itaq; ꝯsideratiōe elicit̄ se-ptimū genus: scꝫ rarus frequēs et mediocris. Dicit Cō stantinus in pātegni ꝙ septimū genus ex parte quietis est et adducit auctoritatē Gal. dicentis. Pulsus in dila tatione ⁊ cōstrictione quietes habet duas vnā cū pulsus in dilatatione sua extrema digitoꝝ ꝑcutit. et hanc exte-riorē vocat quietē ⁊ hanc sensibiliter inuenimus. Quies scđa est cū pulsus in constrictione ad centrū suuꝫ redit et

hec quies nō est sensibils: q2 nō facile sensu cognoscit̄ vel percipitur: sed cōstrictionis mora ex dilatationē cognoscitur. Quarta cōsideratio versatur circa collationē apte more: ꝛ occultā ꝑportionē eaꝝ. Si em̄ plures sint aperte more ꝙ occulte pulsus est incidēs. i. ꝑpter maiorationem sui in noticiā sensus nostri cadēs. Si aūt sint plures occulte ꝙ aperte dicitur pulsus decidēs. i. a noticia nr̄i sensus cadens. Et hoc est octauū genus qđ nascit̄ a q̄rta ꝯsideratione: sc3 incidēs ꝛ decidēs. Et nota ad hoc ꝙ incidētia ꝛ decidētia pulsuū determinent̄ nō op3 octo vl' nouē motiones cōsiderare: sed vsq3 ad centesimā percussionē in cōsideratiōe ꝑgrediendū est vt collationes morarū ad moras: occultaꝝ ad apertas fortium ad debiles melius ꝑpendatur nō em̄ si vna motio fortis sequitur et alia debilis sequitur ꝛ iteꝝ tertia fortis ꝛ quarta debilis iudicādus est propter hoc pulsus decidēs: q2 prima fortis ꝛ scđa debilis. Nā eadē ratiōe cū scđa sit debilis: ꝛ tertia fortis sequit̄: erit pulsus incidēs: q2 debilis tendit ad fortē ꝛ sic posset ꝑbari ꝙ idē pulsus esset incidēs ꝛ decidens. Ad hoc dicim⁹ ꝙ in ea cōsistētia in qua videt̄ pulsus ꝑmanere diutius: talē eū iudices. Qđ sic cognosces: si pulsus in decē ꝑcussionib⁹ sentit̄ ꝛ in vndecima deficit: deinde ab vndecimo cōputes si in q̄rto ab vndecīo đficit dicit̄ decidēs: ꝛ talis tendēs in defectū ꝑ quosdā gradus magis et deficiendo mortē siḡt. Si v̄o deficeret in octauo postea in vndecimo ab ea decidit: et postea tardi⁹ deciderit donec deficiat: talis incidēs ē: ꝛ significat natura3 prius afflictā: morbo iam partim superato resurgere et conualescere. Quinta cōsideratio attenditur s̄m permutationem vel cōsistentiam predictaꝝ cōsiderationū: ꝛ ab hac consideratione duo extrema genera: sc3 nonum ꝛ decimum ꝑcedunt: que nō principalia sunt gn̄a: sed principalibus annexa ꝛ adiuncta nō em̄ principaliter attendūtur sed alicui adiacent: vt equale ꝛ inequale ecce nonum.

ordinatū ⁊ inordinatū. ecce decimum. Si pulsus fit assi-
due fortis dr̄ equalis. Si aliqd admiscetur debile cū for-
ti inequalis dicit᷑. Sed de his plenius dicet᷑ in sequētib⁹
Nota q̄ hec pulsuū genera nō sunt opposita. Circa vnū
⁊ eundē pulsum tria vel quattuor hn̄t esse genera qn̄q₃: ⁊
cōsistere: aliqn̄ em̄ pulsus magnus potest esse mollis: ve-
lox: fortis: spissus: equalis: ordinatus plenus. Sȝ q̄dam
sunt opposita: vt magnus paruus: nec sunt diuersa gene
ra sed diuerse differētie vnius gn̄is: ⁊ ideo se nō cōpatiū
tur. Sunt autē diuersa genera nō ꝯtraria. Sed pro con
trarietate causarū se nō sustinent. vt magn⁹ debilis. abū
dantia nāq₃ spūs facit magnū. defectus eius ⁊ caloris fa
cit debilē. Similiter forte: paruuȝ: velox: debile: spissum:
paruū: tardū: velox: rarū. Et vt generaliter dicam nulla
possunt cōmisceri in q̄bus cōtrarietas causaꝝ nō inter-
cidat. Decē genera pulsuū ꝓm diuersas rōnes dicuntur
scȝ ꝓm motū: ꝓm organū: ꝓm plures motiones. Nota q̄
hoc nomē generale pulsus predicari potest de quolibet
inferiori: q: de magno: forti: veloci: raro: incidēti: equali:
ordinato: molli: pleno: calido. nō tn̄ in eadē significatiōe
Dicit᷑ nāq₃ hoc nomē pulsus quattuor modis. Primo
modo accipit᷑ ꝓmotione q̄ occurrit digito. Et in hoc sen
su tria gn̄a distinguunt᷑: magn⁹ velox validus. Secundo
modo dicit᷑ pulsus res pulsata sicut organū. ⁊ ꝓm hāc si-
gnificationē duo distinguūtur gn̄a pulsuū: scȝ molle ple-
nū. hec aūt ad organū pertinēt. Arteria em̄ mollis datur
vacua plena ꝓprie: extranee ꝟo dicunt᷑ de motione que
est pulsus. motio siquidē mollis dura plenavacua in col-
latione dicit᷑: q̄ ⁊ si dicant᷑ de pulsu p̄dicatio redūdat in
ꝓprietatē organi. Calidū ⁊ frigidū ⁊ qđ est tertiū genus
pulsuū ad rē pulsatā dr̄ ꝑtinere: ⁊ pōt patere vt illa tria
gn̄a pulsuū distinguant᷑ ꝑut res pulsata dr̄ arteria. etem̄
ꝓprie dici p̄t calidū vel frigidū. Sȝ q̄dā cōsiderātes q̄ nō
est calidū vel frigida de se: sȝ poti⁹ ex frigiditate vl᷑ morti

ficatione spūs vitalis impellentis eam dicunt calidū vel frigidū pulsum dici pro re pulsante. ꝛ hec est tertia significatio pulsus vt p re pulsāte accipiat. hoc modo posset fieri nisi esset qd dicit Philaretus ꝙ nouū gen⁹ attēdit ſm caliditatē q̄ reddit ꝑ totū corpus arterie in quo cōsideraē quantitas supposite materie ꝑ tactmu: totū ē de accidēte ꝑ qd isinuat auctor ꝙ pulsus calidus ad rē pulsatā ꝑtinet nō ad rē pulsantē. nā si dicat ꝙ pulsus dicit calidus ꝓpter calidū spiritū nō ꝓpter substātiā vel qualitatē arterie. Siliter pulsus mollis plenus vacu⁹ nō debet dici vt redundet ꝑdicatio in substantiā organi: sed in qualitatē humoris arteriā infundētis. Sentit nāq3 arteria mollis dura plena ꝓpter humorē suppositum: q2 flegmaticus multus aquosus arteriā mollē vl' plenā efficit: sed siccus durā vacuā reddit. Sed Philaret⁹ testat ꝙ ſ3 cōsistentiā organi attēdit plenū molle durū vel vacuū vl' ſm figurā. Si ergo plenū. molle durū vacuū pertinēt ad cōsistētiā ꝛ figurā organi: similiter calidū ꝛ frigidū. Quis em̄ neget arteriā calidā esse sua qualitate vel figura. Ipsa em̄ calida vel figura sua qualitate tāꝙ causa formali: ꝛ est calida vel frigida ratiōe spūs: ꝛ qualitate spūs tanꝙ efficiēte vel materiali. Unde Cōstantinus in pantegni. Calor arterie est ex materia intra cōtēta. i. spiritu ꝛ sanguine. Quarto modo dicit pulsus collectio pluriū pulsuū ſm' ꝙ quattuor genera distingunt: rarū: frequēs: decidens: equale: inequale: ordinatū: inordinatū. ¶ Solertia. Idest prudētia. ¶ Artificis. Idest medici. ¶ Probat. Examinat ꝛ dijudicat. ¶ Pulsus. Generaliter, intellige: nō pro motione: nō pro re pulsante: nō pro re pulsata: non pro plurium collectione: et quo modo probat ostendit. ¶ Quinq3 modis. Idest quinq3 consideratio nibus discretis. ¶ Ex quibus. Idest considerationib⁹. ¶ Elicitur. Idest procedit. ¶ Numerus. Idest decē genera pulsuu3 que in dupla proportione se habent ad

quinq̃ cõsiderationes: Nũc ꝓsequitur quomodo. ¶ Ex forma: idest ꝓprietate motionis arterie circa quã vertitur ꝓma cõsideratio. Noscũtur tria.s. genera ostendi que.s.
¶ Magnũ. Illud est primũ qđ ostẽditur ꝑm quãtitatem trium dimẽsionũ. teste Cõstãtino ꝛ Philareto ¶ Magnũ. Sub magno audit paruũ ꝛ mediocre: ecce primũ genus. ¶ Forte sub quo debile mediũ ecce secũdũ ¶ Forte Ponit tertiũ Philaret⁹ ꝛ Cõstãtinus etiam cõsiderat ꝑm tenorẽ virtutis sub quo considerãt debile mediocre.
¶ Citatũ idest velox. sub quo tard⁹ ꝛ mediocris. Tertiũ genus est citatũ ꝛ attẽditur tẽpore ꝛ qualitate motionis Philaret⁹ ponit q̃titatẽ motiõis. silr̃ ꝛ Cõstãtin⁹ tps.
¶ Substãtia mẽbri. i. cõstãtia vl' cõsistẽtia organi et figura siue q̃litas subẽ circa quã versatur secũda consideratio
¶ Parit. i. ex se cõcludit vel ꝓducit. ¶ Molle idest sub quo durum mediocre continetur. Istud est quartũ genus ꝑm Cõstãtinũ. sed Philaretus ponit octauũ ¶ Plenũ Per qđ vacuũ intellige qđ est quintũ Calidũ frigidũ mediocre ecce sextum. Calidũ ad organũ pertinet: quia ad q̃titatem subẽ organi teste. Philareto ꝛ Cõstãtino in pantegni. Calidum asserit pulsum fieri ex qualitate arterie. Philaretus calidum ponit nonuꝫ cõturbator nominis et sentẽtiaꝝ: ꝛ Cõstãtinus sextũ. ¶ Ex quib⁹: idest tribus postremis. ¶ Et primis. Elicitis a prima cõsideratiõe. ¶ Surgit: idest completur: ¶ Series senaria: idest sex genera. ¶ Spissum. Hic assignat origineꝫ septimi generis qđ est frequẽs ꝛ rarum. ¶ Mora: idest ꝑm moram et spaciuꝫ quod est inter duas dilationes attenditur spissus vel frequens hoc est quod dicit Constantinus fieri ex tempore quieti: Philaretus ex quãtitate quietis. Istud a Philareto dicitur sextum: sed a Constantino septimũ vnde autem fiant hec genera pulsuũ: ex quibus causis contrahãtur et quid habeant significare insequentibus cum ipso actore dicemus. ¶ Qui pede dactilico. Ponit origi

nem octaui qui est incidens et decidens quod a Philare
to nonum dicitur a Constantino octauum assignatur.
Hoc genus attenditur secundum collationem et proportionem.
morarum ad moras apertarum ad occultas fortium ad debiles
Aperta mora dicitur ipsius pulsus. Occulta mora ipsius
quietis inter duos pulsus existentis. Fit itaque incidens et
decidens secundum proportionem temporis ad tempus: si mora precedentis
pulsus sit minor quam subsequentis pulsus dicitur decidens. Si
mora sequentis sit maior quam mora precedentis dicitur incidens.
quod secundum rationem assignatam intelligendum est: Pulsus decidens
ab auctore comparatur pedi dactilico quia sicut datilus a longa
et aperta integra syllaba incipiens declinat in breues. sic
pulsus decidens ab apertis moris tendit in occultas. ¶ Pas
sim idest sursum et deorsum deprimitur. ¶ Ab alto idest a-
pertis differentijs moris. Et pede dactili. i. more dactilico
¶ Et qui defficiens. Assignatio est incidentis: ¶ Surgit
prius deficiens. ¶ Viresque resumit idest de occultis diffe
rentijs in apertis quousque in nullo deficiat: et est iudicium
nature resurgentis et vires resumentis. ¶ Notatur: idest
attenditur quantum ad originem. ¶ Ex collatiua thesium
idest proportione morarum que sunt more dilatationum et the
sium. Ille enim more attenduntur et prependuntur secundum diastolem
et sistolem. ¶ Tamquam precipuis. Assignatis octo generi-
bus que sunt primarie principalia assignat originem duorum
extremorum. scilicet noni et decimi que sunt accidentalia et principalibus
adiuncta. ¶ Adiuncta. Nonum est equale: et inequale de-
cimum ordinatum et inordinatum. Philaretus equale septimum
tamen ordinatum octauum ponit. ¶ Discors vel consonus. i.
equale vel inequale. ¶ Unus ordo. quantum ad ordinatum. ¶ Vel
aduersus. i. inordinatus. verum quia secundum rationem numerorum
et computationum ordinatio vel inordinatio consideratur. Non
enim duo debiles pulsus vel tres vel quattuor: nec unus in-
ordinatus modo interferuntur duobus magnis et fortibus:
et multis alijs differentibus modis secundum numerorum diuersita

tem interponũtur diuersi pulsus pluribꝫ aliorũ generũ. ideoqꝫ ſm numeri ratione dixinus ordinatũ ꝛ inordinatum numeri attendēdũ. Quid aũt sit equalis pulsus: qd inequalis: quid ordinatus: quid inordinatus: vtrũ ordinatus sit equalis vel nõ: vtrũ ois inordinatus sit iequalis: ꝛ quot sunt spēs ieq̃lis iordinati inferiꝫ patebit: vbi ponent diffinitiones ꝛ significatiões singulorꝫ generuꝫ.

¶ De descriptione pulsus magni ꝛ parui.

Augmentata facit magnũ dimensio trina.
Paruũ si parua. mediũ mediocriter aucta.
In longum latum magnus consurgit ꝛ altum.
Paruus in occultũ strictum cadit atqꝫ recisum.
Qui mediũ sequitur merito mediocris habetur.

¶ Assignatis generibꝫ pulsuũ ꝛ originibꝫ eorꝫ vt de generibꝫ pulsuũ euidētior cõstituat doctrina: vniuscuiusqꝫ generis suã ponit diffinitionē. Et primo diffinit magnũ pulsuꝫ. Est itaqꝫ magnus pulsus q̃ ſm quãtitatē triũ dimensionũ attēdit: longitudine latitudine ꝛ pfunditate. Modũ trãscendēs dr magnus. Ad hoc igit vt sit magnꝫ pulsus oportet ꝙ sit longus latus ꝛ pro fundus Paruus ꝯcontrarium intelligitur qui nõ sit lõgus latus nec pfundꝫ. Littera patet. ¶ Paruũ si parua. Idest trina dimēsio diminuta facit paruũ: ꝛ patit detrimētũ quãtitatis in lõgitudinē ſm certitudinē: in latitudine ſm stricturã: in pfunditate per residentiã. i. ſm sui incertã reuolutionē. ¶ Mediũ. Idest mediocrē pulsũ facit trina dimēsio. ¶ Aucta mediocriter. Idest seruãs mediocritatē: vt si nõ excedat i aliq̃ dimēsione. ¶ De lõgo pulsu.

Longus ventriculos digitorũ quattuor exit.
Subsistit mutilus mediusqꝫ fit omnibus equus.
In latum digitos latus tenet eminet altus
Occurrit gracilis strictus residetqꝫ profundus.

¶ Magnum pulsum diffiniuerat per excessum trine dimẽsionis: scꝫ longitudine latitudine et ꝓfunditate ideo vt pateat euidẽtius quid sit magnus diffinit quid sit longus latus ꝛ ꝓfundus quibus cognitis cũ ex eis cõponatur magnus perfecte innotescit. Quid sit magnus ex ꝓprietatibꝰ em̃ partiũ inuestigatis totiꝰ declarabit natura. Lõgus pulsus est ille q̇. ¶ Exit. Idest excedit. ¶ Uẽtriculos. Idest apices ꝛ summitates. ¶ Digitoꝝ quattuor. Supra lõgitudinẽ arterie porrectoꝝ. Cũ em̃ sentiatur in ventriculis quattuor digitoꝝ posset sentiri in quinqꝫ vel sex si essent positi. Posita diffinitione lõgi ponit diffinitionẽ curti eius cõtrarij. ¶ Subsistit. Idest nõ excedit a vẽtriculis quattuor digitoꝝ. Cum em̃ sentitur in primo in secũdo in tertio in quarto non sentit. ¶ Mutilus. Idest curtus est qm̃ mutilatur ſm longitudinem. ¶ Medius. Idest mediocris inter extremitates fit. ¶ Omibus. Idest digitis. ¶ Equus. Inquantũ nõ excedit nec excedit. ¶ In latũ. Diffinit latũ qui ꝛ cũ lõgo cito currit ad faciẽdum magnũ pulsum. ¶ Latus tenet digitos. Qui exit vẽtriculos digitorum ſm latitudinem. ¶ Altus. Pulsus qui ſm altitudinẽ ꝯsideratur: qñ scꝫ multũ eleuat arteria ꝛ a centro recedit ex vehemẽti ipulsu spũs. ¶ Eminet. Idest eleuatus est eminens et apertus. ¶ Occurrit. Idest nõ moratur in latitudine qui nõ tm̃ occupat ꝛ pertingit latitudinẽ digitorũ sꝫ exceditur quasi in modũ gracilis funiculi occurrit. ¶ Profundus Idest occultus qui contrarius est alto. ¶ Residet. Idest vicinatur centro intellecta mediocritate inter extremitates qui scꝫ nõ excedit in latitudine nec excedit. Et nota qꝫ multis modis possũt narrari he differẽtie: vt lõgus cũ stricto: lõgꝰ cũ mediocri. Itẽ latꝰ ꝛ strictus ꝯponuntur. Item latus cũ aperto et cum occulto aut mediocri inter duo. Sꝫ nullꝰ curtꝰ strictus vel occultus magnꝰ est.

¶ De forti et debili pulsu.

Constituit validum sociatã frequentia magno.
Surgit ab oppositis species contraria causis.
¶ Egit de primo genere pulsuum qd est magnus puus mediocris ẜm diuersitatẽ suaꝝ ꝯpositionũ. Cõsequẽter agit de secundo.i.de forti debili et mediocri qd h3 ptine re ad quantitatẽ motionis arterie. Cũ aũt sit tertiũ ẜm Philaretũ ⁊ Cõstantinũ.tñ a nobis secũdu3 ordinaẜ q2 talẽ ordinẽ ei appropriauit arctatio matrice rõnis. Fortis itaq3 ꝯponiẜ ex duobus magno ⁊ frequenti.i.veloci. Dicit nãq3 Philaret9 ꝙ frequẽtiaaccipiẽs magnitudi nẽ validum facit sed pro frequentia intelligitur velocitas. Si eñ frequẽtia intelligatur:cũ fiat ex debilitatevir tutis ⁊ fortitudine caloris expetentis magnitudinẽ refri gerationis virtus debilis que nõ sufficit aerẽ attrahere semel qui possit refrigerare oportet ꝙ defectum quãtita tis suppleat vicissitudo ⁊ repetitio numerose actionis: ideo frequẽtia nõ poterit tollerare fortis pulsus ꝑpter contrarietatẽ causaꝝ. Est itaq3 fortis pulsus cõpositus ex magno ⁊ veloci:magno q2 multũ eleuat arteriã ⁊ a cẽtro recedere cogit ⁊ in longitudinem diffunditur ẜm latũ digitos attingit ex veloci:q2 inchoata percussione cito suum motũ cõplet ⁊ consequitur et hoc est qd in littera tangitur. ¶ Species cõtraria. Idest pulsus debilis. ¶ Surgit. Idest ꝓcedit. ¶ Ab oppositis causis. Idest calori debili et imbecilli virtute et debilitate spiritum.

¶ De veloci pulsu et tardo.

Arsis lenta parit tardum festina citatum.
Si pulsent digitos austero dura rigore.
Organa disponunt durum si lassa remissum.
¶ Ponit noticiam secundi generis.i.velocis tardi mediocris:qd a nobis tñ tertio loco assignatur. Et ꝑtinet hoc genus ad quantitatem motionis arterie:⁊ attẽdiẜ ex tꝑe vl' quãtitate motionis. Est itaq3 velox pulsus ẜm

Constantinū: qui in modico tpe spaciū ptransijt: qn̄ scʒ inchoata percussio cito ɔplet. Et est tardus qui modicū spaciū pertrāsijt in multo tpe: qn̄ scʒ motio inchoata longo tpe perficitur. Mediocris inter extrema medius ɔsideratur. ¶ Arsis. Idest dilatatio. ¶ Lenta. Que multū tempus consumit in sua cōstrictione. ¶ Si pulsent. Tribus generibus pulsuū que a prima cōsideratione nascūtur ppriis diffinitionib⁊ declaratis ponit noticias ⁊ diffinitiones alioꝝ. Primo agit de illis que a secūda cōsideratione nascuntur ⁊ sumūtur: ⁊ pertinent ad ɔsistētiam organi que sunt durū molle mediocre plenū vacuum mediocre calidū frigidū mediocre. Est itaqꝫ durus pulsus qui dum digitis tāgitur: occurrit arteria dura ⁊ rigida ⁊ quasi funiculi tēsi sentiūtur. Mollis qn̄ mollis sentit arteria. Et videt dur⁊ esse fortis: sed nō est ita. Fortis em̄ ꝫm Cōstantinū vascula dilatat vt quasi inanita reddantur. Durus est et asper: qꝛ virtuti nō obtēperat mēbri duricies: vt dilatari queat. ¶ Si organa. Idest arterie. ¶ Pulsent. scʒ digitos ⁊ venticulos digitoꝝ. ¶ Austero dura. Idest cum duricie ⁊ rigiditate distēdendi. ¶ Si lapsa. Idest quodāmodo lassitate ⁊ suauitate sentitur. Sic em̄ glosat Constantinus. vt videant digiti ab eis penetrari.

¶ De pulsu pleno ⁊ vacuo.

Si cedat: vacuum si constat turgida plenum.
Pulsum disponit calidum calor arteriulis.
Frigidus occurrit subiecti frigore membri.

¶ Notificat per descriptionem quid sit quintum gen⁊: scʒ plenum vacuum. Est ergo plenus qui turgidus quodam humore redundante videtur. Vacuus qui apparet quasi inflatus: sed statim cū tangitur tanq̄ vacuus a digitis sentitur. Et pertinet hoc quintum genus ad figuram ⁊ habitudinem organi: in vacuitate et plenitudine. ¶ Pulsum disponit. Assignat noticiaꝫ sexti generis qd̄ est calidū frigidū mediocre: qd̄ cū ɔditionib⁊ p̄cedentib⁊

ad cõsistentiã arterie pertinet. Est eñ arteria huius cõsistẽtie ꝙ sentitur calida aut frigida lꝫ eñ calor arterie cõtrahatur ex spiritu feruido et sanguine intra cõtento tñ qualitas inde proueniens est ipsius arterie dispositio. ¶ Calor arterialis: idest pulsus calid⁹: cũ digitoꝝ extremitates arteriam calidã sentiunt. Frigidus vero contrario modo.

¶ De medijs pulsibus.

Cum relique species aliquo mediante ligentur.
Jungitur in valido fortis discrimine nullo.
Equus inequali: causam compaginis huius.
Soluãt qui dirimunt latebrosa enigmata rerum.

¶ Quoniam assignatione predictorum generuꝫ auctor aliquando assignauit media extremorum quandoꝗ inter aliqua extrema nullum mediuꝫ posuit ideo in hoc capitulo ostendit hoc esse declarandũ inuestigãdum ⁊ relinquẽduꝫ examini ⁊ discussioni phicoꝝ: quoꝝ enigmaticas est soluere rationes: ⁊ tales ambiguitates soluere ⁊ enodare. Quod aũt ab auctore pretermissum est: nos qui sumus ei⁹ interpretes ⁊ ei⁹ vicarij supplem⁹ defectũ. Dico ergo ꝙ oĩa illa extrema que adiũcta sunt distẽperatis: sicut magnũ: paruũ: curtũ: longũ: latum: strictũ: apertũ velox: tardũ freques rarũ cõuenientiã habẽt de vna nanꝗ differentia ad aliam contrariam per medium temperamentum fit transitus magnus eñ mediocrum excedens in trina dimensione supra modum dimunitus monstrat distemperantiã: quia defectum caloris ⁊ imbecillitatẽ spiritus ecce isti pulsus notant distẽperãtias cõtrarias vn⁹ excessum alius defectũ. Inter excessum ⁊ defectũ mediuꝫ est ꝙ per ambiguitatẽ vł abnegationẽ describit extremorũ qd̃. s. nec est in excessu nec in defectu illd̃ tẽperamẽtum est ⁊ ita mediũ inter magnũ ⁊ ꝑuũ: silr inter curtũ ⁊ lõgũ et inter alia extrema q̃cũꝗ applicant distẽperãtijs secus est de forti ⁊ dbili. Nã si iter forte ⁊ debile ẽ mediocre: cũ

omne mediū est tēperatū: et omne tēperatū sanitati ad ditū est: ergo illud mediocre sanū. Sed interim forte sanū est et quāto fortius tāto sanius: et fortitudine non fit excessus: nec in virtute nec in bonitate mentis fit excessus mētis. Et habet hinc quod vnū extremorum excedit suum mediū in tēperātia et sanitate. Sed omne mediocre tēperatū inter duo extrema. Si verū est mediū vtrūque extremorū magis tēperatū et sanū est. Itē si mediocre est inter forte et debile illud genus: nec forte est nec debile: sed extra tēperamentū. Itē pulsus nūquam est fortis nisi ex tenore virtutis: et in debilē trāsit nullo medio a magis forti: vel per multos medios minus fortes vsque ad vltimā remissionē fortitudinis trāsit in debilē. Et ille minus fortis quo mediāte trāsit magis fortis in debilē: fortis genere non est mediū inter fortē et debilē: quia sic nō esset fortis, nec debilis. fortis enim quoddā genus est secundum suā latitudinē. Sicut ergo inter virtutē et vitiū nullū est mediū. Sic inter fortē et debilē nō est mediū. Itē equale et inequale nō habēt mediū. Nā si sic illud nō esset equale nec inequale: sed quicquid equale est vni inequale est alteri. Ab equali enim fit trāsitus ad inequale nullo mediāte: et ecōuerso. Itē esse equale est sanū esse et tēperatū secundum naturā nisi sit in malo: sicut equalitas in ptysico pulsu. Omne autem inequale est distēperatū secundum naturā ex morbo cōtingēs. Similiter ordinatū et inordinatum nō habent mediū. Itē pulsus similiter incidēs et decidēs non habent mediū quoniam incidēs fit ex cōtēperātia et confortatione virtutis: decidēs ex cōtrariis. Inter tēperatū intēperatū: inter cōfortationē et defectū nullum est mediū. vnde si sic nō esset tēperamētū nec intēperamentū: nec forte nec debile. quod est inconueniēs. ¶ Relique species. Pulsus assignatorū generū: sicut magnū: paruū: velox: tardū frequēs rarū. ¶ Ligentur vel legūtur: idest assignantur secundum copulā alicuius medii. ¶ Fortis. Pulsus: quia fit ex temperamento et tenore virtutis. ¶ Iungitur. Idest copulatur.

¶ In valido. Qui fit ex debilitate virtutis. ¶ Nullo di scrimine. Sine interpollatiõe medij: similiter. ¶ Equus idest equalis pulsus iũgitur sine medio. ¶ Causam con paginis hic soluãt. Cũ debet causam assignare de priua tione medij mittit nos ad discutionẽ phoꝝ: quorum est talia rimari. ¶ Compaginis. idest colligationis extre morũ. ¶ Soluant. Philosophi. ¶ Qui dirimunt. idest soluũt. ¶ Enigmata. i. q̃stiões obscuras ⁊ tenebrosas.

¶ De pulsu frequenti et raro

Si raptu subito morule discrimine paruo.
Arsim multiplicet series numerosa frequentem
Constituit pulsum: species contraria rarum

¶ Hucusqꝫ posuit doctrinã de sex generibus pulsuum: quorũ tria ptinent ad ppietatẽ motionis. s. vnũ ad quã titatẽ. s. magnũ paruũ mediũ. Duo ad qualitatẽ. s. velox tardus mediocris: forte debile mediocre. Alia tria perti nent ad cõsistentiã organi vel figurã. s. durũ molle medio cre. plenũ vacuũ mediocre: calidũ frigidũ mediocre. Nũc diffinit septimũ genus. ex tempore quietis. et attendit inter duas diastoles qđ est frequẽs et rarũ. ¶ Si subito series numerosa: idest crebra et numerosa repetitio dila tationum. ¶ Multiplicet. Continue replicando iteret. ¶ Arsim. i. diastolem. ¶ Paruo discrimine: idest modi ca mora quietis interpollata inter vnã diastolẽ ⁊ aliam. ¶ Subito raptu. idest motione raptim iterata. ¶ Con traria spẽs. idest cõtraria dispositio facit rarũ pulsum.

¶ De incidenti et decidenti pulsu.

Deciduus modulis ex fortibus et manifestis.
Sensum degenerans tacito pede tendit ad yma
Vergit in occultum satagens euadere sensum
Inciduus surgit. respirans tendit in altum
Deserit occultum sibi conciliant manifestum.

¶ Ponit notitiã octaui generis.i.incidẽtis & deciden-
tis qđ attẽditur ꝑm colationẽ moraꝝ ad moras: occul-
taꝝ ad apertas: fortium ad debiles. Apta mora est quã
do pulsus sensui occurrit: idest qñ arteria dilatatur: ita
ꝙ eius motio apte sentitur. Occulta quãdo dilatatio est
ita occulta & vicina centro ꝙ vl' sensuȝ effugit vel parũ im
mutat. Scđȝ ergo collationẽ moraꝝ ad moras incidẽtia
vel decidẽtia notatur. qđ expresse docuimus superius in
distĩctiõe generũ decima qđ iterare nõ opȝ. Si obijciat̃
de cauda soricina finitiua ꝙ est pulsus decidens. naȝ pul
sus decidens patet largius: põt em̃ decidens pulsus in
ueniri vbi non est cauda soricina finitiua: vt si post deceȝ
fortes fiat vna debilis: & facta cõputatione de illa post
octo fortes sequit̃ vna debilis: postea desinet circa septi
mã: postea in quarta: postea in scđa: postea in toto defi-
ciat. Reuera soricinus quidẽ ꝯtinet caudã finitiuã. Sȝ il
le decidens de quo hic agitur habet plures moras & in-
terpollat plures debiles paulatim quousꝗ nulle apte
cõcurrãt. Sed cauda finitiua tãꝗ̃ ab occultis resurgit in
fortes aptas. sed ab occultis ꝯtinue tendit in altiores.
¶ Modulis.i. motibus apertis. ¶ Sensu degenerãs
idest paulatim declinãs. ¶ Inciduus: idest incidẽs per
maiorationẽ sui in noticiam sensus cadens. ¶ Surgit re
spirãs: idest in naturã insurgere vel resurgere: & respira-
mina & vires significat resumere.

¶ De equali & inequali pulsu.

Firmus & oppositi fugiens cõmercia motus.
Permanet equalis seruato iure tenoris.

¶ Postꝗ̃ execut⁹ est de octo generib⁹ ꝑncipalib⁹ agit
de nono & decimo: q̃ sunt ãnexa & adiũcta ꝑncipalib⁹.s. de
eq̃li & ineq̃li: ordinato & inordinato. Equalis ẽ cuius per
cussio est equalis & vniformis tenoris in digitorum extre
mitatibus: vt si magnus velox: fortis frequens mollis:
plenus; et eis mediocris: nullam in qualitate vel quãti-

M

tate vel tpe motionis vel numero motionis diuersitatē recipiēs, eq̄lis diuidit. Nā quidā est absolute equalis q̄ qualitatē seruat in omnibus dictis differētijs: de quo dictū est iā. Alius est equalis ſm q̄d vt sit equalis magnitudinis: sed mō velox modo tardius sentitur. Item qui equalis est in paruitate vel debilitate huiusmodi pulsus est eq̄lis in hoc: sȝ nō est eq̄lis absolute. Ineq̄lis est quicūq̄ recipit oppositā differētiā. Inequalis aūt alius absolute vt qui est ineq̄lis in oībus generibꝰ. alius in vno genere ꝛ nō in alio: ꝛ ſm illō q̄ equalis dicit. ¶ Fugiens idest nullā societatē recipiens cū opposita differētia. Et talis est absolute equalis, si in bonis pseueret differētijs. Sed pōt esse eq̄lis in malis pcussionibus vt in paruitate ꝛ debilitate. Et talis nō est eq̄lis simpl'r vel absolute sed equalis in hoc: vel ſm quid vel equalis in malo: ꝛ propter tales q̄litates excludēdas apponitur. ¶ Firmus. Qui em̄ manet in puitate vniformis nō ex firmitate nature est: sȝ ex debilitate potiꝰ, q̄cūq̄ ergo firmꝰ est ex nature firmitate ꝛ virtutis pueniens: ꝛ seruās vniformē tenorem, in omnibus generibus est equalis simpliciter.

¶ De inequali pulsu.

Degener instabilis nec eodem tramite currens.
Mutat inequalis dubijs moderatus habenis.

¶ Notificat ineq̄le. ¶ Degener: idest ab equalitate degenerās p administrationē. i. p assumptionē cōtrarie differētie. ¶ Instabilis: q: nō seruat statū vnius tenoris. ¶ Nec eodē tramite currēs: q: trāsit per vias diuersas oppositoꝝ generꝝ. ¶ Mutat. s. mō retardans mō festinās pcedit tituant ō magno in paruū: de forti indebilē. ¶ Moderatus. i. agitatꝰ. ¶ Dubijs habenis. Metaphora est sumpta ab aliquo qui non bene nouit regere ꝛ frenare equuȝ.

¶ De ordinato ꝛ inordinato pulsu.

Distinctis gradibus mutatur inordine recto.

Transit in oppositū qui nomē ab ordine sumit.

¶ Ponit noticiam decimi generis: qđ est ordinatū ꝛ inordinatū. Et nota ꝙ ois equalis est ordinatus: vbi em̄ est equalitas ibi est ordo: sed non conuertitur. Nam ordinatoꝝ aliud equale aliud inequale: nō omnis ineq̄lis inordinatus est. Nam inequaliuꝫ alius ordinatus alius inordinatus: omnis inordinatus est inequalis. inequalis ordinatus est qui recipit differentiā oppositam diuersi generis oppositi. Ordinatus tn̄ qui quasi gradatim ꝛ ꝑm proportionē vniformis gradus est: qn̄. s. habitudo sequentiū percussionū in sua inequalitate cōformat habitudini precedentiū: vt si sint octo pulsus cōtinue fortes ꝛ nonus debilis. iterum octo fortes ꝛ nonus debilis: et si longo tp̄e procedat habitudo pulsuū: licꝫ multis alijs modis variādum tamen habitudines mutationū respondeāt sibi potest etiā dici inequalis ordinatus pulsus: tamē est cauda soricina finitiua prima percussio magna est ꝛ fortis secunda minor prima: ꝛ sic graduali tramite ꝛ proportionabiliter tēdit paulatim in defectiōe quousq̄ nō sentiat. Similiter cauda retornatiua a defectione regradiēti ꝓportionabiliter in magnitudine ordinatio ꝯsiderari pōt. Istas tn̄ species ponim᷒ sub equaliter ordinato. Et lꝫ fiāt qn̄q̄ ꝑm cōsiderationē ordinis ꝛ habitudinē raro tn̄: nec in ea ꝑtinēt sed frequētius fiūt ꝑ cōfusionē ꝛ extra ordinatū ti multū inordinatiōis ineq̄lis. Inordinatus in oibus generibus predictis inuenit: vt si duo magni vnus paruus alter medius: aut duo parui vnus medius alter paru᷒: vn᷒ medius alter magn᷒ cui succedit paru᷒. ¶ Distinctis ꝑm ordies ꝛ ꝓportiōes grad᷒. ¶ Qui nomē: idest ordinat᷒.

¶ De inequali ꝛ inordinato ꝛ priuato pulsu.

Qui priuatiue censetur ab ordine leges.
Ordine precedit preceps, est ꝛ sine lege.
Spargitur extremū genus in numero specierum.

Que sibi mendicant peregrina vocabula rerum.
Quas collatiua ratio sibi federis vnit.

¶ Determinat de ordine p3 puationē. Inequale inordinatū diuidit in spēs suas: et eas mox enumerat de quib9 in sequētibus dicetur qñ ipsa⁊ instabit tractat9: has designans species a nominibus aialium vel instrumento⁊ vel alia⁊ re⁊ cū quib9 habēt similitudinē. Dicit aūt caprizās a capra: et formicās a formica: ⁊ sic de alijs. Rationes appellationū dicētur infra. ¶ Extremum gen9. Id est inordinatum: inequale. ¶ Spargit. Idest sparsim et varie distribuitur. ¶ In numero spēru3. Idest multas species que sub certo numero claudūtur. ¶ Que. sc3 species. ¶ Mēdicāt. Idest ppter mēdicitatē ⁊ penuriā vocabulo⁊ sibi mēdicāt. Nā lingua latina est in verbis egena. ¶ Peregrina. Animaliū vel instrumēto⁊ ⁊ alia⁊ re⁊ nō omniū: sed similium sibi ⁊ hmōi. ¶ Quas. Idest res. ¶ Unit. Idest assimilat sibi ⁊ ꝯformat. ¶ Ratio. Idest pportio. ¶ Collatiua federis. Idest collatiua similitudinis.

¶ De speciebus pulsus inordinati inequalis.

Spasmos ptisicus formicās verniculosus.
Ramosus fluitās martellinus atq3 caprinus.
Serrinus rectus sorricinus siue retortus

¶ Que sunt cause variationis pulsus.

Forma crassis sexus etas grauidatio somnus.
Et locus ⁊ tēpus labor esca repletio potus.
Causa genus morbi coitus turbatio mentis.
Corporeiq3 situs variant idiomata pulsus.

¶ Hic enumerātur species inordinati inequalis quoru3 rationes inferius patebunt. ¶ Forma. Distinctis generibus pulsuum: ⁊ distinctis eorum proprietatibus. Consequenter breuiter hic agit de causis mutationu3 pulsus eas enumerādo. Imutant itaq3 pulsus tripliciter: sc3 a re

bus naturalibus:non naturalibus:ꝛ ꝯtra naturã. Sub naturalibus ꝯprehẽdit tam res cõsistentes ꝛ regẽtes si cut cõplexiones ꝛ virtutes ꝙ coadsistentes inseparabili ter coherẽtes velut figura corporis distãtia maris ꝛ femi ne etas ꝛ similia. ¶ Forma. Idest habitudo corporis q̃ diuiditur in tenuitatẽ crassiciẽ ꝛ mediocritatẽ. ¶ Vari ant pulsus. In macilentis maiores sunt pulsus et fortio res ꝙ in crassis et multũ repletis. Crassi eñ ex nimia op pressione carnis pulsum habẽt minorẽ ꝛ magis debilem: q: calor ꝛ spũs in eis lentescũt ꝛ pigritãtur ex nimia car carnositate. Sed inequalis est pulsus spissior ꝑpter debi litatẽ virtutis. In macilẽtis sunt pulsus apti q: arteria exposita est vel expoliata ꝛ quasi nuda. In crassis occul ta:q: ꝓfunda est arteria et carni inuiscata. vñ Philaret⁹ In gracilibus multũ subiacet tacui pulsus. i. apte sentit iudicio tactus qᵭ est ꝑpter expositionẽ organi. Quidam tñ male exponunt hic subiacentiã pulsus vt dicãt pulsuʒ tacui subiacere qñ est debilis:que expositio cõtraria est. Cõstantino. Est aũt ꝑquirendũ vtrũ macies sit natura lis aut nõ:et sita de crassicie. ¶ Crassis. Idest ꝯplexio cõ tracta a gñatione variat pulsus. Nã calida ꝯplexio facit pulsum fortẽ ꝛ velocẽ causa attrahẽdi multũ aerẽ ad re frigerationẽ:sed frigida paruũ facit et tardũ causa neces sitatis parue refrigeratiõis. Humida pulsum facit mol lem sicca durũ. Et ꝙ ex ea ꝯplexione fiat pulsus velox ꝓ bat. Philaretus inquit eñ ꝙ omñe calidũ velociter mobi le ꝛ omñe frigidũ tarde mobile qᵭ de solis aĩalibus põt in telligi. Est aũt quoddã ꝺ natura calidũ vt piper auripig mentũ qᵭ non est mobile. In calido siquidẽ corde calid⁹ sanguis ex calore ebulliẽs cito resoluit in fumum vñ cito motus ꝯplet cordis ꝛ arteriaꝝ vñ fiũt velociores. ¶ Se xus. Idest differẽtia ĩter masculũ ꝛ feminã mutat pulsuʒ vt eñ ait Cõstantin⁹ in pãtegni. Pulsus maior ẽ in ma sculo ꝛ fortior ꝙ in femina:ꝛ ponit cãm. Mascul⁹ eñ cali

dioris est nature et fortioris ꝛ maioris exercicij. Et femi
ne pulsus minor ꝛ debilior ꝛ frequētior: Paruitas ꝛ de
bilitas fiūt: q2 mulieres sunt debiliores masculis in virtu
te ꝛ minoris caliditatis ꝛ exercitij ad cōparationē mascu
li frequētior est pulsus in femina ex debilitate virtutis:
vt natura sepe impellat iterādo in femina qđ per magnū
pulsum operatur in masculo: ꝛ vt tm̄ scꝫ aeris ꝑ vicibus
repetitis attrahatur ad refrigerādum in quātum vnus
magnus vice vna attraheret in manibus. Nā quāto est
maior calor si virtus est fortis tāto maior velocitas ne
cessaria est nature: vt multa aeris quātitas in paruo tpe
attrahat ad refrigerationē. Cū aūt deficit virtus opꝫ vt
attrahatur spissius. vnde fit vt feminis sit spissior ꝙ ma
sculus: licet ex superficie littere in pantegni possit ꝓbari
ꝙ pulsus femine sit velocior: nō tn̄ est verū. Nā velocitas
fit ex fortitudine virtutis ꝛ vehemētia caloris: sed ibi per
velocitatē frequētiā intelligimus: vt cū dicit Philaret9
ꝙ frequētia magnitudinē accipiēs facit validū. Nota ꝙ
si cetera particularia sexui cōcordāt vt frigida ꝯplexio:
crassicies: quies: senectus: pulsus debilior est. Si particu
laria ꝯcurrāt ꝯtraria erit maior ꝛ fortior. Sic ēt de ma
sculo intellige. vnde opꝫ medicū qn̄ ad egrotū accedit fa
cere collationē de ꝑtibus ꝛ oīa accidētia discernere vt nō
fallatur in pulsibus iudicandis. ¶ Etas. Mutat pulsuꝫ
q2 pueri velociorē hn̄t pulsum ꝑpter calidū refrigerāduꝫ
q2 mult9 est in eis tēperate tn̄ magnitudinis ꝛ fortidinis
habēt frequētia: q2 virt9 nōduꝫ ꝯpleta: in cōplexione ro
boris ꝯfirmata ad extrahendū semel ml'tū aerē nō suffi
cit ad calorē naturalē refrigerādum. Juuenes em̄ habēt
pulsum fortē ꝛ magnū in velocitate tēperatū: qđ fit ex ca
liditate: ipsorūq3 virtute. Senes ꝑuū ꝛ debilē ꝛ raꝝ pro
pter frigidā coꝝ naturā quātuꝫ ad etatē. vn̄ nō est neces
se multū aerem trahi ꝑpter refrigerationem. Alie etates
ħis affines hn̄t pulsus vecinātes iuxta qualitates vel ca

liditates, illarum etatum quibus affiniores videbuntur: quia cum in pueris velox fit pulsus et spissus temperatus in magnitudine et paruitate. Pulsus in decrepitis minimus et tardissimus rarissimus et defectissimus. In iuuenibus perfecte iuuentutis maximus et fortissimus in velocitate et tarditate temperatus. Uidendum est quod puerorum pulsus maxime augmentantur in velocitate: et tarditate minuuntur. Et maioratur quousque ad perfectam magnitudinem deueniatur: vbi pulsus maximus et fortissimus in velocitate et tarditate temperatus quo ad media etas pertingatur. Cum ergo senectus subeat paulatim succedunt predictis contraria: donec etas pertingat decrepita: in qua pulsus paruus fit rarus et tardus. ¶ Grauidatio. Idest impregnatio mulierum mutat pulsum. Sed distinguendum est. Nam impregnatio aut in medio est: aut in principio: aut in complemento. In principio pregnans habet fortem et magnum pulsum et velocem: quia calor fetus auget calorem naturalem. Arterie enim secundine et arterie fetus sunt coniuncte: et vtraque arterie mulieris sunt complicate. Probatur hoc ex nouitate retentionis menstruorum augmentato calore fiunt pulsus magni et veloces. Fortes autem fiunt: quia virtus propter eius modicam quantitatem nondum patitur aliquam oppressionem: sed in potentia perseuerat. vnde fiunt pulsus magni et fortes vsque ad quattuor menses, vel principium quarti. sed a quarto vlterius secundum magis et minus pulsus fiunt parui debiles spissi. Parui et debiles eo quod virtus grauatur maiora fetus quantitate: et virtus operatiua circa finem deficit, duabus de causis: quia propter defectum sanguinis et spirituum: quia sanguis ad nutrimentum fetus est necessarius: quia quanto plus expenditur in nutrimento fetus tanto plus membra pregnantis ex defectu nutrimenti et subtractione magis debilitantur. Et deficit ex dilatatione matricis maiorem locum occupantis: vnde comprimitur cor: et ita virtus operatiua grauatur que pulsum operatur. Spissi autem sunt vt ait Philaretus propter inductam necessitatem attrahendi aeris propter sect

ppter fetū. Unde instat triplex necessitas refrigeratiōis tum ex fetu: tum ex matrice: tum ex retēto sanguine: ꝛ cū virtus sit defecta opoꝛtet vt multotiens attrahatur cum semel attrahi nō possit sufficiēter: vt exposcit necessitas refrigerationis: ideo fiunt spissi. ¶ Somnus. Pulsum mutat sed differenter. nā in pꝛincipio somni caloꝛe naturali incipiente intus reuocari nondū exercēte disgestionē paruus pulsus est debilis ꝛ tardus ex precedēte desiccatione vigiliarū. Sed calido iam intus cōfoꝛtato ꝛ cibo iā digesto ꝛ diuiso per membꝛa multiplicatio sanguine: augmētatis medulis: reparatis spiritib9 fiunt i fine somni: ꝛ circa mediū pulsus magni foꝛtes in velocitate ꝛ tarditate mediocres post digestionē cibi. Si somnus ꝓlongetur vt superfluitatis cibi expulsio ꝓlongetur vel differat pulsus erit paru9 debilis: rarus: tardus. vn̄ opoꝛtet ꝙ postꝙ erit cibus digestus doꝛmiēs a somno excitet ad expellendas ei9 sup̄fluitates s. egestiōes vrinā sputa ꝑ ꝓpꝛia emūctoꝛia. Si quis aūt excitet a somno subito vt ꝑ vocē siue qualibet percussionē siue ventū ab eo exeūtē: q: disturbatur natura. fit pulsus quādoqꝫ magnus ꝛ foꝛtis: quādoqꝫ velox ꝛ spissus: nō tremebūdus inoꝛdinatus. Cū vero excitatus quiescit pulsus in pꝛioꝛē statū regredit. Quidam seducti sunt a sup̄ficie verboꝝ Philareti dicētis. ꝙ i somno nō fiunt pulsus nisi parui ꝛ debiles: ꝛ tardi nō distinguentes tempoꝛa somni. Dicit em̄ Philaretus: ꝙ i somno fiunt pulsus minoꝛes ꝛ leuioꝛes. i. debilioꝛes naturali caloꝛe penetrante ad ꝓfundū. Et ipsi intelligūt ꝙ in somno naturalis caloꝛ penetrās in ꝓfundo: in stomacho ꝛ in epate fit diuersus. ꝛ ideo relinquēs spūalia que non sunt pꝛofūda quia supꝛa diafragma posita: pulsus parui sunt in somno ſm istos nutritiua calefiunt ꝛ spūalia infrigidātur. Dispositio vero spiritualiū disponit pulsum non nutritiuoꝝ: sed certum est ꝙ in somno spiritualia calefiunt Uidemus em̄ quosdā doꝛmiētes qui nō sunt cōtēti aereꝫ

respirare tm̄ naribus:nisi os etiā aptū teneāt:ꝛ vehemē tiores etiā faciūt exufflationes.qđ nō fit nisi in magnitu dine caloris maiorē quantitatē aeris attrahentis ꝑ ma iori necessitate refrigerationis.Est itaqꝫ potius intelli gendū ſm priorē doctrinā:vt ipsius somni distinctio fi at.¶ Locus :idest regio imutat pulsum.vñ habitantes in calida regiōe vt in Ethiopia pulsuꝫ habēt magnū ve locē sicut estiuū·habitātes infrigida regiōe:sicut in An glia pulsum habēt assimulātē hyemi.s. rarū ꝛ tardū.ha bitātes tēperata loca vt morātes in recta linea pulsum habent temperatū mediocrē vernali equiparātie similē Regiones inter has posite ſm eas quibus sunt ꝓpinquo res in pulsu sunt habēde.Et qđ de regione dicitur: de ea re similiter intelligat.Regio em̄ nō habet imutari ni si gratia aeris:ꝛ de temporib⁹ similiter.¶ Et tempus. Ver em̄ ꝛ autūnus que sunt respectu tēpoꝝ temperata puls⁹ faciūt tēperatos ꝛ mediocres.Alia duo scꝫ hyems ꝛ estas faciunt pulsus excedētes.vel ſm paruitatē vl' ſm magnitudinē veloces ꝛ paruos.In vere ꝓpter tēpe ramētū caloris sanguis multiplicat ꝛ spūs abūdantius generātur ꝛ multiplicāt.vnde pulsus magni et fortes in in velocitate ꝛ tarditate mediocres fiunt ex retētiōe spi rituū ꝓpter frigiditatē precedētis hyemis : qui virtute roborata fiunt fortes.In autūno licꝫ dicat temperamē tū hoc nō videt posse contingere:cū in autūno corpora tanqꝫ rarefacta per totā estatē ꝛ calore dissoluta defati gatas habeāt virtutes.vñ cū apertiōe poroꝝ iaꝫ caloꝛ et spiritus exalauerūt pulsus magni ꝛ fortes non possunt esse. Dicimus tamen ꝙ in autūno adhuc calor viget : et spiritus circa cor.ꝛ ex frigiditate autūni retinētur pori clausis.vnde ex caliditate vigente ꝛ spiritus retentione circa cor.pulsus fiūt magni ꝛ fortes . In estate veloces ꝛ festinantes propter festinam resolutionem sanguinis in fumum ꝛ spiritum:sunt veloces propter multā necessi

tatē attrahēdi aeris ꝑpter refrigerationē fiūt frequētes. In hyeme fiūt rari ꝛ tardi ꝑpter causas predictis cōtrarias. s. ꝑpter cōstrictionē cordis ꝛ ꝑpter refrigerationez aeris. Ex cōstrictione fiūt pulsus parui tardi ꝛ rari. Nota tñ ꝙ licz nutritiua sint calidiora in hyeme. Qm̄ vētres hyeme ꝛ vere ꝛc.. Spūalia tñ frigidiora sunt: qm̄ aer ꝛ spiritus frigidus libere ad cor ꝛ pulmonē inspiratus nō penetrās ad nutritiua ꝑpter interpositū diafragma solum spūalia disponit: ꝛ ſm habitudinē spiritualiuz pulsus habent disponi. Circa nutritiua retinet calor ꝑpter constrictionē pororū vnde poris ꝯstrictis fumose ꝛ vaporose superfluitates cū nō possint exalare retinētur in corpore. et ideo calidiora sunt. In estate ꝑpter causas ꝯtrarias fiūt dispositiones cōtrarie spiritualiū ꝛ nutritiuoꝝ ꝛ pulmonis. ¶ Labor. Idest exercitiū corporis mutat pulsum ex temperato exercitio: qm̄ nociua corporis superfluitas dissoluitur ꝛ mēbra cōfortant ꝛ naturalis calor augmentat: fiūt pulsus magni veloces fortes in ꝟtute ꝛ frequētia mediocres. In exercitio aūt existēte intēperato cū iā dolor ꝛ fatigatio mēbra īuadūt fiūt pulsus parui debiles vel parui rari: q: virtus iā deficit: ꝛ calor naturalis iaz minuit. ex multo exercitio desiccant humores vnde pulsus duri redduntur. Nota ꝙ distēperata exercitia in sui. pricipio faciūt pulsus magnos ꝛ fortes: sed in processu ꝛ fine faciūt paruos ꝛ debiles tardos ꝛ raros ꝛ duros. ¶ Locus et tp̄s. Et exercitiū ꝛ alia que in hoc cōtinent ad res nō naturales sunt referēda. ¶ Esca. Idest cibus mutat pulsū qualitate ꝛ quātitate. quantitate: q: si multus sit facit pulsuz in principio inordinatū ꝑpter aggrauationē virtutis cōpresse a digestione: ꝛ excitato calore fit pulsus magnus ꝛ fortis cibo per membra digeri incipiēte: ꝛ membris ex nutrimento confortatis quando cibus digerit bene: virtus confortatur: calor excitatur: pulsus magnificatur: ꝛ velox efficitur: cibus paruus cito digerēdus ꝛ ad mēbra disper-

gendus facit pulsum minus fortē minorē inter mollicie3 et duriciem mediocrē. Qualitate cibus variat pulsum si fuerit calidus facit pulsum velocē spissum ꝛ frigidus con trariū humidus mollē: siccus durū: ꝛ potes cōbinare qua litates ꝛ pulsuū differētias. ¶ Repletio. Idest dulcis aq̄ balneū calidū: qd alio noīe repletio cēsetur: q̄ꝛ dupliciter replet ex aere tēperato: q̄ꝛ intus replet ꝛ ex aqua calida balneū dulcis aque moderate calidū tēperato modo vsi tatū facit pulsum magnū velocē fortē mollē spissu3. Na3 virtutē augmentat ꝑpter dissolutionē humidaꝝ supflui tatū et calefaciens corpora pulsum facit velocē mollem spissum ꝑpter humectationē. balneū diuturnū facit pul- sum minorē et debiliorem magis q̄ꝫ prius: permanētibus velocitate et spissitudine q̄ꝛ fit ex virtutis defectione: et dissolutioni humani corporis in augmēto sui caloris: s3 in mollicie et duricie manet mediocris. Si aute3 in bal- neo tantu3 quis moreꝭ q̄ꝫ virtus dissoluatur et calor mi- nuatur: fit pulsus paruus debilis tardus: sicut in nimiu3 exercitantibus. Balneum aūt aque frigide moderatum ſm vsum in crasso corpore iuuenili facit pulsum magnu3 fortē velocē: q̄ꝛ calor naturalis coadunatur intꝰ ꝛ virtutē confortat. sed si tanta moretur quousqꝫ naturalis calor deficiat vel fugiat facit pulsum paruū tardū rarū: q̄ꝛ virtꝰ suffocatur. Sed in macro et tenui facit pulsum debilē et tardū nā in tali corpore frigiditas nō habet resistentiam vnde cito ad interiora penetrās calidū cito intercipit et extinguit ꝛ virtutē minuit vnū fit pulsus tardus et rarus et debilis fit ꝛ durus: q̄ꝛ organa frigiditate ꝯstipātur. S3 ex diuturna mora in tali corpore facit pulsum defectissi- mum durū: raꝝ frigiditate mēbra ꝑ principalia ꝑcutiēte calore in interiora fugiēt. ¶ Potus. Immutat pulsum qualitatis ꝛ quātitatis ꝓut sunt differētes spēs potuū: sicut de cibo dictū est nisi q̄ꝫ cibꝰ magis nutrit ꝛ ꝯfortat. Causa morbi. Immutat pulsu3 q̄ l3 ab auctoribꝰ varie. et

multiplr distinguntur. In duo tn mebra possumus ptiri Causa em morbi alia est contra naturā que est dissoluēs et dissipans naturā alia aggrauās et ɔstringēs. Causa dissoluens ⁊ dissipās virtutē est ablatio nutrimēti pessimitas quoqȝ morbi aie etiā accidētia maximi dolores: excessus inanitionis. Causa aggrauās et cōstringēs est nimia humor multitudo: apostema calidū ⁊ frigidū: ⁊ similia. Prius de dissoluētibus videamus. Cause dissoluentes faciūt pulsum paruū: debilē: velocē: spissum: ⁊ quanto plus intenduntur cause dissoluētes ⁊ plongātur tanto plus in debilitate ⁊ defactione amplius intēdunt ⁊ formicans ⁊ vermiculosus efficitur: qui inter alios defectissimus est ⁊ minimus et pessimus: cū subito etiā dissoluit virtus sicut in nimio fluxu sanguinis de vena vel flebothomia: vel de arteria aut de fluxu sanguinis ex vulnere vel dissolutione vētris qd fit cū cadit subito vitalis spūs sicut in sincopi videmus. Hic est pulsus q ex defectiōe fit virtutis. Et nota q vermiculosus necessario precidit formiculosum. Pessimitas morbi vstiui ⁊ cōsumptiui facit formiculosū. De accidētibus aie lȝ sint de causis dissoluētibus ⁊ dissipātib9 virtutē in fine huius capituli dicem9 Dolor si in aliquo mēbro fuerit pulsum facit pessimū: vt in epate vel stomacho: q si sit maximus in nō principali sicut in manu vel in pede facit pulsuȝ pessimū: sicut mediocris i principali dolor quicūqȝ siue in principali siue i nō principali facit pulsuȝ velocē fortē spissuȝ: qr dolore natura remittit vt dolor expellat in q virt9 vitalis ⁊ calor naturalis mouet. Sed si dolor pmanserit ⁊ virt9 euanuerit pulsus fit debilis: puus: velox: spissus: ⁊ inordinat9. Inordinatio fit qr dolor interdū crescit interdū minuit. Cause grauātes ⁊ cōstringētes sunt ex humorib9 abūdantib9 nimiū q si in vno mēbro abūdauerint faciūt morbū sȝ naturā humor ⁊ effectū mēbror vn morbi nascētes ex plenitudine plures sunt q q nascūtur ex inanitiōe. Pulsus

vniuersaliter ex virtute aggrauātibus morbis est pulsus paruus debilis. Ex defectu virtutis p̄grauatiōe humoris plenus ppter abūdantiā: spissus ppter necessitatem refrigerij: inordinat⁹ q: virt⁹ victa ab humorib⁹ sicut ignis ex lignis appositis oppressus aliqn̄ sepelit aliqn̄ emergēs remittit. Quādo vo virtus grauida vl' grauata est multū diuersitatē necesse est vt faciat: aut in magnitudie vel velocitate: vl' in duab⁹ vel in pluribus vel in paucioribus. Cū aūt virt⁹ eq̄parat humorib⁹ fit pulsus equalis diuersitatis q: magnos equat minorib⁹. Si virt⁹ euacuatur ab humoribus parui ⁊ defecti fiunt: ⁊ plures tales cōtinuātur q̄ fortes. Si ecōtra: ꝯtrariū. Aliqn̄ virt⁹ ex q̄busdā mouet nocumētis subito: ⁊ repēte ferit digitos cum pulsus q̄escit: q̄ ꝑcussio supflua videt. Causa est q: cū natura q̄escat supuenit aliqd̄ nocumentū. vn̄ mouet inuita vt ab illo nocumēto se defendat. Aliqn̄ deficit virt⁹ in tpe motus. vn̄ vt virt⁹ q̄escat est necesse. Et ppter hoc inter duas siue tres vna ꝑcussio minus apparet. Pulsus vehemēs ex plenitudine pulsus est sicut ex sanguine p totū corpus se effundēte: q: est magnus velox plen⁹: inter durū et molle medius. Causa patet ꝑ se: que si fit ex colera rubea fit velox: spissus calidissim⁹: durus inordinat⁹: ex impetu colere similiter de flegmatico pōt ꝓsequi ſm qualitates suas. Et variātur pulsus ⁊ intendūtur ſm humores qui putrefiūt intēdunt ⁊ remittunt. Et ſm habūdantiā humorꝝ maiorē pulsus faciūt inordinationē. Prout ergo morb⁹ fuerit ex diuersis humorib⁹ ⁊ in diuersis mēbris fundat ⁊ pulsus diuersificatur. Deinde de variatione pulsuū ppter causas morborꝝ in sequētib⁹ suo loco dicemus: ⁊ de mutatiōe pulsus ppter genera morborum.

¶ Coitus. Moderatus si cōueniēter et ex interuallis ſm cursuū suarꝝ particularꝝ fiat pulsum facit velocē magnum fortē. Immoderatus ⁊ si primo magnū fortē post tamē debilem paruum facit. ¶ Turbatio mentis. Idest

passio anime sicut leticia ira &c. Ira pulsum facit velocē & spissuz ꝑpter calorē subito exterius erumpentē ex nimio desiderio vindicādi. Et fit tēperatus in mollicie & duricie. Leticia facit pulsuz magnū & mediocrē inter fortē & debilē inter tardū & velocē: qꝛ ꝑpter calorē tēperatū nō est necessaria multa refrigeratio. Tristicia facit pulsum paruū: debilē: rarū: qꝛ calor paulatim interi⁹ reducit: que si multū moret facit pulsum vermiculosuz deinde formiculosuz.
¶ Corporeiq₃ situs. Positiones corporis & modi iacendi vt si aliquis iaceat supra latus sinistrū & cōprimat brachiū sinistrū ex cōpressione brachij ad locū cōstrictū cōtrahitur sanguis. vnde pulsus occultus & quasi defect⁹ apparet. vnde si aliquis iprouidus talis compressionis tangat huiusmodi pulsuz falli pōt: mori patiētē diiudicās. Oportet ergo medicum pulsuz in alio brachio discernere. Sed si sentiat ipsum fortē sciat aliū pulsum esse imutatū ex cōpressiōe Sin aūt pōt desparare. hec oia imutāt siue. ¶ Uariant pulsum: idest vario modo sicut dictuz est cōmutant.
¶ Idiomata: idest differentias pulsus ab idos quod est forma. Omnis nanq₃ differentia ex forma consurgit.

Scđa particula de decē significatiōib⁹ generū.

Ardua propositi ps est exhausta laboris.
Altera nūc superest: cui⁹ distinctio certis
Prescriptas spēs studet iformare figuris

¶ Executa ṗma parte opis sui: i qua egit ṗncipaliter de decē generib⁹ pulsuū ꝯm diuersas diffinitiōes & ꝑprias: & eoꝝ diffinitiuas assignatiōes: aggredit̄ secūdā partē in q̄ intendit tractare de significationib⁹ generū. Sed anteq̄ incipiat distinguere significatiōes generū: quedā ṗmittit capitula necessaria ad intelligentiā ṗcedentiū: & subsequētiū sicut fecit in ṗma parte. In ṗmis vtit̄ trāsitu i quo dicta dicēdis ꝯtinuat. Ardua: idest difficilis. ¶ Pars ꝑpositi. i. laboriosi opis qđ ꝑposuim⁹ đ doctrina pulsuū. Ex

hausta idest ꝯpleta ⁊ mandata executiōi. ¶ Altera nūc idest partitio. Superest. Tractanda restat. ¶ Cuius: scꝫ partitionis. ¶ Distinctio: idest distinctiōis facte execu tio. ¶ Studet: idest studiose intēdit ⁊ aperit intētionē huius partitionis ⁊ quid studet ostendit. ¶ Informare p̄scriptas species .i. predicta decem genera pulsuum et eorum species. Certis: idest manifestis ⁊ secretis. ¶ Fi guris: idest significationibus.

¶ In quibus arterijs est pulsus cōsiderādus

Pulsus in arterijs discerni debet honestis.
Expositis. longis. rectis cordiqꝫ ꝓpinquis.
Unde sinistra manus. cū sit contermina cordi.
Iudicio pulsus cognitior esse probatur.
Est ibi certa fides veri constautia motus.
Pulsus veridicus. nature vernula fidus.

¶ Hic docet auctor in q̄bus arterijs pulsus debet cōsi- derari. Cū em̄ sit cōsiderādus in arterijs nō tn̄ in oibus sed tm̄ in arterijs sinistri brachij q̄ ad inuestigādū pulsuꝫ ⁊ explorādas habitudines corpis specialiter sunt desti- nate. Arteriaꝝ alie sunt inferiores vt in longitudine dor si alie ꝓfundate in carne sicut in coxis: alie ossibus opte sicut in pectore: alie a corde nimis remote vt in plantis pedum ⁊ calcaneis: alie sunt nimis breues vt in summo nasi: ⁊ alie tortuose vt in tēporib⁹ ⁊ aurib⁹. alie idecētes vt circa pudibūda. ⁊ maxie in mulieribus. Alie q̄ quāuis participēt aliquā differētiaꝝ p̄cedētiū: tn̄ equiuoce sunt ⁊ ambigue sicut arterie dextri brachij. Prime reprobāt ꝓpter posterioritatē: quia motus caloris viget plus in anteriori pte cordis q̄ in posteriori. Secūde ꝓpter op- pressionē carnis: q: nō sunt exposite sed suppofite ⁊ car nis: inuiscate. Alie ꝓpter ossiuꝫ sup positionē vn̄ motus arteriarū ad ossium suꝑficiē redūdare nūq̄ pōt. ideoqꝫ insensibilis ⁊ occultus latet. Alie ꝓpter nimiā remotio-

nez a corde: qꝛ mot⁹ cordis citius lāguet ꝛ deficit in remo
tis ꝙ in ꝓpinquis: ꝛ in ꝓcessu tāte ꝑegrinationis lētescit
vis em̄ mortificationis citius inuadit in extremas ꝑtes
ꝙ ꝓpinquas. Sicut em̄ calor ignis citius ab actione de
struit̄ in extremis āgulis dom⁹ ꝙ circas ꝑtes camino ꝓ
pinquas vel vicinas: ita in calore naturali arbitrādū. Alie
ꝑpter nimiā breuitatē qꝛ nō pn̄t recipere appositionem
quatuor digitorū. Et sic impedit̄ in talibus arterijs co
gnitio magnitudinis q̄ sunt ꝑcipue de pulsu differētie: ꝛ
nō cognoscet̄ in talib⁹ vtrū sit pulsus longus vel paru⁹
vel cultus. Credit tn̄ vulgus ꝙ ꝓpter talē pulsuz q est in
summo nasi certificet̄ mortis vel vite iudiciū. Et si non
sentiat̄ ibi pulsus morti adiudicāt. si ecōuerso nō despe
ratur. Alie ꝛ si qn̄ tangātur tam ꝓpter tortuositatē vitā
tur. qꝛ quattuor digitos ex directo nō pn̄t recipere. Alie
propter turpitudinē pudēdorū: ꝛ qꝛ esset indecens disco
operire pudibūda ꝛ maxime mulierū sunt vitāde. Alie ꝛ
si ꝯuenienter inuestigari pn̄t: qꝛ tamē nō sunt adeo fide
les ꝛ veridice ꝓpter caloris epatis suppositionem non
adeo frequentantur ꝓpter fallatiam equiuocationis si
bi implicitā: sicut patet in littera. Sed sinistri brachij pre
eligūtur arterie: qꝛ longe recte exposite decurrētes cor
di vicine sunt fideles. ¶ Honestis. Ad differētiā eaꝝ que
indecētes sunt. ¶ Expositis: idest nudis ꝛ aptis ad dif
ferētiā earū q̄ sunt carne ꝛ ossibus apte. ¶ Longis. Ad
differētiā breuiū. ¶ Rectis. Ad differētiā tortuosarum.
¶ Cordiq꜄ ꝓpinquis. Ad differētiā infideliū ꝛ a corde
distātiuz ꝛ decipientiū ex falsa opiniōe: ꝛ hoc totū habēt
arterie sinistri brachij. vn̄ dico ꝙ in talib⁹ cōfitēdū est si
cut sunt ꝑdicte. ¶ Unde. i. ꝓpter hāc cāz cōsiderare de
bes in arterijs sinistri brachij ¶ Sinistre idest arterie si
nistri brachij: ꝛ ostēdit cām. ¶ Cū ibi: idest in illis arte
rijs. ¶ Certa fides: idest certum ꝛ fidele iudiciū et habi
tudinem cordis ꝓpter propinquitatem: ꝛ quia ex calore

epatis nullum aufertur eis preiudicium.

¶ In quo brachio debet pulsus considerari.

Dextera pars quia feruidior quia plenius illam.
Uiuificus vapor irradiat: cordisq3 lucernam.
Liberius recipit: vbi puri sanguinis actor.
Regnat epar: teneri blādus persuasor amoris.
Incentiua mali qua feruet fellea bilis.
Equiuocat pulsum: tanto confusa calore.
Implicat errores: examen adulterat artis.

¶ In hoc capitulo assignat causa3 quare in brachio dextro pulsus nō sit cōsiderādus: 7 assignat causam. s. multiplex dñin3 caloris. Est eñ in dextra parte corporis calor dñator: tu3 ppter epar in dextra parte locatū: qd est mēbrū calidū 7 virtutis nutritiue fundamētū: tū ppter cistis fellis ī ea parte māsionē: vnde omnis ire estuatio pcedit: tū ppter cordis in eā partē exufflationē: q2 l3 suū habeat domiciliū in sinistra parte: insufflat tñ spiritū suū 7 calorē vitalē in dextra parte. ¶ Feruidior: idest in caloris pdominatione dñantior qd hab3 ppendi ex fortitudine 7 mobilitate 7 strenuitate defensionis. i. defendēdo eñ corpus sinistra tanq̄ seruilis ptendit scutū. dextera tāq̄ fortis et militās exigit gladiū ad feriendū euaginatū. 7 q2 dixit q̄ pars dextra sit feruidior p' explanationē partiū pbat cū subdit. ¶ Quia plenius. Fit dominatio caloris ī dextra parte premittit causam que elicitur ex vitali spiritu exufflatione in dextrā partē'. ¶ Uiuificus: idest calor vitalis a corde procedens. ¶ Irradiat. Accēdit 7 illuminat tāq̄ radius a sole prorūpēs 7 pcedēs. ¶ Plenius: idest perfectius. ¶ Liberius recipit. Propter exufflatione3 eius in dextra3 partem. ¶ Ubi sanguinis actor. Ponit alia3 causa3 que trahitur ex positiōe epatis quare fit calidior. ¶ Actor: idest fabricator et generator. In epate enim sanguis vniuersus generatur. ¶ Blādus pulsus. Quia

R

ex calore iecoris propter temperātiaꝫ sanguis: vnde mē bra reficiuntur lasciuiūt ꝛ iocūdātur: ꝛ amoris illecebra suggerunt. ¶ Incētina. Assignat tertiā cām q̄re pars dextra p̄ferat in calore q̄ sumit a cisti fellis q̄ cū sit domiciliū colore ꝛ habitatio ire in dextra perte est constituta. ¶ Fellea. i. cistis fellis q̄ ire amaritudinē ꝛ rācorē cōtinet. ¶ Equiuocat. i. ambiguū ꝛ suspectū efficit pulsum tangēti in dextro brachio vtruꝫ sit talis pulsus ex cordis calore vel epatis: ideo equocat. ¶ Implicat error. i. fallaciā ꝛ illusionē. ¶ Adulterat. i. propter deceptionē adulterinā infame reddit iudicium huius artis.

¶ Quomō tāgens pulsuꝫ debet tenere manū.

Leua manus medici leuam leuet. ꝛ regat egri.
Substētantis opem pars ībecilla requirit.
Que si se regerit modico concussa tremore.
Falleret artificem: fieretq́ꝫ examinis error.

¶ Hic instruit medicum qualiter debeat tenere manuꝫ egri. Est quidem manus leua egri sinistra manus medici substentāda: ꝛ assignat rationem quare. ¶ Fieretq́ꝫ examinis error. Quia cum talis tremor in toto corpore sano quandoq́ꝫ fiet ex carentia regimenti et defectu substentationis propter debilitatem neruoruꝫ crederet medicus non attendens causam tremorem illum accedere ex defectu spirituuꝫ ꝛ instātia mortificationis: ꝛ ita seductus patientē adiudicaret morti. Sed si substentato brachio tremor sentiatur. certum est q̄ vel corpus est paraliticum: ꝛ nerui multum sunt debilitati ꝛ opilati vel aggrauati: ꝛ spiritus intercepti vel defecti. quod est in febribus acutis ipsa perseuerante ꝛ natura debili existente mortale. vt ergo medicus non incurrat fallaciam in tangendo pulsum egri semper brachium substentet.

¶ De instructione medici.

Sed caue ne digitos impugnū cōprimat eger.
Aut nimis extendat:lateris ne molle lacertus.
Compressus fuerit:moderati scomatis ordo.
Adsit vt ambiguū tollat moderatio motum.

¶ Hic instruit medicū śm aliā cautelā:q2 d3 considerare medicus qñ pulsum tāgit ne eger teneat digitos contractos et cōplicatos in pugno vel extēsos in palma. Sed videre ne vlla neruis vel arterijs inferat̄ violētia vl' extensionis vel cōpressionis. Quādo em̄ lasso'⁊ simplici modo tenet̄:nerui ⁊ arterie ⁊ spūs liberius suam celebrāt discursionē p cōcauitatē eo℞. ¶ Lateris. Hic ponit aliā cautelam que vertitur circa positionē iacēdi. Cauēdum est ne patiens supra latus iacuerit ⁊ brachiū cōpressum tenuerit. Nā si medicus est ꝓuidus ⁊ brachio cōpresso pulsum tetigerit ⁊ ipm sentire nō possit adiudicabit eū:ꝙ forte nō sanus sit vel modicū egrotet.ideo medicus si pulsum nō sentiat d3 interrogare:vtrū eget supra latus sinistru3 iacuerit:qd̄ si est ita d3 tāgere dextrū brachiū:q2 in membro cōpresso nō sentit̄ pulsus ratio est q2 est p attractionem sanguinis ad locū cōpressum:sicut cū manus alicui⁹ laqueo vel fune constringit̄ illico sanguis ex dolore vehemētio2 et irritatio2 attrahit̄ in multa quātitate.vñ mot⁹ spirituū ex tāta sanguinis ꝓportione suffocatur ⁊ pulsus non sentit̄:ideo etiā fiunt dormitationes in pedib⁹ insensibiles ex vehemētia cōpressionis:⁊ ideo ne propter compressionē impediatur iudicium. ¶ Adsit ordo. Ponit cōsiderationes de moderato et inordinato. ¶ Scomatis: idest positione membro℞. Est aūt ordinata positio mēbro℞. Si eger iaceat supra dextrū latus frequēti⁹ ꝙ supra sinistrū ad recreationē dextri nullā faciēdo cōpressionem brachij ⁊ q̄re. ¶ Vt moderatio.i.moderata positio ¶ Tollat ābiguū motū.i.allusiōes ⁊ ābiguitates remoueat q̄ se īgerit ex d̄bili ⁊ occulta motiōe ī mēbro cōpsso.

¶ Qua manu debet tangi pulsus.

Dextra manus qm̄ sensus indagine pollet.
Et sibi viuidior datur experientia tactus.
Applicet arterie digitos: manifesta notentur.
Appositis digitis: leuiter abscondita pressis.
Nec prius absistat donec centesima fiat.
Motio: qui numerus nature seruit. et huius.
Judicio numeri claret sententia veri.

¶ Hic ostendit auctor qua manu medicus debet tangere pulsum et dicit q dextra manu: qr in ea pp̄ter multiplicis caloris dominiū: sicut est prius dictū viuida sensibilitatis experiētia dn̄at. ¶ Applicet arterie digitos. Jdest vētriculos quattuor digitoꝝ pp̄ter lōgitudinē arterie vt ex tali appositione possit pulsum inuestigare fm longitudinē latitudinē et altitudinem. ¶ Manifesta. Hic ponit quādā cautelā q in corpore macrifacto vl' macilēto vbi est manifesta et exposita arteria nec carni inuiscata debet pulsus liuiter tāgi et supficialr: qr tumida est arteria nec eget cōpressione. Jn crasso corpore et multū carnoso quia molle: carne ↄpressa est arteria: et pfundis ptibus intricata debet pulsus tāgi cū cōpressione digitoꝝ: aliter em̄ nō sentiret. ita in forti et debili faciēdū est. Debilis em̄ pulsus non est premēdus. ¶ Nec prius absistat. Hic ponit auctor aliud documentū q medicus in discretiōe pulsus et positione digitoꝝ super arterijs debet cōtinuare vsq ad centesimā percussionē. Jntra em̄ huc numerū omnes pulsus differentias et diuersas poterit perpendere: vtrū inciduus vel deciduus vel ordinatus vel inordinatus et qualis inordinatus et sic de alijs. Cētinarius em̄ precipuus est limes numeri vel numeroꝝ et multe perfectiōis ministerio secundus et grauidus. Et in naturalibus et theologicis: ideoq alijs preeligitur.

¶ De significationibus magni pulsus fm naturā.

Magnus qui numeris nature se moderatur.
Quē nec causa mali: nec vis sint thomatis vrget.
Prodigus instabilis aure cupidus popularis.
Ardua molitur: animi secreta reuelat.
Huic comes adiuncta est virtus intēsa calore.
Copia spirituū species accōmoda mēbris.
Ad dilatandū ꝓcliuis ꝛ apta moueri.

¶ In hac scđa ꝑtione premissis quibusdā vtilibus intelligentie pulsuū doctrine multū necessarijs. Hic aggreditur principale propositū incipiēdo tractatū de significationibus pulsuū. Incipit a primo qđ ꝓm trinā dimēsionem attenditur: scʒ de significationibus magni pulsus. Primo ostēdit significationes magni ꝓm naturā. Post magni preter naturā. Magnus ꝓm naturā significat fortitudinē ꝛ abundantiā spūs impellentis arteriā ꝛ multiplex dominiū caloris naturalis ꝛ mollicie etiam organi ꝛ etiam eius obediētiam ꝛ capacitatē dilatationis. Unde oīs pulsus magnus natura mollis est vel temperatus in mollicie ꝛ duricie: sigt ꝓdigalitatē: qꝛ motus caloris a cētro ad circūferentias est: ꝛ oīa dispergit. vnde mobilitates animi confortantur motu caloris in rex dispositione sigt etiam instabilitatem ꝛ leuitatem mentis. nam omne calidū velociter mobile. ¶ Aure popularis. Idest ianis glorie captationē. nā calor in altū tēdit ꝛ in calido corpe naturaliter sanguis ebulit: ꝛ spūs estuat. vnde ꝓm motū caloris ꝛ habitudinē cordis ꝛ motionē spirituū: ꝛ q̄litatē cōplexiōis natura confortatur ꝛ suas trahit affectiones vnde de alijs et gloriosis ꝛ magnificis rebus fauorabiliter amplectitur. Et ex eadē causa sigt multā spem ꝛ moniacam cōfidentiā difficiliū ꝛ inexequibiliū operū aggressionē et secretorum propalationē. Et hoc maxime in corde breuis stature in quo propter ꝓpinquitatis cordis et cerebri rationem festinus est cursus spirituum.

¶ De significationibus magni pulsus preter naturam.
Qui naturales peregrinus ab ordine leges.
Transuolat: et magis sibi pulsus nomen adoptat.
Concitat hunc: paruecp mouet conceptio cause.
Spirituum feruor: vis: et sinthomatica: febris.
Aut labor aut coitus vehemens aut impetus ire.
Ut rata pars eius magno concordat apertus.
¶ Subiungit de significationibus pulsus preter naturā que significationes sic sunt perpendende. Si precedente pulsu paruo vel in magnitudine et paruitate mediocri in sano corpore fieri incipiat magnus pulsus: sigt feruiditatem distemperantiā febrilē caloris quā potes specificare per alia accidētia vel quācūcp motionē corporis: vt ex nimio labore: vel coitus concussione: vel ire impetuositate.
¶ Ab ordine. Idest lege nature ꝛc. ¶ Ut rata. Significationē eandē aperto attribuit: quā magno appropriauit cū apertus pulsus in magno pulsu tanq̄ eius pars cōtineatur. Sed he significationes fidelius cōmittant magnum et integrius pōt em̄ apertus esse ꝛ si nō magnus.
¶ De significationibus longi pulsus ſm naturam.
Et quē continui producit linea motus.
Consiliat proprium cui vis geminata tenorem.
Fertile spirituum regimen validūq₃ calorem.
Indicat: et valido que sunt adiuncta calori.
Quem nota causa trahit: q̄uis aliena lacessat.
Lapsum discrasie notat excessumcp caloris.
Sunt adiuncta satis expressa superficialis.
Cui natura suum dat consistētia motum.
Segnities: mens flexibilis: crasis humida cordis.
Falsa superficies et sinthomatica chimos
Discipat arterias: humectat membra resoluit.

¶ Hic agit auctor de significationibus lõgi pulsus. Et primo lõgi fm naturã que satis cõcordat significationibus magni. sed magnus pulsus predicta accidentia sola natura significare habet. Lõgus sigt dominiũ caliditatis ꝛ multitudinẽ spirituũ fm lõgitudinẽ arterie porrectorꝫ sigt ꝓdigalitatẽ ꝛ ꝓpagationẽꝛ aliaꝛ maxime si cõiungatur alijs differẽtijs pulsuũ. Nã si sit lõgusꝛ strict⁹ ꝛ occultus vel mediocris inter apertũ ꝛ occultũ nõ significat ita plenarie predicta. vñ auctor nõ ponit nisi significationes tm̃ que sunt a lõgo pulsu inseparabiles. ¶ Nota cã. Idest aliena ꝛ acuta. ¶ Trahit. Disponit fm longitudinẽ curto pulsu precedẽte vel mediocri inter lõgitudinẽ ꝛ curtitatẽ ad precedẽtẽ pulsum. pulsus em̃ semper respiciẽdus ẽ ad particularia corporis adiuncta. Et hoc sit tibi generale in oĩbus sequẽtib⁹: vt amplius nõ repetatur. ¶ Lacessat. Id est commoueat ꝛ cõmutet. ¶ Discrasie. Idest febrili distẽperãtie vel alterius: cõtracte ex coitu labore ira forti vino ꝛ similibus. ¶ Superficialis. Id est alti pulsus lateraliter: qđ põt perpẽdi si sano existẽti ꝛ equato nec mutato ex aliquo accidẽte ꝑseuerauerit talis: ꝛ talis appareat. talisem̃ latitudo ita ꝓbata naturalis est. ꝛ ita de alijs differẽtijs pulsualib⁹ fm suũ modũ intelligẽdũ est. ¶ Segnities. Ex abũdãti humoreꝛvñ spũs grauãtur q̇ qñ viuidi sunt ꝛ agiles nulla humiditate oppressi faciũt mẽbroꝝ mobilitatẽ ꝛ agilitatemꝛ strenuitatẽ operãdi. sꝫ humiditas excedẽs naturaliter cũ frigiditate vel cũ remisso calore pigriciã operat̃. Sꝫ si fortꝫ esset calor cũ humiditate nõ faceret latũ tm̃: sꝫ longum ꝛ apertũ. ꝛ tũc talis latitudo nõ designaret pigriciã. sꝫ hic cõcipim⁹ latitudinẽ cũ pulsus excedit in latitudine ꝛ nõ in alijs: q̄ latitudo sit ex abũdãtia humiditatꝫ seruata mediocritate in alijs qualitatib⁹. ¶ Mẽs flexibilis. Or cũ humiditas sit debilior iter passiuas ꝛad mutãdũ abilior operat̃ incõstãtiã ꝛ infidelitatẽ mẽtis. vnde mulieres cũ

sint humide maxime sunt ifideles. ¶ Crasis: idest cōple xio. ¶ Falsa supficies: idest latus pulsus preter naturam qui fit ex supcrescente humiditate sanguinis. ¶ Et synthomatica: idest que ex grauamine et oppsſione virtutis et ex synthomate et repletiōe fit lacus. ¶ Chimos: idest significat dissolutionem chimorum et humectationem et remollicie͂ neruorum et mēbrorum: et talis debet esse paruus debilis: inordinatus: inequalis ex aggrauatiōe virtutis.

¶ De significationib⁹ occulti pulsus ſm naturam.

Qui latet occultus. nimis in cētro reuolutus.
Degeneri natura regit quem deuia motu.
Claudit conceptus animi: secreta sigillat.
Pauperat innati regimen vitale caloris.
Organa spirituū designat: inepta moueri.
Qui latet enormis genijq; caractere fracto.
Spūs atq; vigor breuis est animusq; pusillus
Mergitur in centrū nec pparat inde regressum
Cēdit in eclypsim querens subuertere physim.

¶ Postq̄ agit de significationib⁹ magni pulsus et partium eius. s. aperti: lōgi: lati. Consequēter agit de significationib⁹ parui ſm suas ptes tm̄. Et pmo de occulto q̇ ɔtrarius est apto. Talis ſm naturam significat imbecillitatem virtutis et pauperie͂ spirituū naturalis caloris debilitate͂ et duriciem organi: et inobedie͂tiā ad dilatandum et significat pusillanimitate͂ et celatione͂ secretorū ſm hoc ois occult⁹ naturaliter durus est p maiori parte. ¶ Qui latet enormis. Preter normā nature talis significat exiccatione͂ caloris naturalis circa cor: defectionem spirituum imbecillitatem membrorum et hec que ad sui naturaz pertinentia: ex hijs sequūtur. scilicet pusillanimitatem et a difficilioribus et magnis rebus retractionem: animi inuidiam: timiditatem: auaritiam: detractionem. Hec enim

fiunt a frigiditate cordis et debilitate spirituum. Physim: idest naturam.

¶ De significationibus curti pulsus naturalis.

Qui mutilo motu ferit organa sed geniali.
Contrahit a magnis animi molimina rebus.
Inuidus et cupidus magnus detractor auarus.
Frigida quem cordis complexio spirituumque.
Pauperies vis membrorum imbecilla sequuntur.

¶ Hic agit de significationibus curti pulsus significat talis pulsus si fiat debilitatem caloris naturalis circa cor et defectionē spirituū et imbecillitatē membrorum: et hec q̄ ad sui naturā pertinētia: ex hijs sequūtur. s. pusillanimitatem et a difficilioribus et magnis rebus retractionē animi inuidiam: detractionē: timiditatē: auariciam hec enim ex frigiditate cordis et defectione spirituum nascuntur. ¶ Sed geniali: idest naturali non est curtus preter naturam: de quo subdit.

¶ De significationibus curti pulsus preter naturā.

Qui rectū mutilat enormis et apocopa cursum
Stans ita continue: subito nec longior adsit.
Aure vitalis studet annulare calorem.

¶ Hic agit d curto p̄ter naturā: dicit nāque q curtus p̄ter naturā qui continuat curtitatē nec regreditur in longitudinem: significat defectū nature et defectū spirituum et mortificationē: ideo dixi qui ꝯtinuat. nā fit aliqn̄ curtus qui subito in longitudine, regreditur. et talis fit ex natura afflicta se ꝯtrahente vt vires suas assumat: et contra morbum post fortius operetur. qd pōt fieri: q subito in lōgitudine cadit: sicut: videmus in ariete: qui vt fortius percutiat se ꝯtrahit et vires suas colligit. ¶ Enormis. i. decurtatio facta preter naturā. Mutilat. Amputat rectitudinem et cursum prioris lōgitudīs: ita q in longitudinem de curtitate non regreditur. ¶ Aure: idest spiritus vita

lis. ¶ Annullare. Idest extinguere.

¶ De pulsu gracili tam s*m* natura*m* q*uam* preter natura*m*

In gracili qui nature priuatus obedit.
Cordis sicca crasis legitur co*n*sta*n*tia mentis.
Propositiq*ue* tenor atq*ue* inco*n*cussa volu*n*tas.
Ex gracili preter natura*m* significatur.
Corporis ariditas: co*m*pactio materiei.

¶ Exequitur de significatione gracilis s*m* natura*m* qui sig*nifica*t siccitate*m* cordis *et* arterie co*n*sta*n*tia*m* me*n*tis *et* stabilitate*m* p*ro*positi ratione siccitatis q*ue* est co*n*traria motui. S*ed* gracilis p*re*ter natura*m* qui sic in morbis habet fieri: me*m*broru*m* ariditate*m* significat *et* co*m*pactione*m* materie morbi: *et* longitudinem morbi que in accuta est pessimum.

¶ De fictionib*us* pulsus s*m* co*m*binatione*m* *et* obuiatione*m*.

Linea si fuerit sociata superficiei.
Regnat *et* aereus in vasis militat humor.

¶ Hucusq*ue* egit auctor de significationibus pulsuu*m* pluriu*m* q*ui* disponu*n*tur s*m* simplice*m* *et* singulare*m* qua*n*titate*m*. nu*n*c agit de illis significationibus pulsiuum qui disponuntur secundum obuiatione*m* pluriu*m* quantitatu*m*: sicut longi lati lo*n*gi stricti: curti *et* lati curti *et* stricti. Dicit itaq*ue* q*uod* p*er* has co*m*binatio*n*es significa*n*tur domina*n*tie diuersoru*m* co*n*trarioru*m*. Linea. Idest. lo*n*gitudo. ¶ Sup*er*ficiei. Idest latitudini. i. pulsus longus *et* latus significat. q*uod*. ¶ Aereus. sc*ilicet* sanguis qui p*ro*pter qualitates suas qualitatibus aeris co*n*similes dici*tur* filius aeris. ¶ Regnat *et* militat. Idest do*m*inatur *et* excedit in venis: que sunt vasa sanguinis. Ex dominio itaq*ue* sanguinis preter naturam debet esse pulsus lo*n*gus ex caliditate *et* humiditate *et* spirituu*m* qua*n*titate arteriam replentium. Et latus ex humiditate *et* velox temperatus inter duru*m* *et* molle.

¶ De longo *et* stricto pulsu.

Linea stricture nexu vinclata fideli.
Nuncia fit colere: cuius vis ignea venas.
Incolit: et sedes sibi vendicat interiores.
Flegma probat breuitas regnare superficiata.
Imperium quarti breuitas angusta fatetur.
¶ Hic agit de pulsu significāte colerā. i. longo ꝛ stricto.
¶ Linea. Idest lōgitudo. ¶ Vinclata. Idest copulata.
¶ Stricture. Idest pulsui longo et stricto dominãte ita
ꝙ caliditate ꝛ supra excedēte: debet esse pulsus longus ex
calore et multa resolutione sanguinis colerici in fumū et
spiritum. Et strictus ex siccitate velox qn̄ꝙ ꝛ spissus ex
necessitate refrigerationis. Durus ex ariditate colere: ꝛ
inordinatus ex mutatione vel ex turbatione nature pro
impetuositate ardoris debet quoꝙ esse multū calidus
ex intenso calore in egritudinibus ex colera: ꝛ in aposte-
matibus colericis debent hec accidentia multū esse forti-
ficata. ¶ Breuitas. Idest pulsus latus ꝛ strictus: curt9
ex frigiditate: lat9 ex humiditate. Probat flegma regna
re. Idest significat dominiū flegmatis qd̄ est frigidū et
humidū dicit ergo pulsum esse tardū paruum ꝛ mollem.
¶ Imperiū Idest dominium. ¶ Quarti. Idest melan-
colie. ¶ Breuitas angusta. Idest curtitas copulata cuꝫ
strictura sig̃t dominiū melancolie. Curtus ex frigiditate
strictus ex siccitate: est quoꝙ tardus et durus.

¶ De forti et debili pulsu.

Si fortis valida membrum virtute repellit.
Vix regitiua suū tenet inconcussa vigorem.
Spiritus exultat cuius procliuiter ictum.
Suscipit: et facile membri substantia cedit.
Pergit in oppositum species contraria signum.
¶ Executus est de significationibus pulsus primi gene-
ris qui ꝭm quātitatē attendit: nunc expedit significatio-

nes secundi generis ꝛ tertij: que ꝑm quãtitatẽ motionis arterie consideratur ꝛ pꝛemittit de significatione tertij: q: ex ratione metrice rationis pꝛeposterauit in enumeratione: vñ ꝑm oꝛdinẽ enumerationis ꝓsequit. Dicit itaqꝫ ꝙ foꝛtis pulsus significat cõsistentiã ꝛ foꝛtitudinẽ virtutis: ꝛ abũdantiã spirituũ: ꝛ obediẽtiã oꝛgani ad dilatandum ꝛ eius molliciẽ. ¶ Species cõtraria. Idest pulsus debilis: q: sigꝫt cõtrariũ: scꝫ imbecillitatẽ virtutis: debilitatẽ spũs: ꝛ inobediẽtiam oꝛgani ꝛ duriciem.

¶ De veloci pulsu ꝛ eius contrario.

Coꝛ feruẽs: animusqꝫ pꝛeceps: titubãsqꝫ loquela.
Et verbũ mẽte percurrens verbere vocis.
Actio festina: nullo libꝛata tenoꝛe.
Quam non depingit ratio: nec dirimit oꝛdo.
Ponderat euẽtus: nec certis claudit et arctat.
Limitibus: dubij matabilis alia; finis.
Uiuida spirituũ natura caloꝛis acumen.
Ad nutum cause artificis resolubilis humoꝛ.
Nature pulsum velocem rite sequuntur.

¶ Sequitur significationes secundi. i. veloci pulsus et eius contrarij hic tamen oꝛdinatur tertiũ genus ex pꝛeassignata ratione dicit itaqꝫ ꝙ velox pulsus significat foꝛtitudinem ꝛ vehemẽtiam caloꝛis dominãtis: et abundãtiam spirituum ꝛ resolubilitatẽ humoꝛis obedientis si sit tamẽ in naturali distẽperãtia ꝛ ꝙ pertinet ad passiones aĩe significat nobilitatẽ mentis: et loquelã pꝛecipitem et linguaꝫ titubantẽ ꝛ celerẽ festinationẽ in actionibus sine pꝛeuentu deliberationis. ¶ Coꝛ feruens. Idest feruoꝛ coꝛdis. ¶ Animus pꝛeceps. Talis est qui non curat quicquid dicat siue bonum siue malum. ¶ Titubansqꝫ loquela. Ut sunt illi, qui anteqꝫ sint ad pꝛincipium sermonis vel iam pꝛincipium sermonis tenuerunt iam sunt ad finem.

¶ Et verbū mēte pcurrēs. Ut sunt illi q̄ an̄q̄ cogitaue-rint qd̄ pferāt pferūt sua verba. ¶ Actio festina. Ubi ta-les festini sunt in oibus opationib⁹ suis. ¶ Quā nō de-pingit ratio. Isti tales nō curāt de rhetoricis: nō curant v̄ba sua ornare. ¶ De pulsu veloci preter naturam.

Et quem precipiti pulsat vis discola raptu.
Indicat accendi peregrinum in corde calorem.
Velocē tardus difformi lege refellit.
Distat ab extremis parili quoq; lance recedit.
Eucrasie medius fidus comesq; peramphus.

¶ Nūc exequit̄ de significationibus velocis pulsus pre-ter naturā dicēs q̄ significat incensionē extranei et inna-turalis caloris. ¶ Vis discola. Idest materialis distēpe-rantia que facit scisma ⁊ discordātiam incipiēte corporis humani. ¶ Raptu. Idest propera et rapida motione. ¶ Difformi. Tardus pulsus euacuat s̄m contrarias cau-sas et contrarias significationes: et accidit ei per contra-rium. ¶ Difformi. Idest difficili. ¶ Distat ab extremis sc; mediocris inter velocem et tardum.

¶ De duro et molli pulsu.

Vasis duricies cordis rigor aridus humor.
Mens austera nimis pulsus mysteria duri.

¶ Postq̄ expediuit tractatū de significationibus triu; generum que attendūtur s̄m pprietatem motionis arte-rie. Cōsequēter cōtinuat de significationibus alioꝝ triū que pertinent ad ꝯsistentiā organi. Prius aūt de duro pulsu et molli et mediocri. Aut ergo est durus naturali-ter aut preter naturā. Durus naturaliter significat sicci-tatem vasculoꝝ ⁊ duriciem et tensionē arterie ex siccita-te naturali: siccitatē cordis: austeritatem mētis ⁊ perti-naciam. Durus preter naturam fit ex humoribus sangui-nolentis vel colericis in quedā membra confluentibus et faciētibus in eis ex nimia repletione tensionē venarū et

arteriaꝝ ꝛ partiū neruosaꝝ vñ in sufflationibus ꝑtiū ner
uosaꝝ et arteriosaꝝ ꝓpter fumi cōclusionē: ꝓpter opila
tionē poroꝝ: ꝓpter tēsionē nimiā ꝛ impressionē occurrūt
duricies paruitas debilitas: spissitudo velocitas: ꝛ q̄nq̃
setrina inordinatio. Durus est extēsione: paruus ex du-
ricie organi ex defectu virtutis arterie ꝓpter duriciē ni-
miā dilatari nequeūtis. Ideoq̃ ois durus paru⁹ velox:
et spissius ex multa necessitate refrigerij. Cum eñ virtus
debilis semel ſm ꝙ opꝫ trahere nō possit necesse est fre-
quēter repetere: qđ vno ictu neq̄t implere. Inordinatio
et diuersitas ex angustia virtutis que valde afflicta ꝛ oc-
cupata nō pōt ordinē seruare sed modo magis: mō min⁹
dilatat ſm motionē ꝛ extuationem cause. In huiusmodi
aūt apostematibus ꝑ diuersis tēporibus eoꝝ pulsus va
riantur. In principio eñ minor est duricies maior forti-
tudo ꝛ maior pulsus est in quātitate: nec tñ est inordina-
tio. In initio paruū est apostema ꝛ modicā facit tēsionē
partiū ꝛ virtus adhuc fortis est: ꝛ pōt vascula melius di-
latare. Calor magnus est vñ velox pulsus est et spissus.
Inordinatio est parua q: arterie duricies est modica: et
virtus nō est adeo oppressa. Hec accidētia sunt ſm ꝓces-
sum aliquoꝝ tēpoꝝ. i. augmēti ꝛ status ꝛ maiorant: ꝛ ma
xime intēditur ille qui plenitudine cōcomitatur: q: causa
duriciei. i. tēsio arteriaꝝ maior est ex maioratiōe aposte-
matis ꝛ maiori cōpressione ꝑtiū ꝛ vaporis ꝯstipatiōe. In
declinatiōe eñ ꝯdescēdit apostema ꝛ ꝯdissoluit humor
et apostema finit pulſ⁹ ad sani quātitatē reducit. Ex dis
sipatiōe aūt subtiliū humoꝝ ꝛ induratiōe grossoꝝ aposte
matū duroꝝ ꝛ cōstipatoꝝ pulsus durior ꝛ subtilior efficit
q: organa in latitudinē ꝛ ꝓfunditatē ex sua duricie nō di
latāt min⁹ velox ē ꝛ spiss⁹, q: calor minor ē q̄ tāta refrige-
ratiōe nō idiget sicut pri⁹. vñ si ꝑseueraret tale durū post
dissolutionē materie ꝑiculū sig̃t: q:. s. iduratione aposte-
matis ad dissoluēdū difficilē: ꝛ sic ꝓlōgationē morbi ꝛ na

ture defectū significat. Si apostema est in miringis cerebri sicut ē frenesis: fit pulsus durus: paruus: velox: fortꝫ: spissius durus: q₂ in neruosis locis, fit apostema: quare paru⁹ vel spissius ptꝫ ex predictis: sꝫ aliquātulū fortior ē ꝙ̄ in alijs apostematibus: q₂ in hijs est fortior virt⁹ vnde quidā morbidi in hijs morbis cito erigūtur ⁊ ꝑcussores ⁊ garruli fiunt: ⁊ vix ab hominibus pn̄t teneri: q₂ ex collisione vel corruptione mētis ꝯseqtur. Inordinatio fit ex incōueniēti dilatatiōe organi cū duricie effusionis ⁊ fortitudie virtutis. vn̄ fit vt pars dilatetur: pars ꝟo nō. minor est duricies pulsus ex apostemate epatis ꝙ̄ eius qđ est in locis neruosis: q₂ hec membra nō sunt tāte duriciei nec tātas faciūt tēsiones: vt mēbra naruosa ⁊ arteriosa. In lociscordi ꝓximis apostemata faciūt pulsus similes eis q̄ fiūt ex apostemate facto in locis arteriosis. nā vene epatis ⁊ arterie assimilātur cordi. Ex apostemate colerico maxime fundato in mēbro nobili vt cerebri pāniculis vel diafragmate vl' circa cor: q₂ in corde apostema fieri nō potest. vn̄ si sit in epate vel stomacho fit pulsus valde dur⁹. Si fiat in alijs mēbris sicut ī pede vel in manu nisi in locis arteriosis nō tanta est duricies. Ex apostemate melancolico in eisdem mēbris est in pulsu duricies ⁊ subtilitas. Squinātia q₂ fit in lacertis gutturis q̄ parti neruosi ⁊ chordosi sunt facit pulsuꝫ durū ⁊ thetanosum ⁊ serratū paruū debilē spissiuꝫ: ⁊ q̄re ex predictis pꝫ. Si talis pulsus ex tali egritudine augmēteẜ in duricie ⁊ thetanositate ⁊ ī serrature diuersitate spasmū futurū denūciat: q₂ ex apostemate crescēte patiẜ neru⁹: ⁊ ex neruis cerebrū ꝓpẜ colligātiā neruoꝝ ad ipꝫ: vn̄ necesse ē vt spasmus ꝯcreeẜ. Qđ si eadē ꝑmanēte duricie vt thetanositate ī raritatē decidat patiēs suffocari vl' debilitari siḡtur Fit em̄ talis raritas ꝓpter cōgelationē caloris naturalꝫ Pleuresis ex colera rubea facit pulsuꝫ durū ⁊ valde spissuꝫ. ⁊ talis pulsus ī pleuresi siḡt colerā ru, eē ī cā. Humo

rem enim causticum significat valde mobilē ⁊ valde furiosum. vnde aut peripleumoniā aut significat sincopim futuram propter instabilitatē ⁊ subtilitatē materie peripleumonie. Si in peripleumonia mutatur in sincopim. Si ad cor maniā vel defectionem qd fit ex vicinitate cordis vel pulmonis ad locum morbi Qd si in pulmone sit parua spissitudo, ⁊ remissa duricies significat pleuresim fieri de materia flegmatica: ⁊ nunciat futurā alienationem mentis vel apoplexiam nunciat futurā. Fumus enim frigidus ⁊ humidus ad cerebrum ascendens hos morbos facit. Empima ante dissolutionem materie pulsum facit durum ⁊ valde serrinum velocem spissum. Si materia in putredinem mutatur digeratur ⁊ emitatur: natura in patiēte fit mollis latus debilis rarus ⁊ mollis et latus propter materie hūiditatē in mēbris. debilis ex subita inanitione, rarus ex magno desiderio trahēdi aerē. In ptisi sine fiat ex calido apostemate pectoris. vnde hūiditas ex vicinitate cordis exiccatur: ⁊ arterie et fundamēta pectoris simpl'r desiccātur: siue ex mala cōplexione calida ⁊ sicca ī toto corpore: in qua pmanente siccitate ppt vsum calidorum ⁊ frigidorum ī frigiditatē mutatur: ⁊ humiditas substātialis corpis desiccatur. Fitqꝫ quasi decrepitū corpus: fit pulsus durus debilis paruus. debilis: quia deficit ex tēpore lōgo virtus paruus ex defectione virtutis in organis dilatādis durus. ex defectione et desiccatione totius corpis velox spissus pter necessitatem refrigerij. Apostema calidū in ore stomachi facit pulsum durum thetanosum spissū velocē serrinū qui serrinus declaratur. posterius thetanosum ex neruositate debilem ex defectiōe virtutis: que defectio si plōgatur facit pulsum tardū rarū. Apostema stomachi frigidū pulsum facit durum ⁊ debilem ⁊ paruū Timpanites pulsus facit durum thetanosum spissum: durum ex siccitate: spissum ex defectione virtutis.

De pulsu duro in pleuresi.

Pulsus duricies in pleuresi perniciosa.
Arida materies: terrestris: cruda ꝓbatur:
Solui difficilis: ex quo discussio morbi.
Protrahitur: vis opprimitur natura fatiscit
Vitaqꝫ succumbit longo lassata duello.

¶ Quia cū possit fieri de sanguine raro de flegmate ꝛ se pe de colera ꝓpter duriciē pulsus ꝛ spissitudinē signt ꝙ sit pleuresis de colera: q̄ de hac materia facta ꝑiculosior ē ꝓ pter mobilitatē materie ꝛ furiositatē ꝛ facilē cōuersio nē in peripleumoniam ꝓpter loci ꝓximitatē. Significat etiā dur9 pulsus nimiā tēsionē organoꝝ ex ariditate ꝛ multitudine materie vn̄ morbi ꝓlixitas de defectione na ture ostenditur: ita dico si perseueret in duricie.

¶ De significationib9 pulsus mollis ꝓm naturam.

In pulsu cui molliciē natura ministrat.
Cordis ꝛ arterie pariter substātia mollis.
Corpis inuitur crassis hūida mēs muliebris
Cerea flexibilis pia blāda parūqꝫ fidelis.
Aduena mollicies quā synthomaticus vrget.
Impetus humores dissoluit vasa remollit.

¶ Sequitur de molli pulsu. Mollis itaqꝫ ꝓm naturā si gnificat humiditatem corpis mollicie organoꝝ natu ralē que ex humida crassi cordis remolliuntur quantum ad mores significat muliebritatē animi mētem ceream ꝛ flexibilē: piam ꝛ infidelem. qđ totum ex humiditate con tingit que maxime inter qualitates peior ꝛ pessima ꝛmu tationi habilior est. ¶ Aduena mollicies. Or significat molliciem preter naturaꝫ. Pulsus mollis p̄ter naturaꝫ significat humide nature abundantiam ꝛ eius dissolutio nem p̄ter naturā: vn̄ organa humectantur humectata re molliuntur. Ex apostematib9 ergo flegmaticis maxime si fiāt in locis carnosis ꝛ naturalr̄ hūidis pulsus fit mol

lis vñ in apoplexia ꝛ lytargia pulsus ē mollis: ꝛ ēt tard⁹ rarus i diuersitate estuosus q: flēgmatic⁹ humor in cerebro abūdat ꝛ nascitur: vnde de mēbris alijs ad ipm tranmittit. Ipsum quoq cerebrū humidū est de natura: q: humores facti sunt ex multa humiditate: pulsus debilis dꝫ esse tard⁹ rar⁹ ex debilitate virtutis cū multa hūidita te diuersitas est estuosa. ¶ De pleno pulsu ꝛ vacuo.

Copia spirituū per plenū plena notatur.
Sanguis eluuies vberrima vasa replentis.

¶ Exequit de significationib⁹ qnti generis qđ ꝯsistētie organi ptinet. i. pleni ꝛ vacui. plen⁹ igit multitudinē sanguis cōcauitate cordis recepti sigt: quo sanguie i fumū ꝛ vaporē resoluto mouetur cor ꝛ arterie mouētur. Et talis apparet in patiētib⁹ synochū ꝛ synochā inflatiuā ꝛ laborātib⁹ de repletione humoꝝ aquosoꝝ. Et nota ꝙ oīs plen⁹ est latus cum ex eadem causa ꝯtingat plenitudo ꝛ latitudo. s. ex abūdātia humiditatis. Sed sciēdū ꝙ si flegmaticus humor nimis abūdet in corpore: ꝛ maxime extra vasa paucificat sanguis. Ex sanguinis indigētia i vasis ꝑpter flegmatis multitudinē nō occurrit pulsus plen⁹.

¶ De vacuo pulsu

In vacuo vene sitiunt: vegetabilis aure.
Uis absorpta perit viui fons sanguinis aret
Quem bibit ariditas peregrini lima caloris.

¶ Agit hic de significationib⁹ vacui qui ꝑ contrariū respōdet pleno: ꝛ ꝯtrarij significationib⁹ describitur. Uacuus itaq pulsus significat indigentiā sanguinis: ꝯsumptionem humiditatis: ꝛ defectionē spirituum vnde qñ digiti applicātur suꝑ arteriā statim arteria cedit compressioni: ꝛ nullā humiditatem interius ꝯclusam superius reddit vel redūdat. Sed statim pulsus ꝑpter inanitionem sui organi quasi vacuus euanescit. Uacus aūt pulsus aut est cum caliditate aut cū frigiditate. Si cū caliditate ve-

hementi figt euenire synthesim et ethicā. Si cum frigidi tate figt extinctionē caloris naturalis: q2 frigiditas instā tiam mortificationis: vacuus deperditionē spirituū ꝛ subā lis humiditatis denūciat. In lytargico etiā apparet va cuus q2 exuberatur a flegmatico humore: humore rapto superius. vñ fit lytargia ꝛ diminuto sanguine in venis ꝑ pter defectionē digōnis ex multiplicatiōe alteri9 humo ris in arterijs: pulsus vacuus occurrit nō hic agit̃ ſm na turā de pulsu vacuo: q2 oīs vacuitas innaturalis ē cū fit ex defectiōe humoꝝ ꝛ spirituū. ¶ In vacuo pulsu vene. Que sunt vasa sanguinis. ¶ Sitiūt. i. inaniunt̃ ꝛ desiccā tur ꝑpter indigentiā sanguinis ꝛ ꝯsumptionē. ¶ Vege tabilis. i. vitalis spūs cui9 est adiuuare ꝛ vegetare mem brum. ¶ Fons viui sanguinis. In quo q̄si quodā fonte mēbra potant̃: humectant̃ ꝛ recreant̃. ¶ Lima caloris. i. eos ꝛ irritamentū incensiōis in humano corpe. Sicut em̄ per cotē ferrū acuit̃ ꝛ ꝑ limā acuti9 ꝛ magis incisiuū red ditur: sic ꝑ siccitatē caloris innaturalis feruidior efficitur qđ appet in lignis aridis: que magis obediūt icēsioni q̄ꝫ si essent viridia. Febris ēt q̄ fit de eo acutior est q̄ꝫ illa que de alio humore fit vñ hoc nō fit nisi per limā siccitatis.

¶ De calido pulsu et frigido.

Et calidus cuius mordax pinctura perurit.
Continue digitos: index est febris acute.
Si calidus digitos interuallariter vrens.
Interuallaris atqꝫ inducıosa vocatur.
Est ethice testis calidus vacuo sociatus.

¶ Exequitur de significatione sexti generis qđ est cali dum ꝛ frigidū: ꝛ hoc sil'r ad ꝯsistētiā organi ꝑtinet cū duo bus p̄cedētib9. Calid9 itaqꝫ figt caliditatē organi ꝛ distē perantiā spirituū ꝛ humoris fluētiꝫ in ipsis arterijs. Sed pulsus calid9: aut est calid9 a san guine aut a colera: vl' ex calore ifixo mēbris ꝯsumēte ꝛ bibēte sanguinē in venis.

Si eñ calidus est ex sanguine: dz cõcomitari plenitudo mollicies magnitudo iter velocẽ ⁊ frequẽtem mediocritas: plenitudo ex vasoꝝ repletione: mollicies ex sanguinis humiditate: magnitudo ex magna sanguinis resolutiõe infumũ ⁊ spm̃. Inter velocẽ et frequẽtem mediocritas ex mediocri necessitate habende refrigeratiõis. Humiditas nãqꝫ sanguinis est ꝯtẽperamentũ ardoris ⁊ indigentiã refrigerationis cõpescit sed si calidus ex colera fit discernit per gracilitatẽ et duriciẽ: ꝑ frequẽtiaꝫ ⁊ aliorum accidẽtia: que apparẽt in corpe ꝯcomitantia. Si est ex calore insito mẽbris dz esse vacuitas: ⁊ ethicã ⁊ ptisim. significat. Item alia fit diuisio calidi pulsus. Nã calidus alius continue calidus vrens ⁊ mordens in appositione digitoꝝ: ⁊ significat continuã. Alius interuallariter ⁊ interpollatiue: ⁊ sine punctione ⁊ mordicatione digitorum et significat interpollatam.

¶ De pulsu frigido.

Spirituum probat occasum viteqꝫ lucernam.
Celat et extinguit gelidus spiramina cordis.

¶ Exequitur de significationibus frigidi pulsus. Frigidus significat extinctionẽ calidi naturalis: annullationẽ spirituum mortificationis eminẽtiã. Non consulo ꝙ medicus stet circa egrotum quando apparet talis pulsus. Tunc eñ crux et luminaria et cinis et cilitiũ ⁊ aqua bene dicta suũ debẽt habere locũ. ¶ Occasum. Idest defectũ. ¶ Lucernã. Idest vitalẽ spm̃ q̃ est lucerna microcosini.

¶ Incipit tertia particula.

r Esperare licet modicum tiruncula clio.
Dulcebris ĩstaurat fessas recreatio vires
Iam satis est: nũc tolle moras: succinge regressuꝫ.
Accipe: sed caueas pedibus ne scandala fiant.
Deuius est calor: et milia multa supersunt.
Excubat interius forsam clandestinus hostis.

Inuidie celebrata lues: furmicula fame.
Pessima pro puris spargens zizania granis.
Ut sit processus securior: et tibi parcat.
Inuidus et fatui veteris ludibria vulgi.
Uerba musandino maneant condita sapore.
Omnibus equiuoci titulum petende salerni.
Presulis alfani claro signata sigillo.

¶ Aggreditur auctor noster tertiã distinctionẽ sui operis: in qua exequit̃ de significationibus alioꝶ generꝶ ꝛ ponit distinctiones eoꝶ quorũdam: quas in secunda partitione nõ posuerat. Premittit aũt ꝓlongũ in quo musaꝫ suã alloquit̃: eãq3 ex pñti opere fatigatã iuitat ad recreationẽ q̃etis. ¶ Tiruncula. Idest rudis ꝛ nouella. ¶ Iam satis est. Sed q2 requies diuturna parit desidiã ꝛ eneruat vigorẽ: statim iubet eã interrũpere quietẽ anq̃ꝫ opus inceptum aggrediat̃. ¶ Ne scandala. Idest cũ pedes intendas ꝛ veharis pedibus metrice orationis caueas ne aliqđ offendiculũ pedibus tuis occurrat. ¶ Milia mlˀta supsũt. Idest miliaria mlˀta restãt ad pgẽdũ. i. diuersa capitula et diuerse regule que restãt tandẽ de generib9 pulsuum: per quas regulas quasi p certã viã ꝛ semitã peragrare debꝫ intellectus tractãtis. ¶ Exubat. Hic auctor noster mouet musam suã q̃ꝫ sibi caueat ab adulatoribus et detractoribus: qui bene dicta alioꝶ dẽte canino ꝛ satyrico corrodẽt: ꝛ que scire nõ possunt vel facere quadã malignitate animi defraudãt: ꝛ laudes alioꝶ in se infundata tituli mutatione conuertunt: spargũt seminãt nigellã inuidie: et zizaniã detratactiõis: vbi deberẽt seminare precium laudis et fauoris. ¶ Musandino sapore. Idest sapidis ꝛ sententiosis auctoritatibus Petri musandini q̃ fuit patronus et supremus opifex huius facultatis: qui alium non habuit patrem nec habiturus est sequentem. ¶ Equiuoci salerni. Salernũ equiuocum est ad ciuita-

tem et ad magistrū huius artis preceptorem. ¶ Alfani. Idest illius summi magistri et vnici in phisitali scientia. ¶ Presulis. Idest archipresulis salernitani tātis cōsilia patronis potest malignis hostibus obuiare.

¶ De significationibus frequentis et rari pulsus.

Qui recolit replicatqꝫ suum sepissimum ictum.
Ex vi contrahitur fragili fortiqꝫ calore
Cordis adoptiuus vapor vt possit recreari.
Sufficiens possit spiramine mulcebris aure.
Ne simul huic detur quantum sibi competit aer.
Vis opressa negat: igitur perplexa reprendit.
Multiplici numero quod iam formauit in vno.
Crebraqꝫ defectum quanti repetitio pensat.

¶ Exequit auctor noster de significationib⁹ aliorꝫ generū que restāt ser p̄dictis. Et primo expedit significationes frequētis ꝛ rari pulsus: qđ est sextū gen⁹: ꝛ ꝑpendit ex tꝑe quietis: qđ est inter duas diastoles: sicut in prima partitione dictū est. Frequēs itaqꝫ pulsus sigt fortitudinem ꝛ vehementiā extranei caloris ꝛ innaturalis: ꝛ debilitatē ꝛ afflictionē virtutis: qꝛ fortis est calor: et multa indiget aeris attractione et refrigeratione. vnde multa instat necessitas humide refrigerationis: et euentationis ad temperamentum feruoris. Si virtus debilis ꝛ afflicta non potest sufficienter aeris quantitatem vno ictu attrahere quantuꝫ expedit necessitas arboris: ergo necesse est ꝙ numerosa et frequēti actione restauretur ꝛ suppleatur quod defecit in quantitate vnius attractiōis ꝛ ideo causis predictis concurrentibus. i. forti calore ꝛ debili virtute frequens accidit pulsus. Si vero fortis virtus cum forti calore concurrat iuxta necessitateꝫ ardoris fortis virt⁹ trahet sufficientē aeris quātitatē: ꝛ tūc non fit frequens pulsus. Sꝫ inter raritatē ꝛ frequentiā mediocris. ¶ Se

pissimus. Id est sepissime iterans motionē. ¶ Adoptiuus. vapor. Idest calor extraneus et innaturalis, quem cor adoptat illata sibi violentia ex febre vel exercitio vel apostemate vel quacunqꝫ compressione vel immutatione. ¶ Mulcebris aure. Idest aeris cuius attractione interiora demulcentur. ¶ Quod iā formauit invno. Idest in quantitate ꝛ atractione.

¶ De significationibus: rari pulsus.

Debilis in raro calor est: infirmaqꝫ virtus.

¶ Ostēdit cās ꝛ sigtiones rari pulsus. ꝛ dicit ꝙ rar⁹ pulsus sigt debilitatē caloris ꝛ infirmitatē virtutis qꝛ debilis ē calor nō restat multa necessitas aeris attrahēdi in multa refrigeratione. Uirt⁹ etiā ꝗuis infirma sit iuxta debilitatē caloris aerē pōt sufficiēter administrare ad tēperādū vna attractione. Sed cōtrariū inuenit in pantegni. Dicit em̄. Cōstātinus rarū pulsuꝫ fieri ex virtute debili ꝛ forti calore. Et Philaret⁹ dicit ꝙ rarus pulsus fit ex debili calore ꝛ infirmiori virtute. Solutio dubij est. ꝙ dicit constantinus rarū pulsuꝫ fieri ex debili virtute ꝛ calore forti: hoc dicit respectu quorūdā sanoꝝ corpoꝝ que ſm frigidā disponūtur cōplexionē: ꝛ ꝙ debilitate caloris modica egēt refrigeratione. Et virtus coꝝ cū sit fortis: qꝛ sana sunt corpa ꝛ nulla egritudine oppressa vno ictu possunt sufficiēter attrahere ꝙ calorē debilē possit refrigerare vn̄ in eis fit rar⁹ pulsus. ꝙ autē dicit. Philaret⁹ rarū pulsuꝫ fieri ex debili calore ꝛ infirma virtute hoc dicit fieri gratia egroꝝ corpoꝝ. In febriēte em̄ rar⁹ pulsus sigt maximū virtutis operatiue impedimētū qꝛ extinctionē caloris naturalis ex cōsumptione humiditatis ꝛ annullatione spirituū. Unde si in laborante acuta febre precedēte pulsu multū veloci frequēti ꝛ magno nulla facta determinatione subito appareat pulsus rarus sine alienatione mentis patiētis significat mortem.

¶ De incidēti ⁊ decidēti pulsu.
Motibus incidui pulsus virtus reparatur.
Captiuata salus sit libera languida fortis.
Debilis instaurat vires opressa resurgit.
Uita reformatur victo synthomate morbus.
Exultat capto brauio natura triūphat.
At per deciduū vite iam vespere facto.
Uergit in occasum splēdor vegetabilis aure.
Eneruata perit virtus parceq; trahenti.
Atrops insultat vt vite sincopet vsum.

¶ Hic auctor agit de octauo genere pulsus qđ incidēs ⁊ decidens dicit:⁊ eius significationes ostēdit. Incidens itaq; pulsus attēditur ꝑ collationē ⁊ cōparationē morarū ad moras:occultarū ad aptas fortiū ad debiles: debiliū ad fortes. Aperta mora dicit q̄ facit pulsuz i dilatatione. Occulta que facit in cōstrictione. In cōparatione ergo more dilatatiōis ad morē cōstrictionis incidu⁹ vel decidu⁹ dicit. Nā si breuior sit mora cōstrictionis ⁊ maior sit mora dilatationis dicit pulsus icidu⁹. Si ṽo breuior sit mora dilatationis ⁊ maior sit mora ꝯstrictionis q̄ est inter duas diastoles. tunc dicitur deciduus. Si aūt equaliter fit inter duas moras erit pulsus medius inter decidentem ⁊ incidentem. Potest etiam hic pulsus attendi ſm collationem ⁊ comparationē pluriuz morarū ad moras ſm multos pulsus ꝯsequentes ⁊ succedentes. Nam incidentia quādoq; habent locū in vno pulsu:quandoq; in pluribus. In vno vt si fiat comparatio pluriū morarū ⁊ cōstrictionum ⁊ dilatationū sibi per multos pulsus succedentium. Si ergo cōtingat ꝙ pulsus cōtinuet q̄nq; percussiones fortes ⁊ sexta decurrat debilis vel aliquantulum deficiens:⁊ postea succedant decem fortes ⁊ sequatur vndecima debilis. ⁊ postea occurrant viginti fortes:

et sequatur vigintina debilis vel deficiens. et sic procedat pulsus multiplicando pcussione fortes quousqꝫ debiles prorsus non appareãt. talis pulsus dicetur incidẽs: et significat confortationẽ virtutis et cõualescẽtiã et plenariã crysim futuram. Similiter decidens duobus modis potest intelligi vt dictũ est de incidẽti: aut in vno pulsu: aut ĩ pluribus: quomodo in vno dictũ: quomodo in plurib9 fieri debeat. sic constat: quoniaꝫ si precedant decẽ. fortes pcussiones: et sequãtur vndecim debiles: et post sequãtur sex fortes et septẽ debiles post quattuor fortes et quinqꝫ debiles. et post tres fortes et quattuor debiles. et ita paulatĩ quousqꝫ multiplicatis debilibus fortes euanescant pcussiones: tũc talis pulsus dicit esse decidens. i. ppter minorationeꝫ sui a notitia nostri sensus cadẽs: Et nota ꝙ pulsus incidẽs comphendit caudã soricinã retornatiuã. Decidẽs vero cõtinere potest caudã soricinã finitiuã. Attẽde ꝙ per decidẽtẽ vel deficiẽtẽ pulsuꝫ accidẽtẽ in die cretico mortis hora põt distingui. Et p incidẽtẽ hora cõualescẽtie põt signari. Ponat ergo ꝙ aliquis infirm9 pulsuꝫ habeat decidẽtẽ. vtrũ debeat euadere ab illa egritudine: sic cognosces. Cõputãdũ ẽ ergo a prima defectione pulsus vsqꝫ ad secundaꝫ: et in qua hora diei fiat et contingit quot ictus in pma deficientia et quot in secunda verbi gratia: inter primã et secũdã: fortes tibi occurrant triginta percussiones in hora diei tertia. Sed cum sit molestum te semper ibi esse et computare numerũ: alia die eadem hora venias et numera percussiones eiusdem pulsus inter vnum deficiẽtem et alium. Et si modo deficientem inueneris in vndecima percussione. Et si quindecim pcussiones fortes amisisti cum prius haberes triginta signum est ꝙ trãsactis aliis horis alias quindecim percussiones amittet. Et in eadem hora morietur. Eodẽ modo de incidenti facere poteris et crysis ad bonũ futura designatur. Si quis habeat pulsum deciduũ computa a pmo in

cidenti ꝛ aliquãtulũ fortiori vſqȝ ad ſcḋm incidẽtẽ in qua hora hoc fiat: ꝛ quot percuſſiões ſint inter primũ pulſuȝ incidentẽ ꝛ ſecũdũ aliquantuluȝ fortiorẽ. verbi gratia. ſi inter primũ ꝛ ſecũdũ incidẽteȝ triginta tibi occurrãt percuſſiones vt in hora diei huius tertia fiat poſt in ſecunda die eadẽ hora veniẽs: cõputa ſicut ĩ prima die ſi inter primũ incidentẽ ꝛ ſecũdũ inuenis quindecĩ motiones: inuenisti incidentẽ: iſta ꝓcedẽdo poteris ꝓnoſticari criſim futurã ſm magnã ꝛ paruam horã ꝛ horarũ ꝛ ictũ computationem. ¶ Incidui. Ideſt incidẽtis. ¶ Accepto brauio Aſſecuto premio corone ꝓpter debilitatem egritudinis. ¶ Per deciduũ. Ideſt decidẽteȝ. Littera plana eſt.

¶ De equali ꝛ inequali pulſu: ordinato ꝛ inordinato.

Iũcta bono ꝑitas bona fit mala iũcta ſiniſtro.
Cõtrahit adiuncte cõpaginis emula formã.
Imparitas reprobanda boni laudãda ſiniſtri.
Nam tibi ꝓpoſitis que ſunt optanda duobus.
Elige qḋ fixum ſtabili bonitate moratur.
Ex tibi propoſitis que ſunt fugienda duobus.
Elige mobilius: fuge qḋ conſtantius extat.
Qualibet in ſpecie pulſus paritas reperiri.
Imparitas ve poteſt ſed nõ equaliter equum.
Unica ſolius facit obſeruantia pulſum.
Si magnus ſe cõtinuet: propriumqȝ tenorem.
Seruet: inoffenſum cadit a plena paritate.
Cum ſpecies aliena ſubit: nõ dicitur equus.
Simpliciter: ſed in hoc: cũ nõ ſit in oĩbus equus.

¶ Octo generibus aſſignatis ꝛ eorum accidẽtibus executis ꝛ expeditis agit de duobus extremis generibus que accidentia ſunt ꝛ principalibus predictis adiuncta

sunt:scꝫ de equali et inequali:ordinato et inordinato.nec tamen de ordinato et inordinato agitur nisi ꝑm distinctionem suarum specierum et partium. Est itaqꝫ pulsus equalis cuius percussiones vniformē et consimilē habēt rationem: et vniformiter occurrunt in digitorum extremitatibus:vt si percussiones sint magne et in magnitudine equales:non parue:non rare:non spisse:nō debiles nec in aliquo diuerse. Et iste pulsus equalis dicitur absolute. Inequalis autem est cuius percussiones diuersant siue sit in motu vt modo sit spissus:modo velox: modo tardus:siue in quantitate dilatationis vt modo sit magnus modo paruꝰ:siue in virtute vt modo sit fortis modo debilis. ¶ Sicut autem quidam est equalis pulsus absolute seruans equalitatem in omnibus . ita quidam est inequalis absolutam seruans inequalitatem in omnibus percussionibus. Et est quidā inequalis in quātitate qualitate:in alijs tm̄ diuersaṫ:ꝛ ille inequalis diciṫ:sed in aliquo equalis nūcupatur. ¶ Et nota ꝙ oīs equalitas in bono est bona:in malo mala. Et inequalitas in malo bona est:et hanc diuersitatē ꝑm diuisionē auctor insinuat in capitulo presenti.hec diuisio nō tm̄ habet locum in cōsideratione pulsuū:sed circa meditulliūvenaꝝ. ¶ Paritas. Idest equalitas. ¶ Sinistro. Cum sinistris ꝛ malis differētijs. ¶ Imparitas. Idest inequalis.

¶ Sequitur de pulsu qui dicitur cauda retornatiua:et de eo qui dicitur cauda finitius.

Cauda retornatiua primo mollescit in ictum.
In reliquo languet fit tertia motio leuis.
Iudicio sensus se quarta magis manifestat:
Quinta viget valido firmatur sexta vigore.
De tenebris sensus:et de languoris ab ipso.
Repit in excessum graduali tramite pergens.
Hoc pulsu solitos natura reciprocat ictus.

Finitiua suos motus orditur ab alto.
Sensim deprimitur: declinat: mollificatur.
Et de propatulo sensus se mergat in imo.
Hic vicinantis affert preludia mortis.

¶ Hic agit de speciebus inequalis pulsus et inordinati
cuius multe sunt species: scz cauda soricina finitiua ꝛ cau
da retornatiua: caprizans: martellinus: romosus: fluctu-
ans: spamosus: ptisicus: formicans: vermiculosus: sorin⁹.
Prius exequitur de cauda soricina finitiua et retornati-
ua: que licz possint esse spēs ordinati et equalis: sub ine-
quali tamen et inordinato continentur: qz qñqz cauda so
ricina finitiua ꝛ retornatiua ꝓcedunt in percussionibus
ſm ordinatā inequalitatem: ꝛ qñqz ſm ordinatā vbi nāqz
est perturbatio nature tanta vix ad plenū consequentis
ineq̄litatis ordinatio pōt seruari. ¶ Constātinus tn̄ in pā-
tegni has spēs ordinat sub ordinato ꝛ eq̄li est ergo pul-
sus cauda retornatiua quasi ab occultis ꝛ quasi ab insen
sibilibus percussionibus incipiēs paulatim graduali tra
mite ſm ordinatū modum maiorādo ꝓcedit de minimis
ad paruas de paruis ad aliquātulū apertas de aliquātu
lum apertis ad magnis manifestas: et ita cōtinuatim et
ordinatim procedit quousqz se recipiat in fortes motio-
nes. Dicitur aūt hic pulsus cauda retornatiua cauda so-
ricina: qz sicut cauda soricis in finali extremitate que ab
aiali corpore remotior est incipit a nimia gracilitate ꝛ cō
tinuatim ꝓcedit ſm grossitudinē ꝛ maioritatē corpulen-
tie: quousqz attingat corpus aialis. Sic ꝛ iste pulsus ra-
tione similitudinis maiorādo ꝓcedit paulatim de debili-
bus ad minus debiles: ꝛ de minus debilibus ad aliquan
tulū fortes: de fortibus ad fortiores percussiones. ¶ Cau-
da soricina finitiua per cōtrarium pōt intelligi: qz a for-
tioribus incipiens ꝑ minus fortes trāsit: tertio ꝑ debiles
quarto ꝑ debiliores: tandē ab eo descēdit ꝑ grad⁹ debili
tatis ꝙ nō sentitur: ꝛ hoc assimilatur caude soricine finitiue.

Nã cauda soricina finitiua a parte aiali inserta grocissi-or est: et paulatim graciliendo procedit vsqȝ ad finẽ. Cauda retornatiua significat confortationẽ nature salutis reuersionẽ. Finitiua prenuncia est mortis.

¶ De consolatione medici cum eger moritur.

Collectis fuge sarcinulis opifex medicine.
Nil impensa valent tua: nil suffragia prosunt.
Damna resarciri nequeũt iam morte propinqua.
Atropos excludit lachesim: vitalia rumpit.
Stamina dissoluit gumphos vitamqȝ relegat.
Salua tibi maneat frontis verecundia vultum.
Extere ne pariat tibi mors vicina pudorem.
Mortiferos tua preueniat sententia casus.
Officium vatis retinens nomenqȝ prophete.
Non semper sanat medicus rhetor ve perorat.
Sed tamen officium concludit fine supremo.
Singula que debet si contingentia seruet.
Vitam victuro vel si mortem morituro.
Judicio dictet stabili que culpa medentis.
Officium commune durum curatio morbi.
Actio communis vix consumatur ab vno.

¶ Quia forte medicus ꝑpter mortem egri preminentez desperaret et de vita sua timeret credens sibi ab amicis suis imputari: ideo auctor ipsum consolatur: et amicos eius corroborat et firmat: ostendens, ꝙ non sit timendum. et cum prenunciauerit mortem egri potius sibi copulabit gloriam et honorem ꝙ̃ pudoris ambitionem: et loco prophete inter homines reputabitur: quia morituri solis pronosticis.

¶ De pulsu caprisante.

Descensu saltum geminat caprinus ab vno.

More caput saliens: que bis prius aera pulsat.
Nō semel in terram querat defigere cursum.
Cedit in hac specie progressio prima secunde.
Si species talis genesi dictāte resultant.
Hoc signo vasis substantia dura rebellis.
Aure vitalis vis imbecilla notatur.
Sensus hebes serrino preceps turbatio mentis.
Nō multis resoluta modis vt verba moueret
Mentis conceptum mutilata voce resoluit.
Si caprinus erit sine lege vel ordine pulsus.
In causa est mixtura mali: diuersa dieta.
Dissona materies: resolutio multa vaporis.

¶ In hoc capitulo diffinit auctor quid sit pulsus capri-zans et eius significationem exponit. Est em̄ caprizans qui incipiens a velocitate ante digitoꝝ percussionem vi-detur cadere et post mouetur incompleta dilatatione ad similitudinem caprioli caprizans dicitur. Cum em̄ caprio lus incipiat esse velox in saltu quasi saltum videtur face-re in aerem et post in complendo cursu: et complendo sal tu est velocissimus. Talis vero pulsus anteq̄ regrediat̄ in centrum duas habet dilatationes primam minorē se cundam maiorem: sicut etiam facit capra saliens in aere que prius extollit vna vice pedes: deinde alia vice iterum se extollit anteq̄ in terra ponat vestigium. Caprizans itaq̄ pulsus: alius est ſm naturam: alius preter naturam que autem sunt significationes naturales et que non na turales: auctor in hoc capitulo exprimit.

¶ De martellino pulsu.

Cum ferit incudem bis malleus: ⁊ resilere.
Cogitur obiecti massa suadente metalli.
Et sit diuiduus: in se tamen vnicus ictus.

Sic resilit duro membri concussa rigore.
Et digitos species sic martellina retendit.
Nec redit in centrum donec geminauerit ictum.
Ex quo natiuo signatur spiritus igneus
Cor sitcũ discor mẽtis psumptio fastus
In febre continua martellino dominante.
Caumate febrili cordis depascitur humor.

¶ Sequitur de martellino: qr martello. dicit. Sicut enĩ percussio martelli supra incudez in sequẽtes cadit percussiones plures ppter percussionem martelli ex duricie incudis: sic etiã martellinus pulsus in dilatatiõe sua ante q̃ ad centrũ regrediat ex percussione spirit9: et organi duricie his digitos pcutere videt: et fiũt q̃si dilatatiões due sed pcedẽs est maior. secũda minor. Sed in caprizãte seques ascensio maior est pcedẽte. Martellinus pulsus ex duricie substãtie organi ptigit: et hoc ppter supabũdãtiã spũs quo spũ mouetur arteria et pre duricie ipsius spũs re percussus rursus mouetur: et facit secũdã ascensionem vnde dicit. Philaretus q martellinus siue bis pulsans currente violenter spiritu in secũdã venit percussionem: vt in incude venit malleus. Et est differentia inter caprizantem et martellinum quia in caprizãte non repcutitur spiritus vt in martellino: sed ante digitoz percussionem quasi cadere videtur: et post incompleta dilatatione vehementer citat. Martellinus itaq pulsus si sit fm naturã significat contumaciã cordis et pertinentiã mẽtis ex siccitate et supbia ex abũdãtia spiritus. Si autẽ fiat preter naturã significat succesionem cordis et humoris defectionem: sicut in acutis contingit.

¶ De ramoso pulsu.

Finditur in ramos ramosus et organa motu.
Quadrifido feriẽs digitos percurrit: in imo.

Discolor in pulsu sicut confusa resistit.
Uox chitare fidibus vno siml' ordine tactis.
Hec species crassis imperio suadēte figurat.
Mobile ꝓpositū cordis mutabile votum.
Si talis cogente mali synthomate fiat.
Morbi materies fit dissona causa repugnās.
Militat ex equo virtus synthoma retundit
Uita reformatur nutrix natura resurgit.
Expirante mali nebula redit aura salutis
¶ Hic ponit ramosi pulsus diffinitionez ꝛ significationes ei⁹ ostēdit. Est itaq; ramosus pulsus qui p̄mis digitis tangentis apparet alio modo: ꝛ reliquis digitis apparet inequalis: vt si appareat vni digitorū velox: alij tardus vni spissus: alij ramosus vni fortis alteri debilis: vni spissus: alij ramosus: vni fortis: alteri debilis vni incidu⁹ ꝛ aptus alteri deciduus ꝛ occultus. Et attēdit̄ ꝑm quātitatē mot⁹ aut motiōis virtutis ꝛ ꝑm motionis numerū. Nō em̄ potest variari iste pulsus ꝑm magnitudinē. Impossibile em̄ ē ꝙ sub vno digito in eadē ꝑte organi sit magnus ꝛ in alio digito vel in alio in paruū mutet̄ in eadē ꝑcussione: aut i eadē ꝑcussione fiat paru⁹ ꝛ etiā magnus Magnus em̄ ex necessitate quattuor digitos trāsit. Simil'r ramosus nō pōt attēdi ꝑȝ varietatē latitudinis aut stricture: caliditatis aut frigiditat' duriciei aut molliciei: vacuitatis aut plenitudinis. Nūq̄ em̄ in eadē percussione pōt attēdi pulsus in diuersis digitis: ramosus: latus ꝛ strictus: calidus ꝛ frigidus: mollis in quibusdam: durus in alijs vacuus ī vno: plenus in alio: ꝛ sil'r ꝑuus et magnus ꝑm velocitatem: tarditatem: debilitatem: ꝛ fortitudinem: raritatem ꝛ frequentiā potest considerari. ¶ Ramosus alius ꝑm naturam alius preter naturā. Scd̄m naturā factus cordis mutabilitatez significat. Preter naturam factus in acutis febribus humorꝫ significat con-

t varietatem: nature cōualescentiam ex parte significat: ⁊
ex parte vite laborem: ⁊ finem morbi declarat. Pulsus
ramosus ſm Philaretū hʒ fieri ex aliq̄ supfluitate in cō
cauitate arterie contenta q̄ aduenieti spiritui resistit. vñ
tota arteria propter resistentiā supfluitatis aduenietis
spūs. nō potest totaliter dilatari. Sʒ mot⁹ cordis ⁊ mo
tus spūs trāsfert deorsum ⁊ sinistrorsuʒ ac si essent diuer
sificati. His determinatis lr̄a clarescit per se ſm diuersi
tatis casdē teste. Constātino in pantegni. Caudā sorici
nam ⁊ pulsum inclinatū licet inuenire. Cauda soricina in
diuersis digitis inuenitur: cū pulsus ab vno digito attin
gēti brachiū est grossuʒ: sub digito scd̄o ē minor: sub ter-
tio est paru⁹: sub quarto est minimus. Similiter hec cau
da inforti ⁊ debiliveloci ⁊ tardo pōt intelligi. Sʒ hec cau
da soricinadiffert ab alia de q̄ superi⁹ cū ipso auctore per
tractauim⁹. Inclinat⁹ autē pulsus attēdit ſm diuersita
tem percussionū sub quattuor digitis: vt si sub duobus
digitis medijs grossus. ⁊ sub duobusextremis subtilis:
aut in medijs apert⁹: in extremis occult⁹. apparet autē
sursuʒ extremitas deorsum inclinari ex defectu virtutis
substātiā organi ex parte brachij leuare nequeūtis causa
arterie grauitatis in extremitate intra manum ex defe-
ctione sola ē virtutis illic vix peruenientis. Inclinatus
similiter de forti et veloci et tardo est intelligendum.
Et ille inclinatus pulsus et cauda soricina predicta: sub
ramoso pulsu comprehendi possunt. Nā ramosi pulsus
possunt esse multe species. Sub eadem etiam specie con
tinetur serrinus de quo dicetur in sequētibus. Qui autē
sub vno digito mouetur sub tribus est quietus. aut sub
duobus primis mouetur sub alijs quiescit. aut sub vno
fortis: sub altero debilis: sub tertio debilior sub quarto
debilissimus: ita ꝙ non sentitur. Et hoc est ꝙ pulsus
dictus cauda soricina posset intelligi quando grada-
tim debilitando procedit de primo digito ad secundum

P

de secundo ad tertium de tertio ad quartū. Sed hic non gradatim ꝑcedit in debilitate per quartum digitum: vt si ab vno moueatur: sub alijs quiescatur: aut sub duobus primis moueatur: sub alijs non: dicendus est serrinus dicitur autē a serra: q: serre dentibus assimilatur.

¶ De fluctuante pulsu:

Vasa procellosus enormi concutit ictu.
Fluctuat: exundat: fremit: estuat: et digitales.
Ventriculos sibi cōpressos lateraliter ambit.
Pars infra et sursum: pars retro et ante mouet.
Inde ꝓbes subitum mentis cordisq tumultū.
Sanguinis vndantis turbato in corpore motū.

¶ In hoc capitulo agit de procelloso pulsu siue estuoso. Et constantiam quam. Philaretus fluctuationē appellat prosequitur: et ostendit quid sit fluctuans pulsus et quid habeat significare. Estuosus pulsus est cum organi pars auriculari digito superposito superior ante mouetur: sub altero digito inferius et tardius. Pars autem organi dextrorsum et sinistrorsum sentitur moueri: quedam pars late quedam pars stricte: vt videmus in tempestate maris. Fluctuans igit pulsus habet fieri ex abundantia aquosi humoris infundentis corpus arterie magis ꝙ debeat vnde spiritus in arterijs generatus aquosum humorem in arterijs existentē mouet magis in vno loco arterie ꝙ in alio. et ideo quasi quedam inundationes siue per flatus per pulsum sensui subiacent: et ideo pulsus fluctuans dicitur. Tali pulsus solet reperiri in quadā specie ydropisis que anasarca dicitur idest equalis resolutio carniū. ¶ Significat pulsus iste quādoq mētis perturbationem aut iram subitā: aut tristiciam aut humoris subitam perturbationem.

¶ De spasmoso pulsu.

Spasmosus vacuus tensi quoqꝫ more rigescit.
Funiculi:ptisicis famulatur:ꝛ extenuatis.
Corporis humorem depascit.sorbet inanis.
Plenior occurrit species spasmosa replentur.
Organa:reumaticus neruis infunditur humor.
Lenia motiuo viduantur membra vigore.

¶ Hic exequitur de spasmoso pulsu qui aliter ptisicus appellatur ꝛ eius significationes exponit tam ptisici quam spasmosi:de repletione prouenientis. ¶ Spasmosus itaqꝫ ꝛ ptisicus habet fieri carne consumpta et desiccata per calorem febrilem.vnde non habet arterias: nisi collocetur ad modum chorde tense et tenditur:vnde digitis cōpressa transfertur a dextra ꝛ sinistra.vnde videtur spasmosus et ramosus idem esse. sed differunt propter causas differentes:quia in ramoso corpus arterie diffinditur: sed in spasmoso neruus tenditur:ꝛ multum diriciei sentitur. vnde dicitur spasmosus propter tentionem nerui vel arterie.vel quia spasmum futurum significat. In ramoso autem non fit talis tentio quemadmodum in spasmoso Spasmosus itaqꝫ significat desiccationem corporis. et consumptionem humorum:indurationem arteriarum ꝛ nimiam desiccationem. Et significat spasmum de inanitione.est autem quidam spasmosus de repletione humorum.vnde arteria sentitur multum turgida.

¶ De formicante ꝛ vermiculoso pulsu.

Sunt gemini pulsus formicans vermiculosus.
Estiuis potius in febribus ꝛ peracutis.
Mortis precones fidei:referantqꝫ sepulchra.
In febre formicās:pulsu vermiculāte verēdus.
Non redit ad melius:sed vitā morte soporat.
Sepius has specie excepto caumate febris.
(Non vrgēte necis discrimine)sincopis infert.

P ij

¶ Hic agit auctoꝛ commixtim de duabus ſpeciebus in-
oꝛdinati pulſus.ſ.vermiculoſo ⁊ foꝛmicāte vermiculoſus
moꝛe eſtuantis mouetur:ſed eſtuans maioꝛ eſt et foꝛtioꝛ
vermiculoſus minoꝛ et debilioꝛ:tamē velocioꝛ ⁊ ſpiſſioꝛ
eſt:quia huius cauſa virtus eſt defecta.⁊ dicitur vermicu-
loſus.quia ſentitur ſub digitis vt vermiū motus.Et foꝛ-
miculoſus mouet̄ ſicut vermiculoſus.Sed foꝛmiculoſus
minoꝛ eſt ⁊ defectioꝛ ⁊ ſpicioꝛ.Cuꝫ em̄ eiꝰ virtus omnino
eſt ablata ⁊ defecta dicitur foꝛmiculoſus.qꝛ ſicut foꝛmice
ſub digito ſentiūtur ſicut itaqꝫ foꝛmica minoꝛem habet
motū ꝙ̄ vermis:ſic et foꝛmicans pulſus minoꝛ eſt:⁊ defe-
ctum ſignificat plus ꝙ̄ vermiculoſus:cū eiꝰ motus ſit mi
nimus ſicut motus foꝛmice minoꝛ eſt motibꝰ alioꝛuꝫ ani-
malium:ſed pulſus aliquis deficit vſqꝫ in foꝛmicationē:⁊
hoc fit ex ſynthomate acute febꝛis ⁊ ex conſumptiōe ſpi-
rituū omnino de priuādꝰ eſt vita patiēs.Si ꝟo deficiat
vſqꝫ in vermiculoſum ⁊ ibi maneat et nō ꝓgrediat̄ ad foꝛ-
micantē nō moꝛit̄ omnino.Et nota ꝙ ante foꝛmiculoſum
neceſſario venit vermiculoſus ſi de foꝛmicāte fiat regreſ-
ſus in vermiculoſum bonuꝫ eſt.ſed ſi de vermiculoſo fiat
deſcenſus in foꝛmiculoſuꝫ eſt malū ſignū.Foꝛmicās ⁊ ver
miculoſus quādoqꝫ fiunt ex ſubita diſſolutione virtutis
ſicut ꝓpter multā inanitionē ſanguinis:vt in fluxu ꝑ emo
roidas:vel a naribꝰ vl'a vētris immoderato fluxu vel mē
ſtruoꝛū in mulieribꝰ vnde patiēs ex tāta virtutis cōſum
ptione vel diſſolutione pꝛopter defectum ſpirituum:et
nutrimenti ſubtractionē ſyncopare cogitur:et pulſuꝫ ha
bet foꝛmicantem vel vermi culoſum.De tali autem pul-
ſu non eſt deſperandum:quia ex tali cauſa habet cōtinge
re.Uidemus quandoqꝫ multos ſyncopizātes:in quibus
nec flatum nec pulſum perpendimus:qui tamen per aſ-
ſumptionem aque frigide ⁊ cōfoꝛtatione ex arromaticis
ad pꝛioꝛē ſtatū regrediūtur.De pulſu ergo ex tali cauſa
mutato nō dꝫ deſperare medicus:nec moꝛti patientē ad

iudicare. Galienus nanq exemplum ponit de quadam muliere habente suffocationem matricis: in qua nullus sentiebatur pulsus cuius ori lane flocculum apposuit subtiliter carpinate vel carminate: et lana aliquantulum cōmota et calefacta ex anhelitu eius cognouit eam adhuc viuere: et post operam suam adhibendo eam ad sanitatē conuertit. Quod si pulsus formicās et vermiculosus fiat in corporibus defectis et desiccatis ex febribus acutis: non propter immutationem nature subitam: tunc desperandum est et per talem pulsum sententia mortis diffinienda est.

¶ Sequitur de pulsu serrino.

Occurrit: digito species serrina priori.
Debilis in reliquo fit languida nulla sequenti
Hic trahit a serra conata vocabula pulsus.
Cuius cum primis incisio dentibus acta.
Est grauis in reliquis grauior funesta supremis:
Corporis hoc pulsu fatalis serra vigorem.
Amputat et vitam nubes letalis obrumbrat.

¶ Hic agit auctor de pulsu serrino qui diuersis modis intelligi potest. Nam quandoq sub vno digito mouet: sub tribus est quietus aut sub duobus primis mouetur: sub alijs quiescit: aut sub vno fortis: sub alio debilis sub tertio velox: sub quarto tardus. Serrinus autem notatur a serra: quia dētibus serre assimilatur: quādo inequalem facit incisionē ꝛ ſm hoc clauditur serrinus. Serrinꝰ pulsus sub quibusdā speciebus predictoꝝ pulsuum pōt contineri. Fit autem serrinus quandoq vt in primo digito sentiatur debilis: in secundo quasi deficiens. In tertio omnino non sentitur ſm autem hanc estimationem quedā cauda soricina finitiua erit pulsusꝰ serrinus.

¶ Hic auctor musam suam alloquitur vt sigillet opus de pulsibus.

Fige tuo metas operi: sat prata biberunt.
Semina luxuriant: prius arida terra colono.
Plenius arridet pingui letamiue gaudens.
Et fructus nobis exponens diuite vena.
Jam sterilem cultum philareti fomeris horret.

Registrum.

A B C D E F

G H I K L M

N O P omnes sunt quaterni: dempto P qui est duernus.

¶ Hic finis imponitur tractatulo de cognoscendis vrinis et pulsu peritissimi magistri Egidij cum expositione et commento magistri Gentilis de fulgineo summa cum diligentia pluribus in locis castigatus. Impressus Lugd. per Jacobum myt. Anno Millesimo quingentesimo decimoquinto. Die vero .iij. Octobris.

I was do[illegible] the wodes. Dimen[illegible]
Sette my gowne. Ruga togam.
My heed curleth. Caput meum crispat.
The dayes belonge in somer. Dies sunt tradi estate.
The dayes be short in wynter. Dies sũt veloces ĩ hyeme
The dayes waxe long. Dies crescunt / lux protrahitur.
I eate browne bredde. Vesco atro pane.
My clothes be blacke. Vestimenta mea sunt pulla.
He hath all the maners of a gentylman.
Cuntos mores nobilitatis habet.
[illegible]lokest on me as thou woldest eate me.
[illegible] nie respicis.
He dyed sodenly. Mors hoiem improuiso occupauit.
I am about. Paro: Conor: Nitor: Molior.
He hath layed watche for me. Parauit mihi incidias.